AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

PERMAININGA SĖKMĖ

AGATA KRISTI

PERMAININGA SĖKMĖ

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

Iš anglų kalbos vertė *Lina Bucevičienė*
Redagavo *Neringa Jančiūtė*

ISBN 9986-833-49-3

PRATARMĖ LIETUVIŠKAJAM LEIDIMUI

Agata Kristi (Agatha Christie) bene pati populiariausia XX amžiaus britų rašytoja, rašiusi iki pat savo mirties – 1976 m. sausio 12 d. Tai liudija faktai: jos knygos išverstos į 103 kalbas, o bendras jų tiražas siekia 2 milijardus egzempliorių. Per 56 kūrybinės veiklos metus ji parašė 79 kriminalinius romanus ir trumpų apsakymų rinkinius, 19 pjesių ir 6 romanus, pasirašytus Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu. Jos pjesė „Pelėkautai", kurios premjera įvyko 1952 metais Londone, sumušė visus teatrinio ilgaamžiškumo rekordus.

Agata Kristi gimė 1890 m. Torkyje (Devono grafystėje), Frederiko ir Klarisos Milerių šeimoje. Išsilavinimą Agata gavo namuose, nes po tėvo mirties (tuomet Agatai tebuvo 12 metų) finansiniai šeimos reikalai pašlijo. 16-os metų Agata buvo išsiųsta į Paryžių, kur mokėsi dainavimo ir skambinimo pianinu. Nors jai sekėsi neblogai, tačiau scenos baimė ir įgimtas drovumas sutrukdė jai siekti karjeros šioje srityje. Savo drovumo rašytojai taip ir nepavyko nugalėti. Net 18 metų (1958-1976) išbuvusi Detektyvų klubo prezidente, teisę sakyti kalbas ir tostus ji perleisdavo kitiems.

Agata Kristi buvo tipiška viduriniosios klasės atstovė, tačiau dėl tam tikrų aplinkybių jai teko pamatyti ir kitokį gyvenimą. Baigusi medicinos seserų kursus, I pasaulinio karo metu dirbo Torkio ligoninėje. Vėliau ji tapo farmacininko mokine – štai iš kur ji taip puikiai išmanė nuodus. Reikia pažymėti, kad ir II pasaulinio karo metu

Agata Kristi, jau būdama garsia rašytoja, savanoriškai grįžo prie savo pirmosios profesijos – dirbo medicinos seserimi.

Rašyti Agata pradėjo visai atsitiktinai. Kartą, sveikdama po ligos, Agata nuobodžiavo, nežinodama kuo užsiimti. Tuomet motina patarė jai parašyti apsakymą. Milerių namuose nebuvo įprasta ginčytis su motina, todėl Agata griebėsi darbo. Juo labiau, kad vyresnioji Agatos sesuo Madžė buvo ne tik parašiusi, bet ir išspausdinusi keletą savo apsakymų žurnale.

Savo pirmąjį detektyvinį romaną „Paslaptinga afera Stailse" (1920) Agata Kristi sukūrė dėl ginčo. Kartą sesuo Madžė suabejojo, ar Agata sugebėtų parašyti detektyvą, nes tai labai sunku. Lažybos tikrąja to žodžio prasme neįvyko, tačiau Agata labai rimtai nusprendė įrodyti seseriai, ko esanti verta. Romaną atmetė šešios leidyklos. Tik septintoji ryžosi jį išleisti. Būsimosios Detektyvų karalienės gimimas liko nepastebėtas: buvo parduoti tik apie du tūkstančiai egzempliorių, o honorarą tesudarė 25 svarai. Nuo to laiko Agata Kristi ėmė nuolat ir metodiškai rašyti.

Trečiajame dešimtmetyje ji išleido 11 knygų, maždaug pusė iš jų – „gryni detektyvai", o likusieji – romanai apie šnipus ir tarptautinius sąmokslus. Šioje srityje Agata Kristi laurų nenuskynė, nors jai patiko kurti tokius romanus: tai buvo tarsi poilsis po detektyvinių intrigų kūrimo, kurios atimdavo iš jos daug daugiau jėgų, nei, jos žodžiais tariant, „lengvabūdiški trileriai".

Agata Kristi puikiai išmanė skaitytojų intrigavimo meną. Ji sumaniai sugriauna savo pačios skaitytojui įteigtą nuomonę apie nusikaltėlio asmenybę, nusikaltimo motyvą, vietą ir laiką, ir netgi priverčia suabejoti, nusikaltimas tai ar ne. Visi jos personažai yra įtariamieji. Tai – sudėtingos asmenybės, todėl tiek nusikaltėlis, tiek nekaltas įtariamasis gali turėti tokią pačią „asmenybės struktūrą". Kristi romanų herojai dažniausiai turtingi žmonės, užklupti finansinių problemų, kurios ir nuveda prie žmogžudystės.

Agata Kristi buvo ir novatorė, kuri sulaužė tuo metu madingas klasikinio detektyvo rašymo taisykles. Tai įvyko

1926 metais, kai pasaulį išvydo vienas iš geriausių jos detektyvinių romanų „Rodžerio Ekroido nužudymas“. Paaiškėjo, jog žudikas yra ne kas kitas, o žmogus, pasakojantis tą istoriją. Skaitytojai ir vėl apsigavo: pasakotojas, kaip ir seklys, iki tol turėjo savotišką nekaltumo prezumpciją. Tiek plunksnos broliai, tiek kritikai, tiek ir detektyvinio žanro gerbėjai apkaltino autorę nesąžiningu žaidimu. Polemika, kurią sukėlė „Rodžerio Ekroido nužudymas“, pasitarnavo autorei: ši diskusija padarė neblogą reklamą ir pritraukė naujus skaitytojus. Po „Rodžerio Ekroido nužudymo“ publikacijos ji kasmet išleisdavo po vieną, o kartais net po dvi naujas knygas. Ir beveik kiekviena iš jų tapo bestseleriu.

Po trejų metų rašytoja vėl atsidūrė dėmesio centre, tik šį kartą ne dėl naujo savo romano, o dėl netikėto dingimo. 1929 metų gruodį Agata Kristi netikėtai dingo ir buvo surasta tik po 10 dienų Harougeito miestelio (Šiaurės Jorkšyras) viešbutyje. Ten ji buvo apsistojusi misis Nyl pavarde. Savo dingimą ji aiškino emocinio šoko sukelta amnezija. Mat prieš pat dingimą jos pirmasis vyras Arčibaldas Kristis prisipažino mylįs jaunesnę moterį, vardu Nensė Nyl (Nancy Neele). Taip ir liko neaišku, ar tokiu būdu Agata norėjo atkeršyti savo vyrui bei išgarsinti savo romanus, ar iš tiesų ją buvo ištikusi amnezija. Antroji Agatos Kristi santuoka buvo sėkminga. Ji ištekėjo už archeologo Makso Melouno (Max Mallowan), kurį sutiko keliaudama po Artimuosius Rytus. Lydėdama savo vyrą ekspedicijose, Agata labai rimtai susidomėjo archeologija ir jau po kelių metų tapo senosios keramikos žinove.

Kristi pasaulėžiūra konservatyvi ir racionali. Ji griežtai pasisakė prieš tuos detektyvinius kūrinius, kurių autoriai nepaiso moralės normų. „Niekas ir pagalvoti negalėjo, kad ateis tokie laikai, kai detektyviniai romanai bus skaitomi dėl juose aprašomų smurto scenų, dėl sadistinio pasitenkinimo, dėl paties žiaurumo“, – rašė ji savo autobiografijoje. Ji pati visuomet vengė smulkiai aprašinėti nužudymo detales – pasitenkindavo trumpa ir būtina informacija. Galima drąsiai teigti, kad visas jos knygas vienija tikėjimas

gėrio pergale. Agata Kristi rašė savo bei skaitytojų malonumui ir nekėlė sau sudėtingų literatūrinių uždavinių. Apie tokią literatūrą yra įprasta kalbėti iš aukšto, kaip apie antrarūšę. Bet pasaulis taip surėdytas, kad skaitytojas skaito būtent dėl malonumo. Jeigu literatūra ne tik auklėja, šviečia, bet ir padeda pailsėti, atsikratyti įtampos, vadinasi, ji egzistuoja ne veltui.

„Permaininga sėkmė" – vienas originaliausių Agatos Kristi detektyvinių romanų. Įdomus jau pats romano pavadinimas, sprendžiant iš pirmo žvilgsnio, niekaip nesusijęs su knygos siužetu. Detektyvinio romano pavadinimui autorė panaudojo citatą iš Viljamo Šekspyro pjesės „Julijus Cezaris". Pjesės herojai – sąmokslo prieš Cezarį rengėjai – Brutas ir Kasijus sėkmę prilygina potvyniams ir atoslūgiams (IV veiksmas, III scena). Sėkmė nusišypso tam, kas suspėja pasinaudoti pasitaikiusia proga – „potvyniu". Tačiau kiekvieno žmogaus gyvenime būna ir atoslūgių. Sėkmė permaininga... Tą patį patiria ir šios Agatos Kristi knygos herojai.

Veiksmas vyksta pokario Anglijoje, mažame Vormsli Veilo kaimelyje. Plačiai Kloudų giminei, kaip ir daugeliui tuo metu, atėjo sunkūs laikai. Jų globėjas Gordonas Kloudas, garantavęs finansinę paramą ir gana lengvą gyvenimą, netikėtai žūsta antskrydžio metu. Žūsta tuoj po vedybų su jaunute našle Rozalina Anderchėj, taip ir nesuspėjęs surašyti naujo testamento. Visi Gordono pinigai patenka į naivios Rozalinos ir apsukraus jos brolio rankas. Pinigai, kurių taip reikia Kloudams... O kur dideli pinigai, ten ir mirtis. Čia miršta ne vienas, o trys žmonės. Ar tai žmogžudystės, ar savižudybės? O gal, viso labo, nelaimingi atsitikimai? Šiame romane kaip niekad daug spalvingų charakterių, klaidinančių užuominų ir atomazga, kuri patiks visiems detektyvų mėgėjams.

Lina Bucevičienė

Prologas

Bet kuriame klube būtinai pasitaiko žmogus, meistriškai mokantis kelti kitiems nuobodulį. „Koroneišeno“ klubas taip pat nebuvo išimtis. Ir nors tą dieną už klubo sienų virš Londono griaudėjo bombonešiai, tai nieko nekeitė.

Majoras Porteris, Indijos armijos atsargos karininkas, sušnarino laikraštį ir atsikosėjo. Niekas nepakėlė į jį akių, bet majorui tai nerūpėjo.

– „Times“ praneša apie Gordono Kloudo mirtį, – tarė jis. – Suprantama, tik keliais sakiniais: „Spalio 5 dieną po priešų antskrydžio...“ Adresas nenurodytas. O juk tai įvyko netoli mano buto, viename iš tų didžiųjų Kempdeno kalvos namų. Turiu pasakyti, kad mane tai sukrėtė. Matote, aš esu civilinės gynybos organizacijos narys. Kloudas neseniai buvo grįžęs iš Jungtinių Valstijų. Jis važiavo ten valstybės reikalais. Ten ir vedė: jaunoji našlė galėtų būti jo dukra. Misis Anderchėj. Pasirodo, aš pažinojau jos pirmąjį vyrą, buvom susitikę Nigerijoj...

Majoras Porteris padarė pauzę. Niekas nepaprašė jo tęsti. Visi buvo įnikę į savo laikraščius. Bet majoro Porterio tai nė kiek nejaudino.

– Įdomu, – toliau kalbėjo jis, apžiūrinėdamas neįtikėtinai smailius batų galiukus (jam tokia avalynė nepatiko). – Kaip aš jau minėjau, esu civilinės gynybos organizacijos narys. Tie sprogimai – keistas dalykas. Niekad negali žinoti, kada ir kur jie sprogs.

Nunešė stogą, o nukentėjo pirmas aukštas. Antras aukštas išliko beveik nepaliestas. Name buvo šeši žmonės:

trys tarnai (sutuoktinių pora ir kambarinė), Gordonas Kloudas, jo žmona ir žmonos brolis. Visi jie buvo apačioje, išskyrus žmonos brolį. Kažkada jis tarnavo „Komandos“ būriuose. Jis nusprendė pasilikti antrame aukšte, savo jaukiame miegamajame ir, velniai griebtų, mažiausiai nukentėjo. Visi trys tarnai žuvo, Gordoną Kloudą užgriuvo nuolaužos. Jį ištraukė, tačiau jis mirė pakeliui į ligoninę.

Jo žmona taip pat nukentėjo, bet liko gyva. Manau, ji pasveiks ir bus turtinga našlė – Gordonas Kloudas paliko, ko gero, daugiau negu milijoną...

Majoras vėl padarė pauzę. Jis nukreipė žvilgsnį nuo smailianosių batų: dryžuotos kelnės, juodas švarkas, kiaušinio formos galva ir milžiniški ūsai. Be abejonės, užsienietis! Štai kodėl jo tokie batai. „Išties, į ką pavirto mūsų klubas, – pagalvojo Porteris. – Net čia nepasislėpsi nuo užsieniečių!“ Tęsdamas savo monologą, jis vis galvojo apie tai.

Tai, kad šis užsienietis akivaizdžiai susidomėjęs klausėsi jo, nekeitė majoro nuostatos.

– Jai ne daugiau kaip dvidešimt penkeri, – tęsė Porteris, – ir jau antrą kartą našlė. Arba bent jau laiko save našle...

Jis patylėjo, tikėdamasis sužadinti smalsumą. Nepaisydamas kitų tylėjimo, jis primygtinai tęsė:

– Matote, apie šį reikalą aš turiu savo nuomonę. Keista istorija. Aš jums jau sakiau, kad pažinojau jos pirmąjį vyrą – Anderchėjų. Šaunus vyrukas. Vienu metu jis buvo pagrindinis vieno iš Nigerijos rajonų administratorius. Puikus vaikinas. Tą merginą jis vedė Keiptaune. Ji buvo atvažiavusi ten su savo trupe gastrolių. Buvo gražutė, nors tokioje vietoje jautėsi visiška bejėgė, žodžiu... Prisiklausė kaip vargšelis Anderchėjus suokia apie savo rajoną, apie begalines jo platybes, ir susižavėjusi tarė: „Ak, kaip tai nuostabu!“ Žodžiu, ji ištekėjo už jo ir atsikratė žemiškosios rutinos. Jis buvo ją įsimylėjęs, nors santuoka jau iš pat pradžių jam atrodė nepavykus. Ji nekentė džiunglių, baisiausiai bijojo tenykščių ir mirė iš nuobodulio. Be to, misis Anderchėj kitaip įsivaizdavo laimingą gyvenimą: vaikštinėti sau po kavines ir šnekučiuotis su kitais artistais apie teatro reikalus. Džiunglių vienatvė kartu su vyru jai visiškai neatrodė patraukli. Aš pats nė karto jos nemačiau. Visa tai man

pasakojo vargšelis Anderchėjus. Jį ši istorija labai paveikė. Jis pasielgė labai garbingai: išsiuntė ją namo ir sutiko skirtis. Kaip tik tuo metu aš jį ir sutikau. Jis buvo išsekęs ir tokios būsenos, kai reikia kam nors pasiguosti. Tam tikru atžvilgiu jis buvo keistokas: kaip ir visi katalikai nepripažino skyrybų. Jis pasakė man: „Yra ir kitokių būdų suteikti moterims laisvę". – „Paklausykite, drauguži, – atsakiau jam, – nedarykite kvailysčių. Nė viena moteris pasaulyje neverta to, kad paleistum sau kulką į kaktą". Jis pasakė, kad visai ne tai turėjo omeny: „Aš vienišas, neturiu giminių, nebus kam manęs gailėti. Mano mirtis suteiktų Rozalinai teisę vadintis našle, o jai kaip tik to ir reikia". – „O ką jūs darysite?" – paklausiau aš. – „Galbūt, – atsakė jis, – kur nors už tūkstančio mylių nuo čia atsiras koks nors misteris Inokas Ardenas ir pradės naują gyvenimą". – „Bet vieną gražią dieną tai gali iškilti aikštėn", – perspėjau aš. „O ne, – atsakė jis, – aš to neleisčiau. Robertas Anderchėjus numirtų tikrai ir visam laikui".

Aš pamiršau mūsų pokalbį, bet po šešių mėnesių išgirdau, kad Anderchėjus mirė nuo šiltinės kažkur džiunglėse. Vietiniai gyventojai, lydėję jį, liko jam ištikimi. Grįžę jie tiksliai papasakojo apie jo mirties aplinkybes ir parodė nedidelį lapelį, ant kurio Anderchėjaus raštu buvo pakeverzota keletas žodžių. Jis rašė, kad vietiniai padarė viską, ką galėjo, tačiau nepaisant to, jis tikriausiai miršta. Ypač buvo dėkingas vyresniajam palydovui, kuris, kaip ir visi kiti, liko jam ištikimas. Savaime suprantama, jie būtų prisiekę ir viską patvirtinę, jei tik kas būtų to paprašęs. Štai tokie popieriai... Galimas daiktas, kad Anderchėjus palaidotas kažkur Afrikos džiunglėse, bet gali būti, kad ir ne... O jeigu taip, tai misis Gordon Kloud vieną gražią dieną gali atsidurti nekokioj padėty. Ir man jos nė kiek negaila. Aš niekad nemačiau tos moters, bet žinau, kokios jos, tos turtų medžiotojos.

Ji sugriovė vargšui Anderchėjui gyvenimą. Įdomi istorija...

Majoras Porteris, laukdamas patvirtinimo, klausiamai nužvelgė visus. Du iš dalyvaujančiųjų neslėpė nuobodulio, jaunasis Melonas nuleido akis ir tik mesjė Erkiulis

Puaro stebėjo jį mandagiai, susidomėjęs. Sušnarėjo laikraštis, ir žilstelėjęs vyras, sėdėjęs prie židinio abejingu veidu, pakilo ir išėjo iš kambario.

Majoro Porterio veidas ištįso, o jaunasis Melonas tyliai švilptelėjo.

– Na, ir papuolėt jūs, – tarė jis. – Ar jūs žinot, kas čia buvo?

– Dievaži, – susijaudinęs sumurmėjo majoras Porteris. – Žinoma, kad žinau! Mes netgi truputį pažįstami... Tai Džeremis Kloudas, ar ne? Gordono Kloudo brolis. Garbės žodis, kaip negerai išėjo! Kad aš bent būčiau žinojęs...

– Jis advokatas, – tarė jaunasis Melonas. – Galiu lažintis, kad jis paduos jus į teismą už šmeižtą, dezinformaciją ar dar ką nors.

Jaunasis Melonas mėgo kelti paniką, jeigu tik tai nekenkė valstybės interesams.

Majoras Porteris susijaudinęs kartojo:

– Kaip negerai, kaip negerai!

– Vormsli Veile jau šiandien vakare visi viską žinos, – tęsė misteris Melonas. – Ten gyvena visi Kloudai. Jie sušauks šeimos pasitarimą ir iki vėlumos svarstys, ką turėtų daryti.

Pasigirdo pavojaus atšaukimo signalas, ir jaunasis Melonas nustojo erzinti. Jis palydėjo prie išėjimo savo draugą Erkiulį Puaro.

– Ak, jau tie mūsų klubai, – tarė Melonas. – Nuobodžiausių žioplių kolekcija. O Porteris užima pirmą vietą. Jis gali keturiasdešimt penkias minutes pasakoti, kaip atrodo „tikra džiuto virvė“...

Tai įvyko 1944 metų rudenį. O 1946 metais, baigiantis pavasariui, pas Erkiulį Puaro užėjo lankytoja.

Buvo puikus gegužės rytas. Erkiulis Puaro sėdėjo savo jaukiame kabinete prie rašomojo stalo. Įėjo tarnas Džordžas ir pagarbiai pranešė:

– Sere, jus nori matyti kažkokia ledi.

– Kaip ji atrodo, ta ledi? – apdairiai paklausė Puaro.

Jis visuomet pralinksmėdavo, kai Džordžas imdavo detaliai pasakoti, kaip atrodo tas ar kitas lankytojas.

– Pasakyčiau, sere, kad jai tarp keturiasdešimt ir penkiasdešimt. Netvarkinga ir kiek artistiškos išvaizdos. Batai patvarūs, tvido paltas ir sijonas, nėriniuota palaidinė, kažkokie įtartini egiptietiški karoliai ir žydras šifono šalikas.

Puaro susiraukė:

– Kažkodėl visiškai nenoriu jos matyti.

– Gal pasakyti jai, sere, kad jūs negaluojate?

Puaro mąsliai pažiūrėjo į jį.

– Manau, jūs jau perspėjote ją, kad aš labai užimtas ir turiu neatidėliotinų darbų?

Džordžas kostelėjo.

– Ji atsakė, kad specialiai atvažiavo į Londoną ir gali laukti, kiek reikės.

Puaro atsiduso.

– Vadinasi, tai neišvengiama, – tarė jis. – Jeigu jau vidutinio amžiaus ledi, nešiojanti padirbtus egiptietiškus karolius, nusprendė pamatyti garsųjį Erkiulį Puaro ir vien dėl to atvažiavo į Londoną, jos niekas nesustabdys. Ji tol sėdės ten, hole, kol pasieks savo. Pakvieskite ją, Džordžai.

Džordžas išėjo ir tuoj pat sugrįžo, pranešdamas oficialiu tonu:

– Misis Kloud.

Į kambarį įėjo moteris švytinčiu veidu, vilkinti padėvėtais tvido drabužiais ir besisklaidančiu šaliku. Ji priėjo prie Puaro, ištiesė jam ranką ir jos karoliai subarškėjo.

– Mesjė Puaro, – tarė ji. – Aš atėjau pas jus, nes taip man liepė dvasios.

Puaro vokai virptelėjo.

– Iš tikrųjų, madam? Tai gal prisėstumėt ir papasakotumėt man... kokiu būdu...

Jis nesuspėjo užbaigti frazės.

– Abiem būdais, mesjė Puaro. Ir raštiškai, ir judindamos stalą. Tai atsitiko užvakar vakare. Mudvi su madam Elvari (ji nuostabi moteris!) sėdėjom prie spiritizmo staliuko ir kelis sykius gavom tuos pačius inicialus: E. P., E. P., E. P. Žinoma, aš ne iš karto supratau, ką jie reiškia. Žemiškosios tamsybės trukdo aiškiai matyti. Aš ilgai sukau

galvą, kas galėtų turėti tokius inicialus. Žinojau, kad tai kažkaip susiję su mūsų paskutiniu seansu. Po to aš nusipirkau „Picture post“ (turbūt tokia buvo dvasių valia, nes paprastai aš perku „New statesman“) ir ten pamačiau jūsų fotografiją ir pasakojimą apie jus. Ar nenuostabu, mesjė Puaro? Viskas nulemta iš aukščiau. Dabar akivaizdu, kad tai jūs tas žmogus, kurį apvaizda išrinko išaiškinti šitai bylai.

Puaro susidomėjęs stebėjo savo viešnią. Jo dėmesį patraukė skvarbios ir protingos jos akys.

– Ir ką gi, misis... Kloud, jeigu neklystu... – jis suraukė antakius, – visai neseniai aš girdėjau šią pavardę. Ji gyvai linktelėjo.

– Vargšas mano svainis... Gordonas. Nepaprastai turtingas, jo vardas buvo dažnai minimas laikraščiuose.

Daugiau kaip prieš metus jis žuvo per bombardavimą. Tai buvo sunkus smūgis mums visiems. Mano vyras – jo jaunesnysis brolis. Jis gydytojas. Daktaras Lajonelis Kloudas... Suprantama, – pridūrė ji tyliai, – vyras net neįtaria, kad aš esu pas jus. Jam tai nepatiktų. Daktarai, kiek aš pastebėjau, labiau materialistiškai žiūri į reiškinius. Dvasia jiems nepažįstama. Jie pasikliauja tik mokslu. O kas tas mokslas? Ką jis gali padaryti?

Erkiuliui Puaro pasirodė, kad vienintelis įmanomas atsakymas į jos klausimą būtų detalus faktų išdėstymas, paminint Pastero vardą ir Hemfrio Devio lemputę bei tuos patogumus, kuriuos suteikė elektra, ir daugybę kitų atradimų. Tačiau misis Kloud laukė ne tokio atsakymo. Iš esmės jos klausimas buvo retorinis.

Ir Erkiulis Puaro apsiribojo paprastu klausimu:

– Tai kuo galėčiau jums padėti, misis Kloud?

– Mesjė Puaro, jūs tikite dvasinio pasaulio realumu?

– Aš esu doras katalikas, – atsakė Puaro.

Misis Kloud šypsodamasi su užuojauta tik numojo ranka:

– Akla! Bažnyčia akla, pilna prietarų, absurdiška... Ji nepripažįsta ano pasaulio realumo ir grožio.

– Dvyliktą valandą, – tarė Erkiulis Puaro, – man paskirtas svarbus dalykinis pasimatymas.

Pastaba buvo padaryta laiku. Misis Kloud palinko į priekį.

– Kalbėsiu iš esmės. Mesjė Puaro, ar galėtumėte surasti dingusį žmogų?

Puaro kilstelėjo antakius.

– Ko gero, galėčiau, – atsargiai atsakė jis. – Bet policija, mano manymu, brangioji misis Kloud, tai padarytų kur kas geriau negu aš. Ji turi tam visas galimybes.

Misis Kloud numojo ranka į policiją, kaip ką tik buvo numojusi į bažnyčią.

– Ne, mesjė Puaro, apvaizda mane atsiuntė būtent pas jus.

Dabar paklausykite: mano vyro brolis Gordonas, likus kelioms savaitėms iki mirties, vedė jauną našlę, misis Anderchėj. Jos pirmasis vyras (vargšelė taip sielojosi) žuvo, kaip buvo pranešta, Afrikoje. Paslaptinga šalis...

– Paslaptingas kontinentas, – patikslino Puaro. – O kokioj Afrikos daly?..

– Centrinėj Afrikoj, – tęsė misis Kloud. – Ten klesti juodoji magija. Keisti ir paslaptingi papročiai... Šalis, kurioje žmogus gali pradingti amžiams.

– Labai galimas daiktas, – tarė Puaro. – Bet tą patį būtų galima pasakyti ir apie Pikadilio aikštę.

Misis Kloud numojo ranka ir į Pikadilio aikštę.

– Paskutiniu metu, mesjė Puaro, mes gavome du pranešimus iš dvasios vardu Robertas. Abu pranešimai buvo vienodi:

„Nenumirė...“. Mus tai sutrikdė. Mes nepažinojom jokio Roberto. Paprašėm patikslinti ir gavom štai ką: „R.A. – R.A. – R.A.“. O po to: „Pasakykit R. Pasakykit R.“ – „Pasakyti Robertui? – paklausėm mes. „Ne, Robertas, Robertas A.“ – „O ką reiškia A.?“ Ir tada, mesjė Puaro, atėjo svarbiausias atsakymas: Anderchėjus. O juk Gordono našlės vardas – Rozalina, – pabaigai pridūrė misis Kloud. – Suprantate? Mes susipainiojom su tom „R“ raidėm. Bet dabar viskas tapo aišku: „Pasakykit Rozalinai, kad Robertas Anderchėjus nenumirė“.

– Ak, štai kaip! O jūs jai pasakėte?

Misis Kloud truputį suglumo:

– Ėė... ne. Matote, žmonės labai nepatiklūs. Man atrodo, Rozalina nepatikėtų. Be to, galbūt tai ją, vargšelę, nuliūdintų... Ji imtų jaudintis, kur jis, ką jis veikia...

– O ir balsas iš anapus prisidėtų... Keistas būdas pranešti, jog esi gyvas ir sveikas.

– O, mesjė Puaro, iš karto matyti, kad jūs nenusimanantis žmogus. Juk jūs nežinot, kaip jis jaučiasi. Vargšas kapitonas Anderchėjus (o gal majoras?)... Galbūt jis nelaisvėje arba kur nors Afrikos užkampyje. O, kad jį būtų galima surasti, mesjė Puaro!

Tik pagalvokit, kokia ji būtų laiminga! O, mesjė Puaro, mane atsiuntė apvaizda, neatstumkite dvasių šauksmo!

Puaro žiūrėjo į ją ir svarstė.

– Aš gaunu didelius honorarus, – švelniai tarė jis. – Labai didelius! Jūs man norite užkrauti tikrai nelengvą užduotį.

– O, Dieve... Žinoma... Labai gaila... Šiuo metu mes su vyru priversti taupyti... Mūsų padėtis gana kebli. O mano – dar blogesnė, negu galvoja mano brangusis vyras. Aš nusipirkau keletą akcijų... Taip man patarė dvasios... Bet kol kas jos nedavė jokios naudos... Jų kaina smarkiai krito ir dabar, kiek aš suprantu, jų neįmanoma parduoti, – ji pažvelgė į jį savo išsigandusiomis melsvomis akimis. – Aš nedrįsau vyrui prasitarti ir jums pasakoju tik todėl, kad jūs suprastumėt, kokioj padėty aš atsidūriau. Bet vis dėlto, brangusis mesjė Puaro, vėl sujungti vyrą ir žmoną – tai juk tokia kilni misija.

– Kilnumas, *chere madame**, nepadengs išlaidų, kurios laukia keliaujant sausuma, vandeniu ir oru. O kur dar tolimųjų telegramų įkainiai, liudininkų apklausa.

– Bet jeigu jums pavyks jį surasti... Jeigu kapitonas Anderchėjus gyvas ir sveikas... Tada... Aš manau, galiu jus užtikrinti, kad, kai šis reikalas bus baigtas, neliks jokių kliūčių... Jums tikrai bus atlyginta.

– Tai, vadinasi, jis turtingas, tas kapitonas Anderchėjus?

– Ne. Bet... Aš užtikrinu jus... Duodu jums žodį, kad dėl atlyginimo jokių keblumų nebus.

* brangioji ponia (pranc.)

Puaro lėtai papurtė galvą.

– Labai apgailestauju, madam, bet negaliu sutikti su jūsų pasiūlymu.

Buvo nelengva įtikinti ją, jog tai – galutinis sprendimas.

Kai pagaliau ji išėjo, jis ilgai stovėjo, suraukęs antakius ir paskendęs apmąstymuose. Dabar jis prisiminė, kodėl Kloudo pavardė jam pasirodė girdėta. Jis prisiminė pokalbį klube bombardavimo dieną, kai įkyrus ir monotoniškas majoro Porterio balsas pasakojo tą ilgą istoriją, kurios niekas nenorėjo klausytis.

Jis prisiminė, kaip sušnarėjo laikraštis, kaip majoras Porteris išsižiojo iš nuostabos ir kokia sutrikusi buvo jo veido išraiška.

Bet dabar jį domino kitkas. Jis stengėsi perprasti tą energingą vidutinio amžiaus moterį, kuri ką tik išėjo. Jos plepalai apie spiritizmą, besisklaidantis šalikas, barškantys karoliai ir amuletai nelabai derinosi su jos skvarbiu mėlynų akių žvilgsniu.

„Ir vis dėlto, kodėl ji atėjo pas mane? – klausė jis savęs. – Norėčiau žinoti, kas dabar vyksta... – jis žvilgtelėjo į vizitinę kortelę ant savo stalo, – Vormsli Veile?“.

Lygiai po penkių dienų viename iš vakarinių laikraščių jis perskaitė trumpą žinutę apie Inoko Ardeno mirtį. Jis mirė Vormsli Veile – mažame sename kaimelyje, maždaug už trijų mylių nuo populiariojo Vormsli Hito, kurį taip pamėgę golfo žaidėjai.

Ir vėl Puaro tarė sau: „Vis dėlto, norėčiau žinoti, kas dabar vyksta Vormsli Veile...“

I

Vormsli Hite yra geležinkelio stotis, pora viešbučių, visa gatvė prieš karą buvusių prašmatnių parduotuvių ir kelios prabangios šiuolaikinės vilos, kurių langai nukreipti į golfo aikštyną.

Išėjus iš stoties, kairėje pusėje, pagrindiniu keliu į Londoną triukšmingai riedėjo įvairus transportas. Dešinėje pusėje tiesiai per laukus vedė pėsčiųjų takelis su rodykle į Vormsli Veilą.

Vormsli Veilo kaimelis, išsidėstęs tarp kalvų, visiškai nepanašus į Vormsli Hitą. Jis labiau primena mažą ir keistą turgaus aikštę, pavirtusią kaimeliu. Čia yra pagrindinė gatvė su grigališkojo stiliaus namais, kelios užeigos, labai jau nešiuolaikiškos nedidelės parduotuvės, žodžiu, atrodo taip, lyg Vormsli Veilas būtų ne už dvidešimt aštuonių, o už šimto penkiasdešimt mylių nuo Londono. Visi kaimelio gyventojai nekenčia Vormsli Hito, išdygusio čia tarsi grybas po lietaus. Kaimelio pakraštyje yra keli puikūs namai su nuostabiais sodais. Į vieną iš jų, vadinamąją „Baltąją vilą", 1946 metų pavasarį ir grįžo Lina Marčmont, atitarnavusi laivyne, pagalbiniame moterų korpuse.

Trečią dieną po sugrįžimo ji pasižiūrėjo pro savo miegamojo langą į nešienautą pievą, į guobas pakraštyje ir su džiaugsmu įkvėpė gimtinės oro. Buvo pilkas darganotas rytas ir kvepėjo drėgna žeme. Kaip tik šito kvapo jai taip trūko tuos dvejus su puse metų.

Puiku vėl būti namie, pabusti savo miegamajame, kurį ji taip dažnai su ilgesiu prisimindavo, kai buvo už jūrų.

Puiku nusimesti karinę uniformą, įsinerti į megztinį ir tvido sijoną, nors juos ir smarkiai apkramtė kandys.

Kaip malonu buvo palikti armiją ir vėl pasijausti laisva moterim, nors tarnyba armijoje jai nebuvo nemaloni. Dirbti buvo gana įdomu, dažnai buvo rengiami pasilinksminimai, vakaronės, bet įkyrėdavo kasdienė rutina ir minios jausmas. Dėl to ji dažnai svajodavo apie demobilizaciją.

Ten, toli, kepinant Rytų saulei, ji ilgėjosi Vormsli Veilo, ilgėjosi seno, vėsaus, bet jaukaus namelio ir savo mamos.

Lina mylėjo savo mamą, nors ji kartu ir erzino ją. Toli nuo namų meilė sustiprėjo, o tai, kas erzino, kažkur dingdavo. Vargšė mamytė, ji galėdavo išvesti iš kantrybės... O ten Lina būtų bet ką atidavusi, kad tik išgirstų jos balsą ar nors vieną iš tų banalybių, kurias ji kartodavo savo švelniu verkšlenančiu balseliu! O, didžiausia laimė vėl sugrįžti į savo namus ir žinoti, kad nereikės jų palikti!

Ir štai ji čia, laisva savo „Baltojoje viloje“. Grįžo prieš tris dienas, bet po truputį jau ėmė kilti nerimas ir nepasitenkinimo jausmas. Viskas atrodė taip pat, kaip ir anksčiau, net per daug taip pat: ir namas, ir mama, ir kiaulės, ir ferma, ir šeima. Vienintelis, kas pasikeitė ir kas geriau būtų nesikeitęs, tai ji pati...

– Brangioji, – ant laiptų pasigirdo plonas misis Marčmont balselis. – Gal mano mergaitei atnešti pusryčius į lovą?

Lina griežtai šūktelėjo:

– Jokiu būdu! Aš tuoj nusileisiu.

„Kodėl mama vadina mane mergaite, – pagalvojo ji. – Tai kvaila!“

Ji nusileido žemyn ir įėjo į valgomąjį. Pusryčiai buvo vidutiniški. Lina jau spėjo pastebėti, kiek daug laiko ir pastangų atima maisto produktų pirkimas. Keturis kartus per savaitę rytais ateidavo gana nepatikima moteris, o šiaip, misis Marčmont ir gamino, ir tvarkė viską pati. Kai gimė Lina, jai buvo apie keturiasdešimt, bet jau tada ji negalėjo pasigirti sveikata. Lina su tam tikru nerimu pastebėjo, kaip pasikeitė jų materialinė padėtis. Nedidelė, bet pakankama suma, kurią jos gaudavo prieš karą, padengdavo nuostolius

ir leido gyventi pasiturinčiai. Dabar ji sumažėjo beveik perpus – viską surijo mokesčiai, o kainos išaugo.

„Tai štai koks jis, tas išgirtasis naujasis pasaulis!“ – liūdnai pagalvojo Lina, vartydama laikraštį: „Atitarnavusi armijoje mergina ieško darbo, kur būtų vertinama iniciatyva ir energija“, „Buvusi laivyno pagalbinio moterų korpuso tarnautoja ieško darbo, kur būtų vertinamas organizuotumas...“

Apsukrumas, iniciatyva, mokėjimas vadovauti – šitą ji gali, bet kam to reikia. Reikalingos buvo tos, kurios moka skalbti, gaminti, tvarkyti ūkį arba gerai išmanė stenografiją. Reikėjo žmonių, mokančių amatą, pripratusių prie kasdienio darbo. Tai buvo ne jai. Jos kelias buvo aiškus – vedybos su pusbroliu Rauliu Kloudu. Jie susižiedavo dar prieš karą, prieš septynerius metus. Kiek ji save prisiminė, jai visuomet buvo lemta ištekėti už Raulio. Ji buvo susitaikiusi su ta mintim, kad jis pasirinko žemės ūkį. Gal tai sunkus ir nelabai įdomus užsiėmimas, bet pragyventi galima. Jiems abiems patiko darbas atvirame ore, be to, jie mylėjo gyvulius.

Žinoma, dabar perspektyvos ne tokios, kaip anksčiau... Dėdulė Gordonas vis žadėjo...

Jos apmąstymus nutraukė misis Marčmont balsas. Motina tarytum nugirdo jos mintis.

– Tai mums visiems buvo baisus sukrėtimas. Aš tau rašiau, brangioji. Gordonas Anglijoj teišbuvo dvi dienas. Mes netgi nesuspėjom pasimatyti. O, jeigu jis nebūtų apsistojęs Londone, o būtų važiavęs tiesiai pas mus!

Taip, jeigu...

Toli nuo namų Liną pritrenkė ir nuliūdino žinia apie dėdės mirtį, bet tik dabar ji pradėjo suvokti, ką reiškia jiems šita netektis. Juk nuo tada, kai ji save prisimena, jos gyvenimas, visų jų gyvenimas priklausė nuo Gordono Kloudo. Turtingas ir bevaikis, jis visus gimines priglaudė po savo sparneliu.

Netgi Raulį... Raulis ir jo draugas Džonis Vevasauras kartu pradėjo dirbti fermoje. Pinigų jie turėjo nedaug, bet energijos ir entuziazmo užteko. Gordonas Kloudas palaikė juos nuo pat pradžių.

Jai jis tada pasakė: „Be kapitalo žemės ūkyje nedaug ką nuveiksi. Bet pirmiausia reikia sužinoti, ar iš tikrųjų tiems vaikinams užteks energijos pradėti verslą. Jeigu aš tam reikalui skirsiu daug pinigų, man bus sunku sužinoti, ką jie gali. O jeigu aš pirmiau išbandysiu juos ir pamatysiu, ką jie sugeba, tada, Lina, tau nebus ko jaudintis. Aš duosiu jiems tiek pinigų, kiek reikės. Taigi, mergaite, dėl savo ateities gali būti rami. Rauliui reikalinga būtent tokia žmona. Tik geriau nepasakok niekam apie mūsų pokalbį".

Ji laikė tai paslaptyje, bet Raulis ir pats pajuto dėdės palankumą. Jis turėjo įrodyti, kad į „Raulio ir Džonio" verslą verta investuoti pinigus.

Taip, visi jie priklausė nuo Gordono Kloudo, nors nė vieno iš jų negalėjai pavadinti prisiplakėliu ar tinginiu. Džeremis Kloudas buvo vienos iš advokatų kontoros vyresnysis partneris, Lajonelis Kloudas – gydytojas.

O šiaip, jausmas, kad jie turi pinigų, juos lydėjo kiekvieną dieną. Nebuvo reikalo ko nors atsižadėti ar atidėti pinigų juodai dienai. Ateitis buvo aprūpinta. Gordonas Kloudas, bevaikis našlys, būtų viskuo pasirūpinęs. Jis tai ne kartą pats buvo jiems sakęs.

Jo sesuo, našlaujanti Edela Marčmont, tebegyveno „Baltojoje viloje", nors, ko gero, galėjo pasirinkti ir mažesnį namą – būtų lengviau jį išlaikyti ir prižiūrėti. Lina mokėsi geriausiose mokyklose. Jeigu ne karas, ji būtų galėjusi gauti puikų universitetinį išsilavinimą. Dėdė Gordonas čekius siuntė reguliariai, ir kartais netgi buvo galima leisti sau paišlaidauti.

Viskas klojosi kuo puikiausiai, ir staiga – netikėtos Gordono Kloudo vestuvės.

– Žinoma, brangioji, – tęsė Edela, – mes tiesiog buvom sukrėsti. Juk nebuvo nė menkiausios abejonės, kad Gordonas niekada neves. Jis turėjo pakankamai giminaičių.

„Taigi, – pagalvojo Lina, – daugybę giminaičių. Gal net per daug?"

– Jis visuomet buvo toks geras, – tęsė misis Marčmont. – Nors kartais gal kiek despotiškas. Negalėjo pakęsti, kai stalo įrankiai būdavo dedami tiesiai ant stalo, be

staltiesės. Visuomet reikalaudavo, kaip senais laikais, patiesti staltiesę. Jis netgi kartą, kai lankėsi Italijoje, man atsiuntė iš Venecijos labai gražių siuvinėtų staltiesių.

– Be abejo, jau vien dėl to vertėjo nusileisti jo pageidavimams, – sausai tarė Lina. Po to, lyg tarp kitko, paklausė: – O kur jis susipažino su ta... antrąja žmona? Tu man niekad apie tai nerašei.

– Ak, brangioji, lyg ir laive, ar lėktuve... Atrodo, pakeliui iš Pietų Amerikos į Niujorką. Po šitiek metų! Ir po tiek visokių sekretorių, mašininkių, ekonomių ir kitokių damų!..

Lina nusišypsojo. Kiek ji prisimena, sekretorės, ekonomės ir kitos Gordono Kloudo tarnautojos visuomet susilaukdavo ypatingo dėmesio ir įtarinėjimų. Ji paklausė:

– Tikriausiai ji gražutė?

– Žinai, brangioji, – tarė Edela, – man asmeniškai atrodo, kad jos veidas kvailas.

– Mamyte, betgi tu ne vyras.

– Suprantama, – tęsė misis Marčmont. – Vargšelė papuolė po bombomis, nuo sprogimo ją ištiko šokas, ji ilgai ir sunkiai sirgo ir panašiai. Bet, jeigu nori žinoti mano nuomonę, tai ji iki galo taip ir nepasveiko. Ji tikras nervų kamuolys. Supranti, ką aš turiu galvoje. Kartais ji atrodo ne viso proto. Vargu, ar ji būtų tinkama Gordono Kloudo pašnekovė.

Lina nusišypsojo. Ji nemanė, kad Gordonas Kloudas išsirinko sau į žmonas gerokai jaunesnę moterį vien tam, kad galėtų intelektualiai pasišnekėti.

– O be to, brangioji, – misis Marčmont pažemino balsą. – Man nemalonu apie tai kalbėti, bet ji – ne ledi!

– Ką tu šneki, mamyte! Negi tai turi reikšmės mūsų laikais?

– Kaime, brangioji, tai dar turi reikšmės, – nė kiek nesutrikusi, atsakė Edela. – Aš tik norėjau pasakyti, kad ji – ne mūsų rato žmogus.

– Vargšelė!

– Lina, aš nesuprantu, ką tu turi omeny. Mes visi stengėmės parodyti jai kuo daugiau dėmesio ir sutikom ją kaip savą.

– Vadinasi, ji dabar Feroubenke? – vėl susidomėjusi paklausė Lina.

– Taip, suprantama. O kur ji dar galėtų važiuoti po ligoninės? Daktarai jai patarė palikti Londoną. Ji Feroubenke su savo broliu.

– O kas jis toks?

– Baisus jaunuolis! – misis Marčmont patylėjo ir po to pridūrė: – Neišauklėtas storžievis!

Lina akimirką pajuto jam simpatiją. Ji pagalvojo: „Aš, ko gero, jo vietoje irgi būčiau tokia!“

– Kuo jis vardu?

– Hanteris. Deividas Hanteris. Atrodo, jis airis. Jie ne iš tų, apie kuriuos šnekama mūsų rate. Ji buvo kažkokio Anderchėjaus našlė. Kad ir kaip norėtųsi būti atlaidesnei, vis tiek negaliu suprasti: kokia našlė per karą keliautų sau po Pietų Ameriką? Nori nenori, kyla mintis, kad ji paprasčiausiai dairėsi sau turtingo vyro.

– Vadinasi, ji netuščiai leido laiką, – pastebėjo Lina. Misis Marčmont atsiduso.

– Tai tiesiog atrodo neįtikėtina. Gordonas visuomet būdavo toks įžvalgus. Juk ir anksčiau pasitaikydavo moterų, kurios mėgino... Tarkim, kad ir ta priešpaskutinė jo sekretorė. Baisiai vulgari ir dar rėksnė. Nors ji dirbo labai gerai, jis atsikratė jos.

Lina, lyg tarp kitko, tarė:

– Matyt, kiekvienas patiria savo Vaterlo pralaimėjimą.

– Šešiasdešimt dveji, – tarė misis Marčmont, – labai pavojingas amžius. O ir karas, matyt, veikia psichiką. Negaliu apsakyti, kaip mes buvom sukrėsti, kai gavome tą laišką iš Niujorko.

– Kas buvo rašoma laiške?

– Nesuprantu kodėl, bet jis parašė Frensei. Galbūt jis tikėjosi, kad ji labiau jį užjaus. Jis parašė, kad mes turbūt labai nustebsim sužinoję, jog jis susituokė. Tai atsitikę kiek netikėtai, bet jis įsitikinęs, kad greitai mes visi pamilsim Rozaliną. Vardas teatrališkas, ar ne, brangioji? Kažkoks dirbtinis. Nors ji ir jauna, rašė jis, jos gyvenimas nebuvo lengvas, jai teko daug visko patirti.

– Labai tipiškas atvejis, – sumurmėjo Lina.

– Taip, sutinku, tokių atvejų daug, bet iš Gordono to nesitikėjau. Jo patirtis... Ir štai, kas išėjo. Jos nepaprastos akys – visiškai mėlynos ir tarsi traukiančios į save.

– Patraukli?

– O taip, be abejo, ji gražutė, nors man labiau priimtinas kitoks grožis.

– Tu taikai tai visiems, – šyptelėjo Lina.

– Ne, brangioji. Žinoma, vyrai... bet ką čia šnekėti apie vyrus! Net patys santūriausi iš jų prikrečia kvailysčių! Toliau laiške Gordonas rašė, kad mes negalvotume, neva santuoka susilpnins ryšius su kitais. Jis ir toliau visiems padėsiąs.

– Bet po vestuvių jis nesurašė testamento?

Misis Marčmont papurtė galvą.

– Paskutinis jo testamentas buvo surašytas 1940 metais. Aš nežinau smulkmenų, bet jis užsiminė, kad pasirūpino visais, jeigu jam kas nors atsitiktų. Tačiau šitas testamentas po jo vestuvių neteko galios. Manau, kad jis, sugrįžęs namo, ruošėsi rašyti naują, bet nespėjo. Jis žuvo jau kitą dieną po sugrįžimo į Angliją.

– Vadinasi, Rozalina gauna viską?

– Taip. Senas testamentas negalioja.

Lina nieko nepasakė. Ji, kaip ir daugelis žmonių tokiu atveju, negalėjo likti abejinga susidariusiai situacijai, nors buvo įsitikinusi, kad ir pats Gordonas Kloudas jau kiek kitaip būtų sprendęs šią problemą. Galbūt jaunai žmonelei jis būtų palikęs pagrindinę savo turto dalį, tačiau, be abejonės, jis būtų pasirūpinęs ir kitais, kurie jau buvo pripratę prie jo paramos. Kiek kartų jis įtikinėjo, kad nereikia pinigų dėti juodai dienai, ateitis bus aprūpinta. Ji girdėjo, kaip jis kartą sakė dėdei Džeremiui: „Po mano mirties tu būsi turtingas žmogus“. O jos motinai jis nuolat kartodavo: „Nesirūpink, Edela, Linai nieko netrūks, o „Baltoji vila“ – tavo namai, ir aš neleisiu, kad tu juos paliktum. Siųsk man visas sąskaitas už remontą ir išlaikymą“. O Rauliui jis patarė užsiimti žemės ūkiu. Jis primygtinai prašė, kad Džeremio sūnus eitų į gvardiją, ir visuomet siųsdavo jam solidžią sumelę. Lajonelį Kloudą jis įkalbėjo užsiimti tam tikros

srities medicininiais tyrimais, kurie iš karto negalėjo duoti rezultatų...

Linos apmąstymus nutraukė dramatiškas mostas. Misis Marčmont drebančiom lūpom padavė jai porą neapmokėtų sąskaitų.

– Pasižiūrėk, – pralemeno ji. – Ką man daryti? Ką daryti, Lina? Šiandien ryte gavom banko valdytojo laišką, kur jis rašo, kad aš viršijau savo kreditą. Nesuprantu, kaip tai galėjo atsitikti. Aš buvau tokia atsargi. Matyt, mano vertybiniai popieriai nebeduoda tiek pelno, kiek anksčiau. Jis rašo – išaugo mokesčiai. O dar draudimas nuo karo sugriovimų – nori nenori, už viską reikia mokėti.

Lina paėmė sąskaitas ir ėmė jas studijuoti. Ten buvo tik svarbiausi dalykai: stogo čerpės, tvoros remontas, šildymo katilo pakeitimas virtuvėje. Suma susidarė nemaža.

Misis Marčmont verksmingai tarė:

– Tikriausiai mums reikės iš čia išsikelti. Tačiau kur? Mažų namų beveik nebeliko. O aš taip nenorėjau tavęs įtraukti į visa šita. Bet aš nežinau, ką daryti. Paprasčiausiai nežinau...

Lina pasižiūrėjo į motiną. Jai buvo per šešiasdešimt. Jos sveikata niekad nebuvo stipri. Karo metu ji buvo priglaudusi pabėgėlius iš Londono, gamino jiems valgyti, dirbo moterų pagalbos frontui organizacijoje, virė uogienes, padėjo maistu mokyklai. Ji dirbdavo po keturiolika valandų, o juk prieš karą gyveno gana lengvą gyvenimą. Lina matė, kad motina laikosi iš paskutiniųjų. Ji buvo išsekinta ir pilna baimės dėl ateities.

Linos širdyje ėmė kauptis įtūžis. Ji lėtai pratarė:

– O ar negalėtų ta... Rozalina... padėti?

Misis Marčmont papurtė galvą.

– Mes neturim teisės, neturim jokios teisės.

Lina nesutiko:

– Aš manau, tu turi moralinę teisę. Dėdė Gordonas visuomet mums padėdavo.

Misis Marčmont dar sykį papurtė galvą.

– Nelabai gražu, brangioji, prašyti iš to, kurio nemėgsti. Be to, tas jos brolis neleis jai duoti nei penso, – po to ji tulžingai pridūrė: – Jeigu jis iš viso jos brolis!

II

Frensė Kloud susimąsčiusi žiūrėjo į savo vyrą, sėdintį priešais ją prie pietų stalo.

Jai buvo keturiasdešimt aštuoneri. Ji buvo iš tų liesų judrių moterų, kurioms tinka tvido drabužiai. Veidas – be kosmetikos, tik lengvai padažytos lūpos. Kažkada jos būta gražios.

Džeremis Kloudas – prakaulus, žilstelėjęs šešiasdešimt trejų metų vyriškis abejingu veidu. Šį vakarą jo veidas atrodė dar abejingesnis.

Žmona, vos metusi į jį žvilgsnį, viską suprato.

Penkiolikmetė mergina sukiojosi aplink stalą, padavinėdama patiekalus. Ji neatitraukė akių nuo Frensės. Kai ši apsiniaukdavo, tarnaitei viskas vos nekrisdavo iš rankų, o kai jos žvilgsnis būdavo palankus, ji tuoj pat imdavo šypsotis. Vormsli Veile seniai buvo pastebėta, kad, kas jau kas, o Frensė Kloud turi puikius tarnus.

Ji nemokėjo jiems daug ir buvo reikli, tačiau mielai pagirdavo už tai, ką jie darė gerai. Be to, savo energija ir darbštumu ji taip užkrėsdavo juos, kad visi ūkio darbai būdavo daromi su tam tikru įkvėpimu. Frensė buvo pripratusi, kad ją aptarnautų ir manė, neva taip ir turi būti; gerą virėją arba gerą tarnaitę ji vertino beveik taip pat, kaip ir gerą pianistą.

Frensė Kloud buvo vienintelė lordo Edvardo Trentono dukra. Lordas augino veislinius arklius netoli Vormsli Hito. Vienu metu jam grėsė visiškas bankrotas. Sklido kalbos, kad kažkas atsitiko jo arkliams, kad vyko žokėjų val-

dybos tyrimas. Bet lordas Edvardas sutvarkė šį reikalą, tik truputį susitepęs reputaciją. Jis susitarė su kreditoriais ir toliau prašmatniai gyveno kažkur pietų Prancūzijoj. Už visa tai jis turėjo būti dėkingas gudriam ir energingam savo reikalų patikėtiniui Džeremiui Kloudui. Kloudas ne tik padarė viską, ką galėjo, bet netgi pasiūlė savo garantijas. Jis prisipažino, kad jaučia gilias simpatijas Frensei Trenton ir po tam tikro laiko, kai jos tėvo reikalai susitvarkė, Frensė tapo misis Džeremi Kloud.

Kokie buvo jos pačios jausmai, niekas nežinojo. Viena buvo aišku, kad ji sąžiningai atlieka savo pareigą. Ji buvo gera ir ištikima žmona, rūpestinga jų sūnaus motina ir niekad nei žodžiu, nei veiksmu neparodė, kad ši santuoka įvyko be jos sutikimo.

Kloudų šeima labai gerbė ir liaupsino Frensę. Jie didžiavosi ja, gerbė jos nuomonę, bet niekuomet nejautė šiltesnių jausmų.

Ką apie savo vedybas galvojo pats Džeremis Kloudas – niekas nežinojo, nes niekas apskritai nežinojo, ką galvoja ir jaučia Džeremis Kloudas. Visi jį laikė „džiūvėsiu“, nors vertino kaip juristą ir padorų žmogų. Kloudo ir Brunskilo kontora niekuomet nesiimdavo įtartinų bylų. Jie nesivaikė blizgesio, bet buvo pakankamai patikimi. Firma klestėjo, ir Džeremis Kloudas gyveno gražiame grigališkojo stiliaus name, netoli turgaus aikštės. Už namo driekėsi gražus senoviškas sodas, aptvertas tvora. Pavasarį, kai sužydėdavo kriaušės, jis visas būdavo nusėtas baltais žiedais...

Pavalgęs pietus, vyras su žmona perėjo į kambarį, pro kurio langą matėsi sodas. Tarnaitė Edna atnešė kavos. Ji susijaudinusi alsavo pro burną, nes ją vargino nosies polipai. Frensė, įsipylusi į puodelį truputį kavos, paragavo – kava buvo stipri ir karšta. Ji trumpai pagyrė tarnaitę:

– Puiku, Edna.

Edna patenkinta nuraudo ir išėjo iš kambario stebėdamasi, kaip žmonės gali gerti tokią kavą. Ednos nuomone, kava turi būti labai saldi, su pienu ir kreminės spalvos!

Kloudai gėrė juodą kavą ir be cukraus. Pietaudami jie šnekučiavosi apie įvairiausius dalykus: savo pažįstamus, Linos sugrįžimą, derlių. Dabar, likę vienu du, jie tylėjo.

Frensė atsilošusi krėsle stebėjo savo vyrą. Jis tarsi užmiršo, kad ji šalia. Dešine ranka jis glostė savo viršutinę lūpą. Šis nevalingas gestas reiškė, kad jis labai sunerimęs. Frensė buvo įsidėmėjusi šį gestą. Vienąkart, kai jų sūnus Entonis sunkiai sirgo, kitą – laukiant prisiekusiųjų sprendimo. Taip pat karo pradžioj, klausantis radijo, ir po to, kiek vėliau, kai Entonis po atostogų turėjo išeiti į armiją.

Prieš pradėdama kalbą, Frensė susimąstė.

Jos vedybinis gyvenimas buvo laimingas, bet jai trūko šilumos, išreikštos žodžiais. Frensė visuomet gerbė vyro susitvardymą. Jis atsidėkojo tuo pačiu.

Jiedu tvardėsi net tada, kai gavo telegramą, kad fronte žuvo jų sūnus Entonis.

Jis praplėšė telegramą, po to lėtai perskaitė ją. Ji paklausė: „Tai iš ten?..“ Jis nuleido galvą, priėjo prie jos ir padavė telegramą. Kurį laiką abu tylėdami stovėjo greta. Po to Džeremis tarė: „Kaip aš norėčiau tau padėti, brangioji“. O ji, pajutusi baisią tuštumą ir skausmą, atsakė jam tvirtu balsu, sutramdžiusi ašaras: „Tau juk taip pat sunku, kaip ir man“. Jis paglostė jai petį: „Taip... Taip...“ Po to kiek netvirtu žingsniu pasuko durų link. Jis kažkaip iš karto paseno ir vis kartojo: „Ką čia šnekėti... Ką čia...“

Ji buvo jam dėkinga, be galo dėkinga už parodytą jautrumą. Jos širdis plyšo iš skausmo, matant staiga susenusį jo veidą. Mirus jos berniukui, ji pajuto, kaip viduje kažkas suledėjo, dingo žmogiška šiluma. Ji pasidarė dar energingesnė ir dalykiškesnė. Jos negailestingas sveikas protas kartais keldavo baimę.

Džeremis Kloudas vėl perbraukė pirštu per viršutinę lūpą – neryžtingai, tarytum kažko ieškotų. Ir Frensė prabilo ramiu ir aiškiu balsu.

– Kažkas atsitiko, Džeremi?

Jis atsiduso. Kavos puodelis vos neišslydo jam iš rankų. Bet jis tuoj pat susitvardė, tvirtai padėjo puodelį ant padėklo, po to pakėlė akis į žmoną.

– Ką tu turi omeny, Frense?

– Aš tavęs klausiu: kažkas atsitiko?

– O kas galėjo atsitikti?

– Kvaila būtų spėlioti. Geriau pasakyk pats.

Ji kalbėjo nesijaudindama, dalykišku tonu.

– Nieko neatsitiko, – netvirtai atsakė jis.

Ji nutylėjo. Paprasčiausiai nekreipė dėmesio į jo žodžius, laukė. Jis pasižiūrėjo į ją.

Akimirką kaukė nuslydo nuo jo niūraus veido, ir Frensė pagavo jo žvilgsnį, kupiną tokios kančios, kad ji vos neriktelėjo. Tai truko tik akimirką, bet ji neabejojo, kad neapsiriko.

Ramiu ir lygiu balsu ji tarė:

– Aš manau, tau geriau papasakoti...

Jis giliai ir sunkiai atsiduso.

– Taip. Vis tiek, anksčiau ar vėliau, tu turėsi tai sužinoti, – ir staiga pridūrė: – Panašu, kad tu sudarei nepelningą sandorį, Frense.

Jai nerūpėjo slapta šios frazės prasmė, jai rūpėjo faktai.

– Kas atsitiko? – paklausė ji. – Pinigai?

Ji pati nesuprato, kodėl ši mintis pirmiausia atėjo į galvą. Jokių finansinių sunkumų, išskyrus pokarinius, ji nejautė. Jis galėjo nuslėpti nuo jos ligą – paskutiniu metu atrodė prastai, labai pavargęs, nes per daug dirbo. Bet instinktyviai ji jautė, kad reikalas liečia pinigus. Ir neklydo.

Vyras linktelėjo.

Aišku. Kurį laiką ir ji patylėjo, viską gerai apgalvodama. Piniginiai reikalai jos asmeniškai visiškai nejaudino, bet ji žinojo, kad Džeremis to nesupras. Jam pinigai buvo viskas: pagrindas po kojom, tam tikri įsipareigojimai, vieta visuomenėje, pagaliau – prestižas.

Jai pinigai buvo žaislas, priemonė, teikianti malonumą. Ji gimė ir užaugo finansinio neužtikrintumo atmosferoje. Buvo geri laikai, kai prekyba žirgais sekėsi, bet buvo ir sunkių laikų, kai lordas Edvardas negaudavo kreditų ir jam tekdavo slapstytis nuo teismo antstolių netgi savo namuose. Kartą jie visą savaitę mito sausa duona ir buvo priversti atleisti visus tarnus. Buvo atvejis, kai teismo antstolis neišėjo iš jų namų tris savaites. Šiaip, jis buvo šaunus vyrukas. Buvo linksma su juo žaisti ir klausytis pasakojimų apie jo mažąją dukrytę. Kai nėra pinigų, reikia ko nors jų paprašyti arba išvažiuoti į užsienį, arba kurį laiką gyventi pas draugus ir gimines. Arba pasiskolinti.

Bet žiūrėdama į vyrą, Frensė suprato, kad Kloudų pasaulyje taip nesielgiama. Čia neprašinėjama, nesiskolinama ir negyvenama kitų sąskaita (be abejo, to paties tikimasi ir iš kitų).

Frensei buvo nuoširdžiai gaila Džeremio ir ji jautėsi truputį kalta, kad jos pačios tai nė kiek nejaudino. Kaip visuomet, ji ėmė ieškoti išeities praktikoje.

– Mums reikės viską parduoti? Firma žlugs?

Džeremis krūptelėjo, ir ji suprato, kad pataikė.

– Brangusis mano, – švelniai tarė ji: – Na, pasakyk ką nors. Aš nebegaliu daugiau spėlioti.

Kloudas prispirtas tarė:

– Prieš dvejus metus mes turėjom labai rimtų sunkumų. Atsimeni, jaunasis Viljamsas pabėgo su pinigais. Mums buvo sunku vėl atsistoti ant kojų. Po to užgriuvo kiti sunkumai, susiję su Tolimaisiais Rytais, po Singapūro...

Ji pertraukė jį:

– Aš pasitikėjau Gordonu. Jis būtų padėjęs.

Ji atsikvėpė.

– Aš nenoriu jo kaltinti. Pagaliau, juk tai natūralu – pamesti galvą dėl gražutės moters. Ir kodėl jis neturėjo jos vesti, jeigu jam norėjosi? Paprasčiausiai labai nepasisekė, kad jis žuvo per patį pirmą antskrydį ir nesuspėjo surašyti naujo testamento. Bėda ta, kad pavojaus metu niekas negalvoja, jog užmuš būtent jį. Bombos visuomet krenta ant kitų.

– Aš labai mylėjau Gordoną ir didžiavausi juo, – tarė Džeremis. – Bet jo mirtis man – ne vien netektis. Tai katastrofa. Jis mirė tuo momentu...

Džeremis nutilo.

– Mes bankrutuosim? – be emocijų paklausė Frensė.

Džeremis Kloudas žiūrėjo į ją, apimtas nevilties. Jam būtų lengviau, jeigu ji jaudintųsi, verktų. O toks šaltas, beveik teorinis domėjimasis varė jį iš proto.

Užkimusiu balsu jis tarė:

– Viskas daug blogiau...

Jis stebėjo ją. Frensė sėdėjo nejudėdama, apmąstydama jo žodžius. „Po minutės aš turėsiu pasakyti jai. Ji sužinos, kas aš toks... Iš pradžių, ko gero, ji nepatikės“.

Frensė Kloud atsikvėpė ir išsitiesė krėsle.

– Aišku, – tarė ji. – Svetimų pinigų išeikvojimas ar kažkas panašaus. Žodžiu, kaip jaunajam Viljamsui.

– Taip, tik šį kartą... Tu nesupranti... Atsakingas aš. Aš išeikvojau fondus, kurie buvo man patikėti saugoti. Iki šiol man pavykdavo tai nuslėpti...

– Bet dabar viskas iškils aikštėn?

– Jeigu aš nesurinksiu reikiamos sumos. Ir labai greitai. Niekad gyvenime jis nejautė tokios gėdos. Kaip jai tai atrodys? Kol kas ji reagavo labai ramiai. Bet, pagalvojo jis, Frensė niekad nekelia scenų, niekad nepriekaištauja, nekaltina.

Ranka parėmusi skruostą. Ji suraukė antakius ir susimąstė.

– Kaip kvaila, kad aš neturiu savo pinigų.

Jis tarė:

– Yra vedybinis pasižadėjimas, bet...

Ji mostelėjo ranka:

– Aš manau, tų pinigų seniai nėra...

Jis nutylėjo. Po to, sunkiai parinkdamas žodžius, bespalviu balsu tarė:

– Frense, man labai gaila. Negaliu išreikšti, kaip man gaila. Tu sudarei nepelningą sandorį.

Ji pasižiūrėjo jam į akis.

– Tu jau sakei tai. Ką tu turi omeny?

Tramdydamas jaudulį Džeremis tarė:

– Kai tu buvai tokia gera ir sutikai tekėti... Tu teisėtai tikėjaisi, kad aš bent jau būsiu sąžiningas, ir tu gyvensi be rūpesčių...

Ji žiūrėjo į jį visiškai priblokšta:

– Palauk, Džeremi. Kaip tu manai, kodėl aš ištekėjau už tavęs?

Jis šyptelėjo:

– Tu visuomet buvai ištikima ir atsidavusi žmona, brangioji. Bet aš nemanau, kad tu būtum priėmusi mano pasiūlymą, jeigu nebūtų taip susiklostę... hm... aplinkybės.

Ji nustebusi pažvelgė į jį ir pratrūko juoktis:

– Tu kvailas senas džiūvėsis! Tai štai kas slėpėsi po tavo kietojo juristo išore! Tai tu iš tikrųjų manai, kad aš

ištekėjau už tavęs iš dėkingumo, nes tu padėjai mano tėvui atsikratyti tos vilkų gaujos – Žokėjų klubo vadukų ir kitų?

– Tu juk taip mylėjai savo tėvą, Frense...

– Aš buvau jam atsidavusi! Jis buvo labai mielas ir su juo buvo įdomu gyventi! Bet jeigu tu manai, kad aš galėjau parsiduoti šeimos patikėtiniui, norėdama išgelbėti tėvą nuo to, kas jį persekiojo visą gyvenimą, vadinasi, tu manęs niekados taip ir nepažinai. Niekados.

Ji neatitraukdama akių žiūrėjo į jį. „Neįtikėtina! – galvojo ji. – Išgyventi santuokoj dvidešimt metų ir nežinoti, ką galvoja antroji pusė! Jiedu tokie skirtingi. Jis, pasirodo, romantikas, giliai slepiantis savo romantizmą, bet šiaip ar taip – romantikas. Tos Stenlio Veimano knygos jo miegamajame... Jau iš jų buvo galima suprasti. Vargšas mano kvailutis!"

Tada ji tarė:

– Aš be jokios abejonės ištekėjau už tavęs, nes mylėjau tave.

– Mylėjai? Bet kuo aš tave sudominau?

– Į šį klausimą man sunku atsakyti. Tu buvai toks nepanašus į visą tėčio kompaniją. Jau vien tai, kad tu niekad nekalbėjai apie arklius. Kad tu žinotum, kaip man buvo atsibodę tos šnekos apie arklius ir šansus laimėti Njūmarketo taurę. Atsimeni, kartą vakare tu atėjai pietų? Aš sėdėjau šalia tavęs ir paklausiau, kas yra bimetalizmas. Ir tu papasakojai, tu iš tikrųjų išaiškinai man! Tai truko per visus pietus (pietūs iš šešių patiekalų – tada mes turėjom pinigų ir samdėm virėją prancūzą).

– Tikriausiai tai buvo be galo neįdomu, – tarė Džeremis.

– Tai buvo be galo patrauklu! Niekas iki tol nebuvo su manimi taip rimtai šnekėjęs. Ir tu buvai toks mandagus, nors kartu atrodė, kad nė nepažvelgei į mane ar net nepastebėjai, kad aš visai nieko mergina. Tai man labiausiai nepatiko. Aš prisiekiau sau, kad tu atkreipsi į mane dėmesį.

Džeremis Kloudas niūriai pareiškė:

– Tu man iš karto patikai. Po tų pietų parėjęs namo, aš negalėjau užmigti. Tą vakarą tu buvai apsivilkus suknelę su rugiagėlėm...

Kelias minutes jiedu patylėjo. Po to Džeremis tarė:

– Ak, tai buvo taip seniai...

– Dabar mes – jau nebejauna sutuoktinių pora, papuolusi į keblią padėtį.

– Dabar, kai tu viską pasakei, Frense, man tūkstantį kartų sunkiau. Šita gėda...

Ji pertraukė jį:

– Kalbėkim atvirai: tave gali apkaltinti, pasodinti į kalėjimą... (Jis krūptelėjo.) Aš to nenoriu ir padarysiu viską, kad taip neatsitiktų. Ir nemanyk, kad aš dėl to morališkai kentėsiu ar pilietiškai tave smerksiu. Nepamiršk, kad aš toli gražu ne iš moralios šeimos. Nors tėvas ir buvo mielas žmogus, sukčiavimo jis nelaikė labai jau didele nuodėme. O mano pusbrolis Čarlzas? Bylą užgniaužė be teismo, o jį patį išsiuntė už vandenyno. O pusbrolis Džeraldas? Oksforde jis padirbo čekį. Bet po to išvyko į frontą ir už begalinę drąsą, pasiaukojimą ir ištvermę buvo apdovanotas karalienės Viktorijos kryžiumi. Tokie jau tie žmonės – nėra absoliučiai blogų kaip ir angeliškai gerų žmonių. Aš ir pati nesu nepriekaištinga. Aš elgiausi taip tik todėl, kad nebuvo pagundų, nebuvo galimybių. Bet aš turiu ir gerų savybių – esu tvirta ir patikima.

– O, mano brangioji!

Jis atsistojo, priėjo prie jos, pasilenkė ir lūpomis palietė jos plaukus.

– O dabar, – šypsodamasi tarė lordo Trentono duktė, – apsvarstykim, ką mes galėtume padaryti? Reikia gauti pinigų.

Džeremio veidas vėl suakmenėjo.

– Neišmanau, kaip ir iš kur.

– Galima užstatyti šį namą... A, suprantu, – greitai pridūrė ji, – namas jau užstatytas. Kokia aš kvailė! Savaime suprantama, kad padarei viską, kas buvo įmanoma. Vadinasi, reikia iš ko nors pasiskolinti. Manau, jog tėra viena galimybė. Iš Gordono žmonos – juodaplaukės Rozalinos.

Džeremis abejodamas papurtė galvą.

– Reikalinga didžiulė suma... O liesti kapitalo Rozalina negali. Iki mirties ji gali naudotis tik procentais.

– Šito aš nežinojau. Aš maniau, kad jai priklauso visi pinigai. O kam atiteks kapitalas po jos mirties?

– Pinigai pereis artimiausiems Gordono giminaičiams. Jie bus išdalinti man, Lajoneliui, Edelai ir Moriso sūnui – Rauliui.

– Vadinasi, atiteks mums... – lėtai tarė Frensė.

Atrodė, kažkoks šešėlis nuslydo per kambarį... Nelyg šalto vėjo gūsis ar neaiški mintis.

Frensė tarė:

– Tu man apie tai nieko nesakei... Aš maniau, kad ji paveldėjo juos visam laikui... Maniau, galės palikti, kam panorės...

– Ne, remiantis 1925 metų įstatymu apie turtą, paliktą be testamento...

Frensė beveik nesiklausė jo išvedžiojimų. Kai jis baigė, ji tarė:

– Vargu, ar tai turi reikšmės mums. Mes numirsim anksčiau negu ji taps vidutinio amžiaus moterimi. Kiek jai? Dvidešimt penkeri? Šešeri? Ji gali išgyventi iki septyniasdešimties.

Džeremis Kloudas neužtikrintai tarė:

– Mes galėtume pasiskolinti iš jos, kaip iš giminaitės. Galbūt ji dosni ir gera mergina. Mes taip mažai apie ją žinome...

Frensė tarė:

– Šiaip ar taip, mes sutikome ją šiltai ir nerodėme nepasitenkinimo, kaip Edela. Galbūt ji atsakys mums tuo pačiu.

Vyras perspėjo ją:

– Bet neturi būti nė mažiausios užuominos, kam reikalingi tie pinigai.

Frensė paskubom atsakė:

– Na, žinoma. Tik gaila, kad reikės kalbėtis ne su pačia Rozalina. Ji visiškai priklauso nuo savo brolio.

– Atstumiantis jaunuolis! – tarė Džeremis.

Frensė netikėtai nusišypsojo.

– O, ne, – tarė ji. – Jis patrauklus. Labai patrauklus. Ir ne per daug išrankus. Ką gi, jeigu jau taip, tai aš irgi nesu skrupulinga!

Jos šypsena sugriežtėjo. Ji pasižiūrėjo į vyrą.

– Mes nepasiduosim, Džeremi, – tarė ji. – Mes rasim išeitį, net jeigu mums tektų apiplėšti banką.

III

– Pinigai, – tarė Lina.

Raulis Kloudas – kresnas jaunas vyriškis, įdegęs, mąsliomis mėlynomis akimis ir labai šviesiais plaukais. Jis garsėjo ypatingu lėtumu, kuris atrodė ne įgimtas, bet tyčinis.

– Taip, – tarė jis. – Panašu, kad dabar viskas susiveda į pinigus.

– Aš maniau, kad fermeriams per karą sekėsi puikiai.

– Taip, bet ilgai tai negalėjo tęstis. Po metų mes vėl nusmuksim į ankstesnį lygį. Sunku rasti darbininkų, mokėti reikia vis daugiau, visi nepatenkinti, niekas nežino, ko iš tikrųjų nori. Tik plačiau išvystęs veiklą, gali būti ramus. Senasis Gordonas tai žinojo. Būtent taip jis įsivaizdavo šį reikalą, prieš pradėdamas jame dalyvauti.

– O dabar? – paklausė Lina.

Raulis kreivai šyptelėjo:

– O dabar misis Gordon važiuoja į Londoną ir išmeta porą tūkstančių svarų audinių kailiniams.

– Bet juk tai... nedora!

– O ne, – jis patylėjo ir pridūrė: – Aš norėčiau, Lina, tau nupirkti audinių kailinius...

– Rauli, kas ji tokia, ta Rozalina? – Lina norėjo sužinoti bendraamžio nuomonę.

– Šiandien tu ją pamatysi. Ji bus vakarėlyje pas dėdę Lajonelį ir tetą Ketę.

– Taip, žinoma, bet man įdomu ir tavo nuomonė. Mama sako, kad ji pakvaišėlė.

Raulis susimąstė.

– Aš irgi pasakyčiau, kad intelektu ji neblizga. Nors tikriausiai taip tik atrodo, nes ji labai rūpinasi savimi.

– Kaip?

– Visaip. Pagrindinį dėmesį ji skiria savo iškalbai – ji šneka su stipriu airišku akcentu. Labai ilgai renkasi šakutę ir sutrinka, kai pokalbyje pasitaiko literatūrinių asociacijų.

– Vadinasi, ji visai... neišsilavinusi.

Raulis šyptelėjo:

– Taip, ji – ne ledi, jeigu tu tai turėjai omeny. Jos gražios akys ir puiki veido oda. Matyt, tuo ir pakerėjo senąjį Gordoną. Be to, ji labai trapios ir naivios išvaizdos. Nemanau, kad ji apsimetinėja, nors ką gali žinoti. Ji visuomet kažkokia sutrikusi ir absoliučiai paklūsta Deividui.

– Deividui?

– Tai jos brolis. O jis tai jau, galiu prisiekti, tikrai ne naivuolis... – po to Raulis pridūrė: – Jis ne itin mus mėgsta.

– O kodėl turėtų mus mylėti? – šiurkštokai paklausė Lina ir, pagavus nustebusį Raulio žvilgsnį, pridūrė: – Juk ir tu jo nemėgsti.

– Suprantama, nemėgstu. Tau jis irgi nepatiks. Tai ne mūsų rato žmogus.

– Tu negali žinoti, Rauli, kas man patinka, o kas ne. Per pastaruosius trejus metus aš mačiau ir šilto, ir šalto. Mano akiratis išsiplėtė.

– Taip, tau daugiau teko patirti, negu man.

Jis pasakė tai ramiu tonu, bet Lina įdėmiai žvilgtelėjo į jį. Tas ramus tonas kažką slėpė.

Jis atlaikė jos žvilgsnį, veidas išliko ramus, nė vienas raumuo nevirptelėjo. Lina prisiminė, kad visuomet buvo nelengva nuspėti, apie ką Raulis galvoja.

Viskas šiam pasauly apsivertė aukštyn kojom, pagalvojo Lina. Anksčiau vyrai eidavo į karą, o moterys pasilikdavo namie. Dabar – viskas atvirkščiai.

Iš dviejų jaunuolių – Raulio ir Džonio – vienas turėjo pasilikti fermoje. Jie metė burtus – ir Džonis Vevasauras išėjo į armiją. Jis žuvo labai greitai, Norvegijoje. Per visą karą Raulis niekur toliau nebuvo išvykęs.

O ji, Lina, pabuvojo Egipte, Šiaurės Afrikoje, Sicilijoj. Ji ne kartą buvo apšaudyta.

Ir štai dabar jiedu susitiko. Lina, grįžusi iš karo, ir Raulis, pasilikęs namie.

Staiga ji pagalvojo, kad galbūt jam tai nemalonu. Ji nervingai kostelėjo ir tarė:

– Kartais atrodo, kad viskas apsivertė aukštyn kojomis, ar ne?

– Nežinau... – Raulis tuščiu žvilgsniu žvelgė į laukus. – Viskas priklauso nuo aplinkybių.

– Rauli... – ji padvejojo. – Tau nebuvo apmaudu?.. Aš turiu omeny Džonį...

Jo šaltas skvarbus žvilgsnis nutildė ją.

– Palik Džonį ramybėje! Karas baigtas – man pasisekė.

– Tu nori pasakyti, kad tau pasisekė... – ji vėl padvejojo, – nes nereikėjo eiti?..

– Baisus pasisekimas, ar ne?

Ji nežinojo, kaip suprasti šiuos žodžius. Jo balse buvo justi tramdomas susijaudinimas. Nusišypsojęs jis pridūrė:

– Žinoma, merginai po armijos bus sunku vėl priprasti prie namų.

Ji neslėpdama susierzinimo tarė:

– Nekalbėk kvailysčių.

Matyt, jo žodžiai palietė skaudžią vietą.

– Na, gerai, – tarė Raulis. – Gal geriau pakalbėkim apie mūsų vestuves. Žinoma, jeigu tu neapsigalvojai.

– Aišku, kad neapsigalvojau. Iš kur tu ištraukei?

– Ką gali žinoti...

– Tu nori pasakyti... Tu manai, kad aš... kad aš pasikeičiau?

– Nelabai.

– Gal tu pats apsigalvojai? Pasakyk man.

– O ne, aš tai tikrai ne. Čia, fermoje, nebūna permainų. Jokių.

– Na, tada viskas gerai, – tarė Lina ir pajuto kažkokį nepasitenkinimą. – Kada tu norėtum paskirti vestuvių dieną?

– Apytikriai birželio mėnesį.

– Sutinku...

Jiedu nutilo. Viskas buvo nuspręsta. Bet Lina vis tiek jautėsi prislėgta. Raulis buvo toks pats, kaip ir visuomet – mylintis, ramus, nemėgstantis skambių žodžių.

Jie mylėjo vienas kitą, visuomet mylėjo, bet niekad apie tai nekalbėjo. Tai kam kalbėti dabar?

Birželio mėnesį jiedu susituoks ir gyvens „Ilgųjų gluosnių" fermoje (jai visuomet patiko šis pavadinimas), ir ji daugiau niekad neišvažiuos. Vadinasi, nebus daugiau tų jaudinančių minučių, kai pakeliamas laivo trapas, nebus to jaudulio, kai lėktuvas atsiplėšia nuo žemės, nebus nepažįstamų krantų, karštų dulkių, naftos ir česnako kvapų, svetimų kalbų marmaliavimo, nepažįstamų gėlių dulkėtuose soduose, supakuotų daiktų nežinant, kada teks juos išpakuoti – viso šito daugiau nebus?

Karas baigėsi. Lina Marčmont sugrįžo namo. Ji namie. „Grįžo jūreivis iš jūros..."

„Bet aš jau nebe ta Lina, kuri išvažiavo", – pagalvojo ji.

Ji pakėlė akis ir pamatė, kad Raulis ją stebi...

IV

Visi tetos Ketės vakarėliai buvo panašūs – tokie patys padriki ir meniškai netvarkingi, kaip ir šeimininkė.

Daktaras Kloudas sunkiai tramdė susierzinimą. Jis buvo visuomet mandagus svečiams, bet tas mandagumas buvo spaudžiamas per jėgą.

Išoriškai Lajonelis Kloudas kažkuo priminė savo brolį Džeremį. Toks pat prakaulus ir žilstelėjęs, tik jis vis dėl to nebuvo toks nesutrikdomas, koks buvo jo brolis advokatas. Lajonelis buvo nekantrus ir šiurkštus, jo irzlumas nuteikė prieš jį daugelį pacientų, kurie pasigesdavo žmogiško gerumo ir profesinės patirties. Iš tikrųjų jis domėjosi tik moksliniais tyrimais, jo hobis buvo gydomųjų žolelių panaudojimas. Perdėm racionalus ir protingas jis sunkiai pakentė žmonos užgaidas.

Lina ir Raulis misis Džeremi Kloud visuomet vadindavo tik Frense, o misis Lajonel Kloud – tik teta Kete. Jie mylėjo ją, nors dėl daug ko ji atrodė jiems juokinga.

Vakarėlis buvo skirtas Linos sugrįžimui ir šeimyniniam pasikalbėjimui.

Teta Ketė švelniai pasveikino dukterėčią:

– Kokia tu gražutė ir įdegusi! Esu tikra, kad tai dar nuo Egipto. Ar tu perskaitei tą knygą apie piramidžių šalies pranašus, kurią tau buvau išsiuntusi? Labai įdomi!.. Viskas pasidaro taip aišku, ar ne?

Linos atsakymo neprireikė, nes atėjo misis Gordon Kloud ir jos brolis Deividas.

– Tai mano dukterėčia – Lina Marčmont, o čia – Rozalina.

Lina, kiek leido padorumas, įdėmiai nužvelgė Gordono Kloudo našlę.

Taip, ji graži, šita mergaičiukė, ištekėjusi už senojo Gordono Kloudo pinigų. Teisinga buvo ir Raulio pastaba dėl jos nekaltos išvaizdos. Juodi banguojantys plaukai, mėlynos airiškos akys, tarsi aptrauktos migla, vos pravertos lūpos, puiki figūra.

Visa kita liudijo ją esant turtingą – suknelė, brangenybės, manikiūras, kailinė pelerina. Tačiau ji nemokėjo vilkėti brangių drabužių taip, kaip tai darytų Lina Marčmont, jeigu turėtų bent pusę tiek lėšų.

(„Tu niekad neturėsi tiek lėšų“, – tuoj pat išgirdo ji savo vidinį balsą.)

– Sveiki, kaip gyvuojate? – paklausė Rozalina Kloud ir neryžtingai pasisuko į vyriškį, stovintį už jos: – Čia... Čia mano brolis.

– Kaip gyvuojate? – paklausė Deividas Hanteris.

Tai buvo lieknas jaunas vyriškis tamsiais plaukais ir tamsiomis akimis. Jis neatrodė laimingas, greičiau buvo įžūlus ir viskam pasirengęs. Lina iš karto suprato, kodėl jis visiems Kloudams taip nepatinka. Užsienyje ji buvo sutikusi tokio plauko žmonių – bebaimių ir truputį pavojingų. Jais negalima buvo pasikliauti – beviltiškoj padėty jie galėjo ryžtis žygdarbiui, o šiaip kariuomenės vadus varydavo iš proto savo nedisciplinuotumu.

Lina, norėdama palaikyti pokalbį, paklausė Rozalinos:

– Kaip jums patinka Feroubenke?

– Puikus namas, – atsakė Rozalina.

Deividas Hanteris šyptelėjo.

– Vargšelis Gordonas neblogai įsitaisė. Nepagailėjo lėšų.

Tai buvo tiesa. Kai Gordonas nusprendė apsigyventi Vormsli Veile arba, tiksliau pasakius, praleisti ten dalį savo laiko, jis nutarė pasistatyti namą. Jis buvo per didelis individualistas, kad sutiktų gyventi name, kuriame jau gyveno kiti žmonės. Gordonas pasikvietė jauną šiuolaikinį architektą ir suteikė jam visišką laisvę. Pusė Vormsli Veilo

gyventojų Feroubenką laikė baisiu statiniu. Stačiakampės formos, įmontuoti baldai, slankiojančios durys, stikliniai stalai – viskas kėlė kitiems siaubą. Vienintelis dalykas, kas patiko visiems, – tai vonios kambariai.

Rozalinos žodžiuose „puikus namas" buvo justi susižavėjimas. Deivido šypsena Liną siutino...

– O jūs sugrįžot iš armijos? – paklausė Deividas.

– Taip.

Jis įvertindamas nužvelgė ją, ir ji kažkodėl paraudo.

Vėl netikėtai pasirodė teta Ketė. Ji mokėjo išdygti tarsi iš po žemių. Galimas dalykas, kad šito ji išmoko dalyvaudama gausiuose spiritizmo seansuose.

– Vakarienė, – tarė ji ir lyg tarp kitko pridūrė: – Aš manau, tai labiau panašu į vakarienę negu į pietus. Labai sudėtinga gauti produktų. Merė Liuis man sakė, kad du kartus per savaitę žuvies krautuvėlės savininkui palieka po dešimt šilingų. Man regis, tai nedora. Kaip jūs manote?

Daktaras Kloudas šnekučiavosi su Frense, kartkartėmis nervingai sukikendamas.

– Na, ką jūs, Frense. Niekad nepatikėsiu, kad jūs kalbate rimtai...

Visi suėjo į apleistą ir gana netvarkingą valgomąjį. Džeremis su Frense, Lajonelis su Ketrina, Edela, Lina ir Raulis. Visi Kloudai ir du svetimi. Nors Rozalina irgi buvo Kloud, ji netapo tikra Kloud, kaip Frensė ar Ketrina. Ji buvo svetima, jautėsi nejaukiai, nervinosi. O Deividas... Deividas buvo atskalūnas – ir dėl susiklosčiusių aplinkybių, ir laisva valia. Apie tai galvojo Lina, sėsdama už stalo.

Valgomajame kaupėsi įtampa. O gal neapykanta? Nejaugi iš tikrųjų – neapykanta? Šiaip ar taip, kažkas griaunančio.

Lina staiga pagalvojo: „Tai štai kas! Aš pastebėjau tai, kai tik sugrįžau namo. Karo pasekmės. Nedraugiškumas, pyktis. Jie sklando visur – traukiniuose, autobusuose, parduotuvėse, tarp darbininkų, tarnautojų ir netgi tarp fermos samdinių. Šachtose, gamyklose – visur... O čia, Vormsli Veile, tai dar baisiau. Čia tas pyktis ne be pagrindo... Nejaugi mes jų taip nekenčiam? Vien todėl, kad jie paėmė tai, ką mes manėme esant mūsų?.. Ne, dar ne... Tai galėjo

atsitikti, bet kol kas mes dar nejaučiame neapykantos. Priešingai, jie mūsų nekenčia..."

Šis atradimas ją taip pribloškė, kad ji tylėjo paskendusi mintyse, visai pamiršusi, kad šalia sėdi Deividas.

Jis prakalbo pats.

– Kažką apmąstote?

Jo balsas buvo malonus, nors ir kiek pašaipus. Ji suglumo: Deividas galėjo pagalvoti, kad ji tyčia rodo jam nepalankumą.

– Atleiskit, aš galvojau apie tai, kokia tapo mūsų šalis po karo.

Deividas šaltai pastebėjo:

– Kaip tai neoriginalu!..

– Taip, ko gero. Mes visi dabar tokie rimti. Panašu, tai ne prieš gera.

– Paprastai protingiau būna siekti blogio. Per pastaruosius metus mes šia linkme pasistūmėjome į priekį, įskaitant ir atominę bombą.

– Aš kaip tik apie tai ir galvojau – ne tiek apie atominę bombą, kiek apie piktą valią. Kryptingą piktą valią...

Deividas vėl šaltai tarė:

– Taip, pikta valia, žinoma... Kai dėl kryptingos piktos valios, tai viduramžiais ji buvo tiksliau panaudojama.

– Ką jūs turite omeny?

– Pirmiausia – juodąją magiją: burtus, vaškines figūrėles, užkalbėjimus prie mėnesienos, kaimyno gyvulių numarinimą, pagaliau – paties kaimyno nužudymą...

– Negali būti, kad jūs rimtai tikite juodąja magija, – nepatikliai tarė Lina.

– Tikriausiai jūs teisi. Šiaip ar taip, žmonės iš tikrųjų bandė daryti pikta. O mūsų laikais... – jis patraukė pečiais. – Kad ir kiek jūs turėtumėte piktos valios, man ir Rozalinai jūs nelabai galėtumėte pakenkti, ar ne?

Lina krūptelėjo. Staiga jai pasidarė linksma.

– Mes šiek tiek pavėlavom, – mandagiai tarė ji.

Deividas Hanteris nusijuokė. Atrodė, kad ir jam buvo linksma.

– Norite pasakyti, kad mes jau susišlavėm grobį? Taip, ir nieko jau čia nepadarysi.

– Ir jums tai labai patinka?

– Pinigai? Ko gero, taip...

– Aš turiu omeny ne vien pinigus. Aš kalbu apie tai, kaip jūs mus aplenkėte.

– Ar man tai patinka? Ko gero, taip. Juk jūs jau manėte, kad senojo Gordono pinigėliai – jūsų kišenėje. Buvote tuo įsitikinę...

Lina tarė:

– Neužmirškit, kad daugelį metų mus pratino prie šios minties. Pratino netaupyti, negalvoti apie rytdieną... Skatino mūsų drąsius sumanymus...

„Kad ir Raulis, – pagalvojo ji, – Raulis ir jo ferma".

– Tik prie vienos minties jūsų nepratino, – maloniai tarė Deividas.

– Prie kokios?

– Kad pasaulyje nėra nieko pastovaus.

– Lina! – tuo pat metu iš kito stalo galo šūktelėjo teta Ketė. – Viena iš misis Lester dvasių yra ketvirtos kartos šventikas. Jis mums papasakojo tiek daug stebuklingų dalykų!.. Aš įsitikinusi, kad Egiptas turėjo paveikti tavo psichiką.

Daktaras Kloudas šiurkščiai tarė:

– Lina turėjo svarbesnių užsiėmimų negu tie kvaili prietarai.

– Tu paprasčiausiai prieš juos nusistatęs, Lajoneli, – atsakė jam žmona.

Lina nusišypsojo tetulei ir sėdėjo tylėdama. Jos ausyse tebeskambėjo paskutiniai Deivido žodžiai: „Pasaulyje nėra nieko pastovaus...".

Deividas tyliai tarė tuo pačiu pašaipiu tonu:

– Ar mes dar nesusipykom? Galim toliau kalbėtis?

– Taip, žinoma.

– Gerai. Jūs vis dar pykstat ant manęs ir Rozalinos dėl neteisingo praturtėjimo?

– Taip, – per jėgą atsakė Lina.

– Puiku. Ir ką gi jūs galvojate daryti?

– Nusipirkti vaško ir užsiimti juodąja magija!

Jis nusijuokė:

– O ne! To jūs nedarysite. Jūs ne iš tų žmonių, kurie pasikliautų senais nemadingais metodais. Jūs rasite šiuo-

laikinių būdų ir tikriausiai gana efektyvių. Bet jums nepavyks pasiekti savo.

– Kodėl jūs galvojate, kad bus kova? Negi jūs susitaikėte su neišvengiamybe?

– Jūs visi puikiai tvardotės. Tai smagu.

– Dėl ko? – tyliu balsu paklausė Lina. – Dėl ko jūs taip nekenčiate mūsų?

Kažkas šmėkštelėjo jo tamsiose bedugnėse akyse.

– Bijau, kad nesugebėsiu jums to paaiškinti.

– Pamėginkit.

Kelias minutes Deividas patylėjo, o po to lengvai paklausė:

– Kodėl jūs ruošiatės tekėti už Raulio Kloudo. Jis mulkis.

– Ne jums apie tai spręsti, – šiurkščiai atkirto ji. – Jūs jo visiškai nepažįstate!

Lyg tarp kitko pakeitęs temą, Deividas paklausė:

– O ką jūs manote apie Rozaliną?

– Ji labai daili.

– Kokia dar?

– Man atrodo, kad ji... patenkinta gyvenimu.

– Visiškai teisingai, – tarė Deividas. – Rozalina ne per daug protinga. Ji išgąsdinta. Visuomet bijojo gyvenimo. Ji pasiduoda įvykių tėkmei, o po to nežino, ką daryti. Papasakoti jums apie Rozaliną?

– Jeigu norite, – mandagiai sutiko Lina.

– Noriu... Ji nuo mažens kliedėjo dėl teatro ir tapo artiste. Žinoma, gera artistė iš jos neišėjo. Įstojo į teatro trupę, kuri važiavo į Pietų Afriką. Jai patiko pavadinimas – Pietų Afrika. Trupė įstrigo Keiptaune. Likimas ją suvedė su vienu Nigerijos vyriausybės tarnautoju, ir ji ištekėjo. Nigerija jai nepatiko, o ir savo vyrą ji nelabai mylėjo. Jeigu jis būtų buvęs stambus, mėgėjas išgerti ir muštų žmoną, viskas būtų gerai! Bet jis buvo gana intelektualus, tam užkampyje turėjo didžiulę biblioteką, mėgo pokalbius apie metafiziką. Ir likimas vėl ją užnešė į Keiptauną. Tas vyrukas elgėsi nepriekaištingai, visokeriopai išlaikė ją. Jis gal ir būtų išsiskyręs su ja, bet jam trukdė tai, kad jis buvo katalikas. Šiaip ar taip, jis mirė nuo šiltinės, ir Rozalina gavo nedidelę pen-

siją. Po to prasidėjo karas, ir ji atsidūrė laive, plaukiančiame į Pietų Ameriką. Pietų Amerika jai ne itin patiko, ir ji papuolė į kitą laivą, kuriame ir susitiko su Gordonu Kloudu. Ji papasakojo jam apie savo liūdną gyvenimą. Netrukus jiedu susituokė Niujorke ir dvi savaites buvo laimingi. Po to jį užmušė bomba, o jai liko didžiulis namas, daugybė brangenybių ir milžiniškos pajamos...

– Gerai, kad šita liūdna istorija taip laimingai baigėsi, – tarė Lina.

– Taip, – pritarė jai Deividas Hanteris. – Nors Rozalina niekuomet nepasižymėjo protu, jai visuomet sekėsi. Gal taip ir turi būti. Gordonas Kloudas buvo stiprus seniokas. Jam buvo šešiasdešimt dveji ir jis dar galėjo gyventi dvidešimt ir daugiau metų. Rozalinai tai nebūtų labai patikę, tiesa? Kai jiedu susituokė, jai buvo dvidešimt keturi. Jai dabar dar tik dvidešimt šešeri.

– Ji atrodo daug jaunesnė, – tarė Lina.

Deividas pasižiūrėjo į tuos, kurie sėdėjo priešais. Rozalina Kloud trupino duonos gabalėlį. Ji buvo panaši į nervingą mergaitę.

– Taip, – susimąstęs tarė Deividas. – Atrodo jaunesnė ir visai apie nieką negalvoja.

– Vargšelė, – netikėtai tarė Lina.

Deividas apsiniaukė.

– Iš kur tas gailestis? – piktai tarė jis. – Aš pasirūpinsiu Rozalina.

– Nė kiek neabejoju.

– Kiekvienas, kuris norės nuskriausti Rozaliną, turės reikalų su manim! Aš žinau daug būdų, kaip apsiginti. Kai kurie iš jų ne visai atitinka žaidimo taisykles...

– Tai gal dabar papasakosit ir savo gyvenimo istoriją? – šaltai paklausė Lina.

– Labai sutrumpintą variantą, – šyptelėjo jis. – Karui prasidėjus, man nerūpėjo Anglijos reikalai. Aš – airis. Bet kaip ir visi airiai, aš mėgstu kariauti. Mane labai traukė desantiniai „Komandos“ daliniai. Aš daug ko pasiekiau, bet vėliau mane sunkiai sužeidė į koją ir aš buvau priverstas pasitraukti. Išsigydęs aš išvažiavau į Kanadą ir ten mokiau naujokus karo mokslų... Kai gavau iš Niujorko Rozalinos

telegramą, kurioje ji pranešė, kad išteka, aš jau buvau metęs tarnybą. Ji nerašė, kad išteka už pinigų, bet aš moku skaityti tarp eilučių. Aš išskridau į Niujorką, prisijungiau prie laimingos porelės ir su jais kartu sugrįžau į Londoną... Ir štai dabar... – jis įžūliai nusišypsojo jai. – Jūs – „jūreivis, sugrįžęs iš jūros...“, aš – „medžiotojas, nusileidęs nuo kalvų...“. Kas jums?

– Nieko, – atsakė Lina.

Ji kartu su visais pakilo nuo stalo. Kai jie ėjo į svetainę, Raulis tarė jai:

– Panašu, tu su Deividu Hanteriu radai bendrą kalbą. Apie ką jūs kalbėjotės?

– Apie šį bei tą. Niekai, – atsakė Lina.

V

– Deividai, kada mes sugrįšim į Londoną? Kada išvažiuosim į Ameriką?

Deividas, sėdėdamas prie pusryčiams padengto stalo, nustebęs pasižiūrėjo į Rozaliną.

– O kur, atvirai sakant, mums skubėti? Kuo tau blogai čia? – ir jis patenkintas apžvelgė kambarį, kuriame jie pusryčiavo.

Feroubenkas buvo pastatytas ant kalvos, pro langą atsivėrė melancholiškas grynai angliškas peizažas. Klonio pievose žydėjo tūkstančiai narcizų. Jie jau baigė žydėti, bet dar viena juosta džiugino akį.

Atsilaužusi gabalėlį paskrudintos duonos, Rozalina tarė:

– Tu sakei, kad mes išvažiuosim į Ameriką... Netrukus išvažiuosim. Kai tu sutvarkysi savo reikalus.

– Taip, bet ne taip paprasta tuos reikalus tvarkyti. Reikia daryti viską iš eilės. Nei tu, nei aš neturim pagrindo jų skubinti. Po karo visuomet kyla sunkumų...

Kažkodėl jį erzino jo paties žodžiai. Priežastys, kurias jis nurodė, buvo rimtos, o atrodė kaip atsiprašymas. „Įdomu, – pagalvojo jis, – ar ir jai jos atrodo kaip atsiprašymas? Ir kodėl jai staiga taip prireikė į tą Ameriką?..“

Rozalina ėmė bambėti:

– Tu sakei, kad mes čia ilgai neužsibūsim. Tu juk nesakei, kad čia pasiliksim gyventi.

– O kuo tau nepatinka Vormsli Veilas ir Feroubenkas? Kas yra?

– Nieko. Tai dėl jų, viskas dėl jų...

– Dėl Kloudų?

– Taip.

– O man jie visai patinka, – tarė Deividas. – Man patinka matyti jų pasipūtusias fizionomijas, pažaliavusias iš pykčio ir pavydo. Rozalina, leisk man pasimėgauti šiuo malonumu.

Ji sunerimusi tarė:

– Nekalbėk taip, Deividai. Man tai nepatinka.

– Būk linksmesnė, mergyte! Mudu su tavimi pakankamai patyrėme vargo, o Kloudai visuomet gyveno savo malonumui. Gyveno vyriausiojo brolio Gordono sąskaita. Smulkieji parazitai čiulpė syvus iš didžiojo. Nekenčiu tokių žmonių, visuomet nekenčiau...

Rozalina krūptelėjo:

– Nekęsti nereikia. Tai nuodėmė.

– O tu nematai, kad ir jie tavęs nekenčia? Argi jie geri tau ir draugiški?

Ji atsakė kiek dvejodama:

– Bet ir pikti jie man nebuvo, nepadarė nieko blogo...

– Bet mielai padarytų, kvailute. Mielai, – jis nerūpestingai nusijuokė. – Jeigu jie taip nedrebėtų dėl savo kailio, tave rastų vieną rytą su peiliu tarp menčių.

Ji krūptelėjo:

– Nekalbėk tokių baisybių.

– Galbūt tai būtų ne peilis, o nuodai sriuboje. Ji žiūrėjo į jį išplėtusi akis. Jos lūpos virpėjo.

– Tu juokauji...

Jis vėl tapo rimtas.

– Bet nesijaudink, Rozalina. Aš pasirūpinsiu tavimi. Jie turės reikalų su manim.

Lyg parinkdama žodžius, ji vėl prašneko:

– Jeigu tai, ką tu sakai, tiesa... Jeigu jie nekenčia mūsų... Nekenčia manęs... Tai kodėl mes neišvažiuojame į Londoną? Ten mums negrėstų joks pavojus... Jie būtų toli...

– Mergyte, tau tinka kaimiškas oras. Juk Londone tu susirgsi.

– Bet tai anksčiau ten krito bombos... – ji suvirpėjo ir užsidengė akis. – Aš niekuomet nepamiršiu... Niekuomet...

– Pamirši, – jis švelniai suėmė ją per pečius ir papurtė.

– Pamiršk tai, Rozalina. Tu buvai smarkiai kontūzyta, bet dabar viskas praeityje. Daugiau bombų nėra. Negalvok apie tai, stenkis neprisiminti. Daktaras sakė, kad tau reikalingas kaimiškas oras ir kaimietiška ramybė. Todėl mes čia ir esam.

– Tai tiesa? Tik todėl? Aš maniau... Kad gal...

– Ką tu manei?

Rozalina lėtai tarė:

– Aš maniau, kad gal tu dėl jos nori būti čia...

– Dėl ko?

– Tu žinai, apie ką aš kalbu... Ta mergina, kuri grįžo iš armijos...

Jis apsiniaukė, jo veido bruožai sugriežtėjo.

– Lina? Lina Marčmont?..

– Juk ji tave, Deividai, domina, ar ne?

– Lina Marčmont? Ji Raulio sužadėtinė. Seno gero Raulio, visą karą prasėdėjusio namie. Buko, lėto, gražaus jaučio...

– Aš mačiau, kaip tu buvai įsitraukęs į pokalbį su ja.

– O Dieve, Rozalina!..

– Ir jūs vėl buvot susitikę, ar ne?

– Vakar ryte jodinėdamas aš sutikau ją netoli fermos.

– Aš žinau, tu ir toliau su ja susitikinėsi.

– Žinoma, kad man pasitaikys ją sutikti. Vormsli Veilas – mažas kaimelis. Čia ir žingsnio negalėtum žengti, nesusidūręs su kuriuo nors iš Kloudų. Bet tu klysti, jeigu manai, kad aš įsimylėjau Liną Marčmont. Ji išdidi, išpuikusi, savim patenkinta mergina, mėgstanti įgelti. Tegul senis Raulis būna su ja laimingas. Ne, meilute, ji ne mano skonio.

Rozalina dar sykį suabejojusi paklausė:

– Tikrai, Deividai?

– Žinoma.

Rozalina kiek drovėdamasi vėl prašneko:

– Aš, žinau, kad tu nemėgsti, kai aš buriu iš kortų... Bet jos kartais pasako tiesą. Taip taip. Ir štai vakar man kortos pasakė, kad atsiras mergina, kuri atneš mums nelaimę. Ji atvyks iš už jūrų. Be to, kortos rodė, kad į mūsų gyvenimą įsiverš nepažįstamas brunetas, kuris mums pavojingas. Kortos pranašavo mirtį...

– Jau tie tavo nepažįstami brunetai! – nusijuokė Deividas. – Tu pilna prietarų. Aš tau patariu nesusidėti su nepažįstamais brunetais...

Jis pakilo ir šypsodamasis išėjo iš namų. Kai Rozalina jau negalėjo matyti jo veido, jis paniuro, jo akys apsitraukė migla ir jis sumurmėjo:

– Kad tave kur devynios, Lina! Ką tik grįžai iš už jūrų ir jau sukėlei sąmyšį...

Jis staiga suvokė, kad pasirinko būtent tą kelią, kuriame lengviausia sutikti ką tik jo griežtai įvertintą merginą.

Rozalina matė, kaip jis ėjo per sodą link vartelių, už kurių per lauką vedė kelias. Ji pakilo į savo miegamąjį ir ėmė spintoje apžiūrinėti rūbus. Jai labai patiko naujasis audinių manto. Ji negalėjo atsistebėti, kad šitas manto priklausė jai.

Rozalina tebebuvo miegamajame, kai įėjusi tarnaitė pranešė, kad jos laukia misis Marčmont.

Edela, stipriai sučiaupusi lūpas, sėdėjo svetainėje. Jos širdis smarkiai daužėsi. Ji jau keletą dienų ruošėsi aplankyti Rozaliną, bet vis atidėliojo vizitą. Ji nesiryžo ateiti ir dėl to, kad Linos nuomonė staiga pasikeitė. Dabar ji buvo kategoriškai prieš, kad motina Gordono našlės prašytų paskolinti pinigų.

Tačiau pakartotinas banko direktoriaus laiškas, atėjęs iš ryto, pastūmėjo ją imtis ryžtingesnių veiksmų. Ji nebegalėjo daugiau atidėlioti. Lina išėjo iš pat ryto, Deividą Hanterį misis Marčmont matė einantį keliu iš Feroubenko. Kelias buvo laisvas. Ji norėjo pasikalbėti su Rozalina be Deivido. Edela teisingai numatė, kad su viena Rozalina bus lengviau tvarkyti reikalus.

Ir vis tiek ji baisiai jaudinosi laukdama jos saulėtoje svetainėje. Bet kai Rozalina įėjo, ji pasijuto kiek laisviau:

jaunoji moteris atrodė dar labiau suglumusi ir trenkta negu paprastai.

„Įdomu, – pagalvojo Edela, – ji visuomet buvo tokia, ar tai bombardavimo pasekmės?“

Rozalina užsikirsdama tarė:

– O, la... labas rytas! Kas nors atsitiko? Prašau, sėskitės.

– Koks puikus rytas, – nerūpestingai pradėjo misis Marčmont. – Jau prasikalė mano ankstyvosios tulpės. O jūsų?

Rozalina žiūrėjo į ją nustebusi:

– Nežinau...

„Apie ką galima kalbėti su žmogum, – pagalvojo Edela, – kuris nieko neišmano apie sodininkystę? Turbūt ir apie šunis ji nieko nenutuokia. O juk kaimelyje tai labiausiai pamėgtos pokalbių temos...“ Garsiai ji tarė su trupučiu pagiežos balse:

– Žinoma, pas jus tiek daug sodininkų... Jie viską prižiūri.

– Mūsų senasis sodininkas paprašė dar dviejų padėjėjų, bet vis trūksta darbo rankų...

Ji tai pasakė kaip vaikas, mėgdžiojantis suaugusius.

Taip, ji panaši į vaiką. Edela pagalvojo, kad galbūt tai ir yra jos žavesio paslaptis. Gal būtent tai taip stipriai paveikė Gordoną Kloudą, dalykišką aštraus proto žmogų, kad jis nepastebėjo jos kvailumo ir neišprusimo. O gal jį sužavėjo jos išvaizda. Daug gražučių moterų mėgino jį prisivilioti, bet nesėkmingai.

Matyt, šešiasdešimt dviejų metų vyriškiui toks vaikiškumas pasirodė ypač patrauklus. Įdomu, ar jos tokia tikroji natūra, ar tai tik poza, naudinga poza, tapusi jos antrąja prigimtim...

Rozalina tarė:

– Gaila, bet Deivido nėra namie...

Šie žodžiai sugrąžino misis Marčmont į realybę. Deividas galėjo pareiti bet kurią akimirką. Reikia naudotis proga ir pamėginti. Žodžiai strigo, bet ji prisivertė ištarti:

– Ar jūs... jūs negalėtumėt man padėti?

– Padėti jums?

Rozalina nustebo ir nieko nesuprasdama įsispoksojo į ją.

– Aš... Dabar tokie sunkūs laikai... Suprantate, mirus Gordonui, mūsų padėtis smarkiai pasikeitė...

„Besmegene idiote! – galvojo ji. – Ar ilgai dar taip spoksosi į mane? Tu puikiausiai supranti, ką aš turiu omeny! Turi suprasti. Pagaliau, ir pati buvai vargšė..."

Šią akimirką ji nekentė Rozalinos. Nekentė vien dėl to, kad štai ji, Edela Marčmont, priversta sėdėti čia ir kaulyti pinigų. Kaip tai sunku! Kaip be galo sunku! Per tas kelias akimirkas ji prisiminė visus savo rūpesčius ir planus...

Parduoti namą? Bet kur išsikelti? Labai sunku rasti mažą ir pigų namą. Priimti nuomininkus? Bet dabar taip sudėtinga nusamdyti tarnaitę, o ji pati paprasčiausiai nepajėgtų ir apsiskalbti ir apsiliuobti. Jeigu Lina padėtų... Bet juk Lina ruošiasi ištekėti už Raulio. Gyventi pas Liną su Rauliu? Ne, nieku gyvu! Susirasti darbą? Kokį darbą? Kam reikalinga nejauna pavargusi moteris be specialybės?

Ji išgirdo save gana šiurkščiai sakant (šiurkščiai, nes niekino save):

– Aš turiu omeny pinigus.

– Pinigus?..

Rozalina atrodė nuoširdžiai nustebusi, tarytum pinigai čia būtų niekuo dėti.

Edela sunkiai tardama žodžius tęsė:

– Aš viršijau savo kreditą banke, susikaupė neapmokėtų sąskaitų... už namo remontą... mes dar nesumokėjom procentų. O juk pajamos sumažėjo dvigubai. Mokesčiai išaugo. Gordonas visuomet mums padėdavo. Padėjo išlaikyti namą, jį remontuoti. Padengdavo išlaidas. Kiekvieną ketvirtį jis įnešdavo į banką tam tikrą sumą. Visuomet sakydavo, kad aš nesijaudinčiau, ir aš nesijaudinau. Bent tol, kol jis buvo gyvas, o dabar...

Ji nutilo. Jai buvo gėda, bet kartu ji jautė palengvėjimą, nes viską pasakė. Jeigu Rozalina atsakys neigiamai, bus viskas aišku, ir tiek...

Rozalina jautėsi labai nejaukiai.

– O Dieve! – tarė ji. – Aš nežinojau... Nė nepagalvojau... Aš... žinoma, aš paklausiu Deivido.

Suspaudusi krėslo rankų atramas, Edela iš nevilties tarė:

– O ar negalėtumėt man išrašyti čekio dabar?

– Taip taip, atrodo, galiu.

Rozalina išsigandusiu veidu pašoko ir priėjo prie rašomojo stalo. Pasiraususi stalčiuose, ji pagaliau ištraukė čekių knygutę.

– Kokiai sumai rašyti?

– Jeigu galima... Penkiems šimtams svarų...

„Penki šimtai svarų“, – paklusniai parašė Rozalina.

Edelai nusirito akmuo nuo širdies. Tiesą sakant, tai nebuvo jau taip ir sunku. Ji pasibaisėjo tuo, kad jaučia ne dėkingumą, o nusivylimą, nes gana lengvai viskas pavyko. Rozalina, be abejo, labai keista ir paprasta.

Jaunoji moteris pakilo nuo stalo priėjo prie Edelos ir suglumusi padavė čekį. Atrodė, kad dabar nejaukiai jaučiasi ji.

– Tikiuosi, dabar bus viskas gerai. Man išties labai gaila... Edela paėmė čekį. Ant jo vaikiška ranka buvo parašyta:

„Misis Marčmont. Penki šimtai svarų. Rozalina Kloud“.

– Dėkoju jums, Rozalina. Tikrai labai miela iš jūsų pusės...

– O, prašau prašau. Aš pati turėjau apie tai pagalvoti...

– Buvo labai malonu, brangioji.

Dabar, kai čekis buvo rankoje, Edela Marčmont jautėsi visai kitu žmogumi. Rozalina buvo labai miela, bet užsibūti nederėjo. Ji atsisveikino ir išėjo. Išeidama ji susitiko Deividą, maloniai pasisveikino ir paskubom pasišalino.

VI

– Ką veikė čia ta Marčmont? – vos įėjęs pro duris paklausė Deividas.

– O Deividai! Jai labai reikėjo pinigų. Aš niekad negalvojau...

– Ir, kiek suprantu, tu jai jų davei, – jis žiūrėjo į ją nusivylęs, bet su pašaipa. – Rozalina, tavęs negalima palikti vienos.

– O Deividai, aš negalėjau neduoti. Pagaliau...

– Kas pagaliau? Ir kiek tu jai davei?

Rozalina labai tyliai sušnabždėjo:

– Penkis šimtus svarų...

Deividas nusijuokė, ir ji lengviau atsikvėpė.

– Lengvas blusos įkandimas!

– O Deividai, tai nemaži pinigai!..

– Šiuo momentu mums tai – vieni niekai... Tu vis dar negali suprasti, kad tapai labai turtinga moterim. Bet vis dėlto: jeigu ji prašė penkių šimtų, vadinasi, būtų užtekę ir dviejų šimtų pekiasdešimt. Tu turi išmokti paskolų šnekos.

Ji sumurmėjo:

– Man labai gaila, Deividai...

– Mano miela mergaite! Šiaip ar taip, juk tai tavo pinigai.

– Visai ne. Turiu omeny, ne visai...

– Na, nepradėk iš naujo. Gordonas Kloudas mirė nespėjęs surašyti testamento. Tai sėkmė kaip lošiant. Mums pasisekė – mes išlošėm. Tu ir aš. Visi kiti pralošė.

– Bet man neatrodo, kad tai... teisinga.

– Paklausyk, mano brangioji sesute Rozalina! Negi tau visa tai nepatinka? Didžiulis namas, tarnai, brangenybės? Ar tau tai nepanašu į sapną? Dėkui Dievui, mes gyvenam taip, kad man kartais atrodo, jog vieną dieną pabusiu ir pamatysiu, jog visa tai man prisisapnavo...

Ji nusijuokė kartu su juo. Jis įdėmiai stebėjo ją ir liko patenkintas. Jis moka elgtis su savąja Rozalina. Labai gaila, kad jos tokia jautri sąžinė. Bet ką padarysi...

– Taip, iš tiesų, Deividai, tai panašu į sapną arba kiną. Man tai labai patinka. Tikrai labai patinka.

– Bet tai, ką mes turime, reikia mokėti saugoti, – perspėjo jis. – Daugiau jokių išmaldų Kloudams. Rozalina, kiekvienas iš jų turi daugiau pinigų, negu mes kažkada turėjom.

– Taip, tikriausiai tu teisus...

„Įdomu, – pagalvojo Deividas, – kur buvo Lina, kai jos motina čia kaulijo pinigus? Matyt, buvo išėjusi į „Long Volezo“ fermą. Į fermą... Pasimatyti su tuo mulkiu, su tuo kaimiečiu Rauliu! Matyt, Lina tvirtai nusprendė už jo ištekėti“.

Paniuręs jis išėjo iš namų, praėjo pro azalijų sąžalyną ir pasuko link vartelių kalvos viršūnėje. Nuo jų kelias vedė žemyn, pro Raulio fermą.

Jis iškart pamatė Liną Marčmont. Ji, grįždama iš fermos, kopė į viršų. Akimirką jis padvejojo, po to sukandęs dantis ėmė leistis žemyn. Jie susitiko pusiaukelėje.

– Labas rytas, – tarė Deividas. – Kada vestuvės?

– Jūs jau kartą klausėte, – atkirto ji, – ir puikiai žinote – birželį.

– Ir jūs ruošiatės tai padaryti?

– Nežinau, Deividai, ką jūs norite tuo pasakyti.

– O ne! Puikiausiai žinote, – jis niekinamai nusijuokė. – Raulis. Kas jis toks, tas Raulis?

– Žmogus, geresnis negu jūs. Pabandykite jį paliesti, jeigu išdrįsite, – ramiai atsakė ji.

– Neabejoju, kad jis geresnis negu aš, bet aš pabandysiu... Dėl jūsų, Lina, aš pasiryžčiau daug kam...

Kelias minutes ji patylėjo. Pagaliau tarė:

– Jūs paprasčiausiai nesuprantate, kad Raulį aš myliu.

– Abejoju.

– Sakau jums, kad myliu, myliu, – neužtikrintai pakartojo ji. Deividas įdėmiai pasižiūrėjo į ją.

– Visi mes galvojame, kad esame tokie, kokie norėtume būti. Jūs įsivaizduojate, kad esate įsimylėjusi Raulį, gyvenate ramiai ir nė nemanote kur nors išvykti. Bet juk tai ne jūs, ne tikroji Lina.

– O kokia ta tikroji Lina? Ir koks tas tikrasis jūs, jeigu jau apie tai prakalbom? Ko gi jūs norite?

– Aš norėčiau atsakyti, kad noriu būti saugus, noriu ramybės po audros, štilio, bet aš tuo abejoju. Kartais, Lina, man atrodo, kad mes abu norim audros, – ir jis niūriai pridūrė: – Geriau jau aš būčiau jūsų nesutikęs. Kol jūs neatvažiavote, aš buvau pakankamai laimingas.

– O argi dabar jūs nelaimingas?

Jis žvilgtelėjo į ją. Ji pajuto kylantį jaudulį ir ėmė tankiai alsuoti. Dar niekad ji taip smarkiai nebuvo paveikta keistos ir niūrios Deivido patrauklumo jėgos. Jis suėmė ją už pečių ir atgręžė į save...

Po to taip pat netikėtai paleido ją. Jis įdėmiai žvelgė į kalvos viršūnę. Ji taip pat pažvelgė ton pusėn.

Kažkokia moteris įėjo pro viršutinius Feroubenko vartelius. Deividas šiurkščiai paklausė:

– Kas ji tokia?

– Panašu, kad tai Frensė.

– Frensė? – jis paniuro. – Ko jai reikia, tai Frensei?

– Gal ji paprasčiausiai užėjo pas Rozaliną.

– Mieloji Lina! Pas Rozaliną užeina tik tie, kuriems ko nors reikia. Jūsų motušė jau apsilankė iš ryto.

– Mama? – Lina susiraukė ir atsitraukė. – Ko jai reikėjo?

– Jūs nežinote? Pinigų.

– Pinigų? – Lina tarsi suakmenėjo.

– Ir ji jų gavo, – tarė Deividas.

Dabar jis nusišypsojo savo šalta ir žiauria šypsena, kuri jam taip tiko.

Vos prieš kelias minutes jie buvo tokie artimi, o dabar juos skyrė priešiškumas.

Lina sušuko:
– O ne, ne, ne!
Jis ją paerzino:
– O taip, taip, taip!
– Netikiu!.. Kiek?
– Penkis šimtus svarų, – ir susimąstęs pridūrė: – Įdomu, kiek ruošiasi prašyti Frensė? Rozalinos negalima nė penkiom minutėm palikti vienos. Vargšė mergaitė nemoka atsakyti neigiamai.
– Kas... Kas dar buvo atėjęs?
Deividas kreivai šyptelėjo:
– Teta Ketė turi skolų. O, visai nedaug, tik du šimtus penkiasdešimt svarų, bet ji bijo, kad daktaras gali sužinoti. Kadangi pinigus ji išleido mediumams, daktarui tai gali nepatikti. Žinoma, ji nežinojo, – pridūrė Deividas, – kad ir pats daktaras kiek anksčiau kreipėsi tuo klausimu.
Lina tyliai tarė:
– Ką jūs apie mus turėtumėt galvoti? Ką galvojat?
Po to ji jo nuostabai apsigręžė ir pasileido tekina nuo kalvos žemyn, link fermos.
Stebėdamas, kaip ji bėga, jis vėl paniuro. Ji bėgo pas Raulį. Taip grįžta namo ištikimieji karveliai, ir tai jį liūdino labiau, negu jis pats manė.
Jis vėl pažvelgė į namą ant kalvos ir dar labiau apsiniaukė:
„Ne, Frense, – tarė jis sau, – nemanau, kad jums tai pasiseks. Jūs išsirinkote blogą dieną“. Ir jis nuskubėjo namo.
Atidaręs vartelius, jis vėl praėjo pro azalijas, perėjo pievele ir iš terasos pusės įėjo į valgomąjį kaip tik tuo momentu, kai Frensė Kloud tarė:
– Aš norėčiau smulkiau jums paaiškinti, bet matote, Rozalina, tai labai sudėtinga...
Už jos nugaros pasigirdo balsas:
– Nejaugi?
Frensė Kloud staiga atsigręžė. Eidama pas Rozaliną, ji nesitikėjo rasti ją vieną.
Frensei reikalinga suma buvo tokia didelė, kad Rozalina vargu ar būtų ryžusis ją duoti, nepasitarusi su savo

broliu. Frensė netgi norėjo, kad, svarstant šį reikalą, dalyvautų Deividas ir kad jis nepagalvotų, neva jie be jo žinios stengiasi išprašyti pinigų iš Rozalinos.

Ji negirdėjo, kaip jis įėjo, nes buvo įsitraukusi į pokalbį ir ieškojo kuo svaresnių argumentų.

Ji krūptelėjo, kai jis ją pertraukė, bet tuoj pat įvertino padėtį ir pastebėjo, kad Deividas Hanteris dėl kažkokių priežasčių labai blogai nusiteikęs.

– O, Deividas, – nė kiek nesutrikusi tarė ji. – Aš džiaugiuosi, kad jūs atėjote. Mes kaip tik šnekučiavomės su Rozalina, kad mirus Gordonui, Džeremis atsidūrė ypatingai sunkioj padėty. Aš atėjau prašyti pagalbos. Reikalas tas, kad... – žodžiai tiesiog liejosi jai pro burną: – kalbama apie didžiulę sumą, Gordonas pažadėjo padėti, pažadėjo labai įtikinamai, tiesa, žodžiu... Vyriausybės suvaržymai... Įkeičiamieji raštai...

Giliai Deivido sieloje sukirbėjo kažkas panašaus į susižavėjimą. Velniai griebtų, kaip gudriai meluoja ši moteris! Jos pasakojimas skamba labai įtikinamai. Bet tai netiesa. Jis galėtų prisiekti, kad visa tai – melas! Tai kur čia šuo pakastas? Džeremis pasuko rizikingu keliu? Matyt, jis visiškai beviltiškoj padėty, jeigu jau leido Frensei ateiti čia. Jai pačiai taip pat išdidumo netrūksta...

Jis paklausė dar sykį:

– Dešimt tūkstančių?

Rozalina išsigandusi sumurmėjo:

– Juk tai krūva pinigų...

Frensė suskubo pasakyti:

– Taip taip, žinau. Aš nebūčiau čia atėjusi, jeigu tokią sumą būtų paprasta gauti. Bet Džeremis niekuomet nebūtų ėmęsis šio reikalo, jeigu Gordonas jo nebūtų parėmęs. Kaip baisu, kad Gordonas taip netikėtai numirė.

– Palikęs jus visus likimo valiai? – Deivido balsas nežadėjo nieko gero. – Jūs visi gyvenote po jo sparneliu.

Frensės akyse kažkas blykstelėjo, kai ji tarė:

– Jūs taip vaizdingai pasakėte...

– Rozalina negali liesti pagrindinio kapitalo, tik procentus. Jūs tai žinote. Ir ji moka didžiulį pajamų mokestį!

– Taip, žinoma, mokesčiai tiesiog milžiniški. Bet juk

galima tai kaip nors sutvarkyti. Mes viską grąžinsim... Jis ją pertraukė:

– Gal ir galima tai kaip nors sutvarkyti, bet mes to nedarysim.

Frensė iškart kreipėsi į Rozaliną:

– Rozalina, jūs tokia gera, kilniaširdė...

Deividas vėl įsiterpė:

– Klausykit, jūs, Kloudai, kuo jūs laikote Rozaliną? Kas ji jums – melžiama karvė? Jūs visi lendate prie jos su užuominom, prašinėjate. O už jos nugaros? Šaipotės iš jos, žeminate ją, nekenčiate, netgi svajojate apie jos mirtį...

– Tai netiesa! – sušuko Frensė.

– Netiesa? Jūs visi man įkyrėjot iki gyvo kaulo! Ir jai įkyrėjot. Pinigų jūs negausit, todėl nustokite čia landžioti ir prašinėti. Aišku?

Jis visas pamėlo iš įtūžio.

Frensė atsistojo. Jos veidas suakmenėjo. Mechaniškai, be jokios veido išraiškos ji taip rūpestingai movėsi pirštinę, lyg nuo to daug kas priklausytų.

– Jūs pasakėt pakankamai aiškiai, Deividai, – tarė ji.

Rozalina sumurmėjo:

– Man labai gaila, tikrai labai gaila...

Frensė nekreipė į ją dėmesio, tarsi jos iš viso nebūtų kambaryje. Ji žengė link terasos durų, sustojo ir atsigręžė į Deividą.

– Jūs pareiškėte, kad aš nemyliu Rozalinos. Tai netiesa. Aš jai nejaučiu jokių blogų jausmų. Užtat jus aš niekinu.

– Įdomu už ką? – jis pažvelgė į ją grėsmingai.

– Moterys stengiasi susitvarkyti savo gyvenimą. Rozalina ištekėjo už labai turtingo žmogaus, daug vyresnio negu ji. Kodėl gi ne? Bet jūs! Jūs gyvenate sesers sąskaita. Gyvenate prašmatniai, patogiai – bet jos sąskaita!

– Aš stoviu tarp jos ir plėšrūnų!

Jie žvelgė vienas kitam į akis. Jis jautė jos įtūžį, net šmėstelėjo mintis, kad Frensė Kloud – pavojingas, negailestingas priešas. Jeigu reikės, ji nesiskaitys su priemonėmis.

– Aš atsiminsiu viską, ką jūs pasakėte Deividai!

Apeidama jį, ji išėjo į sodą. Jis pats nesuvokė, kodėl jį taip smarkiai paveikė šis grasinimas.

Rozalina pravirko.

– Deividai, Deividai! Tau nederėjo su ja taip kalbėti. Ji vienintelė iš visų Kloudų buvo man gera.

Jis įtūžęs pertraukė ją:

– Nutilk, kvaiša! Tu nori, kad jie visi užgriūtų tave ir iškaulytų iki paskutinio penso?

– Bet juk tie pinigai... Jeigu jie iš tiesų ne mano... – ji susigūžė nuo jo žvilgsnio. – Aš... Aš ne tai turėjau omeny, Deividai.

– Tikiuosi.

„Visiška nesąmonė", – pagalvojo jis. Taip, jis neįvertino Rozalinos sąžiningumo. Ateityje tai gali virsti problema. Rozalinos ateitis... Jo paties ateitis... Jis visuomet žinojo, ko nori... Žino ir dabar... Bet Rozalina? Kas jos laukia?

Jis paniuro.

Staiga ji sušuko:

– Man baisu! Tikriausiai aš greitai mirsiu!

Jis nustebęs pažvelgė į ją:

– Tai tu supranti, kuo tai gali baigtis?

– Ką tu nori pasakyti, Deividai?

– Aš noriu pasakyti, kad penki, šeši, o gal ir visi septyni žmonės norėtų kuo greičiau tave pakišti po velėna.

– Bet juk tu neturi omeny... žmogžudystės? – jos balse buvo justi siaubas. – Tu manai, kad jie galėtų ryžtis žmogžudystei? Ne ne, tik ne tokie padorūs žmonės, kaip Kloudai!

– Visko gali būti. Tai padaryti gali ir tokie padorūs žmonės, kaip Kloudai. Bet jiems nepavyks pražudyti tavęs, kol aš šalia. Pirmiausiai jie turėtų pašalinti mane. Jeigu jiems tai pavyktų, būk budri.

– Deividai! Nekalbėk tokių baisybių!

– Paklausyk, – jis suspaudė jai ranką. – Kai manęs nebus namie, būk atsargi. Gyvenimas – pavojingas, atmink tai. Velniškai pavojingas. Ir, man atrodo, jis ypač pavojingas tau...

VII

– Rauli, gal gali man gauti penkis šimtus svarų? Raulis įdėmiai pasižiūrėjo į Liną. Ji stovėjo priešais jį, uždususi nuo bėgimo, išblyškusi, suspaudusi lūpas.

Jis, tarsi ramindamas arklį, tarė jai:

– Na, na, senute, ramiai. Kas atsitiko?

– Man reikia penkių šimtų svarų.

– Man pačiam jie nepakenktų.

– Rauli, aš labai rimtai. Ar negalėtum paskolinti man penkių šimtų svarų?

– Turėjau daug išlaidų... Naujas traktorius...

– Taip taip, – jos nedomino naujovės fermoje. – Bet tu galėtum gauti pinigų, jeigu tau jų labai prireiktų?

– Lina, kam tau tie pinigai? Tu turi nemalonumų?

– Man reikia juos atiduoti tam... – ji mostelėjo namo ant kalvos pusėn.

– Hanteriui? Už ką?..

– Tai mama kalta. Ji iš jo pasiskolino. Ji turi sunkumų su mokesčiais.

– Taip, jai nelengva, – tarė Raulis su užuojauta. – Aš labai norėčiau padėti, bet neturiu iš ko.

– Aš nenoriu, kad ji iš jo skolintųsi!

– Laikykis, senute. Juk pinigai priklauso ne jam, o Rozalinai. Pagaliau, kodėl gi ne?

– Kodėl gi ne? Ir tai sakai tu, Rauli?

– Nematau nieko blogo, jei Rozalina kokį kartą padės. Senasis Gordonas mus kiek pavedė, palikdamas šį

pasaulį be testamento. Jeigu Rozalinai visa tai būtų išaiškinta, ji pati susiprastų, kad turi padėti.

– O tu dar nesiskolinai iš jos?

– Ne. Bet tai kas kita. Aš negaliu prašyti pinigų iš moters. Vyrui taip nedera.

– Nejaugi tu nesupranti, kad aš nenoriu jaustis... skolinga Deividui Hanteriui.

– O tu ir nesi jam skolinga. Tai ne jo pinigai.

– Galima sakyti – jo. Rozalina visiškai po jo padu.

– Kur gi ne! Bet pagal įsatatymą pinigai – ne jo.

– Tai tu nepaskolinsi, negali man paskolinti tų pinigų?

– Paklausyk, Lina, jei tu papultum į tikrą bėdą (šantažas, skolos), aš galėčiau parduoti žemę arba gyvulius. Bet tai jau būtų daroma iš nevilties. Aš juk tik pradėjau stotis ant kojų. Be to, nežinai ko laukti iš tos velnio vyriausybės. Kasdien ateina aplinkraščiai su klausimais, anketomis. Kartais tenka iki pusiaunakčio jas pildyti...

Lina apsigręžė ir lėtai pasuko link „Baltosios vilos".

– Mamyte, ar tu negalėtum jų grąžinti?

– Ką tu, Lina, brangioji! Aš su jais nuėjau tiesiai į banką. Be to, sumokėjau Artūrui Bodhemui ir Knebvortui. Knebvortas jau pasidarė stačiai nemandagus. Koks tai palengvėjimas, brangioji! Aš jau naktimis nemiegojau. Patikėk, Rozalina viską suprato ir buvo labai miela.

Lina su kartėliu tarė:

– Dabar, manau, tu dažnai į ją kreipsiesi.

– Tikiuosi, to nereikės, brangioji. Aš pasistengsiu būti taupesnė. Bet, žinoma, šiais laikais viskas taip brangu. Gyventi su kiekviena diena – vis sunkiau.

– O mes į ką pavirstam? Į prašinėtojus ir kaulytojus.

Edela užsiplieskė:

– Tu nesiskaitai su žodžiais, Lina! Aš paaiškinau Rozalinai, kad Gordonas mums visuomet padėdavo.

– Mes turėjom vengti tokios pagalbos. Tai negerai. Dabar jis turi dėl ko mūsų nekęsti.

– Kas nekenčia mūsų?

– Tas koktusis Deividas Hanteris.

– Išties, – išdidžiai tarė misis Marčmont, – aš nesuprantu, kokią reikšmę mums turi tai, ką galvoja Deividas Hanteris. Laimei šiandien iš ryto jo nebuvo namie, antraip jis, ko gero, būtų paveikęs Rozaliną. Ji visiškai po jo padu.

Lina pakeitė pokalbio temą.

– Mama, ką tu turėjai omeny sakydama – atsimeni, kitą rytą po mano sugrįžimo: „Jeigu jis iš viso jos brolis“.

– Ach, štai kas!.. – misis Marčmont kiek suglumo. – Supranti, sklido įvairios kalbos...

Lina tylėdama laukė tęsinio. Misis Marčmont kostelėjo.

– Tokio tipo moterys – nuotykių ieškotojos – paprastai laiko atsargoj kokį jaunuolį. Tarkim, ji pasakė Gordonui, kad turi brolį, siunčia jam telegramą į Kanadą ar dar kur nors, jis ir atvažiuoja. Iš kur Gordonas galėjo žinoti – brolis jis jai ar ne brolis? Vargšas Gordonas buvo visai pametęs galvą ir tikėjo viskuo, ką ji jam sakė. Ir štai jos „brolis“ parvažiuoja su jais į Angliją, o vargšas Gordonas nieko nė neįtaria...

Lina ryžtingai tarė:

– Aš tuo netikiu. Netikiu!

Misis Marčmont nustebusi kilstelėjo antakius.

– Iš tikrųjų, brangioji...

– Jis ne toks! Ir ji... Ir ji ne tokia. Galbūt ji ir kvailoka, bet gera. Taip, ji gera. Šios apkalbos tik iškelia pačių nešvarias mintis. Aš netikiu, sakau tau, netikiu!

Misis Marčmont garbingai tarė:

– Gerai, brangioji, bet gal nebūtina šaukti...

VIII

Lygiai po savaitės, penktą valandą dvidešimt minučių Vormslio stotyje iš traukinio išlipo aukštas įdegęs žmogus su kuprine ant pečių.

Kitoj pusėj platformos grupelė golfo žaidėjų laukė traukinio į Londoną. Aukštasis žmogus su kuprine atidavė kontrolieriui bilietą ir išėjo iš perono. Kelias minutes neryžtingai patrypčiojęs, jis pamatė užrašą „Pėsčiųjų kelias į Vormsli Veilą" ir ryžtingai pasuko tuo keliu.

„Ilgųjų gluosnių" sodyboje Raulis Kloudas ką tik įsipylė puodelį arbatos. Šešėlis, šmėstelėjęs ant virtuvės stalo, privertė jį pakelti akis.

Pamatęs tarpdury merginą, jis akimirką palaikė ją Lina, bet paskui su nuostaba atpažino, kad tai Rozalina Kloud.

Ji vilkėjo dryžuotą, žaliai oranžinę suknelę, gana paprastą, bet daug brangesnę, nei Raulis galėjo įsivaizduoti.

Iki šiol jis matydavo ją vilkint brangiais miestietiškais drabužiais. Ji dėvėjo juos kažkaip nevykusiai, tarsi manekenė, kuriai tie rūbai nepriklauso.

Šiandien su ryškia dryžuota suknele Rozalina pasirodė jam visai kitokia. Išryškėjo jos airiškas gymis – tamsūs banguojantys plaukai ir nuostabiai mėlynos akys, tarsi aptrauktos migla. Žodžius ji taip pat tarė su airišku akcentu – minkštai ir dainingai, ne taip, kaip visada.

– Koks puikus oras, – tarė ji. – Išėjau pasivaikščioti, – po to pridūrė: – Deividas išvažiavo į Londoną...

Ji pasakė tai tarsi prasikaltusi ir nuraudo. Suglumusi ji ištraukė portsigarą ir pasiūlė Rauliui cigaretę. Jis atsisakydamas papurtė galvą ir puolė ieškoti damai degtukų. Rozalina nesėkmingai mėgino įsižiebti žiebtuvėlį. Raulis paėmė tą daikčiuką iš jos rankų ir vienu staigiu brūkštelėjimu įžiebė ugnį. Kai ji pasilenkė prisidegti, jis pastebėjo, kokios ilgos jos blakstienos, ir pagalvojo: „Senasis Gordonas žinojo, ką daro..."

Rozalina kiek atsitraukė ir susižavėjusi tarė:

– Kokia puiki telyčaitė ganosi jūsų viršutinėje pievoje!

Nustebęs, kad Rozalina tuo domisi, Raulis ėmė pasakoti apie fermą. Jos susidomėjimas buvo nuoširdus. Dar labiau Raulį nustebino tai, kad Rozalina puikiai orientuojasi žemės ūkyje. Ji žinojo, kaip mušamas sviestas ir daromas sūris.

– Rozalina, jūs samprotaujate kaip fermerio žmona, – nusišypsojęs tarė jis.

Jos susižavėjimas kiek atslūgo ir ji tarė:

– Airijoje mes turėjome fermą... Kol aš nepersikėliau čia... Kol dar...

– Kol netapote artiste?

Ji atsakė jam kiek liūdnai ir, kaip jam pasirodė, kaltai:

– Tai buvo ne taip jau seniai... Aš viską puikiausiai prisimenu, – ir su nauja susižavėjimo banga pridūrė: – Aš galėčiau pamelžti jūsų karves, Rauli...

Tai buvo visai kita Rozalina. Kažin, ar Deividui patiktų tie jos valstietiški prisiminimai? Raulis pagalvojo, kad jeigu Deividas Hanteris mėgintų jam įrodinėti, neva jie iš senos airių dvarininkų giminės, jis greičiau patikėtų Rozalinos versija. Paprastas gyvenimas fermoje, po to – scena, gastrolės Pietų Afrikoje, vedybos, vienatvė Centrinėj Afrikoj, bėgimas, tuštybė ir pagaliau nauja santuoka su milijonierium Niujorke...

Taip, Rozalinai Hanter teko daug patirti po to, kai ji nustojo melžti karves. Bet pasižiūrėjus į ją, sunku buvo tuo patikėti. Jos veidas jam atrodė nekaltas, netgi kiek kvailokas, kaip žmogaus be praeities. Be to, ji labai jaunai atrodė, daug jaunesnė negu dvidešimt šešerių.

Ji kažkuo jaudino ir buvo panaši į tuos veršiukus, kuriuos jis iš ryto vežė pas mėsininką. Jis žiūrėjo į ją taip, kaip ir į tuos veršiukus. Vargšeliai, kaip gaila, kad juos tenka papjauti...

Rozalinos akyse šmėstelėjo nerimas. Ji susirūpinusi paklausė:

– Rauli, apie ką jūs galvojate?

– Gal norėtumėt apžiūrėti ūkį ir pieno fermą?

– Žinoma, norėčiau.

Jis parodė Rozalinai visą fermą, žavėdamasis su kokiu susidomėjimu ji viską apžiūrinėjo. Bet kai jis pasiūlė jai puodelį arbatos, jos akyse vėl šmėstelėjo nerimas.

– O ne, dėkoju, Rauli! Geriau aš eisiu namo, – ji žvilgtelėjo į laikrodį. – O, kaip vėlu! Deividas grįš penktos valandos traukiniu. Jis jaudinasi nežinodamas, kur aš. Aš... Aš turiu pasiskubinti, – ir droviai pridūrė: – Man buvo labai malonu, Rauli...

„Ko gero, iš tikrųjų jai buvo malonu, – pagalvojo jis. – Rozalina pabuvo pati savimi – paprasta, netgi primityvia mergina. Viena aišku, ji bijo savo brolio Deivido. Deividas – šeimos smegenys. Šiandien ji pusę dienos pabuvo laisva. Būtent taip: lyg tarnaitė, pasiėmusi išeiginę dieną. Turtingoji misis Gordon Kloud!..“

Jis liūdnai šyptelėjo stovėdamas prie vartelių ir žiūrėdamas, kaip ji skuba į kalvos viršų, į Feroubenką. Ji jau buvo netoli, kai ten pasirodė kažkoks vyriškis. Raulis pagalvojo, kad tai Deividas, bet vyriškis buvo aukštesnis ir stambesnis. Rozalina pasitraukė į šalį ir po to pasileido beveik bėgte.

Taip, ji pasiėmė išeiginę, o jis, Raulis, beveik valandą praleido tuščiai! Nors gal ir ne visai tuščiai. Atrodo, jis patiko Rozalinai! Tai gali būti naudinga. Ji visai nieko, kaip ir tie veršiukai iš ryto...

Jis stovėjo, paskendęs apmąstymuose, ir krūptelėjo, kai šalia išgirdo balsą. Prie vartelių stovėjo aukštas žmogus su fetrine plačiabryle skrybėle ir kuprine.

– Šis kelias veda į Vormsli Veilą?

Jis dar sykį pakartojo klausimą, nes Raulis tylėdamas žiūrėjo į jį. Pagaliau jis atsipeikėjo ir tarė:

– Taip. Eikite toliau per gretimą lauką, priėjęs didelį kelią, pasukite į kairę ir po trijų minučių prieisite kaimelį...

Jis jau šimtus kartų atsakinėjo į šį klausimą tais pačiais žodžiais. Atvykėliai iš stoties eidavo pėsčiųjų keliu, užkopdavo į kalvą ir imdavo abejoti, ar teisingai eina, nes Blekvelso giraitė užstojo Vormsli Veilą. Kaimelio nebuvo matyti, tik kyšojo varpinės viršūnė. Antras klausimas nebuvo toks įprastas, bet Raulis nesusimąstęs atsakė ir į jį:

– Du viešbučiai: „Elnias“ ir „Žvangutis“. Galite pasirinkti. Abu vienodai geri arba blogi. Manau įsikursit be problemų...

Šis klausimas kiek nustebino Raulį, nes žmonės paprastai iš anksto užsisako viešbutį...

Nepažįstamasis buvo aukštas, įdegęs ir su barzda. Jam buvo apie keturiasdešimt metų: ryškiai mėlynos akys ir nerūpestinga išvaizda. Beje, geriau įsižiūrėjus, jo veidas nebuvo itin malonus.

„Tikriausiai iš už jūros“, – pagalvojo Raulis. Buvo justi kolonijų akcentas. O gal tik pasirodė? Keista, jo veidas kažkodėl atrodė pažįstamas...

Kur anksčiau jis buvo matęs šitą ar labai panašų veidą? Kol jis suko galvą, nepažįstamasis pribloškė jį dar vienu klausimu:

– Ar negalėtumėt pasakyti, gal yra kur netoliese sodyba, vadinama Feroubenku?

Raulis lėtai atsakė:

– Taip, yra. Štai ten, ant kalvos. Jūs praėjote visai netoli jos. Tikriausiai jūs nuo pat stoties ėjote pėsčiųjų keliu.

– Taip, aš iš ten! – jis atsigręžė ir įdėmiai pasižiūrėjo į namą ant kalvos. – Tai čia ta sodyba – didelis baltas namas?

– Taip, tai Feroubenkas.

– Namas didžiulis, – tarė žmogus. – Turbūt išlaikyti jį kainuoja nemažus pinigus...

„Velniškai nemažus, – pagalvojo Raulis. – Be to, mūsų pinigus...“ Sukilęs įtūžis akimirkai išmušė jį iš vėžių.

Krūptelėjęs jis atsipeikėjo ir pamatė, kad nepažįstamasis susimąstęs žvelgia į kalvą. Jo akių išraiška buvo keista.

– Kas ten gyvena? – paklausė. – Ar ne kažkokia misis Kloud?

– Taip, – atsakė Raulis. – Misis Gordon Kloud.

Nepažįstamasis kilstelėjo antakius. Atrodė, kad atsakymas jį sudomino.

– Ak, štai kaip! – tarė jis. – Misis Gordon Kloud. Džiaugiuosi dėl jos.

Po to jis linktelėjo Rauliui:

– Dėkoju, drauguži!

Ir užsimetęs kuprinę nužingsniavo link Vormsli Veilo.

Raulis lėtai pasuko į fermos kiemą. Jis vis dar negalėjo atsikratyti jausmo, kad, velniai griebtų, anksčiau jis buvo matęs šį vaikiną...

Tą patį vakarą pusę dešimtos Raulis padėjo į šalį blankus, kuriuos turėjo užpildyti, ir pakilo nuo stalo. Žvilgtelėjęs į Linos fotografiją ant židinio, jis suraukė antakius ir išėjo iš namų.

Po dešimties minučių jis jau sėdėjo „Elnio" viešbučio bare. Barmenė Beatričė Lipinkot draugiškai jam nusišypsojo. Misteris Raulis Kloudas – tikras vyras, pagalvojo ji.

Prie bokalo alaus Raulis šnektelėjo su aplinkiniais apie orą, derlių, pakritikavo vyriausybės politiką.

Po to, kiek pasilenkęs į priekį, jis negarsiai paklausė Beatričės:

– Pas jus apsistojo naujas atvykėlis? Aukštas, su plačiabryle skrybėle.

– Taip, misteri Rauli. Užėjo apie šeštą valandą. Turbūt jį turite omeny?

Raulis linktelėjo:

– Jis ėjo pro mano fermą, paklausė kelio. Įdomu, kas jis toks...

Jis žvilgtelėjo į Beatričę ir nusišypsojo. Ji jam taip pat nusišypsojo.

– Jeigu jums reikia, misteri Rauli, tai nesudėtinga sužinoti.

Ji pasilenkė, iš už baro išsitraukė storą knygą odiniais viršeliais, kurioje buvo registruojami atvykėliai, ir atsivertė paskutinių įrašų puslapį. Pačiame gale buvo įrašytas „Inokas Ardenas iš Keiptauno. Anglijos pilietis".

IX

Buvo nuostabus rytas, čiulbėjo paukščiai, ir Rozalina, apsivilkusi savo brangią valstietišką suknelę, nusileido pusryčių. Ji jautėsi laiminga.

Abejonės, kurios neseniai baugino ir jaudino ją, išsisklaidė. Deividas taip pat buvo geros nuotaikos, šypsojosi ir juokais erzino ją. Vakarykštė jo kelionė į Londoną buvo sėkminga. Pusryčiai buvo skanūs ir gražiai serviruoti. Kai atnešė paštą, jie jau buvo baigę valgyti.

Rozalina gavo septynis ar aštuonis laiškus, tarp kurių buvo prašymai paaukoti labdaringiems tikslams, keletas pakvietimų nuo kaimynų – žodžiu, nieko įdomaus.

Deividas padėjo į šalį kelis mokesčių lapelius ir atplėšė trečią voką. Adresas ant voko ir laiškas buvo parašytas spausdintinėm raidėm.

Gerbiamas misteri Hanteri!

Aš nusprendžiau kreiptis į jus, o ne į jūsų seserį – „misis Kloud", nes laiško turinys gali ją priblokšti. Trumpai tariant, aš turiu naujų duomenų apie kapitoną Robertą Anderchėjų. Galbūt ją tai pradžiugintų ar bent sudomintų. Aš apsistojau „Elnio" viešbutyje ir jeigu jūs vakare užsuktumėt, mes galėtume apsvarstyti šį klausimą.

Nuoširdžiai jūsų
Inokas Ardenas

Deividui išsprūdo slegiantis šūksnis. Rozalina šypsodamasi pažvelgė į jį, bet šypsena tuoj pat virto nerimu. Jis tylėdamas padavė jai laišką. Ji paėmė jį ir perskaitė.

– Bet... Deividai... Aš nesuprantu – ką tai reiškia?
– Tu juk moki skaityti...
Ji baikščiai pažvelgė į jį.
– Deividai, negi tai reiškia.... Ką mums dabar daryti?
Jis susiraukęs kažką paskubom kūrė savo mintyse.
– Viskas gerai, Rozalina. Tik nereikia jaudintis. Aš sutvarkysiu šį reikalą...
– Bet ar tai reiškia, kad...
– Nesijaudink, mano brangioji. Palik viską man. Paklausyk, mes padarysim taip: tu dabar susikrausi lagaminus ir važiuosi į Londoną. Ten, bute, tu būsi tol, kol aš tau nepranešiu, ką toliau daryti. Supratai?
– Taip taip, žinoma, aš supratau, bet Deividai....
– Daryk taip, kaip aš sakau, Rozalina, – jis nusišypsojo ir švelniai, bet primygtinai pakartojo: – Eik ir susikrauk daiktus. Aš nuvešiu tave į stotį. Mes dar galim suspėti į 10.32 traukinį. Pasakysi šveicoriui, kad nieko nenori matyti. Jeigu kas nors užeis ir teirausis tavęs, šveicorius turi pasakyti, kad tavęs nėra mieste. Duosi jam vieną svarą. Supratai? Jis nieko neturi pas tave įleisti, išskyrus mane.
– O! – ji užsidengė rankomis veidą ir žiūrėjo į jį pro pirštus savo išsigandusiomis gražiomis akimis.
– Viskas gerai, Rozalina, bet reikia būt atsargiems. Tau trūksta patirties tokiuose reikaluose. Čia reikalingas apsukrumas, o tai jau mano sritis. Aš noriu, kad tu išvažiuotum ir man nereikėtų dėl tavęs jaudintis. Tik tiek.
– O ar negalėčiau aš pasilikti, Deividai?
– Žinoma, ne. Rozalina, būk protinga. Prieš imdamasis reikalų su tuo žmogum, kad ir kas jis būtų, aš turiu jaustis nesuvaržytas...
– O tu manai, kad jis... kad jis...
Jis pertraukė ją, aiškiai tardamas kiekvieną žodį:
– Dabar aš nieko nemanau. Pirmiausia tu turi išvažiuoti. Tada aš jau imsiu aiškintis, kas ir kaip. Eik jau, būk gera mergaitė ir nesiginčyk.
Ji apsigręžė ir išėjo iš kambario. Deividas susiraukęs vėl įniko į laišką. Jokių tiesioginių grasinimų. Mandagios frazės, literatūrinė kalba. Tai gali reikšti ką tik nori: nuoširdų susirūpinimą žmogaus, žinančio tam tikras aplinkybes, paslėptą grasinimą. Jis dar ir dar sykį skaitė laišką:

„Turiu duomenų apie kapitoną Robertą Anderchėjų...“, „Nusprendžiau kreiptis į jus...“, „Galėtume apsvarstyti šį klausimą...“, „Misis Kloud...“

Velniai griebtų, jam nepatiko, kad „misis Kloud“ buvo parašyta kabutėse.

Jis pasižiūrėjo į parašą. Inokas Ardenas. Kažkas šmėstelėjo jo atmintyje – kažkoks poetinis įvaizdis... Eilutė iš eilėraščio...

Kai Deividas tą patį vakarą įėjo į „Elnio“ viešbutį, hole, kaip visuomet, nieko nebuvo. Ant durų kairėje pusėje buvo užrašyta „Kavinė“, o dešinėje pusėje – „Viešbutis“. Koridoriaus gale užrašas perspėjo: „Tik nuolatiniams gyventojams“. Kairėje pusėje buvo baras, iš kurio sklido šurmulys. Nedidelė stiklinė kontora su slankiojančiu langeliu ir kabančiu skambučiu buvo pavadinta „Priimamuoju“.

Deividas iš savo patirties žinojo, kad skambinti reikia kokius keturis penkis kartus, kol kas nors išgirs ir nusileis žemyn. Beveik visą laiką, išskyrus per pietus, pusryčius ir vakarienę, „Elnio“ holas buvo tuščias kaip Robinzono sala.

Šį kartą po trečio skambučio pasirodė Beatričė Lipinkot. Ji atėjo koridoriumi iš baro, taisydamasi savo aukso spalvos plaukus. Įėjusi į stiklinę kontorą, ji pasveikino Deividą manieringa šypsena.

– Labas vakaras, misteri Hanteri. Nors jau gegužė, bet šiandien šaltoka, ar ne?

– Taip, atrodo, labai šalta. Ar pas jus apsistojo misteris Ardenas?

– Leiskite prisiminti, – tyčia pabrėždama, kad neprisimena, atsakė mis Lipinkot. Taip ji stengdavosi viešbučiui suteikti daugiau reikšmės. – O taip. Misteris Inokas Ardenas. Penktame numeryje. Antrame aukšte. Jūs lengvai surasite šį kambarį, misteri Hanteri. Užlipęs laiptais, neikite per galeriją, o pasukite į kairę ir nulipkite tris laiptelius žemyn.

Tiksliai vykdydamas instrukcijas, Deividas netrukus pasibeldė į penktojo kambario duris. Balsas iš vidaus pasakė: „Įeikite“.

Jis įėjo ir uždarė paskui save duris.

Išėjusi iš koridoriaus, Beatričė Lipinkot šūktelėjo: „Lili!“ Tuoj pat prisistatė mergina tamsiomis lyg mėlynių uogienė akimis ir aiškiai kenčianti nuo polipų.

– Lili, ar negalėtum pabūti čia? Aš einu patikrinsiu skalbinius. Lili atsakė:

– Žinoma, mis Lipinkot, – ji sukikeno ir pravira burna pridūrė: – Mano nuomone, misteris Hanteris tikras gražuolis, ar ne?

– Ai, prisižiūrėjau aš tokių per karą, – pavargusios salonų liūtės balsu atsakė mis Lipinkot. – Jauni lakūnai ir kiti aerouostų tarnautojai. Čekiais, kuriais jie atsiskaitydavo, nebuvo galima pasitikėti. Jie išrašydavo juos taip išdidžiai, kad, nori nenori, imdavai juos, nors jie buvo neaiškūs. Bet juk aš, Lili, kitaip žiūriu į šiuos reikalus. Jeigu jau žmogus džentelmenas, tai nesvarbu, kas jis toks, – jis vis tiek džentelmenas, net jeigu vairuoja traktorių...

Po šitų keistų išvedžiojimų Beatričė paliko Lili ir užlipo laiptais į viršų.

Peržengęs kambario slenkstį, Deividas Hanteris sustojo ir pasižiūrėjo į žmogų, pasirašiusį Inoku Ardenu.

Maždaug keturiasdešimties metų, gyvenimo mėtytas ir vėtytas, bet matęs ir geresnių laikų. Su juo nebus lengva, – nusprendė Deividas. Neaiškus tipas, ne taip paprasta bus jį perkąsti.

Ardenas tarė:

– Helou! Jūs Hanteris? Labai puiku. Sėskitės. Ką gersite? Viskį?

Jis jaukiai įsikūrė, pastebėjo Deividas. Keletas butelių, pakurtas židinys skleidė šilumą. Drabužiai siūti ne Anglijoj, bet jis nešioja juos kaip anglas. Amžius irgi... panašus.

– Dėkoju, – tarė Deividas. – Truputį viskio.

– Pasakysit, kada užteks.

– Užteks. Ir sodos vandens, jeigu galima.

Jie buvo panašūs į du šunis, kurie pašiaušę keteras suka ratu aplink vienas kitą arba ruošdamiesi pulti, arba draugiškai išsiskirti.

– Į jūsų sveikatą!.. – tarė Ardenas.
– Į jūsų...
Jie pastatė stiklus. Pirmas raundas buvo baigtas. Žmogus, pasivadinęs Inoku Ardenu, paklausė:
– Jus nustebino mano laiškas?
– Atvirai sakant, aš nelabai suprantu, apie ką jis.
– Negali būti. Nors...
– Kiek aš suprantu, jūs pažinojot mano sesers pirmąjį vyrą – Robertą Anderchėjų.
– Taip, aš jį labai gerai pažinojau... – Ardenas šypsojosi pūsdamas dūmų kamuolius. – Pažinojau taip gerai, kaip niekas kitas... O jūs, Hanteri, jo nė karto nematėte?
– Ne, nemačiau.
– Gal taip ir geriau.
– Ką jūs norite tuo pasakyti? – šiurkščiai paklausė Deividas. Ardenas nerūpestingai atkirto:
– Mano mielas, tai supaprastina reikalą, ir tiek. Atleiskit, kad paprašiau jus ateiti čia, bet man atrodė, kad Rozalinos geriau nepainioti į visą tai. Visai nebūtina ją be reikalo skaudinti.
– Gal pradėkim kalbėti iš esmės?
– Žinoma, žinoma... Tai štai: ar jums niekad nekėlė abejonių... Kaip čia jums pasakius... Anderchėjaus mirtis?
– Ką, velniai griebtų, jūs turite omeny?
– Matote, Anderchėjus buvo kupinas keistų idėjų. Galbūt tai buvo kilniadvasiškumas, o gal ir priešingai... Tarkim, dėl tam tikrų priežasčių Anderchėjui vienu momentu buvo patogiau, kad jį laikytų mirusiu. Jis gerai sutarė su vietiniais gyventojais, visuomet mokėjo su jais elgtis. Jam nieko nereiškė paskleisti gandus apie savo mirtį netgi su įtikinamiausiomis smulkmenomis... O iš tikrųjų jam svarbiausia buvo pakeisti pavardę ir atsidurti už tūkstančio mylių nuo Afrikos.
– Man tai panašu į fantastiką, – tarė Deividas.
– Nejaugi? Tikrai? – Ardenas pasilenkė ir paplojo Deividui per kelį. – Bet tarkim, kad tai tiesa, Hanteri. Tarkim, kad viskas taip ir yra...
– Aš pareikalaučiau įtikinamų įrodymų.

– Įrodymų? Įtikinamiausias įrodymas galėtų būti paties Anderchėjaus pasirodymas čia, Vormsli Veile... Ką jūs į tai pasakytumėt?

– Šiaip ar taip, tai būtų įtikinama, – sausai tarė Deividas.

– O taip, įtikinama! Bet šiek tiek nemalonu... Nemalonu misis Gordon Kloud. Nes tuo atveju ji jau nebūtų misis Gordon Kloud. Delikati situacija... Jūs turėtumėt sutikti, kad iš tikrųjų susiklostytų delikati situacija...

– Mano sesuo, – tarė Deividas, – ištekėjo tvirtai tikėdama, kad ji laisva.

– O, suprantama, mielasis, suprantama. Aš nė kiek tuo neabejoju. Bet kuris teisėjas tai patvirtintų. Jos negalima niekuo apkaltinti.

– Teisėjas? – šiurkščiai paklausė Deividas.

Ardenas tarsi atsiprašydamas tarė:

– Tuo atveju, jeigu iškiltų aikštėn dvipatystė...

– Kur link, tiesą sakant, jūs sukate? – suirzęs paklausė Deividas.

– Nepraraskit pusiausvyros, seni. Mums paprasčiausiai reikia gerai viską apgalvoti ir nuspręsti, kaip geriau pasielgti... Turiu omeny, kad jūsų seseriai būtų geriau. Aš visai nenusiteikęs šį reikalą pagarsinti... Ką gi, Anderchėjus visuomet buvo kilnus žmogus, – Ardenas patylėjo. – Toks jis ir dabar.

– Dabar?

– Taip, būtent dabar.

– Jūs sakote, kad Robertas Anderchėjus gyvas? Kur jis?

Ardenas palinko į priekį, jo balsas skambėjo įtikinamai:

– Jūs tikrai norite sužinoti smulkmenas, Hanteri? Gal geriau jums jų nežinoti? Gal palikim taip, kaip yra: jūs ir Rozalina esat įsitikinę, kad Anderchėjus mirė Afrikoje. Puiku. O jeigu Anderchėjus vis dėlto gyvas, tai jis nė nenutuokia, kad jo žmona antrąsyk ištekėjo. Jis neturi apie tai žalio supratimo. Suprantama, jeigu jis žinotų, jis tikrai prisistatytų... Rozalina po antrojo vyro mirties paveldėjo nemenką sumą pinigų. Bet jeigu tas antrasis vyras įstatymiškai nebuvo jos vyras, tada, aišku, ji neturi jokios teisės į tuos pinigus... Anderchėjus – žmogus, turintis stiprų garbės jausmą. Jis neleis, kad jo žmona apeitų įstatymą... – Ardenas

patylėjo. – Bet visai galimas daiktas, kad Anderchėjus nieko nežino apie jos antrąsias vedybas... Jo būklė prasta. Vargšelis labai ne kaip jaučiasi...

– Ką jūs turite omeny?

Ardenas liūdnai palingavo galvą.

– Jo sveikata palūžusi. Jam reikalingas ypatingas gydymas... Deja, tai kainuoja didžiulius pinigus...

Paskutinė pastaba buvo ištarta lyg tarp kitko. Bet Deividas laukė būtent jos. Jis pakartojo:

– Pinigus?

– Taip, deja, už viską reikia mokėti! Anderchėjus, vargšelis, tikrai vargsta. Jis turi tik tiek, kuo apsirengęs.

Deividas apsidairė po kambarį. Ant kėdės atkaltės kabojo kuprinė. Daugiau kambaryje nebuvo jokio bagažo.

– Abejoju, – šiurkščiai tarė jis. – Ar tikrai tas Robertas Anderchėjus toks garbingas žmogus, kokį jūs jį piešiate.

– Jis toks buvo, – atsakė Ardenas. – Gyvenimas žmogų padaro ciniku... – jis patylėjo ir švelniai pridūrė: – Gordonas Kloudas buvo neapsakomai turtingas, o per daug dideli turtai sukelia pačius žemiausius instinktus...

Deividas Hanteris pakilo.

– Ką gi, man viskas aišku. Eikite po velnių.

Nė kiek neįsižeidęs Ardenas tarė:

– Aš taip ir maniau, kad jūs taip pasakysit.

– Jūs niekas kitas, tik niekingas šantažuotojas. Aš atskleisiu jūsų kortas.

– Atskleiskit ir pražūsit? Kilnus ketinimas... Bet jums nepatiks, jeigu kortų atskleidimo imsiuosi aš. Beje, aš visai nesiruošiu to daryti. Neužkibsit jūs – užkibs kiti.

– Kas būtent?

– Kloudai. Tarkim, aš nueisiu pas juos. „Atleiskit, gal jums būtų įdomu sužinoti, kad velionis Robertas Anderchėjus gyvas ir sveikas?“ Jie iš karto užkibs.

Deividas paniekinamai tarė:

– Iš jų jūs nieko negausit. Jie visi sėdi be pinigų.

– Taip, bet galima pasirašyti susitarimą. Tiek ir tiek grynų tą dieną, kai bus įrodyta, kad Anderchėjus gyvas, o misis Gordon Kloud iš tikrųjų tebėra misis Robert Ander-

chėj, vadinasi, Gordono Kloudo testamentas, surašytas iki jo vestuvių, puikiausiai galioja...

Kelias minutes Deividas sėdėjo tylėdamas, po to tiesiai paklausė:

– Kiek?

Atsakymas taip pat buvo tiesus:

– Dvidešimt tūkstančių.

– Tai neįmanoma! Mano sesuo negali liesti kapitalo, ji naudojasi tik procentais.

– Tada – dešimt tūkstančių. Tai nesudarys jai sunkumų. Juk dar yra brangenybės, tiesa?

Deividas patylėjo, po to netikėtai tarė:

– Gerai.

Akimirką jo pašnekovas suglumo. Atrodė, kad jį nustebino tokia lengva pergalė.

– Jokių čekių, – tarė jis. – Mokėti grynais.

– Jūs turit duoti mums laiko surinkti pinigus.

– Prašau: keturiasdešimt aštuonios valandos.

– Tarkimės iki antradienio.

– Gerai. Pinigus atnešite čia, – ir, nespėjus Deividui atsakyti, pridūrė: – Nemanykit, aš nesiruošiu susitikimo vietos skirti apleistoj giraitėj ar ant upės kranto. Antradienį, devintą valandą vakaro, jūs atnešite pinigus čia, į „Elnią".

– O jūs, matau, įtarus.

– Aš žinau, ką darau, ir pažįstu tokius, kaip jūs.

– Vadinasi, susitarėm...

Kai Deividas leidosi laiptais, jo veidas visas plieskė iš įtūžio.

Beatričė Lipinkot išėjo iš ketvirtu numeriu pažymėto kambario. Tarp ketvirto ir penkto kambario buvo durys, kurias buvo sunku pastebėti, nes jos buvo užstumtos didžiule spinta.

Mis Lipinkot skruostai degė, o akys blizgėjo nuo malonaus susijaudinimo. Truputį virpančia ranka ji pasitaisė savo vešlią šukuoseną.

X

„Šeperdskortas“ buvo įsikūręs didžiuliame pastate su turtingai apstatytais kambariais ir palyginti neblogu aptarnavimu. Nenukentėjęs nuo priešų antskrydžių šis savotiškas viešbutis kiek smuktelėjo, palyginus su prieškariniais laikais. Aptarnavimo lygis buvo ne tas. Vietoj dviejų uniformuotų nešikų dirbo vienas. Restoranas, kaip ir anksčiau, ruošė pusryčius, pietus ir vakarienes, bet į kambarius buvo nešiojami tik pusryčiai.

Misis Gordon Kloud nuomavo butą trečiame aukšte. Jį sudarė svetainė su bufetu, du miegamieji su sieninėmis spintomis ir vonia, tviskanti keramikinėmis plytelėmis ir nikeliu.

Deividas blaškėsi po svetainę, o Rozalina sėdėjo ant sofos ir sekė jį akimis. Ji buvo išblyškusi ir atrodė išsigandusi.

– Šantažas! – griaudėjo jis. – Šantažas! Dieve mano, negi aš tas žmogus, kuris leistų save šantažuoti?

Ji sutrikusi ir sunerimusi papurtė galvą.

– Jeigu aš būčiau žinojęs! Jeigu būčiau žinojęs!..

Rozalina giliai atsiduso.

Jis tęsė:

– Viską darai tamsoje ir užrištomis akimis! – jis staiga atsigręžė į ją: – Tu buvai nunešus smaragdus tam seniui Greitoreksui?

– Taip.

– Kiek jis moka?

– Keturis tūkstančius svarų. Jis sakė, kad jeigu aš jų dabar neparduosiu, tai juos reikės iš naujo apdrausti.

– Taip, brangakmenių kainos išaugo. Aišku, mes galime surinkti tą sumą, bet juk tai bus tik pradžia. Iš mūsų siurbs kraują tol, kol visai išsiurbs.

– Išvažiuokim iš Anglijos, – verkė ji. – Išvažiuokim. Argi mes negalėtume išvažiuoti į Airiją, Ameriką ar dar kur nors... Jis atsigręžė ir pasižiūrėjo į ją.

– Rozalina, tu ne kovotoja. Tavo šūkis – viską mesti ir bėgti. Ji pridūrė:

– Mes pasielgėm negerai... Visa tai labai blogai... Ir negarbinga.

– Tik garbingumo man dabar betrūko! Užteks. Mes neblogai susitvarkėm, Rozalina. Pirmą kartą gyvenime neblogai susitvarkėm, ir aš nesiruošiu visko prarasti, girdi? Velniai griebtų, kad bent nereikėtų kautis tamsoje! Tu supranti, juk visa tai gali būti apgaulė, blefas. Galimas daiktas, kad Anderchėjus, kaip mes ir galvojame, seniai palaidotas Afrikoje.

Ji krūptelėjo.

– Nešnekėk taip, Deividai. Tu mane gąsdini.

Jis žvilgtelėjo į ją, jos akys buvo pilnos baimės. Deividas iš karto pakeitė toną. Jis atsisėdo šalia ir paėmė jos šaltas rankas į savąsias.

– Nustok jaudintis, – tarė jis. – Palik visa tai man ir daryk, ką aš pasakysiu. Juk tai nesunku, ar ne? Tik daryk viską tiksliai.

– Aš visuomet taip ir darau, Deividai.

– Kurgi ne, – nusišypsojo jis. – Nebijok, mes kaip nors išsikapstysim. Aš rasiu būdų prispausti tą misterį Inoką Ardeną.

– Deividai, atrodo, buvo kažkoks eilėraštis apie žmogų, sugrįžusį atgal...

– Taip, – jis pertraukė ją. – Būtent tai mane labiausiai ir neramina. Bet, nebijok, aš viską išsiaiškinsiu.

Ji tarė:

– Antradienį vakare tu jam nuneši pinigus?

Jis linktelėjo.

– Penkis tūkstančius. Pasakysiu, kad negaliu gauti visų iš karto. Aš turiu sutrukdyti jam susitikti su Kloudais. Gal tai buvo tik grasinimas, bet ką gali žinoti...

Deividas nutilo ir susimąstė. Jo protas kūrė ir atmetinėjo įvairias hipotezes.

Po to jis linksmai ir nerūpestingai nusijuokė. Buvo žmonių, dabar jau mirusių, kurie pažintų šitą juoką. Tai buvo juokas žmogaus, pasiryžusio rizikingam ir pavojingam reikalui. Tai buvo juokas priimant iššūkį.

– Rozalina, aš galiu tavimi pasitikėti, – tarė Deividas. – Dėkui Dievui, kad aš galiu tavimi visiškai pasikliauti...

– Visiškai pasikliauti? – ji pasižiūrėjo į jį savo didžiulėmis išsigandusiomis akimis.

Jis vėl nusišypsojo.

– Aš žinau, kad tu viską padarysi tiksliai taip, kaip aš pasakysiu. Nuo to priklauso mūsų operacijos sėkmė, – jis nusijuokė. – Operacijos kodinis pavadinimas – „Inokas Ardenas“.

XI

Raulis kiek nustebęs atplėšė didelį raudoną voką. Kas, po velnių, galėtų jam rašyti ant tokio popieriaus ir siųsti laišką tokiame voke?..

Brangusis misteri Rauli!

Tikiuosi, Jūs nepagalvosit nieko blogo, kad aš Jums rašau. Prašau atleisti, bet man atrodo, pas mus dedasi tokie dalykai, apie kuriuos jums reikia žinoti. (Jis nustebo, kad šie žodžiai pabraukti.)

Tai liečia mūsų pokalbį prieš kelias dienas, kai Jūs buvote užėjęs ir teiravotės apie vieną asmenį. Jeigu Jūs apsilankytumėt „Elnyje", aš mielai Jums viską papasakočiau. Mes visi čia piktinamės sužinoję, kad mirus jūsų dėdei, pinigai atiteko tam, kas juos ir dabar turi.

Viliuosi, kad Jūs nesupyksit ant manęs. Aš esu paprasčiausiai įsitikinusi, kad Jums būtina tai žinoti.

Visuomet Jūsų
Beatričė Lipinkot

Raulis dar sykį perskaitė laišką, o jo protas karštligiškai dirbo. Kas, po velnių, čia darosi?

Senoji bičiulė Beatričė! Jis pažinojo ją visą savo gyvenimą. Jos tėvo krautuvėlėj jis pirkdavo tabaką, o laisvalaikį leisdavo jos bare. Ji buvo maloni mergina. Jis prisiminė, kad, kai dar buvo vaikas, sklandė gandai apie netikėtą Beatričės išvykimą. Vormsli Veile jos nebuvo ilgiau negu me-

tus. Šnekėjo, kad ji buvo išvažiavusi gimdyti. Gal taip ir buvo, o gal ir ne.

Bet dabar Beatričė, be jokios abejonės, pakankamai garbinga ir padori dama. Už jos nugaros vis dar šnabždamasi, bet jai pačiai nieko neprikiši...

Raulis dirstelėjo į laikrodį. Jis tuoj pat nueis į „Elnią“. Velniop tas visas anketas. Jis nori sužinoti, ką Beatričė jam taip trokšta papasakoti.

Buvo truputį po aštuonių, kai jis pravėrė baro duris. Kaip paprastai, su visais pasisveikinęs, kitiems linktelėjęs, Raulis priėjo prie baro ir užsisakė alaus. Beatričė nušvito.

– Džiaugiuosi jus matydama, misteri Rauli.

– Labas vakaras, Beatriče. Dėkoju už laišką.

Ji dirstelėjo į jį.

– Po minutės aš būsiu jūsų paslaugoms, misteri Rauli.

Jis linktelėjo ir susimąstęs siurbčiojo alų, laukdamas, kol Beatričė sutvarkys savo reikalus. Ji pašaukė Lili ir paliko ją dirbti prie baro. Po to tyliai tarė:

– Būkit malonus eiti su manimi, misteri Rauli.

Ji nusivedė jį koridoriumi iki durų su užrašu „Privatus butas“. Tai buvo labai mažas kambarėlis, apstatytas pliušu aptrauktais krėslais ir pilnas visokių porcelianinių niekučių. Ant kėdės, prie radijo, gulėjo nutriušusi lėlė. Beatričė išjungė radiją ir pasiūlė vieną iš krėslų.

– Aš taip džiaugiuosi, kad jūs atėjote, misteri Rauli, ir tikiuosi, jūs nepykstate, kad parašiau jums... Bet aš jau keletą dienų galvoju apie šį reikalą ir tvirtai nusprendžiau papasakoti jums, kas čia dedasi...

Ji jautėsi labai reikšminga ir buvo patenkinta savimi.

Raulis be didelio susidomėjimo paklausė:

– Ir kas gi čia dedasi?

– Misteri Rauli, jūs prisimenate tą džentelmeną, kuris pas mus apsistojo? Misterį Ardeną? Jūs apie jį teiravotės.

– Taip. Ir kas iš to?

– Kitą vakarą užėjo misteris Hanteris ir taip pat teiravosi jo.

– Misteris Hanteris? – Raulis susidomėjo.

– Taip, misteri Rauli. Aš pasakiau kambario numerį, ir misteris Hanteris iš karto užlipo į viršų. Turiu jums

prisipažinti, buvau nustebinta, nes misteris Ardenas neminėjo, kad Vormsli Veile ką nors pažįsta. Aš maniau, kad jis čia visiškai svetimas. Misteris Hanteris buvo prastai nusiteikęs, lyg kažkas jį būtų sunervinęs, bet aš, žinoma, tada dar nieko neįtariau...

Ji nutilo, kad atgautų kvapą. Raulis nieko nepasakė, tik klausėsi. Jis niekuomet neskubindavo pašnekovų.

Beatričė, jausdama savo vertę, tęsė:

– Po kelių minučių aš turėjau pakilti į ketvirtą numerį, kad pakeisčiau ten rankšluosčius ir patalynę. Tarp ketvirto ir penkto kambario yra durys, bet jas užstoja didžiulė spinta. Žinoma, tos durys visuomet būna užrakintos, bet šį kartą jos atsitiktinai buvo praviros, nors aš neįsivaizduoju, kas galėjo jas atidaryti...

Ir vėl Raulis nieko nepasakė, tik linktelėjo. „Pati Beatričė jas atidarė, – pagalvojo jis. – Jai pasidarė smalsu ir ji pakilo į ketvirtą kambarį, kad daugiau sužinotų..."

– Ir suprantate, misteri Rauli, aš visai nenorėdama išgirdau, apie ką ten buvo kalbama. Aš buvau taip susijaudinusi, kad net grindys ėmė linguoti po mano kojomis...

„Gerai, kad čia grindys tvirtos", – pagalvojo Raulis.

Ramiai, beveik buka veido išraiška jis išklausė Beatričės pasakojimą apie tai, ką ji nugirdo. Baigus pasakoti, ji nekantriai laukė Raulio reakcijos.

Praėjo kelios minutės, kol Raulis atsitokėjo. Jis atsistojo ir tarė:

– Ačiū, Beatriče, labai jums dėkingas...

Tai pasakęs, jis išėjo iš kambario. Beatričė pasijuto kiek nusivylusi... „Išties, misteris Raulis galėjo ir ką nors daugiau pasakyti", – pagalvojo ji.

XII

Išėjęs iš „Elnio“, Raulis kaip įprasta patraukė namų link, bet nuėjęs kokį šimtą jardų, ryžtingai pasuko atgal.

Jo protas ne iš karto suvokdavo pasakytų naujienų esmę. Ir šiuo atveju jis lyg buvo nustebintas, bet tik dabar pradėjo suprasti Beatričės papasakotos naujienos svarbą. Jeigu tai, ką ji papasakojo, tiesa, – o jis tuo neabejojo, – tai susidariusi situacija tiesiogiai liečia visus Kloudus. Geriausiai tokius dalykus išmanė Džeremis Kloudas. Jis, būdamas juristas, tikrai žinotų, kaip pasinaudoti tokia situacija ir nuo ko pradėti.

Rauliui norėjosi ir pačiam kažką daryti, bet jis su tam tikru gailesčiu suvokė, kad kur kas geriau šį reikalą sutvarkys patyręs ir įžvalgus juristas. Kuo greičiau Džeremis sužinos, tuo geriau. Su šia mintimi Raulis pasuko į Haistrytą, kur gyveno Džeremis Kloudas.

Mažutė tarnaitė, atidariusi jam duris, pareiškė, kad misteris ir misis Kloud pietauja. Ji ėmėsi lydėti jį į valgomąjį, bet Raulis nusprendė palaukti Džeremio kabinete. Jis nelabai norėjo, kad pokalbį girdėtų ir Frensė. Kol nesugalvotas veikimo planas, geriau tegul mažiau žmonių žino apie tai.

Jis neramiai vaikštinėjo po Džeremio kabinetą. Ant kontorinio staliuko gulėjo metalinė dėžutė su užrašu: „Velionio Viljamso Džeremio byla“. Lentynos buvo prigrūstos juridinės literatūros. Ant sienos kabojo senos fotografijos – Frensė vakarine suknele ir jos tėvas, lordas Edvardas Trentonas, jodinėjimo kostiumu. Ant nedidelio

stalelio stovėjo jaunuolio karine uniforma portretas – tai buvo Džeremio sūnus Entonis, žuvęs kare.

Raulis nusigręžė. Po to atsisėdo į krėslą ir vėl ėmė žiūrėti į fotografijas ant sienos.

Valgomajame Frensė paklausė savo vyro:

– Įdomu, ko prireikė Rauliui?

Džeremis pavargusiu balsu atsakė:

– Galbūt susipainiojo vyriausybės anketose. Retas kuris iš fermerių orientuojasi tose anketose. Raulis – sąžiningas vaikinas, jį tai jaudina.

– Jis mielas, – tarė Frensė, – bet labai jau lėtas. Ir žinai, man atrodo, kad jiedu su Lina ne visai sutaria.

Džeremis išsiblaškęs sumurmėjo:

– Lina... A, taip, žinoma. Atleisk, aš... negaliu susikaupti. Įtampa...

Frensė suskubo nuraminti:

– Negalvok apie tai. Viskas bus gerai, pamatysi.

– Kartais tu mane stebini, Frense. Tau niekas nebaisu ir visai neimi į galvą...

– Viską aš imu į galvą. Bet nebijau. Jeigu nori žinoti, Džeremi, man tai netgi malonu.

Ji nusišypsojo.

– Eik, – tarė ji. – Neversk to kaimo džentelmeno taip ilgai laukti. Eik padėk jam užpildyti 110099 anketą ar dar ką nors.

Tačiau jiems išėjus iš valgomojo, apačioje trinktelėjo durys. Pasirodė tarnaitė Edna ir perdavė, kad misteris Raulis išėjęs, nes neturėjęs jokio skubaus reikalo.

XIII

Tą antradienį Lina Marčmont paskyrė didžiajam pasivaikščiojimui. Ji buvo nepatenkinta savimi, o aklas nerimas vertė viską dar sykį gerai apgalvoti. Geriausiai tai daryti vienatvėje.

Ji nematė Raulio keletą dienų. Po to audringo ryto, kai ji prašė jo paskolinti tuos penkis šimtus svarų, jiedu susitikinėdavo, kaip įprasta. Lina suprato, kad jos reikalavimas buvo neprotingas ir kad Raulis turėjo pilną moralinę teisę neskolinti jai pinigų. Bet sveikas protas įsimylėjusiems ne visuomet geras patarėjas.

Išoriškai viskas klostėsi taip, kaip ir anksčiau, bet viduje Lina jautė, kad kažkas ne taip. Paskutinės dienos jai pasirodė nepakeliamai ilgos ir nuobodžios, bet ji nedrįso sau prisipažinti, kad tai kaip nors susiję su netikėtu Deivido Hanterio ir jo sesers išvykimu į Londoną.

O dėl giminių, tai pastaruoju metu Lina negalėjo jų pakęsti. Pusryčiaudama motina buvo puikiausiai nusiteikusi, bet išvedė Liną iš kantrybės pareiškusi, jog mėgins ieškoti antrojo sodininko: „Tomas niekaip nesuspėja visko sutvarkyti..."

– Bet mamyte, tai juk ne mūsų kišenei!.. – sušuko Lina.

– Niekai. Aš įsitikinusi, Lina, kad Gordonas labai susikrimstų pamatęs, į ką pavirto mūsų sodas. Jis visuomet reikalavo, kad žalioji gyvatvorė būtų tvarkinga, pievelė – nupjauta, o takeliai – nuvalyti. O tu pasižiūrėk, į ką dabar panašus mūsų sodas. Nė kiek neabejoju, kad Gordonas norėtų padaryti tvarką.

– Net jeigu dėl to reikia skolintis pinigų iš jo našlės?

– Aš juk tau sakiau, mieloji, kad Rozalina buvo labai maloni. Esu įsitikinusi – ji mane puikiai suprato. Dabar, kai aš apmokėjau visas sąskaitas, mano balansas banke vėl teigiamas, ir jeigu nori žinoti, antrasis sodininkas netgi padėtų mums ekonomiškai – mes užaugintume daugiau daržovių.

– Mes galėtume pripirkti kalną daržovių už daug mažesnę sumą negu trys svarai per savaitę.

– Laikraščiai rašo, kad dabar daug demobilizuotų, ieškančių darbo žmonių. Mes nusisamdysim sodininką už daug menkesnį atlyginimą.

Lina sausai tarė:

– Abejoju, ar tu tokį rasi Vormsli Veile arba Vormsli Hite...

Ir nors pokalbis tuo pasibaigė, Liną kankino mintis, kad motina ir toliau tikisi iš Rozalinos gauti pinigų. Tai priminė jai Deivido patyčias.

Norėdama atsikratyti šio slogaus jausmo ir susierzinimo, ji išėjo pasivaikščioti. Jos nuotaika nepagerėjo, net sutikus tetą Ketę. Tetulė, priešingai, buvo puikiausiai nusiteikusi.

– Lina, brangioji, manau, mūsų laukia geros naujienos.

– Ką jūs turite omeny?

– Aš gavau keistą nuorodą iš aukščiau... Tiesiog nepaprastą... Mūsų laukia visų bėdų pabaiga. Mes susidūrėm su sunkumais, ir aš gavau nurodymą: „Mėgink dar sykį, ir dar. Net jeigu iš pradžių nesiseka, vis tiek mėgink..." Aš negaliu atskleisti paslapties ir, brangioji Lina, nenorėčiau iš anksto suteikti tau nepagrįstų vilčių, bet esu tvirtai įsitikinusi, kad greitai mūsų reikalai susitvarkys. Seniai laikas. Aš labai nerimauju dėl tavo dėdės. Per karą jis per daug dirbo. Jam būtina mesti gydytojo praktiką, kad galėtų užsiimti moksliniais tyrinėjimais. Žinoma, tam reikia lėšų. Dabar jam užeina tokie nervų priepuoliai... Man labai neramu, jis toks keistas...

Lina susimąsčiusi linktelėjo. Lajonelio Kloudo nuotaikų pasikeitimus ir ji buvo pastebėjusi. Ji įtarė, kad kart-

kartėmis dėdė paragauja narkotikų, ir bijojo, ar netapo jis narkomanu. Tai galėjo būti jo padidėjusio jautrumo priežastis. „Įdomu, – galvojo ji, – ar teta Ketė susipras? Juk ji nėra tokia kvaila, kaip atrodo...“

Eidama Haistrytu Lina akies krašteliu pastebėjo dėdę Džeremį. Jis kaip tik įėjo į savo namą. Linai pasirodė, kad per paskutines tris savaites jis labai suseno.

Ji pagreitino žingsnį. Norėjosi kuo greičiau ištrūkti iš Vormsli Veilo. Ją traukė kalvos ir atviri laukai. Eidama greičiau ji iš karto pasijuto ramiau. Reikėjo nueiti kokias šešias septynias mylias ir viską gerai apgalvoti. Visą savo gyvenimą ji buvo ryžtinga, sveikai mąstanti mergina, visuomet žinojo, ko nori, o ko ne, ir niekuomet neplaukė pasroviui...

Taip, o šiuo metu ji pakluso įvykių sekai. Ją nešė pakilusi banga. Nuo to laiko, kai ją demobilizavo, jos egzistavimas buvo betikslis ir beprasmiškas. Ji skausmingai ilgėjosi tų dienų, kai tiksliai žinojo savo pareigas, viskas buvo suplanuota, o sprendimus priimdavo kas nors kitas.

Staiga ji pati pašiurpo nuo savo minčių. Nejaugi ir kiti panašiai jaučiasi? Gal tai karo atgarsiai? Ko gero, taip, čia aplinka nekelia pavojaus – nėra povandeninių minų, krentančių bombų, virš galvos švilpiančių kulkų važiuojant keliu per dykumą. Bet yra kita grėsmė – suvokimas, kad daug lengviau yra apie nieką negalvoti...

Ji, Lina Marčmont, jau buvo nebe ta ryžtinga, nekvaila mergina, kuri išėjo į armiją. Tada visos jos mintys buvo skirtos tam tikram reikalui. Dabar ji buvo nuo nieko nepriklausoma, bet jai buvo baisu, kad atsisako spręsti problemas, kurias jai kėlė naujasis gyvenimas...

... Žmonės, nebuvę kare, nieko panašaus nejautė. Pavyzdžiui, Raulis...

Prisiminusi jį, Lina nutraukė abstrakčius samprotavimus ir susikoncentravo ties vieninteliu ir pagrindiniu klausimu, į kurį ji norėjo atsakyti sau būtent šiandien.

Ar ji iš tikrųjų nori ištekėti už Raulio?

Medžių šešėliai ėmė ilgėti, artinosi sutemos. Lina sėdėjo, parėmusi rankomis smakrą, nedidelės giraitės pakraštyje, ant kalvos šlaito, ir žiūrėjo į apačioje besidriekiantį

slėnį. Ji prarado laiko pojūtį, bet kažkodėl visai nenorėjo eiti namo.

Kiek žemiau, dešinėje, buvo matyti „Ilgųjų gluosnių“ sodyba. Jeigu ji ištekės už Raulio, tai bus jos namai.

Jeigu! Jeigu!

Baikščiai klyktelėjęs, virš miškelio pakilo kažkoks paukštis. Pravažiuojančio traukinio dūmai suraitė danguje milžinišką klaustuką.

„Ar tekėti man už Raulio? Ar noriu aš už jo ištekėti? Ar galiu atsisakyti šitos santuokos?“

Traukinys pūškuodamas dingo iš akių, dūmai išsisklaidė. Bet prieš Linos akis tebekabėjo milžiniškas klaustukas.

Prieš išvažiuodama ji mylėjo Raulį. „Bet namo aš sugrįžau jau visai kitokia. Aš jau nebe ta Lina“, – galvojo ji.

Ji prisiminė eilutes iš eilėraščio:

Pasikeitė aplinkui viskas:
gyvenimas, pasaulis, o ir aš pati...

O Raulis? Raulis visai nepasikeitė. Taip. Raulis nepasikeitė, Raulis liko toks pat, kokį ji paliko prieš ketverius metus.

Ar nori ji vis dėlto ištekėti už Raulio? Jeigu ne, tai ko ji nori?

Už jos nugaros sutraškėjo šakos. Kažkas ėjo į jos pusę. Vyriškas balsas nusikeikė.

– Deividai!? – sušuko Lina.

– Lina! – išlindęs iš krūmų, jis nustebęs žiūrėjo į ją. – Ką jūs čia veikiate?

Jis bėgo, todėl buvo šiek tiek uždusęs.

– Nežinau. Paprasčiausiai sėdžiu ir galvoju, sėdžiu ir galvoju, – ji suglumusi nusišypsojo. – Atrodo, jau vėlu.

– Jūs nežinote, kelinta valanda?

Ji dirstelėjo į savo rankinį laikrodį.

– Vėl stovi. Aš tuos laikrodžius veikiu hipnotizuojančiai.

– Ne tik laikrodžius, – tarė Deividas. – Jūsų stiprus elektros laukas. Gyvenimiška jėga. Jūs – kaip gyvenimas.

Jis priėjo prie jos, ir ji, pajutusi neaiškų nerimą, atsistojo.

– Jau visai sutemo. Turiu skubėti namo. Kelinta dabar valanda, Deividai?

– Po devynių penkiolika. Aš turiu skubėti kiek įkertu, nes noriu suspėti į Londono traukinį, išeinantį po devynių dvidešimt.

– Aš nežinojau, kad jūs sugrįžot iš miesto.

– Man reikėjo kai ką pasiimti iš Feroubenko. Bet man būtinai reikia suspėti į tą traukinį. Rozalina viena bute, o ji nepakelia vienatvės, ypač tame Londono bute ir dar naktį.

– Viešbutyje? – Linos balse nuskambėjo panieka.

Deividas šiurkščiai atkirto:

– Baimės akys didelės, ypač kai patiri bombardavimą... Lina kiek susigėdo.

– Atleiskit, aš buvau pamiršusi, – apgailestaudama tarė ji.

– Taip, tai greitai pasimiršta. Viskas pasimiršta. Vėl niekas mums negresia, vėl mes prijaukinti, kaip ir anksčiau, kol neužvirs ta kruvina košė. Išsislapstysim savo urvuose, ieškodami ramybės. Ir jūs, Lina, ir jūs tokia pat, kaip visi! – su netikėtu įkarščiu sušuko jis.

– Ne! Aš ne tokia, Deividai! Aš kaip tik galvojau...

– Apie mane?

Jo užsidegimas glumino. Jis apkabino ją, prispaudė prie savęs ir aistringai bučiavo degančiomis lūpomis.

– Raulis Kloudas? – šnabždėjo jis. – Šitas mulkis. Ne, Lina, ne, tu – mano!

Staiga taip pat netikėtai jis paleido ją, netgi atstūmė nuo savęs.

– Aš pavėlavau į traukinį.

Jis pasileido bėgti.

– Deividai!...

Jis atsigręžė ir sušuko jai:

– Aš paskambinsiu tau, kai tik nusigausiu iki Londono...

Ji žiūrėjo, kaip jis – tvirtas, raumeningas – tolsta tirštėjančiose sutemose.

Visai išmušta iš vėžių, su sunkiu akmeniu ant širdies ir visiškai paklydusiomis mintimis ji patraukė namo.

Prieš įeidama pro duris, ji padelsė... Jai norėjosi išvengti motinos švelnybių, jos klausinėjimų.... Motinos, sugebėjusios pasiskolinti penkis šimtus svarų iš žmonių, kuriuos niekino.

„Mes neturime teisės niekinti Rozalinos ir Deivido, – galvojo Lina, tyliai kopdama laiptais į viršų. – Mes tokie patys kaip ir jie: viską padarytume dėl pinigų".

Ji sustojo savo kambaryje priešais veidrodį ir įdėmiai pasižiūrėjo į savo veidą. „Visiškai svetimas veidas", – pagalvojo ji.

Staiga ją užplūdo nepaaiškinamas įtūžis.

„Jeigu Raulis iš tikrųjų mane mylėtų, – šmėstelėjo jos galvoje, – jis sugebėtų gauti tuos penkis šimtus svarų. Tikrai gautų. Jis neleistų man prieš Deividą jaustis pažemintai... Deividas sakė paskambinsiąs man iš Londono..."

Tarsi sapnuodama ji nusileido žemyn. „Kartais sapnai gali būti labai pavojingi", – pagalvoji ji...

XIV

– Pagaliau tu parėjai, Lina, – su palengvėjimu tarė Edela. – O aš ir negirdėjau, kaip tu įėjai. Ar tu seniai namie?

– Senų seniausiai. Aš buvau viršuje.

– Kai grįžti, geriau pasirodyk man. Aš jaudinuosi. Jau tamsu, o tu vaikštinėji viena.

– Na, ką tu, mamyte. Negi manai, kad aš negalėčiau pasirūpinti savimi?

– Pastaruoju metu laikraščiuose rašo tokias baisybes. Tie demobilizuotieji kabinėjasi prie merginų.

– Tikriausiai merginos pačios nori, kad jas užkabintų.

Ji kiek liūdnai nusišypsojo. Taip, merginos mėgsta aštrius pojūčius. Kam pagaliau reikalinga ta ramybė?..

– Lina, brangioji, tu manęs visai nesiklausai?

Ji pasistengė susikaupti. Motina be perstojo kažką šnekėjo...

– Ką tu sakei, mamyte?

– Aš kalbėjau apie drauges, kurias tu kviesi į savo vestuves. Tikiuosi, jos sugebės už tuos talonus pasisiūti sukneles. Gerai, kad ir tu po demobilizacijos gavai tų talonų. Man baisiai gaila merginų, kurios išteka turėdamos tik tas paprastas korteles. Jos, vargšelės, turi pasitenkinti savo senais daiktais ir tais niekučiais, kuriuos galima nusipirkti už korteles. Tu, Lina, išties laiminga. Daugelis neturi net padorių baltinių.

– O taip, man labai pasisekė...

Ji neramiai vaikštinėjo po kambarį, imdama į rankas įvairius daiktus ir vėl padėdama juos į vietą.

– Brangioji, ko tu taip nerviniesi? Man neramu dėl tavęs.

– Atleisk, mamyte.

– Kažkas atsitiko?

– O kas galėjo atsitikti? – šiurkštokai paklausė Lina.

– Brangioji, aš tik paklausiau. Grįžkim prie tavo draugių. Aš manau, reikėtų pakviesti Meikri. Jos motina buvo mano artimiausia draugė, ir, žinoma, ji įsižeistų, jeigu...

– Negaliu pakęsti Džoanos Meikri ir visuomet jos nekenčiau.

– Žinoma, brangioji, bet negi tai taip svarbu? Esu tikra, jos motina supyks...

– Bet, mamyte, tai juk mano vestuvės.

– Žinoma, brangioji, bet...

– Jeigu iš viso tos vestuvės įvyks.

Ji nenorėjo šito sakyti, bet žodžiai patys išsprūdo. Ji troško juos susigrąžinti, bet buvo per vėlu. Misis Marčmont su nerimu pažvelgė į dukterį.

– Lina, brangioji, ką tai reiškia?

– O, nieko, mamyte.

– Tu susipykai su Rauliu?

– Ne, žinoma, ne. Nesijaudink, mamyte, viskas gerai.

Bet Edela žiūrėjo į dukterį su vis augančiu nerimu. Ji pastebėjo sutrikimą jos akyse.

– Man visuomet atrodė, kad su Rauliu tau bus taip ramu.

– Kam reikalinga ta ramybė? – su panieka paklausė Lina. Staiga ji apsigręžė: – Kas tai? Telefonas?

– Ne. O ką, tu lauki skambučio?

Lina papurtė galvą. Toks skambučio laukimas žemina. Jis sakė, kad paskambins šiandien, vadinasi, būtinai paskambins. „Tu išprotėjai, – kalbėjo ji sau. – Tu išsikraustei iš proto".

... Kodėl tas žmogus taip traukia ją? Prieš jos akis iškilo paniuręs jo veidas. Ji stengėsi nuvyti šį reginį, stengėsi įsivaizduoti geraširdišką Raulio veidą, jo lėtą plačią šypseną, įsimylėjusį žvilgsnį.

„Bet negi Raulis iš tikrųjų mane myli?“ – pagalvojo ji. Jeigu jis tikrai ją myli, tai būtų supratęs ją, kai ji prašė jo gauti tuos penkis šimtus svarų. Jis nebūtų buvęs toks baisiai išmintingas ir dalykiškas.

Ištekėti už Raulio, gyventi fermoje, niekuomet niekur neišvažiuoti, nematyti svetimo dangaus, neįkvėpti nepažįstamų kvapų... prarasti laisvę...

Čaižiai suskambo telefonas. Lina giliai atsikvėpė, perėjo per holą ir pakėlė ragelį.

– Lina, čia tu? Aš taip džiaugiuosi. Bijau, brangioji, kad aš supainiojau datą... Susirinkimas institute...

Lina klausėsi ragelyje vos girdimo trūkčiojančio balso, kažką atsakinėjo, klausė ir vėl atsakinėjo.

– Mano laimė, brangioji Lina, kad tu tokia gera ir visuomet viską prisimeni. Niekaip nesuprantu, kodėl aš visąlaik ką nors supainioju...

Lina taip pat negalėjo to suprasti. Tetulė Ketė darė tai genialiai...

– Bet bėda nevaikšto viena, – tęsė tetulė Ketė. – Pas mus sugedo telefonas ir aš turėjau eiti skambinti iš automato. Kai įėjau į būdelę, paaiškėjo, kad neturiu dviejų pensų monetos, tik pusę šilingo... Man teko eiti ir prašyti...

Pagaliau ji baigė pasakoti visus savo išgyvenimus. Lina padėjo ragelį ir sugrįžo į svetainę. Edela atsargiai paklausė:

– Kas skambino?..

– Tetulė Ketė, – iškart atsakė Lina.

– Ko jai reikėjo?

– Kaip visados, ji viską supainiojo...

Lina atsisėdo su knyga ir dirstelėjo į laikrodį. Taip anksti jis dar negalėjo skambinti. Po vienuolikos vėl suskambo telefononas. Galbūt tai vėl tetulė Ketė...

Bet ne: „Vormsli Veilas trisdešimt keturi? Londonas kviečia mis Liną Marčmont“.

Jos širdis apmirė.

– Mis Marčmont klauso.

– Nepadėkite ragelio.

Ji laukė. Ragelyje buvo girdėti triukšmas, o po to – tyla. Telefononiai ryšiai dirbo vis prasčiau. Ji laukė, pastuk-

seno į ragelį, vėl palaukė. Kitas moteriškas balsas abejingai tarė: „Padėkite ragelį, jus sujungs vėliau“.

Padėjusi ragelį, ji vėl pasuko link svetainės... Vos prisilietė prie durų rankenos, ir vėl pasigirdo skambutis. Ji sugrįžo prie telefono.

– Alio?

Vyriškas balsas tarė: „Vormsli Veilas trisdešimt keturi? Londonas kviečia mis Liną Marčmont“.

– Aš klausau.

– Prašau minutę palaukti! – po to vos girdimai: – Kalbėkite, abonementas prie telefono...

Staiga pasigirdo Deivido balsas:

– Lina, tai jūs?

– Deividai!

– Man reikia su jumis pasikalbėti.

– Taip.

– Paklausykit, Lina, aš turiu pasitraukti...

– Ką jūs turit omeny?

– Aš turiu visam laikui išvykti iš Anglijos. Tik tiek. Rozalinai aš paaiškinau, kad sunku apsispręsti tik todėl, jog nesinori palikti Vormsli Veilo. Bet iš to nieko gero neišeis. Jūs ir aš – nieko nebus... Aš ne pamokslininkas ir niekad juo nebuvau. Neturėkit iliuzijų, kad aš kada nors pasikeisiu. Net ir dėl jūsų. Aš gal ir norėčiau, bet žinau, kad nepavyks... Geriau jau jūs tekėkit už to darbštuolio Raulio. Su juo jūs ramiai nugyvensite savo dieneles. Su manimi jūs papulsit į pragarą...

Ji vis stovėjo, tvirtai suspaudusi ragelį, ir nieko nekalbėjo.

– Lina, jūs girdite mane?

– Taip, aš klausau.

– Jūs nieko neatsakote.

– O ką aš galiu atsakyti?

– Lina!

– Taip?

Keista, bet net per atstumą ji puikiai jautė jo sutrikusią būseną ir didžiulį susijaudinimą...

Jis tyliai nusikeikė: „Velniai griebtų viską pasaulyje!“ ir pakabino ragelį.

Misis Marčmont pasirodė hole ir vėl paklausė:
– Kas skambino?
– Surinko ne tą numerį, – atsakė Lina ir skubiai užlipo į savo kambarį.

XV

„Elnio“ viešbutyje žadindavo pačiu paprasčiausiu būdu: pabelsdavo į duris ir garsiai pranešdavo – „pusė devynių, sere,“ arba „aštuonios valandos!“ Rytinę arbatą atnešdavo tik gyventojui primygtinai reikalaujant. Padėklą padėdavo prie durų.

Tą trečiadienio rytą jaunoji Gledis elgėsi kaip įprasta. Ji sustojo prie penkto kambario, sušuko: „Po aštuonių penkiolika, sere!“ ir su tokiu trenksmu padėjo padėklą ant žemės, kad iš ąsotėlio išsipylė pienas. Po to ji nuėjo žadinti kitų ir dirbti kasdienių savo darbų.

Tik dešimtą valandą ji pastebėjo, kad arbata prie penkto kambario stovi nepaliesta.

Ji kelis sykius smarkiai pabeldė į duris. Niekas neatsakė, ir ji įėjo į vidų.

Penktojo kambario gyventojas nebuvo iš tų džentelmenų, kurie mėgsta pamiegoti. Be to, ji prisiminė, kad po šio kambario langu buvo patogus stogelis. Galbūt „penktasis“ paspruko neužsimokėjęs.

Bet žmogus, įrašytas knygoj kaip Inokas Ardenas, niekur nepaspruko. Jis gulėjo viduryje kambario veidu į grindis, ir nors Gledis neturėjo nė menkiausios nuovokos apie mediciną, ji iš karto suprato, kad jis miręs.

Gledis pasibaisėjusi atšoko atatupsta, suspigo, išbėgo iš kambario ir pasileido laiptais žemyn šaukdama:

– Mis Lipinkot! Mis Lipinkot!..

Mis Lipinkot buvo savo kambaryje. Daktaras Lajonelis Kloudas bintavo jai ranką, kurią ji buvo įsipjovusi. Kai

mergina klykdama įsiveržė į kambarį, daktaras krūptelėjo, ir jam iš rankų iškrito bintas.

– Ach, mis!..

– Na, kas atsitiko? – griežtai paklausė daktaras.

– Gledis, kas atsitiko? – pakartojo klausimą Beatričė.

– O mis! Džentelmenas iš penkto kambario... Jis guli ten, ant grindų... Negyvas!..

Daktaras įdėmiai pažvelgė į merginą, po to į mis Lipinkot. Beatričė taip pat žiūrėjo čia į Gledis, čia į daktarą.

– Nesąmonė, – nepatikliai tarė daktaras Kloudas.

– Negyvas kaip kopūstas, – tarė Gledis ir dar pridūrė: – Galva visai suknežinta.

– Galbūt man...

– Taip, daktare, prašau, nors, atvirai sakant, aš netikiu...

Gledis palydėjo juos į viršų. Įėjęs į kambarį, daktaras Kloudas pasilenkė prie išsidriekusio kūno. Po to jis pakėlė galvą ir jau visai kitaip pasižiūrėjo į Beatričę. Dalykišku tonu jis tarė:

– Jums vertėtų paskambinti į policijos nuovadą.

Beatričė Lipinkot išėjo. Gledis nusekė paskui ją ir pašnibždom paklausė:

– O, mis, jūs galvojate, kad tai žmogžudystė?

– Laikyk liežuvį už dantų, Gledis, – griežtai tarė Beatričė ir susijaudinusi pasitaisė šukuoseną. – Jeigu tu vadinsi tai žmogžudyste, nežinodama, ar iš tikrųjų taip yra, tau gali grėsti kalėjimas už šmeižtą. Be to, šnekos apie tai pakenks „Elnio“ reputacijai... Pasidaryk sau puodelį arbatos, tau reikia atsigauti.

– Taip, žinoma, mis.. Aš niekaip negaliu atsikvošėti. Aš ir jums atnešiu arbatos, nes ir jūs kaip ne sava...

XVI

Vyresnysis inspektorius Spensas susimąstęs žiūrėjo į Beatričę Lipinkot, kuri sėdėjo priešais jį, stipriai suspaudusi lūpas.

– Dėkoju, mis Lipinkot, – tarė jis. – Ar tai viskas, ką jūs galite prisiminti? Aš atidaviau jūsų parodymus atspausdinti mašinėle, ir perskaičius juos, jeigu neprieštarausite, jums reikės pasirašyti.

– O Dieve! Aš tikiuosi, man nereikės duoti parodymų teisme?

Vyresnysis inspektorius Spensas nusišypsojo:

– Na jau, na, tikėsimės, kad nereikės, – visai nuoširdžiai atsakė jis.

– Galbūt tai savižudybė? – vylėsi Beatričė.

Inspektorius nutylėjo, nors buvo aišku, kad taip suknežinti sau galvą židinio žnyplėmis vargu ar įmanoma. Jis nerūpestingu tonu tarė:

– Niekada nereikia daryti skubotų išvadų. Dėkoju, mis Lipinkot. Labai malonu iš jūsų pusės, savo parodymais jūs labai mums padėjote...

Jai išėjus, jis dar sykį perkratė atminty tai, ką ji papasakojo. Jis puikiai pažinojo Beatričę Lipinkot ir pasikliovė jos parodymais, ypač jos pasiklausymais. Ji mėgdavo šį tą pagražinti, kad būtų įdomiau, bet atmetus tai, galėjai susidaryti bendrą vaizdą, kas įvyko penktame kambaryje. Tai buvo pakankamai nemalonu ir įtartina.

Inspektorius Spensas pasižiūrėjo, kas guli ant stalo: laikrodis sudaužytu stikliuku, mažas auksinis žiebtuvėlis su inicialais, lūpdažis paauksuotame dėkle ir sunkios židi-

nio žnyplės, ant kurių galvutės galėjai įžiūrėti tamsiai rudas dėmes.

Duris pravėrė seržantas Greivsas. Jis pranešė, kad atėjo Raulis Kloudas ir norėtų matyti inspektorių. Spensas linktelėjo, ir seržantas įvedė Raulį.

Inspektorius Spensas pažinojo Raulį neblogiau negu Beatričę Lipinkot. Jeigu jau Raulis atėjo į policijos nuovadą, vadinasi jis turi ką papasakoti, ir tai, ką jis pasakys, bus solidu, patikima, neprifantazuota. Žodžiu, vertėjo jį išklausyti, nors tai ir užimtų laiko. Raulis – žmogus lėtas, o tokių žmonių negalima skubinti, nes jie ima mikčioti, kartotis, ir tai užima dar daugiau laiko...

– Labas rytas, misteri Rauli. Malonu jus matyti. Gal jūs ką nors žinote apie tą žmogžudystę „Elnyje"?

Inspektoriaus nuostabai jis pradėjo nuo klausimo:

– Ar jūs nustatėte žuvusiojo asmenybę?

– Ne, – neskubėdamas atsakė Spensas. – Negalėčiau to tvirtinti, nors viešbučio knygoje jis įrašytas kaip Inokas Ardenas. Bet dokumentų, patvirtinančių tai, nerasta.

Raulis susiraukė:

– Ar jums neatrodo tai... keista?

Inspektoriui tai pasirodė itin keista, bet jis nesiruošė dabar to svarstyti ir maloniu tonu tarė:

– Misteri Kloudai, čia aš užduodu klausimus. Vakar vakare jūs buvote atėjęs pas velionį. Kodėl?

– Inspektoriau, jūs pažįstate Beatričę Lipinkot? Ji dirba „Elnyje".

– Taip, žinoma, – iškart atsakė inspektorius, norėdamas išvengti nereikalingo aiškinimosi. – Aš ją jau apklausiau. Ji davė parodymus.

Raulis su palengvėjimu atsikvėpė.

– Gerai. Aš bijojau, kad ji nenorės veltis į policijos tyrimą. Tokie žmonės kartais vengia šito. – Inspektorius linktelėjo. – Tai štai. Beatričė papasakojo man apie pokalbį, kurį ji buvo nugirdusi, ir man pasirodė (nežinau, ar jūs sutiksit su manim), kad visa tai labai įtartina... Juk mes... kaip čia pasakius... suinteresuota pusė...

Inspektorius vėl linktelėjo. Jis žinojo visas peripetijas, susijusias su Gordonu Kloudu, ir taip pat manė, kad su

Kloudų šeima buvo pasielgta neteisingai. Jis, kaip ir visi, pritarė nuomonei, kad misis Gordon – ne „ledi“ ir kad jos brolis – iš tų jaunų žmonių, kurie buvo naudingi per karą, tarnaudami „Komandos“ daliniuose, bet taikos metu geriau jų vengti...

– Manau, jūs suprantate, inspektoriau, kad jeigu pirmasis misis Gordon vyras gyvas, mūsų šeimos padėtis pasikeistų iš esmės. Beatričės pasakojimas įtikino mane, kad taip galėtų būti, nors aš niekad apie tai negalvojau. Aš laikiau ją dėdės našle. Pasakyčiau, kad taip susiklosčiusios aplinkybės mane gerokai sujaudino. Aš iš tų žmonių, kurie viską gerai apmąsto ir pasveria...

Spensas vėl linktelėjo. Jis įsivaizdavo, kaip Raulis apgalvoja kiekvieną detalę.

– Iš pradžių aš norėjau dėl šio reikalo pasitarti su kitu dėde – advokatu.

– Misteriu Džeremiu Kloudu?

– Taip, todėl ir nuėjau pas jį. Turbūt buvo truputį po aštuonių. Jie dar vakarieniavo, ir aš nuėjau į Džeremio kabinetą palaukti. Aš nenustojau apie tai galvoti...

– Taip?

– ... Ir nusprendžiau, kad prieš papasakodamas dėdei, pats turiu viską išsiaiškinti. Visi advokatai, inspektoriau, vienodi. Aš tuo įsitikinau. Jie labai atsargūs, tiria kiekvieną smulkmeną, kiekvieną faktą, tik tada imasi ką nors spręsti. Tai, ką aš sužinojau, buvo neoficialu, ir aš pagalvojau, kad Džeremis ims viską smulkmeniškai tikrinti, todėl nusprendžiau pats nueiti į „Elnią“ ir susitikti su tuo vaikinu.

– Jūs taip ir padarėte?

– Taip. Aš iš karto nuėjau į „Elnią“.

– Kelinta tai galėjo būti valanda?

Raulis padvejojo.

– Leiskite pagalvoti... Pas dėdę aš atėjau apie pusę devynių, galiu apsirikti penkiom minutėm... Viešbutyje turbūt buvau be dvidešimt devynios, tiksliai negaliu pasakyti...

– Taigi, misteri Kloudai?..

– Aš žinojau, kuriame jis numeryje, – Beatričė man buvo sakiusi, – todėl iš karto pakilau į antrą aukštą ir pasibeldžiau į duris. Iš vidaus pasakė „įeikite“, ir aš įėjau.

Raulis patylėjo.

– Nemanau, kad man viskas pavyko taip, kaip aš norėjau. Kai įėjau tenai, maniau, kad esu padėties šeimininkas. Bet tas vaikinas buvo pakankamai protingas. Man nepavyko nieko konkretaus iš jo sužinoti. Tikėjausi, kad jis išsigąs, kai aš pareikšiu, jog tai šantažas. Jis tik pasijuokė ir paklausė, ar nesutikčiau pats dalyvauti sandėryje. Tikras akiplėša. „Jums nepavyks įtraukti manęs į savo nešvarius žaidimus, – atsakiau aš. – Aš neturiu ko slėpti". O jis įžūliai pareiškė, kad visai ne tai turėjęs omeny. Pasirodo, jis galįs man šį tą pasiūlyti. Gal aš norėčiau pirkti. „Ką jūs turite galvoj?" – paklausiau aš. Jis atsakė: „Kiek jūs ir jūsų šeima galėtumėt man sumokėti, jeigu aš jums perduočiau tam tikras žinias, kad Robertas Anderchėjus, miręs Afrikoj, iš tikrųjų gyvas ir sveikas?" Aš paklausiau jo, kokio velnio turėčiau jam už tai mokėti? Jis nusijuokė ir tarė: „Todėl, kad šiandien vakare pas mane ateis klientas, kuris mielai sumokės solidžią sumą už įrodymus, kad Robertas Anderchėjus mirė Afrikoje". Tada... tada aš įtūžau ir pareiškiau, kad mūsų šeima nesudarinėja tokių nešvarių sandėrių. Jeigu Anderchėjus iš tikrųjų gyvas, tai nesunku bus sužinoti. Aš jau ėjau pro duris, kai jis vėl nusijuokė ir tokiu keistu tonu tarė: „Nemanau, kad jums pavyks tai sužinoti be mano pagalbos". Jis tai pasakė labai neįprastai...

– O paskui?

– Atvirai sakant, aš sutrikęs išėjau namo. Man atrodė, kad aš viską tik supainiojau, gailėjausi, kad nepasiklioviau Džeremiu. Juk advokatai įpratę turėti reikalų su slidžiais tipeliais.

– Kelintą valandą jūs išėjote iš „Elnio"?

– Neįsivaizduoju. Nors, palaukite. Turėjo būti beveik devynios, nes eidamas per kaimelį, pro vieną pravirą langą girdėjau devintos valandos žinių šaukinius...

– O ar neminėjo Ardenas, ko būtent jis laukia? Kokio „kliento"?

– Ne, nesakė, bet aš maniau, kad Deivido Hanterio. Ko gi dar?

– Ar jums nepasirodė, kad jis sunerimęs dėl būsimo susitikimo?

– Sakau jums, tas vaikinas buvo visiškai savimi patenkintas ir jautėsi padėties šeimininkas.

Spensas lengvu rankos mostu parodė į sunkias židinio žnyples.

– Ar jūs nepastebėjot šitų žnyplių prie židinio grotelių?

– Šitų? Ne... Man atrodo, ugnis nedegė...

Jis suraukė antakius, stengdamasis prisiminti, kaip atrodė kambarys.

– Prie židinio grotelių buvo žnyplės, bet aš neprisimenu kokios, – jis paklausė: – Tai būtent jomis?..

Spensas linktelėjo.

Raulis apniuko.

– Įdomu. Hanteris – lengvasvoris, o Ardenas buvo stambus vaikinas ir tikriausiai stiprus...

Inspektorius ramiai paaiškino:

– Medicinos ekspertizė nustatė, kad suduota buvo iš už nugaros ir iš viršaus.

– Žinoma, jis labai savimi pasitikėjo, – susimąstęs tarė Raulis, – bet aš jo vietoje neatgręžčiau nugaros žmogui, iš kurio ruošiuosi išpešti pinigų, juolab, kad tas žmogus narsiai grūmėsi kare... Ardenas, matyt, nebuvo pratęs saugotis.

– Jeigu jis būtų buvęs atsargesnis, jis ir dabar tikriausiai būtų gyvas, – sausai pastebėjo inspektorius.

– Būtų puiku! – šūktelėjo Raulis. – Aš jaučiu, kad tik viską supainiojau. Jeigu nebūčiau buvęs toks išdidus, gal būčiau bent šį tą iš jo išpešęs. Reikėjo apsimesti, kad sandėris mane sudomino, bet viskas atrodė taip kvaila. Kas mes tokie, kad galėtume grumtis su Rozalina ir Deividu? Jie valdo pinigus. O mes visi kartu nesurinktume nė penkių šimtų svarų.

Inspektorius paėmė nuo stalo auksinį žiebtuvėlį.

– Gal jums pažįstamas šitas daiktas? Raulis suraukė antakius ir lėtai tarė:

– Kažkur aš jį mačiau, tik negaliu prisiminti, kur. Ir ne taip seniai. Ne, negaliu prisiminti.

Spensas padėjo žiebtuvėlį ant stalo ir paėmė lūpų dažus.

– O šitie?

Raulis šyptelėjo.

– Na jau, ne! Tai ne mano sritis, inspektoriau...

Spensas paslaptinga veido išraiška atidarė lūpdažius ir, brūkštelėjęs jais sau per ranką, įdėmiai apžiūrėjo atspalvį.

– Tokiu atspalviu paprastai dažosi brunetės, – pastebėjo jis.

– Ko tik jūs, policininkai, neišmanot, – tarė Raulis ir pakilo eiti. – Tai jūs nežinote, visiškai nenutuokiate, kas tas velionis?

– O jūs misteri Kloudai?

– Aš supratau tik viena, – lėtai tarė Raulis. – Tas vaikinas vienintelis žinojo, kur yra Anderchėjus. Dabar, kai jis miręs... ieškoti Anderchėjaus tas pats, kas adatos šieno kaugėj.

– Byla bus pagarsinta, misteri Kloudai, – tarė Spensas. – Informacija bus išspausdinta. Jeigu Anderchėjus gyvas ir jam pavyktų pamatyti laikraštį, jis galbūt ir pasirodytų.

– Taip, – abejodamas tarė Raulis. – Galbūt.

– Bet jums taip neatrodo.

– Aš manau, kad pirmąjį raundą laimėjo Deividas Hanteris.

– Nesu užtikrintas, – tarė Spensas.

Kai Raulis išėjo, Spensas vėl paėmė žiebtuvėlį ir apžiūrėjo inicialus, išgraviruotus ant dangtelio – „D. H."

– Brangus daikčiukas, – tarė jis seržantui Greivsui. – Nemasinė gamyba. Labai lengva sužinoti, kur jis pirktas. Pas Greitoreksą arba vienoje iš tų prašmatnių Bondstrito parduotuvių. Pamėginkit sužinoti.

– Klausau, sere.

Po to inspektorius apžiūrėjo rankinį laikrodį. Stiklas buvo sukneižintas, rodyklės buvo sustoję ties devinta valanda dešimt minučių.

Jis dirstelėjo į seržantą.

– Davėte ekspertizei, Greivsai?

– Taip, sere. Sulaužyta pagrindinė spyruoklė.

– O rodyklių mechanizmas?

– Sveikas, sere.

– Kaip jūs manote, Greivsai, ką mums sako šitas laikrodis? Greivsas atsargiai tarė:

– Matyt, laikrodis rodo laiką, kada buvo įvykdytas nusikaltimas...

– Kai jūs išdirbsit policijoj tiek, kiek aš, – tarė Spensas, – jūs imsite įtartiniau žiūrėti į tokius akivaizdžius įkalčius, kaip šis laikrodis. Gali būti, kad šįkart tai įkaltis, o gal tai tik senas triukas. Nustatai rodykles tau patogiam laikui ir turi puikiausią alibi. Bet manęs taip lengvai neapmausi. Aš manau, kad tikslus nusikaltimo laikas nežinomas. Medicininė ekspertizė tvirtina, kad tarp aštuntos ir vienuoliktos valandos vakaro...

Seržantas Greivsas kostelėjo.

– Jaunesnysis Feroubenko sodininkas Edvardas sako, kad matė, kaip Deividas Hanteris išėjo pro šonines duris pusę aštuonių vakaro. Tarnaitės nežinojo, kad jis namie, jos galvojo, kad jis Londone kartu su misis Gordon. Bet Edvardo parodymai sako ką kita.

– Taip, – tarė Spensas. – Įdomu, ką pasakys pats Hanteris, kur jis buvo ir ką veikė vakar vakare.

– Man atrodo, gana aiškus atvejis, sere, – tarė Greivsas, apžiūrinėdamas inicialus ant žiebtuvėlio.

– Hm, – numykė inspektorius. – Bet iš kur šitie? – ir jis parodė lūpų dažus.

– Jie buvo nusiritę po komoda, sere. Gal jie jau seniai ten gulėjo?

– Aš patikrinau, – tarė Spensas. – Moteris paskutinįkart šiame kambaryje buvo apsistojusi prieš tris savaites. Aš žinau, kad šiais laikais aptarnavimas viešbučiuose ne pats geriausias, bet vis tiek manau, kad kartą per tris savaites grindys būna išplaunamos. „Elnio“ viešbutis pakankamai tvarkingas...

– Bet juk nėra jokių duomenų, kad Ardenas buvo susijęs su kokia nors moterimi.

– Aš žinau, – tarė inspektorius. – Todėl tokius daiktus, kaip šie lūpų dažai, aš vadinu „nežinomais dydžiais“.

Seržantas Greivsas vos susilaikė neištaręs *cherchez la femme**. Jo prancūzų kalbos tartis buvo puiki ir jis nenorėjo erzinti inspektoriaus Spenso. Seržantas Greivsas buvo taktiškas jaunuolis.

---

* ieškokite moters (pranc.)

XVII

Vyresnysis inspektorius Spensas, prieš peržengdamas svetingą „Šeperdskorto“ slenkstį, įdėmiai apsižvalgė. Šis solidus turtingas pastatas stovėjo greta „Šeperdsmarketo“.

Holas buvo išklotas minkštu kilimu. Stovėjo aksomu aptraukta sofa, apsupta žydinčių augalų... Tiesiai priešais Spensą – mažas automatinis liftas, šalia jo – laiptinė. Kairėje pusėje buvo durys su užrašu „Kontora“. Spensas atidarė jas ir įėjo.

Jis atsidūrė mažame kambarėlyje, perskirtame barjero, už kurio stovėjo stalas su rašomąja mašinėle ir dvi kėdės. Kontoroje nieko nebuvo.

Pastebėjęs raudonmedžio mygtuką, Spensas paspaudė jį. Niekas nepasirodė, ir jis dar sykį paskambino. Po poros minučių atsidarė durys ir įėjo žmogus blizgančia uniforma. Jis atrodė kaip užsienietis generolas, bet šnekėjo Londono tarme, be to, buvo justi išsilavinimo stoka.

– Klausau sere?

– Man reikalinga misis Gordon Kloud.

– Trečias aukštas, sere. Gal pirma paskambinti?

– Tai ji čia? – nustebo Spensas. – Aš maniau, ji už miesto.

– Ne, sere, ji nuo praeito šeštadienio čia.

– O misteris Deividas Hanteris?

– Ir misteris Hanteris čia.

– Jis nebuvo išvažiavęs?

– Ne, sere.

– O praeitą naktį jis buvo čia?

– Paklausykite, – netikėtai įširdo „generolas“, – ko jums reikia? Norite sužinoti visų mūsų gyventojų biografijas?

Spensas tylėdamas parodė tarnybinį pažymėjimą. „Generolas“ iškart nusiramino ir pasidarė paslaugus.

– Prašau atleisti, – tarė jis, – bet aš juk negalėjau žinoti, tiesa?

– Taigi, ar misteris Hanteris praeitą naktį buvo čia?

– Taip, sere, kiek aš žinau, buvo. Bent man nesakė, kad išeina...

– O jūs žinotumėt, jeigu jo nebūtų namie?

– Atvirai sakant, nebūtinai. Nors džentelmenai ir damos paprastai pasako, kai išeina. Perspėja, ką daryti su laiškais, ką atsakyti, jeigu kas skambintų.

– Telefonas tik jūsų kontoroje?

– Ne, daugelis gyventojų turi savo telefonus, bet kai kuriems labiau patinka neturėti telefono. Mes jiems paskambinam vidiniu telefonu, jie nusileidžia ir kalbasi iš būdelės hole.

– Bet misis Kloud bute yra telefonas?

– Taip, sere.

– Vadinasi, jūs manote, kad vakar vakare jie abu buvo namie?

– Visiškai teisingai, sere.

– O kur jūsų gyventojai valgo?

– Pas mus yra restoranas, nors misis Kloud ir misteris Hanteris nedažnai jame lankosi. Paprastai jiedu pietauja mieste.

– O pusryčiauja?

– Pusryčiai atnešami į kambarius.

– O ar negalėtumėt sužinoti, ar šiandien ryte buvo nunešti pusryčiai?

– Taip, sere, galiu paklausti kambarinės.

Spensas linktelėjo.

– Dabar aš užlipsiu į viršų. Jūs pasakysite man tai, kai aš nusileisiu.

– Gerai, sere.

Spensas įėjo į liftą ir paspaudė trečio aukšto mygtuką. Kiekvienoj laiptinės aikštelėj buvo tik po du butus. Spensas paskambino prie devinto kambario durų.

Duris atidarė Deividas Hanteris. Nepažinęs inspektoriaus, jis griežtai paklausė:

– Na, ko dar reikia?

– Misteris Hanteris?

– Taip.

– Vyresnysis inspektorius Spensas iš Ostšyro policijos. Gal galėčiau su jumis pasikalbėti?

– Atleiskit, inspektoriau, – kreivai šyptelėjo Hanteris. – Aš galvojau, kad tai komivojažierius. Užeikite.

Jis palydėjo inspektorių į labai šiuolaikišką ir puikų kambarį. Rozalina Kloud stovėjo prie lango. Kai jiedu įėjo, ji atsigręžė.

– Rozalina, tai vyresnysis inspektorius Spensas, – tarė Hanteris. – Sėskitės, inspektoriau. Gal išgersite ko nors?

– Ne, ačiū misteri Hanteri.

Rozalina kiek pakreipė galvą. Dabar ji sėdėjo nugara į langą, stipriai sunėrusi ant kelių rankas.

– Rūkote? – Deividas pasiūlė cigaretę.

– Ačiū, – Spensas paėmė, palaukė...

Deividas kyštelėjo ranką į kišenę, paskui numojo ja ir, paėmęs degtukų dėžutę, pridegė inspektoriui cigaretę.

– Ačiū, sere.

– Na, – nerūpestingai tarė Deividas, prisidegdamas ir sau. – Tai kas gi atsitiko Vormsli Veile? Gal mūsų virėja darbuojasi juodojoj rinkoj? Ji sugeba mums gauti puikių produktų, ir aš dažnai pagalvoju, kaip jai tai pavyksta.

– Reikalas gerokai rimtesnis, – tarė inspektorius. – „Elnio" viešbutyje praeitą naktį mirė žmogus. Gal jau matėte pranešimą laikraštyje?

Deividas papurtė galvą.

– Ne, nepastebėjau. O kas jam atsitiko?

– Jis ne šiaip sau numirė. Jis buvo nužudytas, tiksliau – jam suknežinta galva...

Rozalina tyliai aiktelėjo. Deividas paskubom tarė:

– Prašau, inspektoriau, nereikia smulkmenų. Mano sesuo labai jautri. Jeigu jūs pasakosit apie kraują ir kitas baisybes, ji gali prarasti sąmonę.

– O, labai apgailestauju, – tarė inspektorius. – Nors ten nebuvo jau taip baisu. Bet tai tikra žmogžudystė...

Jis patylėjo. Deividas kilstelėjo antakius ir ramiai tarė:

– Jūs mane sudominote... Bet ką tai turi bendro su mumis?

– Mes tikėjomės, misteri Hanteri, kad jūs galėsit šį tą papasakoti apie aną žmogų.

– Aš?

– Jūs buvote užėjęs pas jį praeito šeštadienio vakarą. Jo pavardė, tiksliau viešbutyje jis buvo įrašytas kaip misteris Inokas Ardenas.

– Taip, žinoma. Dabar aš prisimenu.

Deividas nė kiek nesuglumo ir kalbėjo labai ramiai.

– Tai kaip, misteri Hanteri?

– Bijau, inspektoriau, kad negaliu jums padėti. Aš beveik nieko nežinau apie šitą žmogų.

– Ar jis iš tikrųjų buvo Inokas Ardenas?

– Labai abejotina.

– Ką jis jums papasakojo?

– Paprasta nevykėlio gyvenimo istorija. Jis prisiminė tam tikras vietas, karo epizodus, vieną kitą pavardę... – Deividas patraukė pečiais. – Panašu, jis apsimetinėjo, ir visa jo istorija atrodė išgalvota.

– Jūs davėte jam pinigų, sere?

Deividas kiek patylėjo, po to tarė:

– Tik vieną kupiūrą, penkis svarus. Palinkėjau jam sėkmės... Vis dėlto jis buvo kare...

– Jis minėjo vieną kitą pavardę. Jos buvo jums... girdėtos?

– Taip.

– Viena iš jų – kapitonas Robertas Anderchėjus?

Pagaliau jis sulaukė tinkamos reakcijos. Deividas žagtelėjo. Rozalina tyliai aiktelėjo.

– Kodėl jūs taip galvojate, inspektoriau? – patylėjęs paklausė Deividas. Jo žvilgsnis buvo atsargus, tiriantis.

– Mes turime informacijos, – abejingai atsakė inspektorius.

Vėl trumpa tyla. Inspektorius jautė veriantį ir vertinantį Deivido žvilgsnį...

Jis ramiai laukė.

– Inspektoriau, jūs žinote, kas buvo Robertas Anderchėjus?

– Tikiuosi, jūs man pasakysite, sere.

– Robertas Anderchėjus buvo pirmasis mano sesers vyras. Jis mirė prieš kelerius metus Afrikoje.

– Jūs esate tuo įsitikinęs, misteri Hanteri? – tuoj pat paklausė inspektorius.

– Visiškai įsitikinęs, ar ne taip, Rozalina?

– O taip, – vienu atsikvėpimu ištarė ji. – Robertas mirė nuo šiltinės, tropikų šiltinės. Man buvo labai liūdna...

– Kartais, misis Kloud, paskleidžiami gandai, neatitinkantys tikrovės.

Ji nieko neatsakė ir žiūrėjo ne į jį, o į savo brolį. Po akimirkos ji vėl pakartojo:

– Robertas numirė.

– Remiantis mano surinkta informacija, šitas žmogus, Inokas Ardenas, vadino save velionio Anderchėjaus draugu ir jums, misteri Hanteri, pranešė, kad Robertas Anderchėjus gyvas.

– Niekai, – tarė jis. – Visiška nesąmonė.

– Jūs pabrėžtinai tvirtinate, kad Roberto Anderchėjaus vardas nebuvo minimas?

– O! – maloniai nusišypsojo Deividas. – Kodėl gi? Žinoma, buvo minimas. Vargšelis pažinojo Anderchėjų...

– O ar tai nebuvo šantažas, misteri Hanteri?

– Šantažas? Aš jūsų nesuprantu, inspektoriau.

– Nejaugi nesuprantate, misteri Hanteri? Tarp kitko, – tai grynas formalumas, – bet kur jūs buvote vakar... tarkim, tarp septintos ir vienuoliktos vakaro?

– Tarkim, – tai irgi tik grynas formalumas, – aš jums neatsakysiu?

– Ar jums neatrodo, kad elgiatės lyg vaikas, misteri Hanteri?

– Nemanau. Aš nemėgstu ir niekuomet nemėgau, kai mane kas nors gąsdina.

Inspektorius pagalvojo, kad, ko gero, šis sako tiesą. Jam ir anksčiau pasitaikė tokio tipo liudytojų kaip Deividas Hanteris. Tokie liudininkai užsispiria dėl paties užsispyrimo, o ne todėl, kad norėtų ką nors nuslėpti. Atrodė,

jog pats prašymas paaiškinti, kur jie buvo ir ką darė, juos vertė užsispirti ir užsisklęsti. Jie tartum tyčia norėjo sudaryti teismui kuo daugiau sunkumų.

Inspektorius Spensas laikė save žmogumi be išankstinio nusistatymo, bet į „Šeperdskortą" jis atėjo tvirtai įsitikinęs, kad Deividas Hanteris – žudikas. Dabar jis pirmąkart tuo suabejojo. Jau pats Deivido vaikiškas užsispyrimas jam kėlė abejonių.

Spensas dirstelėjo į Rozaliną Kloud. Ši iš karto sureagavo.

– Deividai, kodėl tu nenori pasakyti?

– Teisingai, misis Kloud. Mes juk tik norim viską išsiaiškinti...

Deividas įtūžęs pertraukė jį:

– Baikit bauginti mano seserį, girdite? Koks jūsų reikalas, kur aš buvau – čia, Vormsli Veile ar Timbukte?

Spensas atsakydamas įspėjo:

– Jūs, misteri Hanteri, būsite iškviestas į priešteisminį tardymą, o ten, nori nenori, teks atsakyti į klausimus.

– Gerai, tokiu atveju aš palauksiu tardymo... O dabar, inspektoriau, būkite malonus išsinešdinti iš čia.

– Puiku, sere.

Inspektorius ramiai atsistojo:

– Bet prieš tai aš turiu misis Kloud kai ko paprašyti.

– Palikite mano seserį ramybėje.

– Supratau. Bet aš privalau paprašyti jos dirstelėti į kūną ir pabandyti atpažinti jį. Tai teisėtas prašymas. Anksčiau ar vėliau misis Kloud turės tai padaryti. Tai kodėl ji negalėtų dabar vykti su manimi ir užbaigti šį reikalą? Vienas iš liudininkų girdėjo, kaip misteris Ardenas sakėsi pažinojęs Robertą Anderchėjų, vadinasi, jis galėjo pažinoti ir misis Anderchėj, o ji galėjo pažinoti jį. Gal jo pavardė visai ne Inokas Ardenas, ir mes turime sužinoti, koks jo tikrasis vardas...

Inspektoriaus nuostabai Rozalina atsistojo.

– Žinoma, aš eisiu, – tarė ji.

Spensas laukė audringos Deivido reakcijos, bet šis nusiramino.

– Bravo, Rozalina! – tarė jis. – Turiu pripažinti, kad ir man pačiam smalsu. Pagaliau, gal tu iš tikrųjų atpažinsi jį.

Spensas paklausė jos:
– Vormsli Veile jūs nematėte jo?
Ji papurtė galvą.
– Aš nuo praeito šeštadienio Londone.
– Ardenas atvažiavo penktadienio vakarą.
Rozalina paklausė:
– Jūs norėtumėt, kad aš iš karto, dabar, su jumis važiuočiau?
Ji uždavė šį klausimą kaip paklusni mergaitė.
– Būtų labai gerai, misis Kloud, – tarė jis. – Kuo greičiau mes nustatysime tam tikrus faktus, tuo geriau. Gaila, aš čia neturiu tarnybinio automobilio.
Deividas priėjo prie telefono.
– Aš iškviesiu taksi. Tai, aišku, viršys jums leistinas išlaidas, bet gal kaip nors ištversit, vyresnysis inspektoriau.
– Manau, kad taip, misteri Hanteri. Aš laukiu jūsų apačioje...
Spensas nusileido liftu žemyn ir dar sykį užsuko į kontorą. „Generolas“ jau laukė jo.
– Na kaip?
– Praeitą naktį buvo miegota abiejose lovose, naudotasi abiem rankšluosčiais. Pusryčiai į kambarį buvo nunešti devintą valandą trisdešimt minučių.
– O jūs nežinot, kelintą valandą vakar vakare sugrįžo misteris Hanteris?
– Bijau, kad daugiau nieko negaliu jums pranešti, sere.
„Na, čia viskas aišku“, – pagalvojo Spensas. Jam rūpėjo sužinoti, ar po vaikišku Deivido užsispyrimu neslypi dar kas nors. Hanteris negali nesuprasti, kad jis įtariamas žmogžudyste. Jam turi būti aišku, kad kuo greičiau jis viską papasakos, tuo geriau. Priešintis policijai visuomet pavojinga. „Bet gal būtent tai ir patinka Deividui Hanteriui“, – niūriai pagalvojo Spensas.
Kelyje jie beveik nesišnekėjo. Kai atvyko į lavoninę, Rozalina Kloud buvo labai išblyškusi. Jos rankos drebėjo. Deividas, matyt, nerimavo dėl jos. Jis kalbėjo su ja kaip su mažu vaiku:
– Kvailute, tai truks tik kokią minutę ar dvi. Vieni niekai, nesijaudink. Tu įeisi su inspektoriumi, o aš tavęs

palauksiu. Ir nėra ko bijoti. Jis atrodys taip, tarytum miegotų...

Ji vos linktelėjo galvą ir ištiesė jam ranką. Jis spustelėjo ją. – O dabar – būk drąsi mergaitė...

Sekdama paskui inspektorių, ji tarė savo silpnu balseliu:

– Jūs, inspektoriau, turbūt galvojate, kad aš baisi bailė? Bet kai aplinkui visi buvo mirę, – tą baisią naktį Londone, – visi mirę, išskyrus mane...

Jis švelniai tarė:

– Aš jus suprantu, misis Kloud. Aš žinau, ką jums teko išgyventi per bombardavimą, žinau, kad žuvo jūsų vyras... Bet tai iš tikrųjų užtruks kokią minutę ar dvi...

Spensas davė ženklą, ir paklodę atidengė. Rozalina Kloud stovėjo ir žiūrėjo į žmogų, kuris vadino save Inoku Ardenu. Spensas kiek atsitraukė ir įdėmiai ją stebėjo.

Ji spoksojo į lavoną neatitraukdama akių ir buvo labai nustebusi. Ji nevirptelėjo, neparodė jokio susijaudinimo, jokio ženklo, kad pažįsta jį, – paprasčiausiai ilgai žiūrėjo į jį. Po to labai ramiai, lyg taip ir turi būti, persižegnojo.

– Amžiną atilsį duok jam, Viešpatie, – ištarė ji. – Aš niekada gyvenime nesu mačiusi šito žmogaus ir nežinau, kas jis toks.

Spensas pagalvojo: „Arba tu puiki artistė, arba sakai tiesą..." Vėliau Spensas paskambino Rauliui Kloudui.

– Aš buvau ten nuvedęs našlę, – tarė jis. – Ji tvirtina, kad tai ne Robertas Anderchėjus ir kad ji niekados anksčiau nebuvo jo mačiusi. Ši problema išspręsta...

Raulis patylėjo, po to lėtai paklausė:

– Ar tikrai išspręsta?

– Aš manau, prisiekusieji patikės ja. Žinoma, jeigu nebus priešingų įrodymų.

– Taip... – atsakė Raulis ir padėjo ragelį.

Suraukęs antakius jis išsitraukė Londono telefonų knygą. Rodomuoju pirštu leidosi pavardžių sąrašu prie raidės „P". Greitai jis surado tai, ko ieškojo.

ANTROJI DALIS

Erkiulis Puaro tvarkingai sulankstė naujausią Džordžo atneštą laikraštį. Jame buvo išspausdinta gana skurdi informacija. Medicinos ekspertizė nustatė, kad kiaušas buvo suknežintas keliais sunkiais smūgiais. Teisminis tyrimas atidėtas dviems savaitėms. Visų, kas tik ką nors žinojo apie žmogų vardu Inokas Ardenas, atvykusį, kaip buvo manoma, iš Keiptauno, buvo prašoma susisiekti su pagrindiniu Ostšyro konstebliu.

Puaro tvarkingai sudėjo laikraščius į krūvą ir susimąstė. Byla jį sudomino. Galbūt jis nebūtų atkreipęs dėmesio į šį trumpą pranešimą apie žmogžudystę, jeigu jo nebūtų aplankiusi misis Lajonel Kloud. Šitas vizitas jam labai aiškiai priminė įvykius klube bombardavimo metu. Jis tiksliai prisiminė, kaip majoras Porteris tarė: „Gali būti, kad koks nors Inokas Ardenas atsiras kažkur už tūkstančio mylių ir pradės naują gyvenimą“. Dabar Puaro negalėjo atsiginti minties kuo daugiau sužinoti apie tą žmogų vardu Inokas Ardenas, nužudytą Vormsli Veile.

Jam toptelėjo galvon, kad jis šiek tiek pažįstamas su vyresniuoju inspektorium Spensu iš Ostšyro policijos, o taip pat jis prisiminė jaunąjį Meloną, kuris gyveno netoli nuo Vormsli Hito ir pažinojo Džeremį Kloudą.

Kol jis svarstė, ar skambinti jaunajam Melonui, įėjo Džordžas ir pranešė, kad jį nori matyti kažkoks misteris Raulis Kloudas.

– Aha, – patenkintas tarė Erkiulis Puaro. – Kvieskite jį čia. Įėjo gražus susijaudinęs jaunuolis ir, atrodė, nežinojo, nuo ko pradėti.

– Na, misteri Kloudai, – padėjo jam Puaro, – kuo galėčiau būti jums naudingas?

Raulis Kloudas kiek dvejodamas pažvelgė į Puaro. Milžiniški ūsai, nepriekaištingas kostiumas, balti getrai, lakuoti smalianosiai batai – visa tai kėlė santūriam jaunam svečiui nepasitikėjimą. Puaro puikiausiai viską suprato ir mėgavosi tuo.

Raulis pradėjo gana sunkiai:

– Matyt, aš turėčiau jums paaiškinti, kas esu. Jūs manęs nepažįstate...

Puaro pertraukė jį:

– O ne, aš puikiausiai įsivaizduoju, kas jūs toks. Matote, praeitą savaitę pas mane lankėsi jūsų tetulė.

– Mano tetulė?

Raulis išsižiojo. Jis žiūrėjo į Puaro visiškai suglumintas. Buvo aišku, kad jam tai tikra staigmena, ir Puaro atsisakė savo išankstinės nuostatos, neva šie du vizitai kažkaip tarpusavy susiję. Iš pradžių jam atrodė, kad tai keistas sutapimas, jog du Kloudų šeimos nariai kreipiasi į jį konsultacijos, bet paskui jis suprato, kad šiuos vizitus sąlygojo viena ir ta pati priežastis. Garsiai jis tarė:

– Kiek aš suprantu, misis Lajonel Kloud – jūsų tetulė? Raulis dar labiau nustebo ir nepatikliai pakartojo klausimą:

– Tetulė Ketė?.. Bet... Gal jūs turėjote omeny misis Džeremi Kloud?

Puaro papurtė galvą.

– Bet kokio velnio čia reikėjo tetulei Ketei?

– Kiek aš suprantu, ją atsiuntė pas mane Apvaizda.

– O Dieve!.. – atsiduso Raulis. Atrodė, kad jam atlėgo širdis ir jis, lyg ramindamas Puaro, tarė: – Patikėkit, ji visai nekenksminga.

– Nesu tikras, – atsakė Puaro.

– Ką jūs turite omeny?

– Ar kas nors kada nors būna visai nekenksmingas? Raulis išpūtė akis. Puaro atsiduso.

– Jūs atėjote pas mane su prašymu, ar ne? – švelniai priminė jis.
Raulio veide vėl šmėstelėjo susirūpinimas.
– Bijau, kad tai ilga istorija...
Puaro irgi taip galvojo. Jis nujautė, kad Raulis ne iš tų, kurie griebia jautį už ragų, todėl atsilošė ir primerkė akis. Raulis pradėjo:
– Mano dėdė, velionis Gordonas Kloudas...
– Apie Gordoną Kloudą aš viską žinau, – pertraukė jį Puaro.
– Gerai. Tada man nereikės daug aiškinti. Kelios savaitės prieš savo mirtį jis vedė jauną našlę Anderchėj. Po Gordono mirties ji apsigyveno Vormsli Veile kartu su savo broliu. Mes visi galvojom, kad jos pirmasis vyras mirė nuo šiltinės Afrikoje. Bet dabar paaiškėjo, kad gal viskas visai ne taip.
– O kodėl jūs taip manote? – Puaro atsisėdo tiesiai.
Raulis papasakojo apie misterio Inoko Ardeno pasirodymą Vormsli Veile.
– Jūs turbūt jau skaitėte laikraščiuose?..
– Taip, skaičiau, – paskubom atsakė Puaro.
Raulis tęsė. Jis papasakojo apie savo pirmą įspūdį, kurį jam paliko Ardenas, užsiminė apie apsilankymą „Elnio“ viešbutyje, Beatričės Lipinkot laišką, pagaliau išklojo viską apie pokalbį, kurį nugirdo Beatričė.
– Žinoma, – tarė Raulis, – negali būti tikras, kad ji būtent tai nugirdo. Gal ji kiek perdeda arba ką nors ne taip suprato.
– Ji papasakojo apie tai policijai?
Raulis linktelėjo:
– Aš pats jai patariau tai padaryti.
– Misteri Kloudai, atleiskit, bet aš nelabai suprantu, kodėl jūs atėjote pas mane? Jūs norite, kad aš ištirčiau šitą... žmogžudystę? Bent aš manau, kad tai žmogžudystė.
– O Dieve! Ne, aš visai ne to noriu, – tarė Raulis. – Tai policijos reikalas. Be abejo, jis buvo nužudytas. Bet aš noriu štai ko: gal jūs galėtumėt nustatyti, kas buvo tas vyriškis?
Puaro akys susiaurėjo:
– O jums kaip atrodo?

– Aš manau... Inokas Ardenas – netikras vardas. Tai, velniai griebtų, paprasčiausia citata... iš Tenisono. Aš viską išsiaiškinau: Inokas Ardenas – tai vaikinas, kuris sugrįžta iš toli ir sužino, kad jo žmona ištekėjo už kito.

– Tai jums atrodo, – ramiai paklausė Puaro, – kad Inokas Ardenas buvo pats Robertas Anderchėjus?

Raulis atsakė ne iš karto:

– Jis galėjo juo būti. Panašus amžius, išvaizda ir visa kita. Aš dar ir dar kartą apgalvojau tai, ką nugirdo Beatričė. Žinoma, ji negali tiksliai prisiminti, kas ką kalbėjo. Vaikinas sakė, kad Roberto Anderchėjaus reikalai prasti, sveikata pašlijusi ir kad jam reikalingi pinigai. Bet galbūt jis taip kalbėjo apie save? Atrodo, jis dar minėjo, kad Deividui Hanteriui nepatiktų, jeigu Anderchėjus pasirodytų Vormsli Veile. Tai nuskambėjo taip, tartum jis jau būtų čia, tik išgalvota pavarde.

– O ką apie žuvusįjį asmenį nustatė tyrimas?

– Nieko konkretaus. „Elnio" tarnautojai tik patvirtino, kad tai tas pats vaikinas, užsiregistravęs Inoko Ardeno vardu.

– O dokumentai?

– Jis neturėjo dokumentų.

– Ką? – nustebo Puaro. – Visai jokių popierių?

– Jokių. Kelios poros kojinių, marškiniai, dantų šepetukas ir jokių popierių.

– Nei paso? Nei laiškų? Net maisto kortelių?

– Visai nieko.

– Tai labai įdomu, – tarė Puaro. – Taip, labai įdomu.

Raulis tęsė:

– Deividas Hanteris, Rozalinos brolis, atėjo pas jį kitą dieną po jo atvykimo. Policijai jis papasakojo, kad gavo iš to žmogaus laišką, kuriame jis rašė, neva jis esąs Roberto Anderchėjaus draugas ir norįs padėti jam, atsidūrusiam sunkioj padėty. Sesers prašymu Hanteris nuėjęs į „Elnio" viešbutį ir davęs jam penkis svarus. Tokia Hanterio versija ir, nors užmušk, jis jos laikysis. Suprantama, policija kol kas nutyli tai, ką papasakojo Beatričė.

– Deividas Hanteris tvirtina, kad anksčiau nepažinojo šito žmogaus?

– Jis taip sako. Šiaip ar taip, kiek aš suprantu, Hanteris niekad nebuvo susitikęs su Anderchėjum.

– O Rozalina Kloud?

– Policija paprašė atpažinti lavoną. Rozalina tvirtina visiškai jo nepažįstanti.

– *Eh bien**, – tarė Puaro. – Štai ir atsakymas į jūsų klausimą.

– Nemanau, – griežtai paprieštaravo Raulis. – Jeigu lavonas – Anderchėjus, vadinasi, Rozalina negalėjo būti teisėta mano dėdės žmona ir jai nepriklauso nė pensas iš jo palikimo. Jūs manote, kad jai apsimoka atpažinti Anderchėjų?

– Tai jūs netikit ja?

– Aš jais abiem netikiu.

– Bet juk, be abejo, atsirastų nemažai žmonių, kurie tiksliai galėtų pasakyti, ar tas žmogus – Anderchėjus.

– Pasirodo, ne taip paprasta juos rasti. Štai kodėl aš noriu, kad jūs tuo užsiimtumėt. Suraskite ką nors, kas pažinojo Anderchėjų. Matyt, Anglijoje jo giminių nebeliko, jis visuomet buvo vienišius. Gal yra kur nors jo seni tarnai, draugai ar dar kas nors... Karas išblaškė žmones. Neįsivaizduoju, nuo ko reikėtų pradėti... Be to, aš neturiu laiko. Aš ūkininkas, man ir taip trūksta darbo rankų.

– Kodėl jūs pasirinkote būtent mane? – paklausė Erkiulis Puaro.

Atrodė, Rauliui buvo sunku atsakyti į šį klausimą.

Puaro akyse šmėstelėjo pašaipėlė.

– Nurodė Apvaizda?

– O Dieve, ne! – pasibaisėjo Raulis. – Matote... – jis dvejojo. – Aš girdėjau, kaip vienas pažįstamas kalbėjo apie jus kaip apie burtininką, ypač tokio pobūdžio reikaluose. Aš nežinau, kiek tas kainuos... Manau, kad nemažai... Mes nesame turtuoliai, bet šias išlaidas kaip nors padengsim. Žinoma, jeigu jūs apsiimsite mums padėti.

Erkiulis Puaro neskubėdamas tarė:

– Taip, manau, kad galėsiu jums padėti.

Jo tiksli ir šviesi atmintis grąžino jį į praeitį. Jis prisiminė klubą, laikraščių šnarėjimą, žmogų, varantį visiems nuobodulį, monotonišką balsą.

---

* gerai (pranc.)

Pavardė... Jis girdėjo tada jo pavardę... Tuoj prisimins... Jeigu ne, jis gali paklausti Melono... Ne, jis prisiminė – Porteris. Majoras Porteris.

Erkiulis Puaro atsistojo:

– Misteri Kloudai, ar negalėtumėt šiandien vakare dar sykį pas mane užeiti?

– Tiesą sakant, nežinau. Gal ir galėsiu. Betgi jūs per tokį trumpą laiką nieko nesuspėsite padaryti.

Jis žiūrėjo į Puaro suglumęs ir nustebintas. Visa, kas žmogiška, nebuvo svetima ir Puaro. Jis nusprendė pasipuikuoti. Prisiminęs savo pirmtaką, jis iškilmingai pareiškė:

– Aš turiu savų metodų, misteri Kloudai.

Buvo aišku, kad šie žodžiai padarė įspūdį. Raulis žvelgė į jį itin pagarbiai.

– Taip... Žinoma... Iš tikrųjų... Aš juk neišmanau, kaip tvarkomi tokie reikalai.

Puaro nepuolė aiškinti. Kai Raulis išėjo, jis atsisėdo ir parašė trumpą raštelį. Po to atidavė jį Džordžui, liepė nunešti į „Koroneišeno" klubą ir palaukti atsakymo.

Atsakymas buvo teigiamas. Majoras Porteris reiškia pagarbą mesjė Puaro ir būtų laimingas jį ir jo draugą matyti Kempden Hile, Edžvėjaus gatvėje 79, penktą valandą po pietų.

Pusę penkių vėl pasirodė Raulis Kloudas.

– Gal pavyko ką nors sužinoti, mesjė Puaro?

– O taip, misteri Kloudai. Dabar mes su jumis eisim pas vieną seną kapitono Roberto Anderchėjaus draugą.

– Ką? – išsižiojo Raulis. Jis žiūrėjo į Puaro taip, kaip mažas vaikas žiūri į fokusininką, ištraukiantį iš skrybėlės triušį. –Neįtikėtina! Aš nesuprantu, kaip jūs tai darote. Juk praėjo tik kelios valandos.

Puaro mostelėjo ranka ir apsimetė kuklis. Jis visai nenorėjo atskleisti Rauliui kortų, o to paprasto žmogelio nuostaba glostė jo savimeilę.

Jiedu išėjo, susistabdė taksi ir nuvažiavo į Kempden Hilą.

Majoras Porteris gyveno antrame mažo aptriušusio namo aukšte. Duris atidarė linksma žydinti moteris ir palydėjo juos į viršų. Jie atsidūrė kvadratiniame kambaryje su lentynomis, prigrūstomis knygų. Ant sienos kabojo kelios prastos graviūros sporto tema. Ant grindų buvo patiesti du šviesūs kilimai. Kažkada jie atrodė gerai, bet dabar buvo gerokai aptrinti. Puaro pastebėjo, kad grindų dažai kambario viduryje buvo geriau išsilaikę negu pakraščiuose. Jis suprato, kad neseniai toje vietoje buvo kitas kilimas, kurį tikriausiai teko parduoti. Puaro pakėlė akis ir pamatė pasitempusį žmogų, stovintį prie židinio. Jo kostiumas buvo puikiai pasiūtas, bet panešiotas. Puaro nutuokė, kad majoras Porteris, atsargos karininkas, gyvena gana sunkiai. Mokesčiai ir išaugusios kainos skaudžiai atsiliepė senojo karininko kišenei. Bet buvo dalykų, prie kurių majoras buvo taip pripratęs, kad negalėjo jų atsisakyti. Pavyzdžiui, savojo klubo.

Majoras Porteris atvirai tarė:

– Bijau, mesjė Puaro, kad neprisiminsiu, kur buvau jus anksčiau sutikęs. Sakote, klube? Prieš dvejus metus? Jūsų pavardė, be abejo, man žinoma.

– O čia, - tarė Puaro, – misteris Raulis Kloudas.

Majoras Porteris pasisveikindamas nežymiai linktelėjo.

– Sveiki, sere, – tarė jis. – Deja, negaliu jums pasiūlyti chereso. Mano vyno tiekėjas per bombardavimą prarado visas vyno atsargas. Turiu džino. Mano supratimu, bjaurokas daiktas. O gal alaus?

Jie sutiko išgerti alaus. Majoras Porteris išsitraukė portsigarą.

– Rūkote?

Puaro paėmė cigaretę. Majoras brūkštelėjo degtuką ir pridegė jam.

– O jūs juk nerūkote, – tarė jis Rauliui. – Neprieštarausite, jeigu aš užsirūkysiu pypkę? – ir jis užsirūkė smarkiai užsitraukdamas ir pūsdamas dūmų kamuolius.

– Taigi, – po visų pasiruošimų tarė majoras. – Koks reikalas?

Jis žiūrėjo čia į vieną, čia į kitą.

Puaro tarė:

– Gal jūs skaitėte laikraščiuose apie žmogaus mirtį Vormsli Veile?

Porteris palingavo galvą.

– Gali būti.

– Jo pavardė Ardenas. Inokas Ardenas.

Porteris vėl palingavo galvą.

– Jį rado „Elnio“ viešbutyje suknežintu pakaušiu.

Porteris suraukė antakius.

– Leiskite prisiminti... Taip kažką apie tai skaičiau. Prieš keletą dienų...

– Taip, taip. Aš turiu fotografiją – fotografija iš laikraščio. Ji nelabai aiški... Mes norėtume štai ką sužinoti, majore: ar neteko jums anksčiau sutikti šito žmogaus?

Jis parodė Porteriui geriausią fotografiją, kokią tik galėjo surasti.

Majoras Porteris paėmė ją ir vėl suraukė antakius.

– Minutėlę...

Jis išsiėmė akinius, užsidėjo ir vėl įsižiūrėjo į fotografiją. Staiga jis sudrebėjo:

– O Dieve! Velniai griebtų!

– Jūs pažinote šitą žmogų, majore?

– Žinoma. Tai juk Anderchėjus. Robertas Anderchėjus!

– Jūs tuo įsitikinęs? – Raulio balse buvo justi triumfas.

– Žinoma, įsitikinęs. Robertas Anderchėjus! Galiu prisiekti!

II

Suskambo telefonas, ir Lina pakėlė ragelį.

– Lina?

– Rauli?

Jos balsas buvo liūdnas. Jis tarė:

– Kur tu prapuolei? Per šias dienas aš nė kartelio tavęs nesutikau.

– Žinai... vis tie namų rūpesčiai. Bėgioji su krepšiu, stovi eilėse čia prie žuvies, čia prie tų bjaurių sausainių ar kažko panašaus. Taip kuriamas namų jaukumas!

– Aš norėčiau su tavimi pasimatyti. Turiu naujienų.

– Kokių?

Jis šyptelėjo.

– Gerų naujienų. Ateik prie giraitės – mes ten ariam.

Geros naujienos? Lina padėjo ragelį. Kokių Raulis gali turėti gerų naujienų? Gal jautuką pardavė brangiau negu tikėjosi? Ne, pagalvojo ji, turėtų būti kažkas rimtesnio.

Kai ji lauko pakraščiu artėjo prie giraitės, Raulis paliko traktorių ir nuėjo jos pasitikti.

– Helou, Lina!

– Rauli, tu kažkaip... naujai atrodai!

Jis patenkintas nusišypsojo:

– Aš manau! Kurgi ne! Mūsų reikalai, Lina, pakrypo į gerą pusę!

– Kokie reikalai? Kas atsitiko?

– Atsimeni, senasis Džeremis minėjo žmogų vardu Erkiulis Puaro?

– Erkiulis Puaro? – Lina suraukė kaktą. – Taip, lyg ir prisimenu...

– Tai buvo seniai, dar karo metu. Per bombardavimą jie buvo tame senamadiškame klube.

– Na, ir kas? – nekantriai paklausė Lina.

– Jis tada buvo keistai apsirengęs ir visa kita... Lyg prancūzas ar belgas. Žodžiu, keistas, bet labai veiklus vyrukas.

Lina kilstelėjo antakius:

– Betgi jis... seklys?

– Teisingai. Tai štai, kai „Elnio" viešbutyje nužudė tą nepažįstamąjį... Aš tau nesakiau, bet kažkodėl man šovė mintis, kad gal jis – Rozalinos pirmasis vyras.

Lina nusijuokė:

– Vien todėl, kad jis pasivadino Inoku Ardenu? Kvaila mintis!

– Ne tokia jau ir kvaila, mano mergaite. Spensas buvo nuvedęs Rozaliną jo atpažinti. Ji nedvejodama prisiekė, kad tai ne jos vyras.

– Vadinasi, tuo viskas ir pasibaigė?

– Būtų pasibaigę, – tarė Raulis, – jeigu ne aš!

– Tu? O ką tu padarei?

– Aš nuėjau pas tą Erkiulį Puaro, viską jam papasakojau ir pasakiau, kad mums reikalingas dar bent vienas paliudijimas. Aš paklausiau, ar negalėtų jis surasti ką nors, kas asmeniškai pažinojo Robertą Anderchėjų. Garbės žodis, tas vyrukas – tikras fokusininkas. Per kelias valandas jis surado žmogų, kuris buvo geriausias Anderchėjaus draugas. Senis vardu Porteris... – Raulis patylėjo, po to vėl nusijuokė kažkokiu nervingu juoku, kuris Liną nustebino ir išgąsdino. – Dabar aš tau atskleisiu didžiulę paslaptį. Aš daviau žodį inspektoriui, kad tylėsiu, bet aš norėčiau, kad tu žinotum. Nužudytasis – Robertas Anderchėjus.

– Ką? – Lina net atšoko ir bukai įsispoksojo į Raulį.

– Tikrasis Robertas Anderchėjus. Porteris nė kiek nesuabejojo. Dabar supranti, Lina, – jo balsas buvo čaižus, – mes laimėjom! Pagaliau mūsų viršus! Mes įveikėme tuos prakeiktus apgavikus!

– Kokius prakeiktus apgavikus?

– Hanterį ir jo seserį. Jiedu išsinešdins iš čia. Rozalina negaus Gordono pinigų. Juos gausime mes. Jie mūsų! Gordono testamentas, sudarytas prieš jo vedybas su Rozalina,

galioja, ir pinigai bus išdalinti mums. Aš gausiu ketvirtą dalį. Supranti? Kai ji tekėjo už Gordono, jos pirmasis vyras buvo gyvas, vadinasi ji negalėjo tapti Gordono žmona.

– O tu... esi tikras, kad viskas taip ir buvo?

Jis įdėmiai pažvelgė į ją ir, atrodė, pirmąkart kiek suabejojo.

– Žinoma, esu tikras! Tai labai paprasta. Viskas bus taip, kaip norėjo Gordonas, tarsi ta porelė nė nebūtų įsimaišiusi į mūsų gyvenimą.

„Gal ir taip... Bet juk negalima išbraukti to, kas buvo, pagalvojo Lina. – Negalima apsimesti, lyg nieko nebuvo.“

Ji iš lėto tarė:

– Ką jie dabar darys?

Ji suprato, kad toks klausimas nebuvo atėjęs Rauliui į galvą.

– Aš nežinau. Manau, kad sugrįš į ten, iš kur atvažiavo. Man atrodo, žinai... – ji matė, kaip jis ieško atsakymo į šį klausimą. – Taip, aš manau, mums reikėtų jai padėti. Juk ji nežinojo, kai tekėjo už Gordono. Ji iš tikrųjų galvojo, kad jos vyras miręs. Tai ne jos kaltė. Taip, mes turime jai kaip nors padėti – paskirti metinį išlaikymą. Mums visiems reikėtų pasitarti.

– Ji tau patiko, ar ne? – paklausė Lina.

– Ko gero, – jis susimąstė. – Kažkuo patiko. Ji šauni mergina ir nusimano apie karves.

– O aš ne, – tarė Lina.

– Tu dar išmoksi, – kilniadvasiškai tarė Raulis.

– O kas bus su Deividu? – paklausė Lina.

Raulis susiraukė.

– Velniop Deividą! Pinigai jam nepriklausė. Jis atvažiavo čia ir įžūliausiai gyveno sesers sąskaita.

– Ne, Rauli, netiesa. Jis ne išlaikytinis... Jis.... jis, ko gero, nuotykių ieškotojas...

– Ir niekingas žmogžudys!

Jai užėmė kvapą.

– Ką tai reiškia?

– O kas, tu manei, nužudė Anderchėjų?! Kas dar galėjo tai padaryti? Tą dieną jis buvo čia. Atvažiavo iš Londono

penktą valandą trisdešimt minučių. Aš laukiau stotyje krovinio ir mačiau jį iš toli.

Lina šiurkščiai tarė:

– Vakare jis sugrįžo į Londoną.

– Po to, kai nužudė Anderchėjų, – iškilmingai atkirto Raulis.

– Nekalbėk taip, Rauli. Kelintą valandą buvo nužudytas Anderchėjus?

– Palauk... Tiksliai nežinau, – Raulis pamąstė ir tarė: – Mes sužinosim tai tik rytoj, kai prasidės tardymas. Man atrodo, tai atsitiko tarp devintos ir dešimtos vakaro.

– Deividas išvažiavo atgal į Londoną devintą valandą dvidešimt minučių.

– Paklausyk, Lina, iš kur tu žinai?

– Aš... Aš vakar sutikau jį... Jis bėgo į traukinį.

– O iš kur tu žinai, kad jis suspėjo?

– Jis man skambino vakare iš Londono.

Raulis piktai susiraukė.

– Kurių velnių jis tau skambino? Paklausyk, Lina, gal...

– O kokią tai turi reikšmę, Rauli? Šiaip ar taip, tai įrodo, kad jis suspėjo į traukinį.

– Bet jis galėjo prieš tai nužudyti Anderchėjų ir suspėti į traukinį.

– Ne, negalėjo, jeigu jis buvo nužudytas po devynių.

– Na, gerai, gal jis buvo nužudytas prieš devynias.

Jo balse pasigirdo abejonė.

Lina prisimerkė. Tai štai, kur šuo pakastas! Vadinasi, kai Deividas dusdamas ir klupdamas išbėgo iš giraitės, jis jau buvo žmogžudys? Ją buvo apkabinęs žudikas, ką tik nužudęs žmogų?..

Ji prisiminė keistą jo susijaudinimą, drąsą ir beatodairiškumą. Ar galėjo žmogžudystė taip jį paveikti? Galėjo. Ji turėjo tai pripažinti. Negi Deividas ir žmogžudystė taip jau nesuderinami? Ar galėtų jis nužudyti žmogų iš praeities, kuris nieko pikta jam nepadarė? Ar galėjo jis nužudyti žmogų, kurio vienintelė kaltė buvo ta, kad jis stovėjo tarp Rozalinos ir didžiulio palikimo, tarp Deivido ir galimybės pasinaudoti Rozalinos pinigais?

Ji tyliai paklausė:

– O kodėl jam reikėjo žudyti tą Anderchėjų?

– Dieve, Lina, kaip tu gali to klausti? Aš juk ką tik paaiškinau tau! Jeigu Anderchėjus gyvas, Gordono pinigai priklauso mums! Be to, Anderchėjus jį šantažavo.

O tai jau panašu į tiesą. Šantažistą Deividas galėjo nužudyti. Ko gero, su šantažistu jis būtent taip pasielgtų. Taip, tai panašu į tiesą. Deivido skubėjimas, jo susijaudinimas, aistringos, beveik piktos glamonės ir vėlesnis jo atsižadėjimas: „Man geriau pasitraukti iš jūsų kelio". Taip, viskas sutampa...

Kažkur iš toli ji išgirdo Raulio balsą:

– Lina, kas tau? Tu sveika?

– Taip, žinoma.

– Dėl Dievo meilės, nežiūrėk taip niūriai, – jis nužvelgė nuo kalvos „Ilgųjų gluosnių" fermą. – Ačiū Dievui, dabar mes galėsim susitvarkyti savo ūkį, įsigyti įrengimų, palengvinančių darbą. Aš nenoriu, Lina, kad tu gyventum purve.

Taip, šitas namas turi tapti jos namais. Jos ir Raulio namais...

O kada nors, aštuntą valandą vakaro, Deividas bus nuteistas mirti pakariant...

III

Deividas, išblyškusiu veidu ir nerimo kupinomis akimis, padėjo Rozalinai rankas ant pečių.

– Viskas bus gerai. Sakau tau, viskas bus gerai. Tik nepamesk galvos ir tiksliai elkis taip, kaip aš sakau.

– O jeigu tave suims? Tu juk sakei... Sakei, kad tave gali suimti.

– Taip, gali būti. Bet neilgam. Tik tu nepamesk galvos.

– Aš padarysiu viską, kaip tu pasakysi, Deividai.

– Ir puiku! Tau tereikia laikytis to, ką pasakei. Kartok, kad nužudytasis – ne tavo vyras Robertas Anderchėjus.

– Jie nutvers mane, privers pasakyti tai, ko aš nenoriu.

– Ne, to jie nedarys. Sakau tau, viskas gerai.

– Ne, viskas blogai. Viskas nuo pat pradžių buvo blogai. Mes gviešėmės pinigų, kurie mums nepriklauso. Aš naktimis nemiegu, galvodama apie tai. Pasiimti, kas mums nepriklauso... Deividai, Dievas mus baudžia už mūsų nuodėmes...

Jis paniuręs žiūrėjo į ją. Ji palūžo, taip, ji aiškiai palūžo. Tas jos religingumas... Jos sąžinė niekuomet nebuvo rami. Dabar, jeigu jam nenusišypsos laimė, ji galutinai palūš. Galimas tik vienas variantas.

– Klausyk, Rozalina, – švelniai tarė jis. – Tu nori, kad mane pakartų?

Jos akys išsiplėtė nuo siaubo.

– O Deividai! Tu juk... Jie negali...

– Tik vienas žmogus gali įkišti mane į kilpą – tai tu. Jeigu tu bent žvilgsniu ar žodžiu išsiduosi, kad nužudytasis

gali būti Anderchėjus, tu užnersi man kilpą ant kaklo. Tau aišku?

Taip, šitą ji suprato. Ji žiūrėjo į jį didžiulėmis išsigandusiomis akimis.

– Aš tokia kvaila, Deividai.

– Ne, visai ne. Šiaip ar taip, čia didelio proto nereikia. Tu tik turi prisiekti, kad velionis – ne tavo vyras. Juk galėsi tai padaryti?

Ji linktelėjo.

– Jeigu nori, apsimesk kvailute. Vaidink, kad nelabai supranti, ko iš tavęs norima. Tai nepakenks. Bet tvirtai laikykis to, ką mes sutarėm. Geitornas pasirūpins tavim. Aš jį todėl ir pasikviečiau, kad jis labai geras kriminalinių bylų advokatas. Jis dalyvaus apklausoje ir apgins tave nuo nereikalingų klausimų. Bet ir jam kartok tą patį. Ir, dėl Dievo meilės, nesistenk būti protinga ir nesugalvok padėti man kokiu nors savo būdu.

– Aš viską padarysiu, Deividai. Viską tiksliai, kaip tu sakai.

– Šaunuolė. Kai viskas pasibaigs, mudu išvažiuosim į Pietų Prancūziją arba į Ameriką... O kol kas pasirūpink savo sveikata. Nesikankink naktimis ir pasistenk pamiegoti. Naudok tuos vaistus, kuriuos tau išrašė daktaras Kloudas. Bromidą, ar kaip jie ten vadinasi. Gerk kiekvieną vakarą, būk linksmesnė ir žinok, kad greitai ateis geresni laikai. O dabar, – jis dirstelėjo į laikrodį, – laikas eiti į apklausą. Ji prasidės vienuoliktą valandą.

Jis dar kartą apžvelgė savo puikų didžiulį valgomąjį. Grožis, komfortas, turtingumas... Visa tai priklausė jam. Feroubenkas – puikus namas. Galbūt jis mato jį paskutinįsyk...

Jam buvo aišku, kad jis įsivėlė į istoriją. Bet net ir dabar jis nesigailėjo. Ir ateityje jis ieškos sėkmės. „Potvyniai ir atoslūgiai būna ir žmonių gyvenimuose..."

Deividas žvilgtelėjo į Rozaliną. Ji stebėjo jį maldaujančiomis akimis. Jis instinktyviai suprato, ko iš jo laukia.

– Aš jo nežudžiau, Rozalina, – švelniai tarė Deividas. – Prisiekiu visais tavo kalendoriaus šventaisiais!

IV

Teisminė kvota vyko Kornmarkete.

Pagrindinis tardytojas misteris Pebmartas, mažas nerimstantis žmogelis su akiniais, buvo absoliučiai įsitikinęs, kad jis – svarbiausias asmuo. Šalia jo buvo iškilusi vyresniojo inspektoriaus Spenso figūra. Kiek toliau sėdėjo nedidukas vyras su dideliais juodais ūsais, matyt, užsienietis. Kloudų šeima: misteris ir misis Džeremi Kloud, misteris ir misis Lajonel Kloud, Raulis Kloudas, misis Marčmont ir Lina. Susirinko visi. Majoras Porteris sėdėjo atokiau. Jis neramiai krutėjo, tartum būtų ne savo kailyje. Deividas ir Rozalina atvažiavo paskutiniai ir atsisėdo atskirai.

Pagrindinis tardytojas Pebmartas kostelėjo ir, žvilgtelėjęs į prisiekusiuosius (devyni gerbiami piliečiai), pradėjo procedūrą.

– Daktare Lajoneli Kloudai... Jūs lankėte ligonį „Elnio“ viešbutyje, kai pas jus atėjo Gledis Aitkin. Ką ji jums pasakė?

– Ji pranešė, kad penkto kambario gyventojas guli ant grindų negyvas...

– Ir jūs nuskubėjote į penktą numerį?

– Taip.

– Prašau, papasakokite, ką jūs ten išvydote.

Daktaras Kloudas papasakojo: lavonas... veidu žemyn... pažeista kaukolė... pakaušis... židinio žnyplėmis.

– Jūs nusprendėte, kad sužeidimai buvo padaryti tomis židinio žnyplėmis?

– Kai kurie, be abejonės, žnyplėmis.

– O ką, buvo suduota keletas smūgių?
– Taip. Aš detaliai neapžiūrėjau, nes maniau, kad iki policijos atvažiavimo nedera nieko liesti ar keisti lavono padėtį.
– Jūs pasielgėt teisingai. Žmogus buvo miręs?
– Taip. Jis buvo miręs prieš keliolika valandų.
– Kiek, jūsų nuomone, praėjo laiko nuo mirties momento?
– Man sunku tiksliai pasakyti, bet ne mažiau kaip vienuolika valandų... Bet gali būti ir trylika, ir keturiolika... Tarkim, tai galėjo įvykti praeitos dienos vakare, tarp septintos trisdešimt ir devintos trisdešimt.
– Dėkoju, misteri Kloudai.
Po to policijos chirurgas tiksliai nurodė žaizdų pobūdį. Apatinis žandikaulis buvo sumuštas ir patinęs. Per pakaušį buvo suduoti penki ar šeši smūgiai, kai kurie jau po mirties.
– Ardeną užpuolęs žudikas, matyt, buvo įtūžęs?
– Be abejonės.
– Ar tokiems smūgiams reikėjo didelės jėgos?
– N-ne, nebūtinai. Pakako gerai užsimoti, suėmus žnyples už galų. Sunki žnyplių galvutė paverčia jas baugiu ginklu. Net labai silpnas žmogus galėtų taip smūgiuoti, ypač jeigu jis įtūžęs.
– Dėkoju, daktare.
Toliau buvo smulkiai aprašytas nužudytasis: gerai įmitęs, sveikas, maždaug keturiasdešimt penkerių metų amžiaus. Jokių negalavimo požymių. Širdis, plaučiai – puikios būklės.
Beatričė Lipinkot papasakojo apie velionio atvykimą į viešbutį. Jis užsiregistravo kaip Inokas Ardenas iš Keiptauno.
– Ar velionis parodė maisto kortelę?
– Ne, sere.
– O jūs jos pareikalavote?
– Ne iš karto. Aš nežinojau, kelioms dienoms jis apsistos.
– Bet vėliau jūs jos paprašėte?
– Taip, sere. Jis atvyko penktadienį, o šeštadienį aš jam pasakiau, kad jeigu jis ruošiasi pabūti ilgiau negu penkias dienas, turi duoti man savo maisto kortelę.

– Ką jis atsakė?
– Jis atsakė, kad duos ją.
– Bet iš tikrųjų nedavė?
– Ne.
– Jis nesakė, kad pametė ją ar kad jos neturi?
– O ne. Jis tik pasakė: „Kai tik surasiu ją, atnešiu jums“.
– Mis Lipinkot, ar šeštadienio vakare jūs negirdėjot jokio pokalbio?
Detaliai išdėsčiusi, kodėl jai būtinai reikėjo sutvarkyti ketvirtą kambarį, Beatričė Lipinkot papasakojo savo istoriją. Tardytojas gudriai kreipė jos parodymus.
– Dėkoju. Ar jūs kam nors pasakojot apie šitą nugirstą pokalbį?
– Taip, aš papasakojau apie jį Rauliui Kloudui.
– Kodėl jūs papasakojote Rauliui Kloudui?
– Aš maniau, kad jis turi žinoti.
Beatričė paraudo.
Pakilo aukštas liesas žmogus – misteris Geitornas – ir paprašė leidimo užduoti klausimą.
– Ar to pokalbio tarp velionio ir misterio Deivido Hanterio metu velionis nors kartą prasitarė, kad jis ir yra Robertas Anderchėjus?
– Ne, ne. Jis to nesakė.
– Vadinasi, jis kalbėjo apie Robertą Anderchėjų taip, lyg tai būtų kitas asmuo?
– T-taip...
– Ačiū, teisėjau, tai viskas, ką aš norėjau išsiaiškinti.
Beatričė Lipinkot atsisėdo ir buvo iškviestas Raulis Kloudas.
Jis patvirtino, kad Beatričė jam viską papasakojo ir išdėstė savo pokalbį su velioniu.
– Tad jo paskutiniai žodžiai buvo: „Nemanau, kad be mano pagalbos jums pavyks tai įrodyti?“ Ar sakydamas „tai“ jis turėjo omeny, kad Robertas Anderchėjus gyvas?
– Jis taip pasakė ir nusijuokė.
– Jis nusijuokė? O kaip jūs supratote jo žodžius?
– Na... Aš pagalvojau, kad jis nori priversti mane ką nors jam pasiūlyti, bet vėliau... Man pasirodė...

– Na, misteri Kloudai, kas jums pasirodė vėliau – ne taip svarbu. Ar tiesa, kad po šio pokalbio jūs nusprendėte surasti žmogų, kuris būtų pažinojęs Robertą Anderchėjų, ir kad jums, padedant tam tikram asmeniui, tai pavyko?

Raulis linktelėjo.

– Taip, tai tiesa.

– Kelintą valandą jūs išėjote iš velionio?

– Man atrodo, buvo be penkių minučių devynios.

– Kodėl jums taip atrodo?

– Kai aš ėjau gatve, pro vieną pravirą langą girdėjau devintos valandos žinių šaukinius.

– Velionis neminėjo, kelintą valandą jis laukia svečio?

– Jis pasakė: „Kiekvieną minutę..."

– Ar konkrečiai nieko neįvardijo?

– Ne...

– Jūs laisvas, liudininke Kloudai. Deividai Hanteri!

Salėje pasigirdo tylus šurmulys. Visi Vormsli Veilo gyventojai ištiesė kaklus, kad pamatytų aukštą, pasitempusį, staigių judesių vyriškį, kuris iššaukiančiai stovėjo priešais pagrindinį tardytoją.

Parengiamieji klausimai greitai baigėsi. Po to tardytojas paklausė:

– Jūs buvote šeštadienį atėjęs pas velionį?

– Taip. Aš gavau jo laišką, kuriame jis prašė paramos ir užsiminė, kad Afrikoje pažinojo mano sesers pirmąjį vyrą.

– Jūs turite tą laišką?

– Ne. Aš laiškų nesaugau.

– Jūs girdėjote Beatričės Lipinkot parodymus apie jūsų pokalbį su velioniu. Ar tai teisingi parodymai?

– Absoliučiai neteisingi. Velionis kalbėjo apie tai, kad pažinojo mano pirmąjį svainį, skundėsi savo nesėkmėmis ir prašė pinigų, kuriuos, kaip dažniausiai būna, žadėjo grąžinti.

– Jis jums sakė, kad Robertas Anderchėjus dar gyvas?

Deividas nusišypsojo:

– Žinoma, ne. Jis pasakė: „Jeigu būtų Robertas Anderchėjus gyvas, jis man padėtų".

– Bet tai nieko bendro neturi su tuo, ką mums papasakojo Beatričė Lipinkot.

– Tie, kurie klausosi svetimų pokalbių, – tarė Deividas, – paprastai nugirsta tik dalį ir neteisingai supranta, o mėgindami viską atstatyti pasitelkia savo vaizduotę...

Beatričė piktai pasimuistė ir sušuko:

– Na, jau ne!..

Tardytojas įsakmiai perspėjo:

– Prašau laikytis tylos!.. Taigi, misteri Hanteri, jūs lankėtės pas velionį dar sykį – antradienio vakare?

– Ne, nebuvau.

– Jūs girdėjote, kaip misteris Kloudas pasakė, kad velionis laukė.

– Gal jis laukė kokio kito svečio, bet ne manęs. Aš jam buvau davęs penkis svarus ir maniau, kad to užtenka. Įrodymų, kad jis kažkada pažinojo Robertą Anderchėjų, nėra. O mano sesuo, paveldėjusi didžiulį savo vyro palikimą, tapo visokių perėjūnų ir vietinių kaulytojų auka.

Jis ramiai nužvelgė dalyvaujančius Kloudus.

– Misteri Hanteri, ar nepasakytumėt, kur jūs buvote antradienio vakarą?

– Patys išsiaiškinkit! – tarė Deividas.

– Misteri Hanteri! – tardytojas pabeldė į stalą. – Taip kalbėti labai neatsargu ir neprotinga.

– Kodėl aš turėčiau jums pasakoti, kur aš buvau ir ką veikiau? Aš tai galėsiu padaryti po to, kai jūs apkaltinsit mane to žmogaus nužudymu.

– Jeigu jūs priešgyniausite, tai gali atsitikti anksčiau, negu jūs manote. Atpažįstate tai, misteri Hanteri?

Deividas pasilenkė ir paėmė auksinį žiebtuvėlį. Nutaisęs susirūpinusią veido išraišką, jis susimąstė. Grąžindamas žiebtuvėlį atgal, lėtai tarė:

– Taip, tai mano.

– Kada jūs paskutinį kartą juo naudojotės?

– Aš jį pamečiau... – jis nutilo.

– Tikrai, misteri Hanteri? – klastingai tarė tardytojas.

Geitornas neramiai sujudo, lyg norėdamas kažką sakyti. Bet Deividas jį aplenkė.

– Paskutinįkart aš jį turėjau penktadienį... Penktadienį iš ryto. Nuo tada aš jo nemačiau.

Misteris Geitornas atsistojo:

– Jums leidus, tardytojau... Misteri Hanteri, jūs buvote pas velionį šeštadienio vakare. Ar negalėjote žiebtuvėlio palikti ten?

– Galimas daiktas, – neskubėdamas atsakė Deividas. – Aš esu tikras, kad nuo penktadienio jo nemačiau... O kur jį surado? – pasidomėjo jis.

Tardytojas tarė:

– Apie tai mes pakalbėsim vėliau. Dabar galite sėstis, misteri Hanteri.

Deividas lėtai sugrįžo į savo vietą. Jis pasilenkė ir pasišnabždėjo su Rozalina.

– Majore Porteri!

Kažką murmėdamas ir pakosėdamas majoras Porteris užėmė liudininko vietą. Jis stovėjo pasitempęs, lyg dalyvautų parade. Jo jaudulį išdavė nevalingas lūpų laižymas.

– Jūs karališkojo afrikietiškojo pėstininkų pulko atsargos majoras Džordžas Duglas Porteris?

– Taip.

– Ar jūs gerai pažinojote Robertą Anderchėjų?

Tvirtu balsu majoras Porteris išvardijo susitikimų vietas ir datas.

– Jūs matėte velionio kūną?

– Taip.

– Ar galite atpažinti šį kūną?

– Taip. Tai Roberto Anderchėjaus kūnas.

Salėje nuvilnijo susijaudinimo banga.

– Jūs tai tvirtinate nė kiek nedvejodamas?

– Taip.

– Jūs negalėjote apsirikti?

– Ne, negalėjau.

– Dėkoju, misteri Porteri. Misis Gordon Kloud.

Rozalina atsistojo. Ji praėjo pro majorą Porterį. Jis susidomėjęs pažvelgė į ją. Rozalina nė nežvilgtelėjo į jį.

– Misis Kloud, ar policija jums rodė velionio kūną?

Ji krūptelėjo:

– Taip.

– Po to, kai išgirdote misterio Porterio pareiškimą, ar nenorėtumėt atsiimti savo išvadų arba pakeisti jas?

– Ne.

– Jūs, kaip ir anksčiau, tvirtinate, kad kūnas – ne jūsų vyro Roberto Anderchėjaus?

– Tai ne mano vyro kūnas. To žmogaus aš nė karto gyvenime nebuvau mačiusi.

– Bet, misis Kloud, majoras Porteris tiksliai atpažino savo draugo Roberto Anderchėjaus kūną.

Rozalina abejingu veidu tarė:

– Majoras Porteris klysta.

– Dabar jūs duodate parodymus be priesaikos, bet, misis Kloud, artimiausiu metu jums gali tekti pakartoti tuos parodymus su priesaika kitame teisme. Ar jūs pasiruošusi prisiekti, kad tai ne jūsų vyro Roberto Anderchėjaus kūnas, o visiškai jums nepažįstamo žmogaus?

– Aš pasiruošusi prisiekti, kad tai ne mano vyro kūnas, o visiškai man nepažįstamo žmogaus.

Jos balsas nesudrebėjo ir skambėjo aiškiai. Ji tvirtai atlaikė tardytojo žvilgsnį.

Jis sumurmėjo:

– Galite sėstis.

Po to jis nusiėmė pensnė ir kreipėsi į prisiekusiuosius: jie čia tam, kad nustatytų, kaip mirė žmogus. Nors ir taip aišku: negali būti nė kalbos apie nelaimingą atsitikimą arba savižudybę. Taip pat nėra duomenų apie netyčinę žmogžudystę. Lieka tik vienas sprendimas – tyčinė žmogžudystė. O dėl nužudytojo asmens, tai čia ne viskas aišku.

Jie girdėjo, kaip vienas liudininkas, sąžiningas ir atviras žmogus, kurio žodžiais galima pasikliauti, pasakė kad tai jo draugo Roberto Anderchėjaus kūnas. Antra vertus, Roberto Anderchėjaus mirtis nuo šiltinės buvo užfiksuota 1945 metais. Vietinei valdžiai šis įvykis nesukėlė jokių abejonių. Priešingai negu majoras Porteris, Roberto Anderchėjaus našlė, dabar misis Gordon Kloud, tvirtina, kad tai ne Roberto Anderchėjaus kūnas. Tai du diametraliai priešingi pareiškimai. Norėdami nustatyti nužudytojo asmeny-

bę, jie turi nuspręsti, ar nėra kokių nors įkalčių prieš tą, kuris įvykdė žmogžudystę. Jiems gali atrodyti, kad keli įkalčiai tinka vienam asmeniui, bet prireiks daugybės įrodymų, kol bus galima iškelti bylą: įrodymai, motyvai, nusikaltimo aplinkybės. Reikės nustatyti, ar matė kas nors tą žmogų tam tikru laiku netoli nusikaltimo vietos. Jeigu to nepavyks nustatyti, geriausias sprendimas būtų: „Tyčinis nužudymas, bet nepakanka įkalčių, patvirtinančių, kas tai padarė". Toks sprendimas leistų policijai pradėti papildomą tyrimą.

Po to jis paprašė prisiekusiųjų apgalvoti sprendimą.

Tam prireikė keturiasdešimt penkių minučių.

Jie sugrįžo ir priėmė tokį sprendimą:

„Tyčinis nužudymas, kuriuo kaltinamas Deividas Hanteris".

V

– Aš bijojau, kad jie būtent taip nuspręs, – nepritardamas tarė tardytojas. – Toks jau vietinių gyventojų nusistatymas. Jausmai nugali logiką!

Po kvotos susirinko pasitarti tardytojas, vyriausias konsteblis, vyresnysis inspektorius Spensas ir Erkiulis Puaro.

– Jūs padarėte viską, ką galėjote, – tarė vyriausias konsteblis.

– Švelniai tariant, toks sprendimas pirmalaikis, – susiraukęs tarė Spensas. – Ir tai apsunkins mūsų veiksmus. Ponai, jūs pažįstami su Erkiuliu Puaro? Jis padėjo surasti Porterį.

Tardytojas maloniai tarė:

– Aš girdėjau apie jus, mesjė Puaro.

Puaro nesėkmingai apsimetė kuklus.

– Mesjė Puaro susidomėjo šia byla, – su pašaipėle tarė Spensas.

– Taip, iš tiesų, – patvirtino Puaro. – Aš jau buvau į tai įsivėlęs, kai dar ir bylos nebuvo.

Ir atsakydamas į jų nustebusius žvilgsnius, jis papasakojo apie klubą, kur jis pirmąsyk išgirdo Anderchėjaus pavardę.

– Teisme tai sutvirtintų Porterio parodymus, – mąsliai tarė vyriausias konsteblis. – Tai reiškia, kad Anderchėjus iš tikrųjų ruošėsi simuliuoti mirtį ir apsimesti Inoku Ardenu.

Inspektorius Spensas sumurmėjo:

– Taip, bet ar tai bus pakankamai svarūs įrodymai? Žodžiai, pasakyti žmogaus, kurio jau nėra gyvo.

– Gal tai ir nebus svarus įrodymas, – atsakė Puaro, – bet dėl to kils įdomių samprotavimų.

– Bet mums reikalingi ne samprotavimai, o konkretūs faktai, – tarė Spensas. – Reikia surasti ką nors, kas matė Deividą Hanterį „Elnio“ viešbutyje ar netoli nuo jo antradienio vakarą.

– Tai neturėtų būti sunku, – pastebėjo vyriausias konsteblis.

– Mano šalyje tai būtų paprasta, – tarė Puaro. – Ten būtų maža kavinukė, kur kas nors nuolat vakarais gertų kavą. Bet provincialioj Anglijoj!.. – jis skėstelėjo rankomis.

Inspektorius linktelėjo.

– Kai kurie žmonės sėdi smuklėj ir neišeina iš jos iki uždarymo. Kiti namuose klausosi devintos valandos vakaro žinių. Jeigu jūs pereisite pagrindine gatve tarp aštuntos trisdešimt ir devintos valandos, gatvė bus tuščia. Nė dvasios.

– Jis to ir tikėjosi? – spėjo konsteblis.

– Galbūt, – atsakė Spensas kažkodėl nelaiminga veido išraiška.

Po to vyriausias konsteblis ir tardytojas išėjo. Spensas ir Puaro liko vieni.

– Jums nepatinka ši byla, ar ne? – užjausdamas paklausė Puaro.

– Tas Hanteris mane erzina, – tarė Spensas. – Dėl tokių žmonių niekad negali būti užtikrintas. Net jeigu jie ir nekalti, vis tiek elgiasi kaip nusikaltėliai, o kai jie būna nusikaltę, tai, galėtum prisiekti, kad jie niekuo dėti.

– Jums atrodo, kad jis kaltas? – paklausė Puaro.

– O jums? – klausimu į klausimą atsakė Spensas.

Puaro skėstelėjo rankomis.

– Norėčiau žinoti, – tarė jis, – kokie faktai kalba ne jo naudai.

– Jūs turite omeny ne įkalčius, bet visus faktus, leidžiančius daryti prognozes?

Puaro linktelėjo.

– Žiebtuvėlis, – tarė Spensas.

– Kur jūs jį radote?

– Po nužudytojo kūnu.

– Pirštų atspaudai?

– Jokių.

– Aha, – tarė Puaro.

– Taip, – pritarė Spensas. – Man ir pačiam tai nelabai patinka. Ir dar – to žmogaus laikrodis sustojo devintą valandą dešimt minučių. Tai atitinka medicinos išvadas ir Raulio Kloudo parodymus, kad Anderchėjus kiekvieną minutę laukė lankytojo.

Puaro linktelėjo:

– Taip, viskas labai tiksliai sutampa.

– Mano manymu, mesjė Puaro, negalima nekreipti dėmesio į tą faktą, kad Deividas – vienintelis žmogus (tiksliau jis ir jo sesuo), kuris bent kiek suinteresuotas žmogžudyste. Arba Deividas Hanteris nužudė Anderchėjų, arba Anderchėjų nužudė kas nors, kas atsekė paskui jį, ir apie kurį mes nieko nežinome. Tai atrodo visiškai neįtikėtina.

– O taip, su tuo aš sutinku.

– Matote, Vormsli Veile nėra nė vieno, kuriam būtų reikalinga ši žmogžudystė, nebent atsitiktinai be Hanterio čia gyvena dar kas nors, susijęs su nužudytuoju. Aš visuomet atkreipiu dėmesį į sutapimus, bet šiuo atveju nieko panašaus nematau. Robertas Anderchėjus buvo visiems svetimas, išskyrus tą brolį ir seserį.

Puaro linktelėjo.

– Kloudų šeima turėjo saugoti Robertą Anderchėjų kaip akies vyzdį, nes tik gyvas jis garantavo jiems milžinišką palikimą.

– Ir vėl, *mon ami**, aš karštai jums pritariu. Robertas Anderchėjus jiems buvo reikalingas tik gyvas.

– Taigi, mes vėl grįžtame prie ankstesnės išvados: Rozalina ir Deividas Hanteris – vieninteliai du žmonės, turintys nusikaltimo motyvų. Rozalina buvo Londone. Bet Deividas, kiek mums žinoma, tą dieną buvo Vormsli Veile. Jis išlipo Vormsli Hito stotyje penktą trisdešimt.

– Taigi, yra pagrindinis motyvas ir faktas, kad nuo penktos trisdešimt iki nenumatyto laiko Hanteris buvo čia.

– Taip. Dabar prisiminkim Beatričės Lipinkot pasakojimą. Aš ja tikiu. Ji iš tikrųjų nugirdo pokalbį, nors, gali-

---

* mano drauge (pranc.)

mas daiktas, šiek tiek jį pagražino – tai juk taip būdinga žmogaus prigimčiai.

– Taip, būdinga, jūs teisus!

– Aš gerai pažįstu šitą merginą, be to, kai kurių dalykų ji paprasčiausiai negalėjo išsigalvoti. Pavyzdžiui, anksčiau ji niekad nebuvo girdėjusi apie Robertą Anderchėjų. Todėl aš labiau tikiu jos pasakojimu, o ne Deivido Hanterio.

– Aš taip pat, – tarė Puaro. – Ji man paliko labai patikimos liudininkės įspūdį.

– Mes turim patvirtinimą, kad jos pasakojimas teisingas. Kaip jūs manote, kodėl brolis ir sesuo išvažiavo į Londoną?

– Šitas klausimas ir mane labai domina.

– Matote, jų piniginė padėtis tokia: Rozalina gyvena iš procentų. Ji negali leisti pagrindinio kapitalo. Bet brangenybės priklauso jai. Tai štai, atvykusi į Londoną, ji pirmiausia nunešė kelis ypač brangius daiktus į Bondstritą ir pardavė juos. Jai skubiai buvo reikalinga didesnė pinigų suma – kitaip sakant, jie turėjo sumokėti šantažuotojui.

– Jūs laikote tai įkalčiu prieš Deividą Hanterį?

– O jūs ne?

Puaro papurtė galvą:

– Tai gali būti įrodymas, kad nebuvo apsieita be šantažo, bet kad buvo ketinama nužudyti – ne. Tai nekelia abejonių, *mon cher**. Arba Hanteris ruošėsi sumokėti, arba sumanė žmogžudystę. Panašu, kad jis ruošėsi sumokėti.

– Taip, taip... Galbūt ir taip. Bet jis galėjo pakeisti savo sprendimą.

Puaro patraukė pečiais.

– Aš pažįstu tokio plauko žmones, – mąsliai tęsė inspektorius. – Tai žmonės, puikiai pasirodę kare. Nepaprasta narsa. Įžūlumas. Beatodairiškas pavojaus nepaisymas. Tokie žmonės gali padaryti bet ką. Paprastai jie apdovanojami ordinais, bet dažniausiai po mirties. Taip, karo metu toks žmogus – didvyris. Bet taikos metu... tokie žmonės dažnai atsiduria kalėjime. Jie mėgsta pavojus ir jiems nusispjaut į visuomenę... O žmogaus gyvybė jiems išvis jokia vertybė.

---

* mano brangusis (pranc.)

Puaro linktelėjo.

– Sakau jums, – pakartojo inspektorius, – aš pažįstu tokius žmones.

Keletą minučių vyravo tyla.

– *Eh bien*, – pagaliau tarė Puaro. – Mes priėjom prie išvados, kad turime reikalą su žmogum, galinčiu nužudyti. Bet tai ir viskas. Mes nė per sprindį nepasistūmėjom pirmyn.

Spensas įdėmiai pažvelgė į jį.

– Mesjė Puaro, jus stipriai sudomino ši byla?

– Taip.

– O, leiskite paklausti, kodėl?

– Atvirai sakant, aš ir pats nelabai suprantu, – skėstelėjo rankomis Puaro. – Galbūt todėl, kad kai prieš dvejus metus aš sėdėjau savo bičiulio klube ir labai nekaip jaučiausi (nemėgstu antskrydžių, nesu drąsuolis, nors man ir pavyksta tai nuslėpti), taigi, sakau, kai sėdėjau savo bičiulio klubo rūkomajame kamuojamas nemalonaus jausmo, – Puaro išraiškingai paglostė savo pilvą, – kažkoks klubo bambeklis be atodairos šnekėjo. Tai buvo gerasis majoras Porteris. Jis pasakojo ilgą istoriją, kurios niekas, išskyrus mane, nesiklausė. O aš klausiausi todėl, kad norėjau nukreipti mintis nuo bombų, be to, kai kurie jo minimi faktai man pasirodė įdomūs ir verti dėmesio... Aš jau tada pagalvojau apie galimas susidariusios situacijos pasekmes. O dabar tai pasitvirtino.

– Bet kiek netikėtai, ar ne?

– Priešingai, – paprieštaravo Puaro. – Įvyko tai, ko ir galima buvo laukti, ir tai savaime jau yra įstabu.

– Jūs tikėjotės, kad įvyks žmogžudystė? – nepatikliai paklausė Spensas.

– Ne, ne!.. Bet moteris antrąkart išteka, nors, galimas daiktas, jos pirmasis vyras gyvas. Ir iš tiesų, jis gyvas. Ar gali jis pasirodyti? Taip. Ir jis pasirodo. Įmanomas šantažas? Ir šantažas įvyksta. Yra galimybė šantažuotoją nutildyti? Ir štai jis nutildytas!

– Na, – kiek nustebęs tarė Spensas. – Man atrodo, visi tokie nusikaltimai vyksta panašiai. Įprasta, kad po šantažo seka žmogžudystė.

– Įprasta ir neįdomu? Dažniausiai – taip. Bet šis atvejis įdomus tuo, kad, suprantate, čia niekas nesutampa.

– Nesutampa? Nesuprantu, kuo šis atvejis ypatingas.

– Tuo, kad jis... Kaip čia pasakius... neturi teisingo apibrėžtumo...

Spensas nustebęs žiūrėjo į Puaro.

– Vyresnysis inspektorius Džepas visuomet sakydavo, kad jūsų samprotavimai painūs. Pasakykit bent vieną pavyzdį, kas šioje byloje ne taip.

– Na, tarkim, nužudytasis. Tai ką mes apie jį žinome, neatitinka tikrovės. Negi jūs to nejaučiate? Tiesa, gal mano vaizduotė pernelyg turtinga. Na, gerai, kitas pavyzdys: Anderchėjus atvyksta į „Elnią", parašo laišką Deividui Hanteriui, kitą dieną... turbūt pusryčiaudamas Hanteris gauna laišką.

– Taip, teisingai. Jis sakė, kad laišką gavo maždaug tuo laiku.

– Tai buvo pirmas pranešimas apie Anderchėjaus atvykimą į Vormsli Veilą, tiesa? Ir ką gi daro Hanteris? Jis išsiunčia seserį į Londoną...

– Tai visiškai suprantama, – tarė Spensas. – Jis nori likti nesuvaržytas ir savaip sutvarkyti reikalą. Moterys tokiais atvejais gali tik trukdyti. Jis – šeimos galva, misis Kloud – po jo padu.

– O taip, tai iš karto matyti... Taigi, jis išsiunčia ją į Londoną, o pats eina aplankyti to Inoko Ardeno. Iš Beatričės Lipinkot pasakojimo mes susidarėm gana aiškų vaizdą apie jų pokalbį. Bet kas iš karto krenta į akis? Deividas Hanteris neužtikrintas, ar tas žmogus, su kuriuo jis kalbėjosi, Robertas Anderchėjus, ar ne. Jis įtarė, kad taip, bet nežinojo tiksliai.

– Bet mesjė Puaro čia nėra nieko keisto. Rozalina Hanter ištekėjo už Anderchėjaus Keiptaune ir iš karto išvyko į Nigeriją. Hanteris ir Anderchėjus niekuomet nebuvo susitikę. Taigi, nors jis, kaip jūs sakote, įtarė, kad Ardenas – tai Anderchėjus, jis negalėjo to tiksliai žinoti, nes niekad nebuvo jo matęs.

Puaro mąsliai pažvelgė į inspektorių Spensą.

– Vadinasi, jums neatrodo tai... keista? – paklausė jis.

– Aš žinau, kur link jūs sukate. Kodėl Anderchėjus tiesiai neprisipažino, kad jis Anderchėjus? Man atrodo, tai irgi galima paaiškinti. Garbingi žmonės, darydami ką nors nedora, nori išlikti garbingi, tarsi ne jie tai darytų... Ne, aš nemanau, kad čia yra kas nors keisto. Tokia jau žmogaus prigimtis.

– Taip, – tarė Puaro. – Žmogaus prigimtis. Matyt, kaip tik todėl aš susidomėjau šia byla. Per teisminę apklausą, aš dairiausi aplink, įdėmiai stebėjau visus dalyvaujančius, ypač Kloudus. Jų tiek daug ir visus juos sieja bendri interesai. Jų tokie skirtingi charakteriai, mintys ir jausmai, ir daugelį metų jie visi priklausė nuo vieno stipraus žmogaus, šeimos galvos, nuo Gordono Kloudo! Aš nesakau, kad visiškai priklausė. Visi jie turi savo pragyvenimo šaltinį, bet vis tiek, sąmoningai ar ne, jie ieškojo paramos pas Gordoną. O kas atsitinka, atsakykite man, vyresnysis inspektoriau, kas atsitinka gebenei, kai ąžuolas, apie kurį ji vijosi, nuvirsta?

– Na, tai jau vargu ar mano sritis, – tarė Spensas.

– Jūs manote, ne jūsų? O aš manau – jūsų. Žmogaus charakteris, *mon cher*, keičiasi. Jis gali sutvirtėti arba net išsigimti. Koks jis yra iš tikrųjų, galima tik tada sužinoti, kai jį užklumpa sunkūs išbandymai. Jis arba ištveria, arba palūžta.

– Išties, mesjė Puaro, nežinau, kur jūs sukate, – Spensas buvo išmuštas iš vėžių, – bet dabar Kloudų reikalai susitvarkė. Arba susitvarkys, atlikus kai kuriuos formalumus.

– Ne taip greitai tas daroma, – priminė jam Puaro. – Turi būti paneigti misis Gordon Kloud parodymai. Šiaip ar taip, moteris turėtų pažinti savo vyrą.

Jis pakreipė galvą ir klausiamai sužiuro į stambų vyresnįjį inspektorių.

– O argi neverta už du milijonus svarų neatpažinti savo vyro? – ciniškai paklausė inspektorius. – Be to, jeigu jis nebuvo Robertas Anderchėjus, tai kodėl jį nužudė?

– Taip, – sumurmėjo Puaro. – Tai ir yra pagrindinis klausimas.

VI

Puaro, paskendęs niūriuose apmąstymuose, išėjo iš policijos nuovados. Jis ėjo vis lėčiau. Turgaus aikštėje sustojo ir apsidairė. Netoliese buvo daktaro Kloudo namas su žalvarine iškaba. Kiek toliau – pašto skyrius. Priešingoj pusėj – Džeremio Kloudo namas. Priešais Puaro, aikštės gilumoje, stovėjo katalikų bažnyčia – nedidelis, kuklus statinys. Jis atrodė kaip nuvytusi žibutė palyginus su įspūdinga Šv. Marijos bažnyčia, iškilusia vidury aikštės ir simbolizuojančia protestantizmo viršenybę.

Paklusęs kažkokiam impulsui, Puaro įėjo pro katalikų bažnyčios vartus ir atsidūrė viduje. Jis nusiėmė skrybėlę ir atsisėdo į klauptus. Jo mintis nutraukė slegiantis graudus raudojimas.

Puaro pasuko galvą. Kitame praėjimo gale, užsidengusi rankomis veidą, klūpojo moteris tamsiais drabužiais. Štai ji atsistojo ir vis dar pasikūkčiodama pasuko link durų. Puaro akys išsiplėtė, jis pakilo ir, smalsumo vedamas, nusekė paskui ją. Jis atpažino Rozaliną Kloud.

Stengdamasi nusiraminti ji sustojo po arka. Ir čia Puaro labai švelniai užkalbino ją:

– Madam, ar negalėčiau jums kuo nors padėti?

Ji nustebo ir atsakė naiviai paprastai:

– Ne. Niekas, niekas negali man padėti.

– Jūs papuolėte į didžiulę bėdą, ar ne?

– Deividą suėmė, – tarė ji. – Aš likau visai viena. Jie sako, kad jis nužudė... Bet jis ne žmogžudys! Ne!

Ji pasižiūrėjo į Puaro ir paklausė:

– Jūs buvote ten šiandieną? Aš jus mačiau per kvotą.

– Taip. Jeigu aš galėčiau jums padėti, madam, būčiau labai laimingas.

– Aš bijau. Deividas sakė, kad kol jis bus greta, man nieko neatsitiks. Bet dabar, kai jį suėmė, aš bijau. Jis sakė, kad jie visi nori mano mirties. Tai baisu. Bet tikriausiai taip ir yra.

– Leiskite jums padėti, madam.

Ji papurtė galvą.

– Ne, – pakartojo ji. – Niekas negali man padėti. Aš net negaliu prieiti išpažinties ir viena turiu nešti savo kryžių. Dievas nusigręžė nuo manęs. Aš negaliu tikėtis Jo mielaširdystės, – ji pažvelgė į jį liūdnomis, įvaryto į kampą žmogaus akimis. – Aš turėčiau išpažinti savo nuodėmes. O, kad aš galėčiau jas išpažinti!

– Kodėl gi jūs negalite jų išpažinti? Jūs juk dėl to ir atėjote į bažnyčią, tiesa?

– Aš atėjau ieškoti nusiraminimo... Bet koks gali būti nusiraminimas? Aš nusidėjėlė.

– Mes visi ne be nuodėmės.

– Bet jūs galite atgailauti... Aš norėjau pasakyti... Norėjau papasakoti... – Ji vėl užsidengė rankomis veidą. – O, kiek melo. Kiek melo...

– Jūs pamelavote apie savo vyrą? Apie Robertą Anderchėjų? Tas nužudytasis buvo Robertas Anderchėjus?

Ji staiga atsigręžė į jį. Jos akyse šmėstelėjo įtarumas ir atsargumas. Po to ji vienu ypu išrėkė:

– Tai nebuvo mano vyras, sakau jums, ir visai nepanašus į jį!

– Velionis buvo visai nepanašus į jūsų vyrą?

– Taip! – užsispyrusi pakartojo ji.

– Sakykite, – tarė Puaro. – O kaip atrodė jūsų vyras?

Ji įdėmiai pasižiūrėjo į jį. Jos veidas apsiniaukė, o akyse pasirodė baimė, ir ji sušuko:

– Aš nenoriu su jumis kalbėti!

Po to staiga pasisuko ir pasileido bėgte link vartų, pro kuriuos išpuolė į turgaus aikštę.

Puaro nė nemėgino jos sekti, tik patenkintas linktelėjo galva. „Aha, – tarė jis sau, – tai štai koks reikalas! Ir lėtai išėjo į aikštę.

Kiek padvejojęs, jis nuėjo Haistrytu iki „Elnio“ viešbučio, kuris buvo paskutinis namas prieš atvirą lauką.

Tarpduryje jis susitiko Raulį Kloudą ir Liną Marčmont.

Puaro susidomėjęs pažvelgė į Liną. Graži mergina, pagalvojo jis, be to, protinga. Nors jo toks tipas nežavėjo. Jam patiko švelnesnės ir moteriškesnės moterys. „Lina Marčmont, – pagalvojo jis, – šiuolaikinio tipo moteris, nors tokių buvo ir Elžbietos laikais. Tokios moterys pačios pasirenka savo likimą, jos neskrupulingos ir joms patinka veiklūs ir įžūlūs vyrai...“

– Mes labai jums dėkingi, mesjė Puaro, – tarė Raulis. – Kaip Dievą myliu, tai, ką jūs padarėte, buvo panašu į fokusą.

„Taip ir buvo“, – pagalvojo Puaro. Kai užduodamas klausimas ir iš anksto žinomas atsakymas, tai labai lengva paversti fokusu. Jam buvo labai malonu, kad praščiokui Rauliui taip ir liko neaišku, iš kur atsirado majoras Porteris. Beje, kaip ir triušis fokusininko skrybėlėje...

– Niekaip nesuprantu, kaip jūs tai darote, – tęsė Raulis.

Puaro jam ir neaiškino. Juk fokusininkas neaiškina žiūrovams, kaip jis atlieka triuką.

– Šiaip ar taip, Lina ir aš esame be galo jums dėkingi.

„Neatrodo, kad Lina Marčmont būtų labai dėkinga“, – pagalvojo Puaro. Aplink jos akis buvo tamsūs ratilai, o pirštai nervingai gniaužėsi.

– Visa tai labai pakeis mūsų būsimą šeimyninį gyvenimą, – pasakė Raulis.

– Iš kur tu žinai, – grubiai jį pertraukė Lina. – Esu tikra, kad teks atlikti visus įmanomus formalumus ir panašiai.

– Jūs tuokiatės? Ir kada? – mandagiai paklausė Puaro.

– Birželio mėnesį.

– Ar jūs jau seniai susižadėję?

– Beveik šešis metus, – atsakė Raulis. – Lina neseniai grįžo iš armijos. Ji tarnavo laivyne, pagalbiniame moterų korpuse.

– Ar moterims, atliekančioms karinę tarnybą, draudžiama tekėti?

– Aš buvau toli, – tarstelėjo Lina.

Puaro pastebėjo nepatenkintą Raulio žvilgsnį. Tuomet jis pasakė:

– Lina, eime. Manau, kad mesjė Puaro skuba į miestą.

– Aš negrįžtu į miestą, – šypsodamasis pareiškė Puaro.

– Ką? – tarsi įbestas sustojo Raulis.

– Trumpam lieku čia, „Elnyje“.

– Bet... Kodėl?

– Čia puikus gamtovaizdis, – nuolankiai atsakė Puaro.

– Taip, žinoma, – netvirtai ištarė Raulis. – Gamtovaizdis čia gražus... Bet nejaugi jūs... Nejaugi jūsų nelaukia darbai?

– Esu šiek tiek susitaupęs, – pasakė Puaro šypsodamasis. – Todėl man nebūtina labai daug dirbti. Galiu nieko neveikti ir leisti laiką ten, kur noriu. O dabar sugalvojau pagyventi Vormsli Veile.

Puaro pastebėjo, kad Lina Marčmont pakėlė galvą ir įdėmiai pažvelgė į jį. O Raulis atrodė šiek tiek susierzinęs.

– Jūs tikriausiai žaidžiate golfą? – paklausė jis. – Vormsli Hite viešbučiai daug geresni. Ten tikrai nuostabi vieta.

– Dabar mane domina tik Vormsli Veilas, – atsakė Puaro.

– Eime, Rauli, – pasakė Lina.

Raulis nenoriai nusekė paskui ją. Tarpduryje Lina stabtelėjo ir greitai sugrįžo.

– Deividą Hanterį suėmė po apklausos. Jūs... jūs manote, kad tam yra pagrindas? – tyliai kreipėsi ji į Puaro.

– Madmuazele, po tokio prisiekusiųjų sprendimo kitaip pasielgti jie negalėjo.

– Mane domina jūsų nuomonė – ar tai padarė jis?

– O kaip jūs pati galvojate? – paklausė Puaro.

Tačiau prie jų priėjo Raulis. Jos veidas suakmenėjo.

– Viso gero, mesjė Puaro, – teištarė ji. – Aš... aš tikiuosi, jog dar pasimatysime.

– Ką gi, tikriausiai pasimatysime, – sumurmėjo Puaro.

Susitaręs su Beatriče Lipinkot dėl kambario, jis vėl išėjo. Dabar jis pasuko link daktaro Lajonelio Kloudo namų.

Duris atidarė tetulė Ketė.

– O! – ištarė ji žengtelėjusi atatupsta. – Mesjė Puaro!

– Jūsų paslaugoms, madam, – nusilenkė Puaro. – Atėjau pareikšti jums savo pagarbą.

– Žinoma, jūs labai malonus. Taip... Na... Prašom, užeikite. Sėskitės, aš tuoj paimsiu tą madam Blavackajos tomelį... Gal puodelį arbatos?.. Tik biskvitas siaubingai kietas. Norėjau eiti į kepyklą nusipirkti šviežio – kartais trečiadieniais pas juos būna vyniotinio su uogiene, bet kvota sujaukė visus mano planus.

Puaro pasakė, jog tai visai suprantama.

Žinia apie tai, kad jis lieka Vormsli Veile, sunervino ne tik Raulį Kloudą. Tetulė Ketė taip pat buvo ne itin svetinga. Ji žvelgė į jį beveik su siaubu. Palinkusi į priekį, ji gergždžiančiu balsu suokalbiškai sušnibždėjo:

– Prašau jūsų, nei žodžio mano vyrui apie tai, kad buvau pas jus ir tariausi su jumis dėl... dėl... na, jūs pats žinote dėl ko.

– Tylėsiu kaip žemė.

– Turiu omenyje... Žinoma, tuo metu aš net nenutuokiau... kad Robertas Arderchėjus, vargšelis, – tai taip tragiška – buvo pačiame Vormsli Veile. Man tai atrodo kaip absoliučiai neįtikėtinas sutapimas!

– Viskas būtų buvę daug paprasčiau, – sutiko Puaro, – jeigu spiritistinis stalelis būtų jus nukreipęs ne pas mane, o tiesiai į „Elnio“ viešbutį.

Paminėjus spiritistinį stalelį, tetulė Ketė šiek tiek pralinksmėjo.

– Keliai, kuriais viskas juda aname pasaulyje, nežinomi, – pasakė ji. – Bet aš jaučiu, mesjė Puaro, kad visa tai turi ypatingą prasmę. O jūs nejaučiate to? Kad viskas pasaulyje turi prasmę?

– Taip, žinoma, madam. Netgi tai, jog dabar sėdžiu čia, jūsų svetainėje, turi ypatingą prasmę.

– Iš tikrųjų? – misis Kloud atrodė šiek tiek apstulbusi. – Iš tikrųjų turi prasmę? Taip, tikriausiai taip ir yra... Jūs, žinoma, grįžtate į Londoną?

– Ne iš karto. Kelioms dienoms lieku „Elnyje“.

– „Elnyje“? Ak, taip, „Elnyje“! Bet juk tai ta vieta, kur... Ach, mesjė Puaro, jūs manote, kad tai išmintinga?

– Aš buvau nusiųstas į „Elnią“, – iškilmingai pranešė Puaro.
– Nusiųstas? Ką jūs norite tuo pasakyti?
– Jūs nusiuntėte mane ten.
– Bet aš niekada nenorėjau... Noriu pasakyti, jog neturėjau nė menkiausio supratimo. Visa tai taip siaubinga... O jūs taip nemanote?
Puaro liūdnai palingavo galvą ir pasakė:
– Ką tik kalbėjausi su misteriu Rauliu Kloudu ir mis Marčmont. Girdėjau, jog jie ketina tuoktis. Ir gana greitai.
Tetulė Ketė iš karto pralinksmėjo.
– Mieloji Lina, ji tokia nuostabi. Be to, ji gerai įsimena skaičius. O mano atmintis visai prasta – aš niekada neprisimenu skaičių. Tai, kad Lina namuose – tiesiog Dievo dovana. Kada aš susipainioju, ji visuomet pagelbsti man. Miela mergytė, tikiuosi, jog ji bus laiminga. Raulis, žinoma, puikus jaunuolis, bet, žinote, šiek tek nuobodus. Noriu pasakyti – nuobodokas tokiai merginai kaip Lina, kuri tiek keliavusi po pasaulį. O Raulis per visą karą buvo čia... Tuo atžvilgiu viskas gerai... Jokio bailumo ar mėginimo išsisukti, kaip buvo per Būrų karą... Tačiau noriu pasakyti, kad tai šiek tiek susiaurino jo akiratį.
– Šeši metai sužadėtuvių – geras jausmų patikrinimas.
– O taip! Bet man atrodo, kad merginos grįžta namo kažkokios neramios... Ir jeigu jos sutinka ką nors kitą... Ką nors, kieno gyvenimas buvo kupinas nuotykių...
– Pavyzdžiui, tokį, kaip Deividas Hanteris?
– Tarp jų nieko nėra, – susijaudinusi pasakė tetulė Ketė. – Absoliučiai nieko. Aš tuo visiškai įsitikinusi! Būtų siaubinga, jeigu tarp jų kas nors būtų, ar ne? Juk paaiškėjo, kad jis žudikas... Ir dar nuosavo svainio! O ne, mesjė Puaro, prašau, nepalikite mūsų su mintimi, kad tarp Linos ir Deivido užsimezgęs koks nors ryšys. Priešingai, kiekvieną kartą susitikę, jie pykdavosi... Aš tik jaučiu, kad... O Viešpatie, regis, ateina mano vyras! Nepamirškite, mesjė Puaro, nė žodžio apie mūsų pirmą susitikimą! Mano vargšas vyrelis taip supyks, jeigu pamanys, kad... O, Lajoneli, brangusis, tai mesjė Puaro, kuris pačiu laiku atvedė majorą atpažinti nužudytąjį.

Daktaras Kloudas atrodė pavargęs ir nusikamavęs. Jo šviesiai mėlynos akys su mažučiais vyzdžiais bėgiojo po kambarį.

– Kaip laikotės, mesjė Puaro? Grįžtate į miestą?

„Viešpatie! Dar vienas mėgina mane išsiųsti į Londoną“, – pagalvojo Puaro.

O garsiai pasakė:

– Ne, kelioms dienoms lieku „Elnyje”.

– „Elnyje“? – daktaras Kloudas susiraukė. – Tai policija nori, kad jūs čia šiek tiek pabūtumėte?

– Ne, aš pats to noriu.

– Iš tikrųjų? – staiga daktaras pažvelgė į jį skvarbiu žvilgsniu. – Vadinasi, jūsų netenkino kvota?

– Kodėl jūs taip manote, daktare Kloudai?

– O argi ne taip?

Rūpindamasi arbata, misis Kloud išėjo iš kambario. Daktaras tęsė:

– Jūs jaučiate, kad kažkas čia ne taip?

Puaro buvo apstulbintas.

– Keista, kad jūs kalbate apie tai. Vadinasi, jūs pats tai jaučiate?

Kloudas sutriko.

– N-ne... Gal greičiau... galimas dalykas, jog tai paprasčiausias nerealumo pojūtis. Romanuose šantažuotojus visuomet nužudo. O kaip realiame gyvenime: taip ar ne? Logiškas atsakymas – taip. Bet tai atrodo nenatūralu.

– Kažkas neįtikinamo iš medicininės pusės? Klausiu jūsų, žinoma, neoficialiai.

– Ne, nemanau, – susimąstęs ištarė daktaras Kloudas.

– Taip, kažkas yra. Matau, jog kažkas yra.

Kai Puaro norėdavo, jo balsas įgaudavo beveik hipnotizuojančių galių. Daktaras Kloudas susiraukė, o paskui, šiek tiek dvejodamas, prašneko:

– Žinoma, nužudymo bylose patirties aš neturiu. Šiaip ar taip, medicininis liudijimas nėra tikslus ir neginčijamas dalykas, kaip galvoja profanai ir rašytojai. Mes galime klysti – medicina gali klysti. Kas yra diagnozė? Spėjimas, paremtas vos keliais faktais ir neaiškiomis prielaidomis, kuris pateikia ne vieną, o keletą sprendimų. Aš gana tvirtai

skelbiu diagnozę „skarlatina“, kadangi per visą savo gyvenimą mačiau šimtus skarlatinos atvejų ir žinau visą jos požymių ir simptomų įvairovę. Ypatingai retai pasitaiko tai, ką vadovėliai vadina „tipišku skarlatinos atveju“. Mano praktikoje pasitaikydavo keisti atvejai. Mačiau moterį ant operacinio stalo, paruoštą apendikso šalinimui, o paskutinę akimirką diagnozavo paratifą! Mačiau kaip rimtas ir sumanus jaunas gydytojas vaikui nustatė sunkios formos avitaminozę, bet atėjo vietinis veterinaras ir paaiškino motinai, kad katė turi kirmėlių ir vaikas užsikrėtė jomis! Daktarai, kaip ir visi kiti, gali tapti išankstinio nusistatymo aukomis. Štai mes matome žmogų, greičiausiai nužudytą, ir šalia jo gulinčias židinio žnyples su kraujo dėmėmis. Būtų beprasmiška teigti, kad jį nužudė kuo nors kitu, o ne žnyplėmis. Ir vis dėlto, nors nesu susidūręs su tokiais atvejais, kai žmogui perskelia galvą, aš manyčiau, kad tai padaryta kuo nors kitu... O, aš nežinau kuo, bet tikrai ne tokiu lygiu ir apvaliu daiktu kaip židinio žnyplės, o su daug aštresnėmis briaunomis... kažkuo, panašiu į plytą.

– Bet per kvotą jūs to nesakėte?

– Ne, nes nesu įsitikinęs. Dženkinsas, teismo gydytojas, neabejojo dėl išvadų, o jis yra toks žmogus, į kurio nuomonę atsižvelgiama. Tačiau tai buvo išankstinis nusistatymas – ginklas, gulėjo šalia kūno. Ar žaizda galėjo būti padaryta tomis žnyplėmis? Taip, galėjo. Bet jei jums parodytų tik žaizdą ir paklaustų, kuo ji padaryta... Na, nežinau, galbūt garsiai jūs nepasakytumėte to, kadangi tai skamba beprasmiškai, tačiau... galima daryti prielaidą, kad būta dviejų: vienas trenkė jam plyta, o kitas – žnyplėmis...

Daktaras nutilo ir abejodamas palingavo galvą.

– Skamba beprasmiškai, ar ne?

– O ar jis negalėjo kristi ant ko nors aštraus?

Daktaras Kloudas papurtė galvą.

– Jis gulėjo veidu žemyn ant seno storo kilimo kambario viduryje.

Daktaras nutilo, nes įėjo žmona.

– O štai ir Ketė su visokiais niekais, – ištarė jis po pauzės.

Tetulė Ketė nešė padėklą, ant kurio buvo puodeliai, pusę kepalo duonos ir šiek tiek uogienės ant lėkštelės dugno.

– Manau, jog arbatinukas užvirė, – pakėlusi arbatinuko dangtelį ir žvelgdama vidun, abejojančiu balsu ištarė ji.

Daktaras Kloudas vėl sumurmėjo:

– Niekai, – ir išėjo iš kambario.

– Vargšas Lajonelis, jo nervai po karo visai pašlijo, – pasakė tetulė Ketė. – Jis pernelyg daug dirbo. Tiek daug gydytojų tuomet išvyko. O jis neleido sau ilsėtis. Važiuodavo pas ligonius ir dieną, ir naktį. Nuostabu, kad dar visiškai nesusibaigė. Žinoma, jis planavo išeiti į pensiją iškart po karo. Taip buvo sutarta su Gordonu. Žinote, mėgstamiausias mano vyro užsiėmimas – botanika, ir ypač gydomosios žolelės, kurios buvo naudojamos viduramžiais. Jis rašo apie tai knygą. Lajonelis taip laukė ramaus gyvenimo, galimybės užsiimti tyrinėjimais. Bet po to, kai tokiomis aplinkybėmis mirė Gordonas... Na, jūs juk suprantate, kokia dabar padėtis. Mokesčiai ir visa kita. Jis negali mesti praktikos, ir tai jį siutina. Ir iš tikrųjų, tai neteisinga. Tai, kad Gordonas mirė nepalikęs testamento, susilpnino mano tikėjimą. Noriu pasakyti, kad nematau jokios prasmės. Nieko negaliu su savimi padaryti – man tai atrodo klaida.

Ji atsiduso. Po to šiek tiek atgijo.

– Tačiau iš kitos pusės, iš ano pasaulio aš gavau džiaugsmingą patvirtinimą: „Ištvermės bei kantrybės – ir išeitis bus rasta“. Ir iš tiesų, kai šiandien tas mielas majoras Porteris atsistojo ir tokiu tvirtu vyrišku balsu pasakė, kad vargšas nužudytasis – Robertas Anderchėjus, tuomet aš pamačiau, jog išeitis rasta! Nuostabu, ar ne, mesjė Puaro? Viskas krypsta į gerą.

– Netgi žmogžudystė! – pasakė Erkiulis Puaro.

VII

Puaro įėjo į viešbutį „Elnias“ susimąstęs ir šiek tiek susigūžęs, nes pūtė stiprus pietinis vėjas. Holas buvo tuščias. Jis atidarė dešinėje esančias duris. Kambaryje kvepėjo dūmais, o ugnis buvo beveik užgesusi. Puaro ant pirštų galiukų priėjo prie holo gale esančių durų, ant kurių buvo užrašas „Tik nuolatiniams gyventojams“. Čia ugnis degė gerai, tačiau dideliame krėsle, jaukiai šildydama kojas prie židinio, sėdėjo monumentali sena ledi, kuri pervėrė Puaro tokiu piktu žvilgsniu, kad šis atsiprašinėdamas išėjo.

Jis dar pastovėjo hole, žiūrėdamas tai į įstiklintas tuščios kontoros duris, tai į duris su užrašu „Kavinė“. Iš savo patirties Puaro gerai žinojo, kad kava kaimo viešbučiuose patiekiama nenoromis ir tik pusryčiams, ir net tuomet pagrindinę jos sudedamąją dalį sudaro pienu balintas vanduo. Čia maži puodeliai su drumstu skysčiu, vadinamu „juoda kava“, buvo paduodami ne kavinėje, o svetainėje. Vindzoro sriubą, Vienos bifšteksą ir garinį pudingą, kurie sudarė pietus, buvo galima gauti kavinėje lygiai septintą. O iki to laiko erdviose „Elnio“ patalpose viešpatavo visiška tyla.

Paskendęs apmąstymuose, Puaro ėmė lipti į viršų. Užuot pasukęs į kairę, kur buvo jo kambarys – numeris vienuoliktas, jis pasuko į dešinę ir sustojo ties penktojo numerio durimis. Apsidairė. Tyla ir nė gyvos dvasios. Puaro atidarė duris ir įėjo.

Policija kambaryje daugiau nebesilankė. Buvo matyti, kad čia neseniai viskas buvo sutvarkyta. Ant grindų ne-

buvo kilimo. Akivaizdu, kad senas storas kilimas buvo atiduotas į valyklą. Antklodės buvo sudėtos ant lovos tvarkinga krūvele.

Uždaręs paskui save duris, Puaro apėjo kambarį ir apžiūrėjo jo apstatymą: rašomąjį stalą, senamadišką gero raudonmedžio komodą, aukštą spintą iš tokios pat medienos (greičiausiai tą pačią, kuri slėpė įėjimą į ketvirtąjį numerį), didelę metalinę dvigulę lovą, praustuvą su šaltu ir karštu vandeniu – duoklę šiuolaikiškumui ir patarnaujančio personalo stygiui, didelį, bet gana nepatogų krėslą, dvi kėdes, sunkų marmurinį židinį tiesiomis briaunomis ir su senamadiškomis Viktorijos laikų grotelėmis, žarsteklį ir semtuvėlį, priklausiusius tam pačiam komplektui kaip ir židinio žnyplės.

Prie židinio Puaro pasilenkė ir apžiūrėjo jį. Paseilėjęs pirštą, juo perbraukė per dešinę židinio briauną. Pirštas šiek tiek pajuodo. Tokią pat operaciją jis pakartojo su kitu pirštu kairiajame židinio kampe. Šį kartą pirštas liko visiškai švarus.

„Taip", – pasakė sau Puaro.

Jis apžiūrėjo praustuvą. Po to nuėjo prie lango, išeinančio į mažą gatvelę. Po juo buvo kažkoks plokščias stogelis (jis spėjo, kad tai garažo stogas). Stogeliu nesunku patekti į numerį ir išeiti nepastebėtam. Nors čia lengva patekti nepastebėtam ir kopiant laiptais. Jis ką tik pats tai išbandė.

Puaro ramiai išėjo, be garso uždaręs paskui save duris. Jis patraukė į savo kambarį. Jame buvo labai šalta. Jis vėl nusileido į holą, padvejojo, tačiau, genamas vakaro šalčio, ryžtingai įėjo į kambarį „Tik nuolatiniams gyventojams", pristūmė prie židinio antrą krėslą ir atsisėdo.

Monumentali senoji ledi iš arti atrodė dar baisesnė. Ji turėjo pilkšvos spalvos plaukus ir vešliai želiančius ūsus, o kai ji prašneko, paaiškėjo, kad jos balsas taip pat kelia siaubą.

– Ši svetainė, – pasakė ji, – skirta tik tiems, kas gyvena viešbutyje.

– Aš gyvenu šiame viešbutyje, – atsakė Erkiulis Puaro.

Prieš atnaujindama puolimą, senoji ledi minutėlę mąstė, o po to kaltinančiu tonu pasakė:

– Jūs užsienietis.

– Taip, – atsakė Erkiulis Puaro.

– Mano manymu, – ištarė senoji ledi, – jūs visi turite grįžti.

– Kur grįžti? – paklausė Puaro.

– Ten, iš kur atvykote, – tvirtai pareiškė senoji ledi ir, reziumuodama, pridūrė: – Užsieniečiai! – ir prunkštelėjo.

– Tai būtų gana sudėtinga, – švelniai pasakė Puaro.

– Nesąmonė, – atrėžė senoji ledi. – O už ką gi mes kovojome šiame kare? Už tai, kad visi galėtų grįžti į savo vietas ir ten gyventi.

Puaro nesiginčijo. Jis jau žinojo, kad kiekvienas žmogus turi savo versiją „už ką mes kovojome šiame kare“.

Įsivyravo priešiška tyla.

– Nežinau, kas per laikai atėjo, – pasakė senoji ledi. – Tiesiog galva neišneša. Kiekvienais metais atvažiuoju ir čia apsistoju. Prieš šešiolika metų čia mirė mano vyras. Jis ir palaidotas čia. Kiekvienais metais atvažiuoju čia mėnesiui.

– Piligriminė kelionė, – mandagiai pastebėjo Puaro.

– Ir kiekvienais metais viskas eina blogyn ir blogyn. Jokio aptarnavimo. Maistas nevalgomas. Vienos bifšteksas, kur gi ne! Bifšteksas gaminamas iš nugarinės arba iš filė, o ne iš arklienos...

Puaro liūdnai palingavo galvą.

– Gerai tik tai, kad jie uždarė tą aerodromą, – pasakė senoji ledi. – Tiesiog gėda, kai jauni lakūnai ateidavo čia su tom siaubingom merguželėm. Na ir merguželės! Ir apie ką galvoja jų motinos. Leisti joms taip šlaistytis! Aš kaltinu valdžią: motinas siunčia dirbti į gamyklas. Atleidžia tik tas, kurios turi mažus vaikus. Nesąmonė! Mažą vaiką prižiūrėti gali bet kas. Kūdikis nebėgs paskui kareivius. O merginas nuo keturiolikos iki aštuoniolikos iš tikrųjų reikia prižiūrėti. Joms reikalingos motinos. Tik jos gali žinoti, kas dukrų galvose. Kareiviai! Lakūnai! Tik apie tai mergiotės ir galvoja... Amerikiečiai! Negrai! Lenkai...

Senosios ledi pasipiktinimas buvo toks didelis, kad ji net užsikosėjo. Kai kosulio priepuolis praėjo, ji, vis labiau karščiuodamasi, tęsė:

– Kodėl jų stovyklos aptvertos dygliuotomis vielomis? Kad kareiviai nesikabinėtų prie merginų? Ne, kad merginos nesikabinėtų prie kareivių! Jos tiesiog pamišusios dėl vyrų. Pažiūrėkite, kaip jos rengiasi. Kelnės! O kai kurios kvaišos mūvi šortus! Jos taip nedarytų, jeigu žinotų, kaip tai atrodo iš nugaros!

– Sutinku su jumis, madam...

– O ką jos nešioja ant galvų? Skrybėles? Ne, susuktą gabalėlį audinio, o veidus padengia dažais ir pudra. Purvina dėmė aplink burną. Raudoni nagai ne tik ant rankų, bet ir ant kojų!..

Senoji ledi atsikvėpė ir laukiančiai pažiūrėjo į Puaro. Jis atsiduso ir palingavo galvą.

– Netgi bažnyčioje, – tęsė senoji ledi, – be skrybėlės. Kartais netgi be tų kvailų šalių. Tik tie siaubingi, chemiškai susukti plaukai. Plaukai? Niekas šiais laikais ir nežino, kas yra plaukai. Kai buvau jauna, aš galėjau sėdėti ant savo plaukų!..

Puaro vogčia žvilgtelėjo į plieno spalvos sruogas. Atrodė neįtikėtina, kad ši viskuo nepatenkinta sena ledi kažkada buvo jauna.

– Prieš keletą dienų viena iš jų buvo čia užėjusi, – toliau kalbėjo senoji ledi. – Pasirišusi oranžinį šalį, prisidažiusi ir prisipudravusi. Aš pažvelgiau į ją. Aš tik pažvelgiau į ją! Ir ji išėjo!

– Ji nebuvo nuolatinė gyventoja, – pasakojo senoji ledi. – Ačiū Dievui, kad tokios personos čia neapsistoja. Tai ko gi jai prireikė vyro miegamajame? Šlykštu, kitaip ir nepasakysi. Aš pasakiau apie tą merguželę šeimininkei, tai Lipinkot, bet ji tokia pat sugedusi, kaip ir kitos, – pasiryžusi bėgti į pasaulio kraštą paskui kiekvieną, kas mūvi kelnes.

Puaro susidomėjo pasakojimu.

– Ta moteris išėjo iš vyro miegamojo? – pasitikslino jis.

Senoji ledi su įkarščiu griebėsi šios temos.

– Taip, būtent taip. Mačiau ją savo akimis. Iš penktojo numerio.

– O kada tai buvo?

– Išvakarėse tos dienos, kai kilo visas tas triukšmas dėl nužudyto vyro. Kokia gėda, kad visa tai nutiko čia.

Anksčiau tai buvo labai padorus, senamadiškas viešbutėlis. O dabar...

– O kelintą valandą dienos tai buvo?

– Dienos? Tai buvo visai ne dieną. Vakare. Netgi vėlai vakare. Siaubinga gėda! Po dešimtos. Aš guluosi penkiolika minučių po dešimtos. Ir štai ji, įžūli begėdė, išeina iš penktojo numerio, spokso į mane, po to vėl dingsta už to kambario durų, juokdamasi ir plepėdama su tuo vyriškiu.

– Jūs girdėjote jo balsą?

– Sakau jums – ji dingsta už durų, o jis šaukia: „Išeik, eik iš čia, man jau pakaks!" Gražu, kai vyras taip kalbasi su mergina! Bet jos pačios kaltos. Įžūlėlės!..

– Policijai jūs to nepasakojote? – paklausė Puaro.

Ji pervėrė jį žudančiu žvilgsniu ir, svyrinėdama, pakilo nuo krėslo. Žvelgdama į jį iš aukšto, ji ištarė:

– Niekada jokių reikalų su policija neturėjau. Su policija! Dar to betrūko! Aš ir policija?!

Metusi paskutinį piktą žvilgsnį į Puaro ir drebėdama iš pasipiktinimo, ji išėjo iš kambario.

Keletą minučių Puaro sėdėjo susimąstęs ir glostinėjo ūsus, o po to nuėjo ieškoti Beatričės Lipinkot.

– O taip, mesjė Puaro, jūs turite omenyje senąją misis Lidbeter? Kanauninko Lidbeterio našlė, ji kasmet atvažiuoja čia, bet, žinoma, kalbant tik tarp mūsų, ji – tikra bausmė. Kartais ji siaubingai nemandagi su žmonėmis ir, regis, nesupranta, kad mūsų laikais daug kas pasikeitė. Tiesa, jai beveik aštuoniasdešimt.

– Bet ji sveiko proto? Ji suvokia, ką kalba?

– O taip! Ji gana įžvalgi sena ledi. Kartais net per daug.

– Jūs nežinote, kokia jauna moteris buvo atėjusi pas nužudytąjį antradienio vakarą?

Beatričės veide atsispindėjo nuostaba.

– Nepamenu, kad jauna moteris būtų pas jį atėjusi. O kaip ji atrodė?

– Galva buvo apgaubta oranžiniu šaliu, veidas, kaip supratau, buvo stipriai pridažytas. Ji buvo numeryje ir kalbėjosi su Ardenu antradienį, penkiolika po dešimtos vakaro.

– Garbės žodis, mesjė Puaro, neturiu jokio supratimo!

Susimąstęs, Puaro išėjo ieškoti inspektoriaus Spenso.

Spensas išklausė Puaro pasakojimą tylėdamas. Po to jis atsilošė krėsle ir lėtai linktelėjo galvą.

– Keista, ar ne? – pasakė jis. – Kaip dažnai mums tenka grįžti prie seno priežodžio: *Cherchez la femme**.

Inspektoriaus tarmė buvo ne tokia gera, kaip seržanto Greivso, tačiau jis didžiavosi ja. Jis atsistojo ir perėjo kambarį. Po to sugrįžo, kažką laikydamas rankoje. Tai buvo lūpdažis auksuotame kartoniniame dėkle.

– Mes nuo pat pradžių turėjome įrodymą, kad čia gali būti įsimaišiusi moteris, – pasakė jis.

Puaro paėmė lūpdažį ir lengvai brūkštelėjo juo sau per ranką.

– Geros kokybės, – pasakė jis. – Tamsiai vyšninės spalvos, dažniausiai naudojamas brunečių.

– Taip. Jis buvo rastas ant grindų penktajame numeryje. Nusirito po komoda, ir visai galimas dalykas, kad kurį laiką ten pragulėjo. Jokių pirštų antspaudų. Bet juk dabar nėra tokios lūpdažių įvairovės, kaip anksčiau. Viso labo kelios spalvos.

– Ir žinoma, jūs jau atlikote tyrimą?

Spensas nusišypsojo.

– Taip, – patvirtino jis, – kaip jūs sakote, mes jau atlikome tyrimą. Tokį lūpdažį naudoja Rozalina Kloud. Ir Lina Marčmont. Frensė Kloud naudoja daug švelnesnį atspalvį. Misis Lajonel Kloud visai nedažo lūpų. Misis Marčmont labiau mėgsta blyškiai rausvą spalvą. Beatričė Lipinkot tikriausiai nenaudoja tokių brangių lūpdažių, jos tarnaitė Gledis – taip pat...

Jis nutilo.

– Sužinojote viską iki smulkmenų, – pastebėjo Puaro.

– Ne viską. Dabar, regis, čia įsimaišęs dar kažkas – galbūt kokia nors moteris, kurią Anderchėjus pažinojo anksčiau.

– Ir kuri buvo pas jį antradienį, penkiolika po dešimtos vakaro?

---

* Ieškokite moters (pranc.)

– Taip, – pasakė Spensas ir atsidusęs pridūrė: – Tai panaikina įtarimus Deividui Hanteriui.

– Jūs įsitikinęs?

– Taip. Jo prakilnybė galų gale teikėsi duoti parodymus. Po to, kai apsilankė jo advokatas. Štai jo paties ataskaita, kur jis buvo.

Puaro perskaitė kruopščiai atspausdintą raštelį:

„Ketvirtą valandą šešiolika minučių traukiniu išvyko iš Londono į Vormsli Hitą. Į Vormsli Hitą atvyko penkios trisdešimt. Į Feroubenką nuėjo pėsčiųjų taku".

– Jo teigimu, atvykimo į Feroubenką priežastis, – įsiterpė vyresnysis inspektorius, – būtinybė pasiimti kai kuriuos čia paliktus daiktus: laiškus ir dokumentus, čekių knygelę ir taip pat patikrinti, ar iš skalbyklos negrąžinti marškiniai. Savaime suprantama, marškinių dar nebuvo. Dievaži, skalbimas šiais laikais virto tikra problema. Jau keturios savaitės, kai iš mūsų paėmė skalbinius, namuose neliko nė vieno švaraus rankšluosčio, ir dabar mano žmona pati skalbia visus mano rūbus...

Po tokio visai suprantamo nukrypimo, vyresnysis inspektorius grįžo prie Deivido parodymų.

„Iš Feroubenko išėjo septintą dvidešimt penkios ir teigia, kad, pavėlavęs į septintos trisdešimt traukinį, nuėjo pasivaikščioti, nes iki devintos dvidešimt traukinio nėra..."

– Kur link jis ėjo pasivaikščioti?

Inspektorius pasižiūrėjo į savo užrašus.

– Sako, jog link Daun Kopso, Bets Hilo ir Long Ridžo.

– Tai yra ratu aplink „Baltąją vilą".

– Garbės žodis, jūs tiesiog akimirksniu įsisavinate vietinę geografiją, mesjė Puaro!

Puaro nusišypsojo ir papurtė galvą.

– Ne, aš nežinau jūsų išvardintų vietų. Aš tiesiog atspėjau.

– Ach štai kaip, tiesiog atspėjote? – Inspektorius metė nepatiklų žvilgsnį į Puaro. – Po to, kai jis pakilo į Long Ridžą, jis suprato, jog turi paskubėti, ir pasileido link Vormsli Hito stoties. Jis vos ne vos suspėjo į traukinį, į Viktorijos stotį atvyko dešimt keturiasdešimt penkios ir patraukė

į „Šeperdskortą“. Vienuoliktą valandą jis buvo vietoje. Tai patvirtina ir misis Gordon Kloud.

– O kas patvirtina visą kitą?

– Liudijimų yra, nors jų labai mažai. Raulis Kloudas ir kiti matė kaip jis atvyko į Vormsli Hitą. Tarnaičių nebuvo namie (Deividas, žinoma, turi savo raktą), todėl jos jo nematė, tačiau bibliotekoje rado nuorūką, kuri jas labai suintrigavo, taip pat ir netvarka baltinių spintoje. Vėliau vienas iš sodininkų, dirbęs iki vėlumos – regis, uždarinėjo šiltnamius – pastebėjo jį. Mis Marčmont sutiko jį prie Mardono girios, kai jis bėgo į traukinį.

– Kas nors matė, ar jis suspėjo į traukinį?

– Ne, bet vienuoliktą valandą penkios minutės jis paskambino mis Marčmont iš Londono.

– Ar patikrinote?

– Taip, mes jau gavome atsakymą į užklausimą apie skambučius šiuo numeriu. Vienuoliktą valandą keturios minutės buvo telefoninis pokalbis kreditan iš Vormsli Veilo, 34 numerio. Tai mis Marčmont telefono numeris.

– Labai, labai įdomu, – sumurmėjo Puaro.

Tačiau Spensas kruopščiai ir metodiškai tęsė toliau:

– Raulis Kloudas išėjo iš Ardeno be penkių devynios. Jis visiškai įsitikinęs, kad ne anksčiau. Maždaug devintą valandą dešimt minučių Lina Marčmont mato Deividą Hanterį prie Mardono girios. Tarkim, kad visą kelią nuo „Elnio“ jis bėgo, – bet ar turėjo jis laiko susitikti su Ardenu, susipykti ir užmušti jį, o tada nusigauti iki girios? Mes kruopščiai viską apskaičiavome, ir aš nemanau, kad tai įmanoma. Tačiau dabar mes viską pradedame nuo pradžių. Ardenas nebuvo nužudytas devintą valandą – jis dar buvo gyvas ketvirtis vienuoliktos, jeigu tik tai neprisisapnavo jūsų senajai ledi. Jį užmušė arba ta moteris, kuri pametė savo lūpdažį, moteris su oranžiniu šaliu, arba kažkas, kas užėjo po tos moters atėjimo. Ir tas, kas įvykdė žmogžudystę, apdairiai nustatė laikrodžio rodykles devintai valandai dešimt minučių...

– Ir tai labai apsunkintų Hanterio padėtį, jeigu jis atsitiktinai nebūtų sutikęs Linos Marčmont tokioje vietoje, kurioje jis negalėjo tikėtis jos sutikti, – pasakė Puaro.

– Taip, apsunkintų. Traukinys devynios dvidešimt – paskutinis iš Vormsli Hito. Jau temo. Tuo traukiniu visuomet važiuoja golfo žaidėjai. Deivido niekas nepastebėtų, o stoties tarnautojai jo ir nepažįsta. O Londone jis nepasiėmė taksi. Tad tokiu atveju tik jo sesers žodžiai patvirtintų, kad jis iš tiesų grįžo į „Šeperdskortą" jo nurodytu laiku.

Puaro tylėjo ir Spensas paklausė:

– Apie ką galvojate, mesjė Puaro?

– Ilgas pasivaikščiojimas aplink „Baltąją vilą", – ištarė Puaro. – Susitikimas Mardono girioje. Vėliau – telefoninis skambutis... O Lina Marčmont susižadėjusi su Rauliu Kloudu... Labai norėčiau sužinoti, apie ką gi jie kalbėjosi telefonu?

– Jus kamuoja žmonėms būdingas smalsumas?

– O taip! – atsakė Puaro. – Mane kamuoja būtent tokio pobūdžio smalsumas.

VIII

Buvo jau vėlu, tačiau Puaro norėjo padaryti dar vieną vizitą. Jis priėjo prie Džeremio Kloudo namų. Ten smulkutė, bet, sprendžiant iš išvaizdos, nuovoki tarnaitė palydėjo jį į kabinetą, kuriame šeimininko nebuvo.

Pasilikęs vienas, Puaro susidomėjęs apsižvalgė. Netgi Džeremio namuose viskas labai taisyklinga ir nuobodu, – pagalvojo jis. Ant rašomojo stalo stovėjo didelis Gordono Kloudo portretas. Kitoje išblukusioje nuotraukoje buvo lordas Edvardas Trentonas ant žirgo. Puaro apžiūrinėjo tą portretą, kai įėjo Džeremis Kloudas.

– Ak, atleiskite, – šiek tiek sutrikęs, Puaro pastatė atgal nuotrauką.

– Mano žmonos tėvas, – su pasididžiavimo gaidele balse pasakė Džeremis. – Ir vienas iš geriausių jo žirgų Čestnatas. Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt ketvirtais atbėgo antras. O jūs domitės lenktynėmis?

– Deja, ne.

– Suryja krūvą pinigų, – sausai pasakė Džeremis. – Lordas Edvardas per jas bankrutavo, buvo priverstas išvykti į užsienį ir ten gyventi. Taip, šis sportas – brangus malonumas.

Nepaisant to, jo balse tebeskambėjo pasididžiavimo gaidelė.

Puaro nusprendė, kad pats Džeremis verčiau išmestų pinigus į gatvę, nei juos investuotų į arklius, tačiau slapta jis žavisi taip besielgiančiais žmonėmis.

– Kuo galėčiau padėti, mesjė Puaro? – tęsė Kloudas. – Visa mūsų šeima skolinga jums už tai, kad suradote majorą Porterį, kuris atpažino nužudytąjį.

– Atrodo, jog visa šeima džiūgauja dėl to, – pasakė Puaro.

– O, dar šiek tiek ankstoka džiūgauti, – sausai paprieštaravo Džeremis. – Dar daug vandens turi nutekėti. Juk Anderchėjaus mirtis buvo užfiksuota Afrikoje. Reikia ne vienerių metų, kad būtų paneigti tokio pobūdžio faktai. Be to, Rozalinos parodymai buvo labai aiškūs. Teismui ji paliko gerą įspūdį...

Džeremis Kloudas, regis, netikėjo, kad jo gyvenimas ateityje pagerės.

Po to, irzliu ir pavargusiu mostu pastūmė kažkokius dokumentus ir pasakė:

– Jūs norėjote su manimi pasikalbėti?

– Norėjau jūsų, misteri Kloudai, paklausti, ar esate visiškai įsitikinęs, kad jūsų brolis nepaliko testamento? Turiu galvoje testamentą, sudarytą po vedybų...

Džeremio veide atsispindėjo nuostaba.

– Nemanau, kad kada nors būtų buvusi iškelta tokia prielaida. Ir prieš išvykdamas iš Niujorko jis, be jokios abejonės, nesurašė testamento.

– Jis galėjo jį sudaryti per tas dvi dienas Londone.

– Pas juristą?

– Arba asmeniškai jį surašyti.

– Ir jį patvirtinti? O kas galėtų jį patvirtinti?

– Namuose buvo trys tarnai, – priminė jam Puaro. – Trys tarnai, kurie žuvo tą pačią naktį kaip ir jis.

– Hm... Taip... Bet netgi jei jis pasielgė taip, kaip jūs spėjate, testamentas pražuvo bombardavimo metu.

– O tai dar neaišku. Neseniai daugybė dokumentų, kurie buvo laikomi visiškai sunaikintais, iššifruoti nauju būdu. Pavyzdžiui, dokumentai, virtę pelenais naminiuose seifuose, bet ne tiek pažeisti, kad jų nebūtų galima perskaityti.

– Iš tikrųjų, mesjė Puaro, jūsų idėja labai įdomi. Labai įdomi. Tačiau aš nemanau... Ne, aš tiesiog netikiu, kad kas nors iš to išeitų... Kiek man yra žinoma, Šefild Teras gatvės name seifo nebuvo. Visus vertingus dokumentus Gordonas laikė savo kontoroje, o ten testamento, be abejo, nebuvo.

– Bet juk galima duoti užklausimą, – atkakliai laikėsi savo Puaro. – Ar jūs galite mane įgalioti tai padaryti?

– O taip, žinoma. Būtų labai malonu, jei tuo užsiimtumėte. Tačiau bijau, jog visiškai netikiu tokio sumanymo sėkme. Nebent atsitiktinai... Vadinasi, jūs iš karto grįžtate į Londoną?

Puaro akys susiaurėjo: Džeremio balse nuskambėjo akivaizdus nekantrumas. „Grįžtate į Londoną..." Nejaugi jie visi nori, kad jis pasitrauktų iš kelio?

Dar nespėjus jam atsakyti, atsidarė durys ir įėjo Frensė Kloud.

Puaro pribloškė dvi aplinkybės. Visų pirma tai, kad ji atrodė visiškai ligota. Antra – ji buvo labai panaši į savo tėvą fotografijoje.

– Mesjė Puaro atėjo mūsų aplankyti, brangioji, – bereikalingai pasakė Džeremis.

Frensė paspaudė jam ranką ir Džeremis tuoj pat pranešė jai apie Puaro pasiūlymą paieškoti testamento.

Frensė išreiškė abejonę.

– Man regis, labai mažai šansų.

– Mesjė Puaro grįžta į Londoną ir maloniai pasisiūlė tai sužinoti.

– Kiek man yra žinoma, majoras Porteris vadovavo priešlėktuvinei gynybai tame rajone, – pasakė Puaro.

Misis Kloud veidu praslinko keista išraiška.

– O kas tas majoras Porteris?

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– Atsargos karininkas, gyvenantis iš pensijos.

– Jis iš tikrųjų buvo Afrikoje?

Puaro smalsiai pažvelgė į ją.

– Žinoma, madam. O kodėl gi ne?

– Nežinau. Jis mane pribloškė, – ištarė ji.

– Taip, misis Kloud, – pritarė Puaro. – Man tai suprantama.

Frensė žvilgtelėjo į jį. Jos akyse pasirodė kažkas panašaus į baimę.

Atsigręžusi į vyrą, ji pasakė:

– Džeremi, man labai gaila Rozalinos. Jis visiškai viena Feroubenke ir tikriausiai sugniuždyta Deivido arešto. Ar neprieštarausi, jeigu pakviesiu ją kol kas pagyventi čia, pas mus?

– Ir tu, brangioji, manai, jog tai būtų pageidautina? – abejodamas paklausė Džeremis.

– Pageidautina? Nežinau, tačiau reikia būti humaniškiems. Ji tokia bejėgė.

– Vargu ar ji sutiks.

– Bet, šiaip ar taip, galiu ją pakviesti.

– Daryk kaip nori, jei nuo to pasijausi laimingesnė, – ramiai pasakė advokatas.

– Laimingesnė?

Šis žodis išsiveržė iš jos lūpų su keistu kartėliu. Po to ji staigiai pažvelgė į Puaro.

– Leiskite man atsisveikinti, – mandagiai sumurmėjo Puaro.

Frensė palydėjo jį į prieškambarį.

– Grįžtate į Londoną?

– Į Londoną važiuosiu rytoj, bet ilgiausiai – dvidešimt keturioms valandoms. Paskui aš grįšiu į viešbutį „Elnias", kur ir rasite mane, jei jums, madam, manęs prireiktų.

– O kodėl man gali prireikti jūsų? – griežtai paklausė ji.

Puaro neatsakė į klausimą, o tiesiog pakartojo:

– Būsiu „Elnyje"...

Vėliau, dar tą pačią naktį, Frensė Kloud kalbėjo savo vyrui:

– Netikiu, kad tas žmogus važiuoja į Londoną dėl tos priežasties, kurią įvardino. Netikiu visom tom kalbom, kad Gordonas paliko testamentą. O tu tuo tiki, Džeremi?

Jis atsakė beviltišku ir pavargusiu balsu:

– Ne, Frense, ne. Jis važiuoja dėl kažkokios kitos priežasties.

– Kokios?

– Neturiu jokio supratimo.

– O ką darysime mes, Džeremi? – paklausė Frensė. – Ką mums dabar daryti?

Patylėjęs, jis atsakė:

– Manau, Frense, kad lieka tik viena...

IX

Išprašęs iš Džeremio Kloudo reikalingus įgaliojimus ir dokumentus, Puaro greitai gavo atsakymus į visus savo klausimus. Atsakymai buvo gana išsamūs. Namas buvo sugriautas iki pamatų. Sklypas buvo išvalytas visai neseniai, ruošiantis naujoms statyboms. Žuvo visi, išskyrus Deividą Hanterį ir misis Kloud. Name buvo trys tarnai: Frederikas Geimas, Elizabetė Geim ir Eilina Karigan. Visi trys žuvo iš karto. Gordonas Kloudas buvo išneštas gyvas, tačiau mirė pakeliui į ligoninę, taip ir neatgavęs sąmonės.

Puaro užsirašė visų trijų tarnų giminaičių pavardes ir adresus. „Galimas dalykas, – paaiškino jis, – kad tarnai perduodavo savo draugams kokias nors paskalas arba kalbas, o tai gali pasitarnauti, norint gauti labai reikalingą informaciją..."

Tarnautojas, su kuriuo jis kalbėjo, buvo nusiteikęs labai skeptiškai. Geimai buvo kilę iš Korseto, o Eilina Karigan – iš Korko grafystės.

Po to Puaro patraukė majoro Porterio buto link. Jis prisiminė Porterio žodžius, kad šis vadovavo priešlėktuvinei gynybai, ir tikėjosi, jog majoras galėjo budėti tą naktį ir matyti, kas vyko Šefilds Teras gatvėje.

Su majoru Porteriu Puaro norėjo pasišnekėti ir dėl kitų priežasčių.

Pasukęs už Edžvėjaus gatvės kampo, jis apstulbo, nes šalia to namo, į kurį jis ėjo, stovėjo uniformuotas policininkas. Berniūkščiai ir dar kažkokie žmonės stovėjo puslankiu ir žvelgė į namo langus.

Puaro širdis apmirė: pagal šiuos požymius jis suprato, kas nutiko.

Konsteblis užstojo Puaro kelią.

– Čia negalima, sere, – pasakė jis.

– Kas atsitiko?

– Jūs juk negyvenate šiame name, sere?

Puaro papurtė galvą.

– Pas ką jūs ėjote?

– Norėjau pasimatyti su majoru Porteriu.

– Jūs jo draugas, sere?

– Negaliu pretenduoti į draugo vardą. O kas atsitiko?

– Kaip suprantu, džentelmenas nusišovė. O štai ir inspektorius.

Durys atsidarė ir išėjo dviese. Vienas iš jų buvo vietinis inspektorius, o kitą Puaro atpažino iš karto – tai buvo seržantas Greivsas iš Vormsli Veilo. Seržantas taip pat atpažino Puaro ir supažindino jį su inspektoriumi.

– Geriau eikime į vidų, – pasakė inspektorius.

Visi trys įėjo į namą.

– Jie paskambino į Vormsli Veilą, – paaiškino Greivsas. – Ir vyresnysis inspektorius Spensas atsiuntė mane čia.

– Savižudybė?

– Taip, – atsakė inspektorius. – Atrodo, kad šis atvejis aiškus. Nežinau, gal jį paveikė tai, kad reikėjo duoti parodymus apklausoje. Kartais žmones tai keistai veikia. Bet jis, kaip aš supratau, apskritai paskutiniu metu buvo prislėgtos nuotaikos. Finansiniai sunkumai ir panašiai. Nusišovė nuosavu revolveriu.

– Ar leisite man pakilti į viršų? – paklausė Puaro.

– Jeigu pageidaujate, mesjė Puaro. Palydėkite, seržante.

– Taip, sere.

Greivsas nuvedė Puaro į kambarį antrame aukšte. Kambarys atrodė taip pat, kaip ir anksčiau: seni, išblukusių spalvų kilimai, knygos. Majoras Porteris sėdėjo dideliame krėsle. Jo poza buvo beveik natūrali, tik galva nusvirusi į priekį. Dešinė ranka kybojo šone, o po ja, ant kilimo, gulėjo revolveris. Ore iki šiol tvyrojo labai silpnas parako kvapas.

– Mano manymu, tai įvyko maždaug prieš dvi valandas, – pasakė Greivsas. – Niekas negirdėjo šūvio. Šeimininkė buvo išėjusi apsipirkti.

Puaro raukėsi, žiūrėdamas į sustingusią Porterio figūrą su maža apsvilusia žaizdele dešiniajame smilkinyje.

– Mesjė Puaro, ar jau numanote, kodėl jis tai padarė? – paklausė Greivsas.

Su Puaro jis elgėsi pagarbiai, nes matė, jog inspektorius Spensas jį taip pat gerbia. O jo paties nuomone, Puaro dar vienas iš tų siaubingų į atsargą išėjusių karininkų.

Puaro be jokios išraiškos atsakė:

– Taip, taip, priežastis buvo labai rimta. Problema ne ta.

Jo žvilgsnis nukrypo į mažą staliuką, stovėjusį majorui Porteriui iš kairės. Ant jo buvo sunki stiklinė peleninė, pypkė ir degtukų dėžutė. Nieko daugiau. Puaro akimis perbėgo kambarį. Po to priėjo prie biuro, kurio dangtis buvo pakeltas.

Čia viskas buvo labai tvarkinga. Popieriai kruopščiai sudėti. Centre – mažas prespapjė, rašiklis ir du pieštukai, pakuotė švaraus popieriaus ir pašto ženklai. Viskas labai tvarkinga. Niekuo neišsiskiriantis gyvenimas ir tvarkinga mirtis... Na, žinoma... čia ir yra esmė... štai ko trūksta!

– Jis nepaliko jokio raštelio? Jokio laiško koroneriui? – paklausė jis Greivso.

Greivsas papurtė galvą.

– Ne, nepaliko. O iš buvusio karininko buvo galima šito tikėtis.

– Taip, tai labai keista...

Tvarkingas gyvenime, majoras Porteris pasirodė esąs netvarkingas mirtyje. Tai, kad Porteris nepaliko raštelio, – galvojo Puaro, – buvo neteisinga.

– Kloudams tai bus smūgis, – pasakė Greivsas. – Jiems tai – iškovotų pozicijų praradimas. Jiems teks ieškoti dar ko nors, kas artimai pažinojo Anderchėjų...

Iš nekantrumo jis ėmė trypčioti vietoje.

– Mesjė Puaro, norite dar ką nors apžiūrėti?

Puaro papurtė galvą ir paskui Greivsą išėjo iš kambario.

Ant laiptų jie sutiko šeimininkę. Ji akivaizdžiai mėgavosi tuo, jog yra susijusi su šiuo jaudinančiu įvykiu ir iš

karto ėmė pasakoti. Greivsas tuoj pat pasišalino, palikęs vieną Puaro išklausyti jos plepalų.

– Negaliu atgauti kvapo. Širdis... Širdies angina. Nuo jos mirė mano motina, krito tiesiog turguje. Aš pati vos nenumiriau, kai radau jį... Ach, manyje viskas apsivertė! Niekada nieko panašaus nesitikėjau, nors jis jau seniai buvo prislėgtos nuotaikos. Jaudinosi dėl pinigų, ir, mano manymu, gyveno pusbadžiu. O juk niekada nesileido kuo nors vaišinamas. Ir be to, vakar jam teko važiuoti į Ostšyrą, į Vormsli Veilą, duoti parodymus teisme. Be jokios abejonės – tai paveikė jo protą. Kai grįžo, jis atrodė siaubingai. Visą naktį žingsniavo po kambarį. Pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal. Ten buvo nužudytas žmogus, be to, kaip kalbama, jo artimas draugas. Jį, vargšą, tai sukrėtė. Pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal. O paskui aš išėjau apsipirkti, man teko ilgai stovėti eilėje prie žuvies. Užlipau į viršų paklausti, ar jis neišgertų puodelio arbatos, o jis, vargšelis, sėdi... Revolveris iškrito iš rankos, o pats suglebo krėsle. Garbės žodis, mane tai siaubingai sukrėtė. Teko kviesti policiją ir panašiai... Todėl ir klausiu: kur ritasi pasaulis?

– Šiame pasaulyje gyventi darosi vis sunkiau, – lėtai ištarė Puaro, – ir tai liečia visus, išskyrus stipriausiuosius.

X

Buvo devinta valanda, kai Puaro grįžo į „Elnio“ viešbutį. Jo laukė raštelis nuo Frensės Kloud su prašymu ateiti pas ją. Jis iš karto nuėjo.

Frensė jo laukė svetainėje. Šio kambario anksčiau jis nebuvo matęs. Atidaryti langai išėjo į aukšta tvora aptvertą sodą, kuriame žydėjo kriaušės. Ant stalų stovėjo vazos su tulpėmis. Išblizginti seni baldai spindėjo, grotelių varis ir žnyplės anglims linksmai blykčiojo. Židinyje degė kaitri ugnis.

„Labai gražus kambarys“, – pagalvojo Puaro.

– Mesjė Puaro, jūs sakėte, kad norėsiu jus matyti. Buvote visiškai teisus. Man reikia kai ką pasakyti. Ir mano manymu, geriausia tai papasakoti jums.

– Madam, visuomet lengviau pasakoti naujieną tam, kas ir taip puikiai žino, apie ką ji.

– Jūs manote, kad žinote, ką aš ketinu papasakoti?

Puaro linktelėjo.

– Nuo kada?..

Ji neužbaigė klausimo, tačiau jis paskubomis atsakė:

– Nuo tos akimirkos, kai pamačiau jūsų tėvo nuotrauką. Jūs labai panašūs, todėl neįmanoma suabejoti, kad jūs ir jis – giminaičiai. Kaip ir žmogus, kuris atvyko čia Inoko Ardeno pavarde.

Ji atsiduso – gilus, liūdnas atodūsis.

– Taip, taip, jūs teisus, nors vargšas Čarlzas nešiojo barzdą. Tai buvo mano pusbrolis, mesjė Puaro. Aš niekada gerai jo nepažinojau, bet kai buvome vaikai, drauge žaisdavome... O dabar aš jį atvedžiau į mirtį – atstumiančią, apgailėtiną mirtį...

Porą minučių vyravo tyla. Po to Puaro švelniai pasakė:

– Jūs papasakosite man...

Ji atitoko.

– Taip, tai reikia papasakoti. Mes buvome apgailėtinoje finansinėje padėtyje – štai nuo ko tai prasidėjo. Mano vyras... mano vyras turėjo rimtų nemalonumų... pačių bjauriausių nemalonumų. Jam grėsė negarbė, galbūt net kalėjimas... Tiesą sakant, dar ir dabar gresia. Patikėkite, mesjė Puaro, tas planas, kurį aš sudariau ir įgyvendinau, – tai mano planas, vyras su juo neturi nieko bendro. Jam apskritai nebūdingi tokio pobūdžio planai – jam tai pernelyg rizikinga. O aš niekada nebijojau rizikos. Ir tikriausiai niekada nebuvau skrupulinga rinkdamasi priemones. Visų pirma paskolinti pinigų aš paprašiau Rozalinos Kloud. Nežinau, ar būtų davusi man pinigų ar ne, bet įsikišo jos brolis. Jis buvo bjaurios nuotaikos ir nepelnytai – taip aš manau – įžeidė mane. Todėl, apmąstant planą ir jį įgyvendinant, manęs negraužė sąžinė. Reikia pasakyti, kad pernai mano vyras papasakojo man gana įdomią istoriją, kurią jis išgirdo klube. Kiek pamenu, jūs buvote ten tuo metu, todėl nesileisiu į smulkmenas. Tai leido daryti prielaidą, kad pirmasis Rozalinos vyras nemirė – o tokiu atveju ji, žinoma, neturėtų jokių teisių į Gordono pinigus. Savaime suprantama, kad tai tebuvo prielaida, tačiau ji nusėdo mūsų sąmonėse kaip mažutis šansas. Ir man staiga atėjo į galvą mintis, kad kai ką galima padaryti, pasinaudojus šia prielaida. Mano pusbrolis Čarlzas gyveno kaime ir labai varganai. Jis pabuvojo kalėjime ir neturėjo moralinių skrupulų, tačiau karo metu jis laikėsi puikiai. Paprašiau jo padėti mums... Žinoma, tai buvo šantažas ir nieko daugiau. Bet mes manėme, kad mums pavyks sutvarkyti šį reikalą. Aš galvojau, kad blogiausiu atveju Deividas Hanteris atsisakys mokėti. Nemaniau, kad jis galėtų kreiptis į policiją: tokio plauko žmonės kaip jis nemėgsta policijos...

Jos balsas tapo duslesnis.

– Mūsų planas tarsi ir pavyko. Apgauti Deividą buvo lengviau, nei mes manėme. Žinoma, pats Čarlzas negalėjo apsimesti Robertu Anderchėjumi. Rozalina būtų atpažinusi jį per akimirką. Laimei, ji išvažiavo į Londoną ir Čarlzui tai suteikė galimybę bent jau užsiminti, kad, galimas

dalykas, jis ir yra Robertas Anderchėjus. Taigi, kaip aš jau sakiau, Deividas, regis, užkibo ant meškerės. O užuot...

Dabar jos balsas ėmė drebėti.

– Mums derėjo žinoti, jog Deividas – pavojingas žmogus. Čarlzas mirė... nužudytas... Ir jeigu ne aš, dabar jis būtų gyvas. Aš pasiunčiau jį į mirtį...

Patylėjusi, vėl tęsė sausu tonu:

– Ar galite įsivaizduoti, ką aš išgyvenu nuo to laiko?

– Šiaip ar taip, – pasakė Puaro, – jūs greitai susigaudėte, ką daryti toliau. Tai jūs įkalbėjote majorą Porterį savo pusbrolį atpažinti kaip Robertą Anderchėjų?..

Bet ji pertraukė jį:

– Ne, prisiekiu jums, ne! – aistringai kartojo ji. – Tik ne tai! Niekas nebuvo labiau nustebintas, nei aš... Nustebinta? Ne, aš buvau tiesiog apstulbinta, kai tas majoras Porteris ėmė ir pareiškė, kad Čarlzas – mūsų Čarlzas! – yra Robertas Anderchėjus. Aš negalėjau šito suprasti. Ir iki šiol nesuprantu.

– Bet juk kažkas buvo nuėjęs pas majorą Porterį. Kažkas įkalbėjo jį ar papirko, kad jis patvirtintų, jog nužudytasis yra Anderchėjus...

Frensė ryžtingai pareiškė:

– Tik jau ne aš. Ir ne Džeremis. Nei jis, nei aš negalėtume to padaryti. O, suprantu, jums tai skamba absurdiškai! Jūs manote, kad jei aš galiu šantažuoti, tai taip pat lengvai galiu ir sukčiauti. Bet man tarp šantažo ir sukčiavimo – gili praraja. Turite suprasti: aš buvau visiškai įsitikinusi – o ir dabar esu – kad mes turime teisę į dalį Gordono pinigų. Buvau pasiryžusi apgaule gauti tai, ko man nepavyko gauti sąžiningu būdu. Tačiau sąmoningai ir apgalvotai atimti iš Rozalinos viską, melagingai paliudijus, kad ji nėra Gordono žmona... O ne, užtikrinu jus, mesjė Puaro, to aš negalėčiau padaryti. Prašau, patikėkite manimi.

– Mano manymu, – lėtai ištarė Puaro, – kiekvienas žmogus gali daryti tik tam tikros rūšies nusikaltimus. Aš tikiu jumis.

Po to jis įdėmiai pažvelgė į ją.

– Misis Kloud, ar jūs žinote, kad šiandien nusišovė majoras Porteris?

Ji nustėro. Plačiai atmerktose akyse sustingo siaubas.

– O ne, mesjė Puaro, negali būti!

– Taip, madam. Suprantate, majoras Porteris buvo sąžiningas žmogus. Jis atsidūrė sunkioje finansinėje padėtyje ir, atsiradus pagundai, kaip daugelis kitų, negalėjo atsispirti. Jam galėjo pasirodyti, jis galėjo įtikinti save, kad jo melas moraliai pateisinamas. Jis jau prieš tai buvo labai nusistatęs prieš moterį, kurią vedė jo draugas Anderchėjus. Jis manė, kad ji blogai pasielgė su jo draugu. O paskui ta beširdė maža avantiūristė ištekėjo už milijonieriaus ir užvaldė antrojo vyro turtą, nuskriausdama jo paties giminę. Galimybė įkišti jai pagalį į ratus Porteriui tikriausiai atrodė labai viliojanti. Jo manymu, ji to nusipelnė. Be to, atpažinęs nužudytąjį, jis pasirūpintų savo ateitimi. Kloudams atgavus savo teises, jis, Porteris, gautų savo dalį... Taip, aš suprantu, kokia didelė buvo pagunda. Tačiau, kaip ir daugeliui jo tipo žmonių, jam pristigo vaizduotės. Jis nė nenutuokė, kad taip siaubingai jausis kvotos metu. Tai buvo akivaizdu. O artimiausiu metu jam būtų tekę pakartoti tą patį melą davus priesaiką. Ir ne tik tai: buvo suimtas žmogus, apkaltintas žmogžudyste, ir nužudytojo atpažinimas tapo svariu tokio kaltinimo argumentu. Majoras grįžo namo, sąžiningai pažvelgė į faktus ir pasirinko tą išeitį, kuri jam atrodė pati geriausia.

– Jis nusišovė?

– Taip.

– Jis nepasakė, kas... Kas? – sumurmėjo Frensė.

Puaro lėtai papurtė galvą.

– Ne. Jis turėjo savą garbės kodeksą. Jokių nuorodų į tą, kas įkalbėjo jį duoti melagingą priesaiką.

Puaro įdėmiai žiūrėjo į moterį. Taip, be abejonės, po šios naujienos jai palengvėjo. Tačiau tai būtų buvę natūralu bet kuriuo atveju...

Ji atsistojo ir priėjo prie lango, o paskui tarė:

– Taigi, mes esame tokioje pačioje padėtyje, kaip ir iš pradžių...

Puaro norėjosi žinoti, apie ką ji dabar galvoja.

XI

Kitą rytą inspektorius Spensas pavartojo beveik tą patį išsireiškimą, kaip ir Frensė.

– Taigi, mes vėl ten, kur ir pradėjome, – atsidusdamas pasakė jis. – Turime sužinoti, kas gi toks tas Inokas Ardenas.

– Tai aš jums galiu pasakyti, inspektoriau, – ištarė Puaro. – Jo tikrasis vardas – Čarlzas Trentonas.

– Čarlzas Trentonas! – inspektorius švilptelėto. – Hm, vienas iš tų Trentonų... Taip, reikia manyti, kad tai ji įkalbėjo jį... tai yra misis Džeremi... Bet vargu ar mes galėsime įrodyti jos ryšį su šiuo reikalu. Čarlzas Trentonas. Man regis, aš prisimenu...

Puaro linktelėjo.

– Taip. Jis buvo teisiamas.

– Pamenu. Jeigu neklystu, sukčiavimas viešbučiuose. Dažniausiai lankydavosi „Rico“ viešbutyje, išeidavo iš ten, tarsi būtų jo gyventojas, ir pirkdavo „Rols Roisą“ su sąlyga, kad mėgins jį visą rytą. Apvažiuodavo brangias parduotuves ir pirkdavo daiktus. Galiu jus patikinti, kad čekiais, duotais žmogaus, kurio prie įėjimo laukia „Rols Roisas“, kad nuvežtų pirkinius į „Ricą“, neabejojama. Be to, jo manieros puikios, jis gerai išauklėtas. Jis iš tikrųjų savaitę kitą gyvena viešbutyje, o tada, kai tik ima kilti įtarimai, ramiai pasišalina, pigiai išparduodamas įvairius daiktus draugams, pas kuriuos užsuka... Čarlzas Trentonas... Hm... – Inspektorius pažvelgė į Puaro. – Tai jūs visa tai sužinojote, ar ne?

– Kaip sekasi su byla prieš Deividą Hanterį?

– Mums teks jį paleisti. Tą vakarą pas Ardeną buvo moteris. Mes remiamės ne tik tos senos raganos pasakojimu. Džimis Pirsas ėjo namo – jis buvo išprašytas iš „Šieno kupetos“ – po dviejų bokalų jis tampa mušeika – tai štai, jis matė, kaip kažkokia moteris išėjo iš „Elnio“ ir užėmė telefono būdelę netoli pašto. Tai buvo iškart po dešimtos. Sako, jog tai buvo visai jam nepažįstama moteris, kuri, jo manymu, apsistojo „Elnyje“. „Mergšė iš Londono“ – štai kaip jis ją pavadino.

– Jis matė ją iš arti?

– Ne, iš kitos gatvės pusės. Kas gi tokia ten iš tikrųjų buvo, mesjė Puaro?

– Jis nesakė, kaip ji buvo apsirengusi?

– Tvido paltas, oranžinis šalis ant galvos, kelnės ir ryškus makiažas. Sutampa su senosios ledi aprašymu.

– Taip, sutampa, – Puaro susiraukė.

– Tai kas gi ji? – paklausė Spensas. – Iš kur ji atsirado ir kur pradingo? Jūs žinote mūsų traukinių tvarkaraštį. Paskutinis traukinys į Londoną – devynios dvidešimt. O į Vormsli Hitą – dešimt valandų trys minutės. Gal ta moteris praleido čia visą naktį ir išvyko į Londoną rytiniu traukiniu, šeštą valandą aštuoniolika minučių? Gal ji čia buvo su nuosavu automobiliu? Gal ji išvažiavo su pakeleivinga?.. Mes išsiuntinėjome užklausimus į visas apylinkes – jokių rezultatų.

– O kaip dėl rytinio traukinio?

– Jis visuomet perpildytas, ir tarp kitko, daugiausia juo važiuoja vyrai. Manau, kad moteris būtų pastebėta – ypač tokio tipo moteris. Žinoma, ji galėjo atvažiuoti ir išvažiuoti automobiliu, tačiau šiais laikais Vormsli Veile iš karto atkreipia dėmesį į automobilį. Mes juk liekame magistralės pašonėje.

– O tą naktį automobilis nebuvo pastebėtas?

– Tik daktaro Kloudo automobilis. Jis važiavo pas ligonį. Reikia manyti, kad kas nors būtų atkreipęs dėmesį į nepažįstamą moterį automobilyje.

– Tai galėjo būti nebūtinai nepažįstama moteris, – lėtai ištarė Puaro. – Žmogus šiek tiek kauštelėjęs, be to, kelių šimtų jardų atstumu, galėjo ir neatpažinti vietinės gy-

ventojos, kurios jis gerai nepažįsta. Ypač jeigu ji apsirengė kitaip, nei čia priimta...

Spensas klausiamai pažvelgė į jį.

– Ar atpažintų tas jaunasis Pirsas, pavyzdžiui, Liną Marčmont? Jos nebuvo čia keletą metų.

– Tuo metu Lina Marčmont buvo „Baltojoje viloje" su savo motina, – pasakė Spensas.

– Jūs tuo įsitikinęs?

– Misis Lajonel Kloud – ta nenormali daktaro žmona – sako, kad skambino jai į „Baltąją vilą" dešimt minučių vienuoliktos. Rozalina Kloud buvo Londone. Misis Džeremi... Na, aš niekada nemačiau jos su kelnėmis, be to, ji beveik nesidažo. Ir jos niekaip nepavadinsi jauna.

– Mielas mano bičiuli, – Puaro palinko į priekį, – argi atspėsi moters amžių tamsią naktį, prie blyškios gatvės žibintų šviesos, ypač jei ji dar prisidažiusi?

– Paklausykite, Puaro, – paklausė Spensas, – kur link jūs sukate?

Puaro vėl atsilošė krėsle ir suraukė antakius.

– Kelnės, tvido paltas, oranžinis šalis, uždengiantis galvą, daug dažų, pamestas lūpdažis. Tai duoda peno apmąstymams...

– Galima pagalvoti, kad esate Delfų orakulas, – sumurmėjo inspektorius. – Nors aš jokio supratimo neturiu, kas tai yra, bet už tai jaunasis Greivsas mėgsta švaistytis panašiais žodeliais, kurie nė kiek jam nepadeda paieškose. Mesjė Puaro, ar dar bus kokių nors paslaptingų pareiškimų?

– Aš jau jums sakiau, – ištarė Puaro, – kad daug kas šioje byloje neteisinga. Kaip pavyzdį jums pateikiau numirėlį, kuris neatitiko Anderchėjaus charakteristikos. Yra žinoma, kad Anderchėjus buvo keistuolis su riteriškais įsitikinimais, senamadiškas ir konservatyvus. Žmogus „Elnio" viešbutyje buvo šantažuotojas; jam nebuvo nieko riteriško, senamadiško ir konservatyvaus. Net ir ypatingai keistu jo nepavadinsi – todėl aišku, kad tai nebuvo Anderchėjus. Jis negalėjo būti Anderchėjumi, nes žmonės nesikeičia. Įdomu čia tik tai, kad Porteris pavadino jį Anderchėjumi.

– Tai jus ir nuvedė pas misis Džeremi?

– Pas misis Džeremi mane nuvedė panašumas. Labai konkretūs veido bruožai. Trentoniškas profilis. Jums leidus netinkamai pajuokausiu – kaip Čarlzas Trentonas, numirėlis turėjo teisingus bruožus... Tačiau dar yra daug klausimų, į kuriuos reikia atsakyti. Kodėl Deividas Hanteris taip lengvai leidosi šantažuojamas? Ar galima garantuotai atsakyti? Ne. Taigi, jis taip pat elgiasi ne pagal savo charakterį. Po to Rozalina Kloud. Visas jos elgesys nepaaiškinamas, bet vieną dalyką man tikrai norėtųsi žinoti: kodėl ji bijo? Kodėl ji galvoja, kad jai būtinai atsitiks kas nors negero dabar, kai šalia jos nėra jos gynėjo – brolio? Kažkas yra tos baimės priežastis. Ir ji bijo prarasti ne turtą, o kažką daugiau. Galbūt ji nerimauja dėl savo gyvybės...

– Viešpatie aukščiausiasis! Mesjė Puaro, juk jūs nemanote...

– Pamenate, Spensai, jūs ką tik pasakėte, kad mes vėl esame ten, kur pradėjome. Tai reiškia, jog ir Kloudų šeima ten, kur ir buvo. Robertas Anderchėjus mirė Afrikoje. Ir Rozalinos gyvybė stovi tarp jų ir Gordono Kloudo pinigų...

– Jūs iš tikrųjų manote, kad kas nors iš jų galėtų tai padaryti?

– Taip, aš taip manau. Rozalinai Kloud dvidešimt šeši metai, ir nors psichiškai ji nestabili, tačiau fiziškai gana stipri ir sveika. Ji gali gyventi iki septyniasdešimties ar dar ilgiau. Ar jums, inspektoriau, neatrodo, kad kažkam keturiasdešimt keturi metai gali pasirodyti pernelyg ilgas laikotarpis?..

XII

Kai Puaro išėjo iš policijos poskyrio, su juo iš karto pasisveikino tetulė Ketė. Ji nešėsi daugybę pirkinių ir priėjo prie jo, dusdama iš nekantrumo.

– Tai taip siaubinga – tai, kas atsitiko majorui Porteriui, – pasakė ji. – Aš žinau, jo požiūris į gyvenimą buvo pernelyg materialistiškas. Suprantate, armijos rutina taip susiaurina akiratį, ir nors jis tiek laiko praleido Indijoje, bijau, kad ten jis aplenkė dvasines vertybes. Praleistos galimybės, mesjė Puaro! Tai visuomet sukelia liūdesį!..

Šios jaudinančios kalbos metu tetulė Ketė, matyt, visai pamiršo apie savo pirkinius. Netikėtai iš jos rankų iškrito paketas, o iš jo tiesiai į purvą išvirto liesa menkė. Tetulė Ketė ėmė taip blaškytis, kad, kol Puaro gelbėjo menkę, ji iš rankų paleido ir antrąjį paketą – ir skardinė su sirupu linksmai nuriedėjo per Haistrytą.

– Ačiū, mesjė Puaro! – tetulė Ketė paėmė į glėbį menkę, o Puaro nubėgo paskui skardinę. – O, dėkoju jums... aš tokia negrabi... tačiau mane tai labai nuliūdino. Tas nelaimingas žmogus... Taip, ji lipni, bet man, tiesą sakant, nepatogu naudotis jūsų nosine... Na, jūs labai malonus... Taigi, aš ir sakau, kad gyvendami mes mirštame, o mirdami mes gyvename... Nė kiek nenustebsiu, jei pamatysiu astralinį kūną kurio nors iš mano brangių mirusių draugų. Žinote, juos galima sutikti net gatvėje. Štai visai neseniai, vakare, aš...

– Neprieštarausite? – Puaro įkišo menkę gilyn į krepšį. – Taip, tai jūs sakėte?..

– Astraliniai kūnai, – pakartojo tetulė Ketė. – Aš paprašiau dvipensės monetos, nes turėjau tik puspenses. Tačiau tuo pat metu pagalvojau, kad tas veidas man pažįstamas. Aš tik negalėjau prisiminti, kieno jis... Taip ir neprisiminiau... Bet dabar manau, kad jis tikriausiai kažkokio žmogaus, kuris iškeliavo į aną pasaulį... galbūt jau seniai... todėl mano prisiminimas buvo visiškai miglotas... Tiesiog nuostabu, kad Apvaizda siunčia žmones, kurie mums reikalingi, net jeigu mums tereikia monetos telefonui. Viešpatie, kokia eilė konditerijos parduotuvėje! Tikriausiai gavo vyniotinio su uogiene arba pyragėlių. Tikiuosi, jog dar suspėsiu...

Misis Lajonel leidosi bėgti per gatvę ir prisijungė prie paniurusių moterų eilės, nusidriekusios palei konditerijos parduotuvę.

Puaro nuėjo Haistrytu. Užuot pasukęs į „Elnią“, jis patraukė į „Baltąją vilą“.

Jam labai norėjosi pasikalbėti su Lina Marčmont, be to, jis įtarė, kad ir Lina Marčmont būtų nieko prieš su juo pasišnekėti.

Buvo nuostabus rytas, tikrai vasariškas, su pavasariniu gaivumu, kuris vasarą dingsta.

Puaro išsuko iš kelio. Jis pamatė pėsčiųjų takelį, vedantį į viršų, palei „Ilgųjų gluosnių“ sodybą, ant kalvos, kur įsikūręs Feroubenkas. Šiuo keliu kelios dienos prieš mirtį, penktadienį, ėjo Čarlzas Trentonas. Pakeliui jis sutiko Rozaliną Kloud. Jis neatpažino jos ir tai nekeista, kadangi jis nebuvo Robertas Anderchėjus, o ji, savaime suprantama, dėl tos pačios priežasties nepažino jo. Tačiau kai jai parodė lavoną, ji prisiekė, kad niekada nėra mačiusi šio žmogaus. Ar ji taip pasakė saugumo sumetimais, ar dėl to, kad tą dieną buvo taip paskendusi savo mintyse, jog net nepažvelgė į veidą žmogui, su kuriuo prasilenkė? Jeigu taip, tai apie ką ji galvojo? Ar tik ji negalvojo apie Raulį Kloudą?

Puaro pasuko į šoninį keliuką, kuris vedė į „Baltąją vilą“. „Baltosios vilos“ sodas atrodė nuostabiai. Jame buvo daug žydinčių alyvų, o pievelės centre – sena išsišakojusi obelis. Po šia obelimi, sulankstomame krėsle pusiau gulomis sėdėjo Lina Marčmont.

Ji nervingai pašoko, kai Puaro ceremoningai palinkėjo jai labo ryto.

– Jūs išgąsdinote mane, mesjė Puaro! Negirdėjau kaip jūs priėjote. Tai jūs vis dar čia, Vorsmli Veile?

– Aš vis dar čia.

– Kodėl?

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– Tai puiki, nuošali vieta, kur galima pailsėti. Aš ilsiuosi.

– Džiaugiuosi, kad jūs čia, – pasakė Lina.

– Tai jūs nesakysite man, kaip visi kiti iš jūsų šeimos: „Kada grįšite į Londoną, mesjė Puaro?“ – ir nekantraudama nelauksite atsakymo?

– Jie nori, kad jūs grįžtumėte į Londoną?

– Regis, taip.

– Ne, aš to nenoriu.

– Matau. O kodėl, madmuazele?

– Todėl, kad tai reiškia, jog jūs nenusiraminote. Nepatikėjote, kad tai padarė Deividas Hanteris.

– O jūs taip stipriai trokštate, kad jis... pasirodytų esąs nekaltas?

Jis pastebėjo, kaip švelnus raudonis užliejo jos bronzinius skuostus.

– Savaime suprantama, aš nenoriu, kad pakartų žmogų už nusikaltimą, kurio jis nepadarė.

– Savaime suprantama... O taip!

– O policija yra nusistačiusi prieš jį, nes jis juos erzina. Tai blogiausias Deivido bruožas: jam patinka erzinti žmones.

– Policija nėra jau taip nusistačiusi prieš jį, kaip jūs manote, mis Marčmont. Nusistatę buvo prisiekusieji. Jie atsisakė koronerio patarimo ir paskelbė nuosprendį apie Deivido kaltumą, todėl policija buvo priversta suimti jį. Bet galiu jums pranešti, kad policija nėra patenkinta įrodymais, pateiktais prieš Deividą.

– Vadinasi, jie gali jį paleisti? – gyvai paklausė ji.

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– O jūsų, mesjė Puaro, manymu, kas įvykdė žmogžudystę?

Puaro lėtai ištarė:

– Tą vakarą „Elnyje" buvo kažkokia moteris.

Aš nieko nesuprantu, – sušuko Lina. – Kai mes manėme, kad tas žmogus – Robertas Anderchėjus, viskas atrodė labai paprasta. Kodėl nusišovė majoras Porteris? Mes atsidūrėme ten pat, kur ir pradėjome.

– Jūs – trečias žmogus, ištaręs šią frazę.

– Tikrai? – nustebo ji. – O ką jūs darote dabar, mesjė Puaro?

– Kalbuosi su žmonėmis. Štai ką darau. Paprasčiausiai kalbuosi su žmonėmis.

– Ir neklausinėjate jų apie žmogžudystę?

Puaro papurtė galvą.

– Ne, aš tik... kaip čia pasakius... renku paskalas.

– Ir tai padeda?

– Kartais – taip. Jūs nustebtumėte išgirdusi, kiek daug aš sužinojau apie gyvenimą Vormsli Veile per paskutiniąsias savaites. Žinau, kas kur ėjo pasivaikščioti, ką sutiko, o kartais – apie ką jie kalbėjo. Pavyzdžiui, aš žinau, kad tas Ardenas ėjo į kaimą keliuku palei Feroubenko sodybą ir paklausė misterio Raulio Kloudo kelio, kad jis neturėjo bagažo, o tik kuprinę. Žinau, kad Rozalina Kloud prieš tai praleido daugiau kaip valandą Raulio Kloudo fermoje ir ten jautėsi laiminga, o tai taip neįprasta jai.

– Taip, – patvirtino Lina, – Raulis man minėjo. Jis sakė, kad ji buvo panaši į tarnaitę, gavusią laisvą dieną.

– Aha, jis taip pasakė? – Puaro patylėjo, o paskui tęsė: – Taip, aš žinau aibę istorijų apie tai, kas kur vaikščiojo. Ir girdėjau aibę istorijų apie žmones, atsidūrusius sunkioje materialinėje padėtyje. Pavyzdžiui, apie jus ir jūsų motiną.

– Tai ne paslaptis, – pasakė Lina. – Mes visi mėginome išspausti pinigų iš Rozalinos. Jūs tai turite omenyje, ar ne?

– Aš to nesakiau.

– Bet juk tai tiesa! Ir aš spėju, jog girdėjote paskalas apie mane, Raulį ir Deividą.

– Tačiau juk jūs ketinate ištekėti už Raulio Kloudo?

– Ar ketinu? O kad aš pati žinočiau... Būtent tai aš ir

mėginau nuspręsti tą dieną, kai Deividas išbėgo iš miško. Ta mintis mano galvoje buvo panaši į didelį klaustuką. Ką man daryti? Ką man daryti? Regis, net traukinys slėnyje uždavė tą patį klausimą. Garvežio dūmai danguje atrodė kaip klaustukas.

Puaro veide atsirado keista išraiška.

Neteisingai supratusi jį, Lina sušuko:

– Na nejaugi jūs, mesjė Puaro, nematote, kaip tai sunku? Ir Deividas čia niekuo dėtas. Tai aš pasikeičiau. Manęs čia nebuvo tris... beveik keturis metus. Dabar aš grįžau, bet grįžau visai kitas žmogus. Ir tai visuotinė tragedija. Žmonės grįžta namo pasikeitę, turi vėl pratintis prie ankstesnio gyvenimo. Neįmanoma, išvykus ir gyvenant kitokį gyvenimą, nepasikeisti.

– Jūs neteisi, – paprieštaravo Puaro. – Gyvenimo tragedija yra ta, kad žmonės nesikeičia.

Ji nustebusi pažvelgė į jį ir papurtė galvą.

– Taip, taip, – tvirtino jis. – O kodėl jūs išvykote viena iš pirmųjų?

– Kodėl? Išėjau į armiją, tarnauti.

– Taip, taip. Bet kodėl išėjote į armiją viena iš pirmųjų? Jūs buvote susižadėjusi. Mylėjote Raulį Kloudą. Juk jūs galėjote dirbti fermoje, čia, Vormsli Veile?

– Tikriausiai galėjau. Tačiau aš nenorėjau...

– Jūs norėjote išvažiuoti iš čia. Norėjote pabūti užsienyje, pamatyti gyvenimo. Jūs, galbūt, norėjote pasitraukti nuo Raulio Kloudo. Ir dabar jūs nerami, jums vis dar norisi... išvažiuoti! O ne, madmuazele, žmonės nesikeičia!

– Kai buvau Rytuose, ilgėjausi namų! – sušuko Lina tarsi gindamasi.

– Taip, taip. Jums norėjosi būti ten, kur jūsų nėra. Ir taip gal bus visada. Mintyse piešiate paveikslą, pavyzdžiui, kaip Lina Marčmont grįžta namo... Tačiau tas paveiklas netampa realybe, nes ta Lina Marčmont, kurią jūs įsivaizduojate, nėra tikroji Lina Marčmont. Tai ta Lina Marčmont, kokia jūs norėtumėte būti.

Lina su kartėliu paklausė:

– Vadinasi, jūsų manymu, aš niekuomet ir niekur nebūsiu patenkinta?

– Aš to nesakau. Tačiau aš tvirtinu: kuomet ruošėtės važiuoti, jūs nebuvote laiminga susižadėjusi su Rauliu, ir dabar, kai grįžote, esate nelaiminga.

Lina nuskynė lapelį ir susimąsčiusi kramtė jį.

– Jūs, mesjė Puaro, velniškai gerai gaudotės.

– Tai mano amatas, – kukliai atsakė Puaro. – Manau, kad yra dar viena tiesa, kurios jūs dar nepripažinote.

– Jūs turite omenyje Deividą? Jūs manote, kad aš myliu Deividą?

– Na, tai jau jums pačiai spręsti, – santūriai sumurmėjo Puaro.

– O aš nežinau! Jame slypi kažkas, ko aš bijau. Bet kažkas ir traukia mane... – minutėlę patylėjusi, ji kalbėjo toliau: – Vakar aš kalbėjausi su jo brigados vadu. Kai jis išgirdo, kad Deividas suimtas, jis atvažiavo čia sužinoti, kuo gali padėti. Vadas pasakojo man, koks neįtikėtinai drąsus buvo Deividas. Jis sakė, kad Deividas buvo vienas iš drąsiausių žmonių, kada nors tarnavusių pas jį. Ir vis dėlto, mesjė Puaro, nepaisant visko, ką jis kalbėjo, į visus jo pagyrimus, man susidarė toks įspūdis, kad jis yra ne visiškai įsitikinęs, jog Deividas to nepadarė...

– O jūs irgi nesate įsitikinusi?

Lina kreivai ir kažkaip gailiai nusišypsojo.

– Ne... Suprantate, aš niekuomet nepasitikėjau Deividu. O argi galima mylėti žmogų, kuriuo nepasitiki?

– Vis dėlto, galima.

– Aš visuomet buvau neteisinga Deividui, todėl, kad niekuomet nepasitikėjau juo... Tikėjau bjauriomis vietinėmis paskalomis... Tikėjau užuominoms, kad Deividas iš tikrųjų ne Deividas Hanteris, o tiesiog Rozalinos Kloud draugelis... Man pasidarė gėda, kai aš sutikau tą brigados vadą ir jis papasakojo man, kad pažinojo Deividą nuo mažumės, dar Airijoje.

– Neįtikėtina, – sumurmėjo Puaro, – kaip žmonės mėgsta viską daryti atvirkščiai.

– Ką norite tuo pasakyti?

– Tik tai, ką pasakiau. Prisiminkite, ar tą vakarą, kai įvyko žmogžudystė, jums skambino misis Kloud – turiu omenyje daktaro žmoną?

– Tetulė Ketė? Taip, skambino.

– Apie ką kalbėjotės?

– Kažkokia neįtikėtina painiava su kažkokiomis ataskaitomis...

– Ji skambino iš savo namų?

– Ne, jos telefonas kaip tik buvo sugedęs. Jai teko eiti į telefono būdelę.

– Dešimt minučių vienuoliktos?

– Maždaug tuo laiku. Mūsų laikrodžiai niekuomet nerodo tikslaus laiko.

– Maždaug tuo laiku, – susimąstęs pakartojo Puaro ir delikačiai tęsė: – Tai buvo ne vienintelis jūsų telefoninis pokalbis tą vakarą?

– Ne, – trumpai atsakė Lina.

– Deividas Hanteris skambino jums iš Londono?

– Taip, – staiga ji užsiplieskė. – Numanau, jog norite žinoti, ką jis pasakė?

– O, aš nedrįsčiau...

– Taip, prašau, galite tai sužinoti! Jis pasakė, kad išvyksta... dingsta iš mano gyvenimo. Jis pasakė, kad nesuteiks man laimės ir kad niekuomet netaptų teisuoliu... netgi dėl manęs.

– Ir kadangi tai, greičiausiai, buvo tiesa, ji jums nepatiko, – pasakė Puaro.

– Tikiuosi, jog jis išvažiuos, tai yra, jeigu jį visiškai išteisins... Tikiuosi, jie abu išvyks į Ameriką ar dar kur nors. Tuomet, galbūt, mes liausimės galvoti apie juos... Mokysimės stovėti ant savo nuosavų kojų... Mes nebejausim priešiškumo...

– Priešiškumo?

– Taip. Pirmąkart aš pajaučiau tai per vakarėlį pas tetulę Ketę. Ji surengė vakarėlį. Galbūt dėl to, kad buvau neseniai grįžusi iš užsienio, mano nervai buvo įtempti. Aš pajaučiau, kaip tas priešiškumas sklando aplink mus ore. Priešiškumas jai – Rozalinai Kloud. Nejaugi jūs nesuprantate? Mes troškome jos mirties – mes visi! Troškome, kad ji mirtų... O tai siaubinga – trokšti, kad tas, kas niekuomet nepadarė jums nieko pikto, numirtų...

– Savaime suprantama, kad tik jos mirtis gali duoti

naudos jūsų šeimai, – dalykiniu tonu pasakė Puaro.

– Jūs norėjote pasakyti, naudos materialiniu požiūriu. Jau vien Rozalinos buvimas čia padarė mums visais atžvilgiais daug žalos. Pavydėti žmogui, pykti ant jo, kaulyti iš jo yra nesveika kiekvienam. Ir dabar ji visai viena čia, Feroubenke. Ji panaši į vaiduoklį, ji atrodo mirtinai išsigandusi, ji atrodo... O! Ji atrodo taip, tarsi kraustytųsi iš proto. Ir neleidžia jai padėti. Nei vienam iš mūsų. Mes visi mėginome. Mama kvietė ją pasisvečiuoti pas mus, teta Frensė kvietė ją pas save. Netgi tetulė Ketė buvo nuėjusi pas ją ir siūlėsi pagyventi pas ją Feroubenke. Tačiau dabar ji nenori turėti jokių reikalų su mumis, ir aš jos nekaltinu. Ji netgi nenorėjo pasimatyti su Deivido brigados vadu. Manau, jog ji serga, serga nuo nerimo, baimės ir sielvarto. O mes nieko nedarome dėl jos, nes ji mums neleidžia.

– O jūs mėginote? Asmeniškai jūs?

– Taip, – atsakė Lina. – Nuėjau ten vakar. Aš paklausiau, ar negaliu kuo nors padėti. Ji pažvelgė į mane... – Staiga Lina sudrebėjo. – Man atrodo, ji manęs nekenčia. Ji atsakė: „Iš jūsų, kad ir kas atsitiktų, nepriimsiu jokios pagalbos“. Manau, jog Deividas liepė jai likti Feroubenke, o ji visuomet daro tai, ką liepia Deividas. Raulis nešė jai kiaušinių ir sviesto iš „Ilgųjų gluosnių“. Man regis, iš mūsų visų jai patinka tik Raulis. Ji padėkojo jam ir pasakė, kad jis visuomet jai geras. Iš tiesų Raulis geras.

– Yra žmonių, – pasakė Puaro, – kuriems jauti didelę simpatiją, didžiulį gailestį, žmonių, kuriems tenka nešti pernelyg didelę naštą. Man labai gaila Rozalinos Kloud. Jei galėčiau, padėčiau jai. Netgi dabar, jei ji sutiktų mane išklausyti...

Staiga jis ryžtingai pakilo.

– Paklausykite, madmuazele, – tarė jis, – eime į Feroubenką.

– Jūs norite, kad eičiau su jumis?

– Jeigu jūs pasiruošusi būti kilni ir jautri.

– Taip, aš pasiruošusi. Žinoma, pasiruošusi! – sušuko Lina.

XIII

Po penkių minučių jie buvo Feroubenko sodyboje. Privažiuojamoji alėja vinguriavo kalvos šlaitu tarp kruopščiai pakirptų rododendrų krūmų. Gordonas Kloudas negailėjo nei pastangų, nei pinigų, kad padarytų Feroubenką puošnų ir prašmatnų.

Kambarinė, kuri atidarė jiems duris, atrodė nustebusi ir abejojo, ar jie galės pamatyti misis Kloud.

– Madam dar neatsikėlė, – pasakė ji.

Šiaip ar taip, ji nuvedė juos į svetainę ir užkopė į viršų pranešti apie svečius.

Puaro apsižvalgė. Jis lygino šį kambarį su Frensės Kloud svetaine. Frensės svetainė buvo jauki ir atspindėjo šeimininkės charakterį. O svetainė Feroubenke buvo beveidė – ji bylojo tik apie turtą ir gerą skonį. Tuo pasirūpino Gordonas Kloudas: kambaryje viskas buvo geros kokybės, tačiau nebuvo jokio asmeninio pasirinkimo ženklo, niekas neatspindėjo kambario šeimininkės skonio. Rozalina gyveno čia, Feroubenke, kaip galėjo gyventi svetimšalis turistas „Rice“ arba „Savojoje“.

„Įdomu, – pagalvojo Puaro, – o kita...“

Lina nutraukė jo apmąstymus paklaususi, apie ką jis galvoja ir kodėl jis taip paniuręs.

– Sakoma, madmuazele, kad nuodėmę išperka mirtis. Bet man atrodo, kad nuodėmę galima išpirkti ir prabanga. Ir ar lengvesnė tokia bausmė – būti atskirtai nuo įprasto gyvenimo? O kai jis sušmėžuos tolumoje, kelias į jį bus atkirstas...

Jis nutilo. Kambarinė, staiga praradusi visą savo santūrumą ir tapusi pagyvenusia išsigandusia moterimi, įbėgo į kambarį ir, mikčiodama, springdama žodžiais, ištarė:

– O mis Marčmont... o sere... šeimininkė... viršuje... jai labai blogai... ji neatsiliepia, aš negalėjau jos pažadinti, o jos ranka visiškai šalta...

Staigiai pasisukęs, Puaro išbėgo iš kambario. Lina ir tarnaitė nusekė jam iš paskos. Jis pasileido į viršų, į antrą aukštą. Kambarinė parodė į atidarytas duris tiesiai prieš laiptus.

Tai buvo didelis puošnus miegamasis. Pro atvertus langus skaisčiai tvieskė saulė, apšviesdama brangius kilimus ant grindų.

Plačioje raižytoje lovoje gulėjo Rozalina. Atrodė, jog ji miega. Jos ilgos tamsios blakstienos buvo nuleistos, galva labai natūraliai gulėjo ant pagalvės. Vienoje rankoje Rozalina laikė suglamžytą nosinę. Ji buvo panaši į nusiminusį vaiką, kuris verkė tol, kol užmigo.

Puaro paėmė jos ranką ir mėgino užčiuopti pulsą. Ranka buvo šalta kaip ledas. Jo spėjimas pasitvirtino.

Jis tyliai pasakė Linai:

– Ji jau seniai mirusi. Mirė miegodama.

– O, sere! Ką gi mes dabar darysime? – kambarinė pravirko.

– Kas jos gydytojas?

– Dėdė Lajonelis, – atsakė Lina.

Puaro liepė kambarinei paskambinti daktarui Kloudui ir ji, vis dar kūkčiodama, išėjo iš kambario.

Puaro žingsniavo po kambarį. Ant baltos kartoninės dėžutės, gulėjusios šalia lovos, jis pamatė užrašą: „Po vieną miltuką prieš miegą". Apsukęs ranką nosine, Puaro atidarė dėžutę. Ten buvo likę dar trys miltukai. Jis nuėjo per kambarį link židinio, o po to prie rašomojo stalo. Kėdė priešais jį buvo atitraukta, aplankas atverstas. Jame gulėjo lapas su žodžiais, išvedžiotais vaikišku, nesusiformavusiu raštu: *„Nežinau, ką daryti... Daugiau nebegaliu... Aš taip nusidėjau. Turiu kam nors papasakoti ir nusiraminti... Iš pradžių aš nenorėjau būti tokia bloga. Nežinojau, kas iš to išeis. Turiu užrašyti..."*

Paskutiniai žodžiai nutrūko lygia linija. Rašiklis buvo numestas. Puaro stovėjo ir žiūrėjo į tą raštelį. Lina vis dar stovėjo prie lovos, žvelgdama į negyvą jauną moterį.

Staiga durys atsidarė ir į kambarį įsiveržė Deividas.

– Deividai! – metėsi prie jo Lina. – Jus paleido? Aš taip džiaugiuosi...

Jis numojo ranka į jos žodžius ir į ją, beveik grubiai patraukęs ją iš kelio, ir palinko virš nejudančios baltos figūros.

– Roza! Rozalina! – Jis prisilietė prie jos rankos, paskui atsisuko į Liną. Jo veidas degė iš įsiūčio, tačiau žodžiai nuskambėjo garsiai ir lėtai:

– Taigi, jūs nužudėte ją? Galų gale jūs atsikratėte jos! Iš pradžių atsikratėte manęs, įkišote mane į kalėjimą, o paskui visi drauge pašalinote iš kelio ir ją! Visi kartu ar vienas iš jūsų? Šiaip ar taip, man vis tiek! Jūs ją nužudėte! Jums norėjosi tų prakeiktų pinigų – dabar jie jūsų! Tik dėl jos mirties gaunate tuos pinigus! Dabar išlįsite iš skolų! Jūs visi būsite turtingi – kompanija šlykščių žmogžudžių ir vagių, štai kas jūs! Nedrįsote prisiliesti prie jos, kol aš buvau šalia. Mokėjau apginti savo seserį – ji juk niekuomet nemokėjo apginti savęs. Bet kai ji liko čia viena, jūs pasinaudojote proga...

Jis nutilo, susvyravo ir tyliu drebančiu balsu ištarė:

– Žmogžudžiai!

Lina sušuko:

– Ne, Deividai! Ne, jūs klystate! Niekas iš mūsų nenorėjo jos nužudyti. Mes negalėtume to padaryti.

– Lina Marčmont, vienas iš jūsų tai padarė. Ir jūs tai žinote taip pat gerai, kaip ir aš!

– Prisiekiu, mes to nedarėme, Deividai! Prisiekiu, kad mes to nedarėme!

Jo laukinis žvilgsnis tapo šiek tiek švelnesnis.

– Gal ir ne jūs, Lina...

– Ne, Deividai, prisiekiu jums, ne...

Erkiulis Puaro žengė žingsnį į priekį ir kostelėjo. Deividas atsigręžė į jį.

– Mano manymu, jūsų išvados labai dramatiškos, – pasakė Puaro. – Kodėl iš karto daryti išvadą, kad jūsų sesuo nužudyta?

– Sakote, kad ji nenužudyta? Jūs tai vadinate, – jis parodė į kūną lovoje, – natūralia mirtimi? Taip, Rozalinos nervai šlubavo, tačiau ji nesirgo jokiomis rimtomis ligomis. Jos širdis buvo visiškai sveika.

– Praeitą naktį, – pasakė Puaro, – prieš atsiguldama, ji sėdėjo čia ir rašė...

Deividas nusekė paskui jį, palinko virš popieriaus lapo.

– Raštelio nelieskite, – perspėjo jį Puaro.

Deividas atitraukė rankas ir, ramiai stovėdamas, perskaitė raštelį.

Po to greitai pasuko galvą ir tiriamai pažvelgė į Puaro.

– Jūs manote, kad tai savižudybė? Ir ko gi Rozalinai žudytis?

Į tą klausimą atsakė ne Puaro balsas. Tarpduryje nuskambėjo ramus vyresniojo inspektoriaus Spenso balsas:

– Tarkime, kad praeito antradienio vakarą misis Kloud buvo ne Londone, o Vormsli Veile... Tarkime, kad ji nuėjo aplankyti žmogaus, kuris šantažavo ją... Tarkime, kad nervinio priepuolio metu ji nužudė jį...

Deividas staigiai atsigręžė į Spensą. Jo žvilgsnis buvo įdėmus ir piktas.

– Antradienio vakare mano sesuo buvo Londone. Ji buvo numeryje, kai aš grįžau vienuoliktą valandą.

– Taip, – pasakė inspektorius, – taip sakote jūs. Ir galiu pasakyti, jūs tvirtai laikotės savo versijos. Bet aš neprivalau tikėti jūsų žodžiais. Ir, šiaip ar taip, šiek tiek per vėlu dėl to ginčytis. – Jis mostu parodė į lovą. – Jai jau niekada neteks stoti prieš teismą.

XIV

– Jis nenori to pripažinti, – tarė Spensas. – Bet mano manymu, jis pats žino, kad žmogžudystę įvykdė ji.

Sėdėdamas savo kabinete policijos poskyryje, jis žvelgė į Puaro.

– Juokinga, kad mes taip kruopščiai tikrinome jo alibi ir visai negalvojome apie ją. O tuo tarpu nėra jokių įrodymų, kad tą naktį ji buvo savo numeryje Londone. Mes rėmėmės tik jo žodžiais, tikėdami, jog ji buvo ten. Visą tą laiką mes žinojome, kad tik du žmonės buvo suinteresuoti Ardeno mirtimi – tai Deividas ir Rozalina Kloud. Ir aš strimgalviais lėkiau paskui jį, o ją pamiršau. Suprantate, ji atrodė tokia trapi... netgi šiek tiek kuoktelėjusi... Bet, galbūt, čia ir slypi mįslės raktas. Tikėtina, kad Deividas Hanteris paskubėjo ją išsiųsti į Londoną būtent dėl šios priežasties. Galbūt jis suprato, kad ji gali pamesti galvą, ir žinojo, jog tokios būsenos ji tampa pavojinga. Juokinga ir tai, kad aš dažnai matydavau ją su oranžine suknele – tai buvo jos mėgstamiausia spalva. Oranžiniai šaliai, dryžuota oranžinė suknelė, oranžinė beretė. Ir nepaisant to, netgi kai senoji misis Lidbeter davė jaunos moters su oranžiniu šaliu ant galvos aprašymą, aš nesusiprotėjau, kad tai galėjo būti pati misis Gordon. Aš vis dėlto manau, kad mergina buvo nepilno proto ir negalėjo atsakyti už savo elgesį. Sprendžiant iš jūsų pasakojimo apie jos apsilankymą bažnyčioje, ji buvo kaip nesava dėl sąžinės priekaištų ir kaltės jausmo.

– Ji pripažino savo kaltę, taip, – pasakė Puaro.

Susimąstęs Spensas kalbėjo toliau:

– Ji, matyt, užpuolė Ardeną beprotybės priepuolio metu. Nemanau, kad jis būtų ką nors įtaręs. Jis, žinoma, nesisaugojo tokios smulkutės merginos...

Tylėdamas, akimirką jis mąstė, o po to pasakė:

– Viena man dar nėra visiškai aišku. Kas papirko Porterį? Jūs sakote, kad ne misis Džeremi. O aš lažinuosi, kad tai jos darbas.

– Ne, – paprieštaravo Puaro, – ne misis Džeremi. Ji neigia tai ir aš ja tikiu. Tuo atžvilgiu aš buvau kvailas. Man jau seniai reikėjo susiprotėti, kas tai padarė. Pats majoras Porteris man tai pasakė.

– Jis pasakė jums?

– Žinoma, netiesiogiai. Jis net nežinojo, kad tai padarė.

– Na, ir kas gi?

Puaro pakreipė galvą ant šono.

– Pirmiau leiskite man užduoti jums du klausimus?

Vyresnysis inspektorius nustebo.

– Klauskite visko, ko norite.

– Kokie migdomieji vaistai buvo dėžutėje prie Rozalinos Kloud lovos?

– Tie milteliai? – dar labiau nustebo inspektorius. – O, jie visiškai nekenksmingi. Bromidas. Raminantis preparatas. Ji gėrė po vieną miltuką kas vakarą. Savaime suprantama, mes paėmėme juos ištirti. Su jais viskas tvarkoje.

– Kas jų priraše?

– Daktaras Kloudas.

– Kada jis jų priraše?

– O, jau seniai.

– O kokie nuodai nužudė ją?

– Na, mes dar neturime skrodimo rezultatų, bet aš manau, kad čia nėra jokių abejonių. Morfijus, ir labai didelė dozė.

– O pas ją radote morfijaus?

Spensas smalsiai pažvelgė į pašnekovą.

– Ne. Ką jūs tuo norite pasakyti, mesjė Puaro?

– Dabar pereisiu prie antro klausimo, – neatsakydamas, toliau kalbėjo Puaro. – Deividas Hanteris skambino Linai Marčmont iš Londono antradienio vakare, vienuo-

liktą valandą penkios minutės. Jūs sakote, kad tikrinote tą skambutį. Tai buvo vienintelis tarpmiestinis skambutis iš to buto „Šeperdskorte". O į tą butą niekas neskambino tą vakarą?

– Vienas toks skambutis buvo. Dešimtą valandą penkiolika minučių. Be to, iš Vormsli Veilo. Skambino iš telefono automato.

– Aišku. – Puaro nutilo.

– Kokia nors geniali išvada, mesjė Puaro?

– Ar į tą skambutį atsiliepė? Turiu omenyje – ar telefonistė gavo atsakymą iš Londono abonento?

– Aš suprantu, ką jūs norite pasakyti, – ištarė Spensas lėtai. – Iš to seka, jog bute kažkas buvo. Tai negalėjo būti Deividas Hanteris: jis dar buvo traukinyje, pakeliui į namus. Tuomet išeina, kad tai buvo Rozalina Kloud. O jeigu taip, tai Rozalina Kloud tuo metu negalėjo būti „Elnyje". Jūs, mesjė Puaro, norite pasakyti, kad moteris su oranžiniu šaliu buvo ne Rozalina Kloud. O jeigu taip, tai ne Rozalina Kloud nužudė Ardeną. Tuomet kodėl ji nusižudė?

– Į šį klausimą atsakyti lengva, – pasakė Puaro. – Ji nenusižudė. Rozalina buvo nužudyta.

– Ką?!

– Ji buvo apgalvotai ir šaltakraujiškai nužudyta.

– Bet kas tuomet nužudė Ardeną? Mes jau nebeįtariame Deivido...

– Ne, Ardeną nužudė ne Deividas.

– O dabar jūs nebeįtariate ir Rozalinos? Bet, velniai rautų, tik šie du turėjo kažkokius motyvus...

– Taip, – pasakė Puaro. – Motyvai. Būtent jie mus ir suklaidino. Jeigu A turėjo motyvų nužudyti C, o B turėjo motyvų nužudyti D, mums atrodo neįtikėtina, kad A nužudė D, o B nužudė C, ar ne?

Spensas sudejavo.

– Paprasčiau, mesjė Puaro, paprasčiau. Aš visiškai nesuprantu, ką jūs norite pasakyti tais jūsų A, B ir C...

– Tai sudėtinga, – sutiko Puaro. – Tai labai sudėtinga. Todėl, kad čia, prieš jus – du skirtingų rūšių nusikaltimai, taigi turi būti ir du skirtingi žudikai. Įeina Pirmasis žudikas, įeina Antrasis žudikas...

– Necituokite Šekspyro, – dejavo Spensas. – Tai ne Elžbietos laikų drama.

– O ne, tai kaip tik pagal Šekspyrą. Čia akivaizdūs visi jausmai, žmogiški jausmai, kuriais mėgavosi Šekspyras: pavydas, neapykanta, netikėti poelgiai dėl užsiplieskusių aistrų. Taip pat ir siekis pasinaudoti laimingu atsitiktinumu: „Potvyniai būna ir žmonių reikaluose. Potvynis, kuris – jei nepražiopsosi – atves prie turtų..." Kažkas vaidino šį vaidmenį, vyresnysis inspektoriau. Pasinaudoti pasitaikiusia galimybe ir pakreipti ją norima linkme – viskas buvo puikiai atlikta, ir taip pat, jūsų panosėje.

Susierzinęs Spensas pasitrynė nosį.

– Kalbėkite aiškiau, mesjė Puaro, – maldavo jis. – Jei galite, pasakykite tai, ką galvojate.

– Būsiu aiškus ir skaidrus kaip krištolas. Priešais mus trys mirtys, ar ne? Jūs sutinkate su tuo? Trys žmonės mirė...

Spensas klausiamai pažvelgė į jį.

– Taip, sakyčiau, jog taip. Ar tik neketinate manęs įtikinėti, kad vienas iš tų trijų dar gyvas?

– Ne, ne, – pasakė Puaro. – Jie mirę. Bet kaip jie mirė? Kaip jūs klasifikavote jų mirtis?

– Na, kalbant apie tai, mesjė Puaro, tai jums yra žinoma mano nuomonė. Viena žmogžudystė ir dvi savižudybės. Tačiau, pasak jūsų, paskutinė savižudybė – ne savižudybė, bet antra žmogžudystė.

– Mano manymu, – prakalbo Puaro, – čia įvyko viena savižudybė, vienas nelaimingas atsitikimas ir viena žmogžudystė.

– Nelaimingas atsitikimas? Norite pasakyti, kad misis Kloud nusinuodijo atsitiktinai? O gal jūs manote, kad majoras Porteris nusišovė per nelaimingą atsitikimą?

– Ne, – atsakė Puaro. – Nelaimingas atsitikimas buvo Čarlzo Trentono arba, kitaip sakant, Inoko Ardeno mirtis.

– Nelaimingas atsitikimas! – inspektorius pratrūko. – Atsitiktinumas? Ir jūs tai sakote apie labai žiaurų nužudymą, kai žmogaus galva sutrupinta daugybės smūgių?

Nė kiek neįsižeidęs dėl tokio protrūkio, Puaro ramiai atsakė:

– Kai pasakiau „nelaimingas atsitikimas“, turėjau omenyje, kad nebuvo ketinimo nužudyti.

– Nebuvo ketinimo nužudyti, kai žmogaus galva taip sudaužyta?! Gal norite pasakyti, kad ją užpuolė nepakaltinamas asmuo?

– Manau, kad tai panašu į tiesą, tačiau ne visai ta prasme, kokią turite omenyje jūs.

– Mūsų atveju vienintelė ne visai normali moteris buvo misis Gordon. Aš pastebėjau, kad kartais ji atrodydavo labai keistai. Žinoma, misis Lajonel taip pat ne be keistenybių, tačiau ji niekuomet nepraranda savitvardos. Na, o misis Džeremi galva veikia geriau, nei kieno nors kito. Tarp kitko, jūs teigiate, kad ne misis Džeremi papirko Porterį?

– Ne. Aš žinau, kas tai padarė. Ir kaip sakiau, Porteris pats apie tai prasitarė. Viena nereikšminga pastaba... Ach, esu pasiryžęs išplakti save už tai, kad iš karto to nepastebėjau!..

– O kodėl jūsų anoniminis pamišėlis ABC nužudė Rozaliną Kloud? – Spenso balsas skambėjo vis skeptiškiau.

Puaro energingai papurtė galvą.

– Visiškai ne taip. Būtent čia pasišalina Pirmasis žudikas ir į sceną išeina Antrasis. Čia jau visiškai kitokio pobūdžio nusikaltimas, jokio karštakošiškumo ir aistros. Šalta, kruopščiai apgalvota žmogžudystė ir aš, inspektoriau Spensai, sieksiu, kad žudikas būtų pakartas už šią žmogžudystę.

Sulig šiais žodžiais, jis pakilo ir pasuko durų link.

– Paklausykite! – šūktelėjo Spensas. – Jūs turite man juos įvardinti. Negalite štai šitaip išeiti.

– Taip, labai greitai jums juos įvardinsiu. Bet dabar aš kai ko laukiu... Galiu netgi tiksliau pasakyti: laukiu laiško iš užjūrio.

– Nekalbėkite kaip turgaus būrėjas! Ei... Puaro!

Bet Puaro jau išsmuko pro duris.

Jis perėjo aikštę ir paskambino prie daktaro Kloudo namų. Duris atidarė misis Kloud ir, kaip visuomet, išvydusi Puaro, aiktelėjo. Jis negaišo laiko.

– Madam, man reikia su jumis pasikalbėti.

– Taip, žinoma... Prašom į vidų... Apgailestauju, bet neturėjau laiko nuvalyti dulkes...

– Norėjau jūsų kai ko paklausti. Kada jūsų vyras pradėjo vartoti morfijų?

Tetulė Ketė tuoj pat apsipylė ašaromis.

– O Dieve!.. O aš taip tikėjausi, kad niekas niekada nesužinos... Pradėjo vartoti karo metu. Jis buvo taip pervargęs ir turėjo tokią siaubingą neuralgiją. Nuo tada jis vis stengiasi sumažinti dozę... Garbės žodis, stengiasi. Todėl jis kartais ir būna toks irzlus...

– Ir tai viena iš priežasčių, kodėl jam reikalingi pinigai?

– Manau, jog taip. Dėl Dievo, mesjė Puaro! Jis žadėjo gydytis...

– Nusiraminkite, madam. Ir atsakykite man į kitą klausimą. Tą vakarą, kai skambinote Linai Marčmont, iš namų jūs nuėjote į telefono būdelę prie pašto, ar ne? Ar jūs ką nors sutikote aikštėje?

– O ne, mesjė Puaro, nė gyvos dvasios.

– Tačiau aš supratau, kad jums teko keisti dvipensę monetą, nes jūs turėjote tik puspenses.

– O taip, man teko jos paprašyti pas moterį, kuri išėjo iš telefono būdelės. Ji man davė dvipensę monetą už mano puspenses.

– Kaip ji atrodė, ta moteris?

– Panaši į aktorę. Oranžinis šalis ant galvos... Keista, bet man atrodo, kad esu ją kažkada mačiusi. Jos veidas man pasirodė labai pažįstamas. Manau, jog ji buvo viena iš tų, kurie iškeliavo į aną pasaulį. Bet aš, žinote, taip ir neprisiminiau, kaip ir kada buvau ją susitikusi...

– Dėkoju jums, misis Kloud, – pasakė Erkiulis Puaro.

XV

Lina išėjo iš namo ir pažvelgė į dangų.

Leidosi saulė. Dangus buvo ne raudonas, o švytėjo kažkokia nenatūralia purpurine spalva. Tylus vakaras, be jokio vėjelio. „Bus audra“, – pagalvojo Lina.

Ką gi, atėjo laikas. Daugiau ji negali atidėlioti. Ji turi eiti į „Ilgųjų gluosnių“ fermą ir papasakoti Rauliui. Šiaip ar taip, jis turi tam teisę: ji pasakys jam tai pati ir nesirinks lengvesnio kelio – paaiškinančio laiško.

Sprendimas priimtas, galutinai priimtas, sakė ji sau, ir vis dėlto viduje kažkaip keistai priešinosi tam. Ji atsižvalgė ir pagalvojo: „Taigi – sudie viskam – visam mano pasaulėliui, mano gyvenimo būdui“. Nes ji jau neturėjo iliuzijų. Gyvenimas su Deividu bus rizikingas žaidimas, nuotykis, kuris gali baigtis ir blogai, ir gerai. Jis pats yra ją įspėjęs...

Žmogžudystės naktį, telefonu...

O dabar, prieš keletą valandų, jis pasakė: „Ketinau pasitraukti iš tavo gyvenimo. Buvau kvailys, kai maniau, jog galėsiu palikti tave. Mes išvažiuosime į Londoną ir iš karto susituoksime. O taip, aš neketinu suteikti tau galimybės dvejoti. Čia tavo šaknys – šaknys, kurios tave laiko. Turiu tave išrauti kartu su šaknimis“. Ir pridūrė: „Mes pranešime apie tai Rauliui, kai tu jau būsi tikra misis Deivid Hanter. Vargšelis. Geriau jam tai pranešti būtent tokiu būdu“.

Bet ji nesutiko su tuo, nors neprieštaravo Deividui. Ne, ji pati turi pranešti Rauliui.

Ir štai dabar ji ėjo pas Raulį!

Kai Lina pasibeldė į „Ilgųjų gluosnių“ vilos duris, audra jau buvo prasidėjusi. Raulis atidarė duris ir, išvydęs ją, nustebo.

– Sveika, Lina! Kodėl tu man nepaskambinai ir nepasakei, kad ruošiesi ateiti? Galėjai nerasti manęs namie.

– Noriu pasikalbėti su tavimi, Rauli.

Jis praleido ją į priekį ir nusekė jai iš paskos į didžiulę virtuvę. Ant stalo stovėjo vakarienės likučiai.

– Aš ruošiuosi čia pastatyti naują viryklę, – pasakė jis. – Tau bus lengviau šeimininkauti. Ir naują praustuvę...

Ji pertraukė jį:

– Nekurk planų, Rauli.

– Nori pasakyti – kol nepalaidota ta vargšelė? Taip, tai tikrai gana beširdiška. Tačiau ji, mano manymu, niekuomet nebuvo labai laiminga. Tikriausiai buvo ligota. Taip ir nesugebėjo atsigauti po to prakeikto antskrydžio. Šiaip ar taip, ji negyva, ir man ji nerūpi... o tiksliau, mudviem...

Lina pasiryžo.

– Ne, Rauli. Nesakyk „mudviem“. Nekalbėk apie mus kaip apie vienetą. Būtent tai ir atėjau tau pasakyti...

Jis įdėmiai pažvelgė į ją. Ji pasakė ramiai, tą akimirką nekęsdama savęs, tačiau nesvyruodama:

– Aš išteku už Deivido Hanterio, Rauli.

Ji nežinojo, ko konkrečiai laukia – protesto ar įtūžio prasiveržimo, bet jau tikrai ne to, kaip tai priėmė Raulis.

Minutėlę jis įdėmiai žiūrėjo jai į veidą, paskui staigiai apsisuko, perėjo į kitą kambario galą ir ilgai terliojosi su žarstekliu prie krosnies.

Pagaliau jis vėl atsigręžė į ją su beveik abejinga veido išraiška.

– Taip, – pasakė jis. – Na gi, išsiaiškinkime. Tu išteki už Deivido Hanterio? Kodėl?

– Todėl, kad myliu jį.

– Tu myli mane.

– Ne. Aš mylėjau tave... seniai, prieš išvažiuodama. Bet manęs čia nebuvo keturis metus... Ir aš pasikeičiau. Mes abu pasikeitėm.

– Ne, – ramiai ištarė jis. – Aš nepasikeičiau.

– Na, galbūt, tu ne taip stipriai pasikeitei...

– Aš visiškai nepasikeičiau. Aš ir galimybės neturėjau pasikeisti. Aš juk tebelenkiau nugarą čia. Nešokinėjau su parašiutu, naktimis nesilaipinau ant pakrantės uolų ir nenudūrinėjau žmonių prietemoje.

– Rauli!..

– Aš nedalyvavau kare. Nesikoviau. Nežinau, ką tai reiškia! Aš gyvenau čia puikų, ramų gyvenimą – glūdumoje, fermoje. Laimingasis Raulis! Tu gėdytumeisi tokio vyro!

– Ne, Rauli... O ne. Esmė ne ta!

– O aš sakau, kad ta!

Jis priėjo prie jos arčiau. Jo galvon siūbtelėjo kraujas, išryškindamas venas ant kaktos. O tas žvilgsnis... Kartą ji matė tokį žvilgsnį, kai ėjo pro bulių lauke. Bulius kinkavo galvą, kanopomis rausė žemę ir lėtai nuleisdavo kaktą su didžiuliais ragais... Išerzintas iki pasiutimo, aklo įniršio...

– Patylėk, Lina. Dabar tu manęs paklausyk. Aš nepasinaudojau tuo, ką galėjau patirti. Aš praradau galimybę kautis už savo šalį. Mačiau, kaip išėjo mano geriausias draugas ir negrįžo. Aš mačiau kaip mano mylimoji – mano mylimoji! – apsivilko karinę uniformą ir išvyko užjūrin. O aš tebuvau žmogus, kurį ji paliko. Mano gyvenimas tapo pragaru – nejaugi tu nesupranti, Lina? Tikru pragaru. Paskui tu grįžai – ir nuo to laiko mano gyvenimas tapo dar blogesniu nei pragaras. Nuo to pačio vakaro pas tetulę Ketę, kai pamačiau, kaip tu žiūri į Deividą Hanterį. Bet jis negaus tavęs, girdi? Jeigu tu nebūsi mano, tai nebūsi ir kito. Kaip tu manai, kas aš?

– Rauli...

Ji atsistojo ir žengė žingsnį atgal. Ji buvo apimta siaubo. Šis žmogus jau nebuvo žmogumi – jis buvo žiauriu žvėrimi.

– Aš nužudžiau du žmones, – pasakė Raulis. – Manai, jog susilaikysiu nuo trečios žmogžudystės?

– Rauli...

Jis jau pasilenkė ties ja, jo rankos čiupo ją už gerklės...

– Daugiau aš neištversiu, Lina...

Jo rankos sugniaužė jos gerklę, kambarys ėmė suktis, paskui viską aptraukė juoda, skambanti migla ir nebeliko kuo kvėpuoti...

Bet staiga pasigirdo kostelėjimas. Drovus, šiek tiek dirbtinis kostelėjimas.

Raulis įsiklausė. Jo rankos atsigniaužė ir nusileido. Lina nukrito ant grindų kaip skudurinė lėlė.

Prie pat durų, kaltai kosčiodamas, stovėjo Puaro.

– Tikiuosi, jog nesutrukdysiu? – pasakė jis. – Aš beldžiausi. Tikrai beldžiausi. Tačiau niekas neatsiliepė. Tikriausiai buvote užsiėmęs?

Atmosfera buvo įkaitusi. Raulis piktai žvelgė į Puaro. Atrodė, kad jis tuoj tuoj mesis ant Puaro, bet po kelių akimirkų Raulis nusisuko ir bespalviu balsu ištarė:

– Jūs pasirodėte pačiu tinkamiausiu laiku. Kaip tik paskutinę akimirką.

XVI

Į grėsmingą, kupiną pavojaus atmosferą Puaro įnešė ramybės.

– Kaip arbatinukas? Verda? – paklausė jis.

– Taip, verda, – bukai atsakė Raulis.

– Tuomet ar neatsisakytumėte paruošti kavos? Arba arbatos, jeigu tai greičiau...

Raulis pakluso kaip automatas.

Erkiulis Puaro išsitraukė iš kišenės švarią nosinę, suvilgė ją šaltame vandenyje, išgręžė ją ir priėjo prie Linos.

– Štai, madmuazele, jeigu jūs apsirišite ja kaklą... Štai taip... Taip, štai angliškas smeigtukas. Pamatysite, tai iš karto sumažins skausmą...

Kimiu šnabždesiu Lina padėkojo jam. Virtuvė „Ilgųjų gluosnių" viloje, Puaro, šokinėjantis aplink ją – jai viskas buvo panašu į košmarą. Ji jautėsi visiškai sudaužyta, siaubingai skaudėjo gerklę. Svyrinėdama ji pakilo ant kojų ir Puaro atsargiai nuvedė ją prie krėslo ir pasodino.

– Štai taip, – pasakė jis ir per petį paklausė: – Kava?

– Paruošta, – atsakė Raulis.

Jis atnešė kavą. Puaro pripylė puodelį ir padavė Linai.

– Paklausykite, – pasakė Raulis. – Manau, jog jūs nesupratote. Aš mėginau uždusinti Liną.

– Na, na... – įsižeidęs ištarė Puaro. Regis, jį nuliūdino toks Raulio netaktiškumas.

– Ant mano sąžinės dvi mirtys, – pasakė Raulis. – Jeigu nebūtumėte pasirodęs, tai būtų buvusi trečia.

– Verčiau gerkime kavą, – pasiūlė Puaro, – ir nekalbėkime apie mirtį. Ši tema nemaloni madmuazelei Linai.

– Dieve mano! – Raulis nustebęs žiūrėjo į Puaro.

Lina sunkiai rijo kavą. Ji buvo karšta bei stipri, ir netrukus gerklę jau ne taip skaudėjo. Be to, kava jai suteikė stiprybės.

– Na va, dabar geriau, ar ne? – paklausė Puaro.

Ji linktelėjo.

– Dabar mes galime kalbėtis, – tęsė jis. – Nors aš turėjau omenyje tai, jog kalbėsiu aš.

– Kas jums žinoma? – sunkiai ištarė Raulis. – Jūs žinote, kad aš nužudžiau Čarlzą Trentoną?

– Taip, – atsakė Puaro. – Aš jau seniai tai žinau.

Tuo metu atsilapojo durys. Tai buvo Deividas Hanteris.

– Lina! – sušuko jis. – Tu man nesakei...

Jis sustojo ir susirūpinęs nužvelgė Liną, Raulį ir Puaro.

– Kas tavo gerklei?

– Dar vieną puodelį, – pasakė Puaro.

Iš spintelės Raulis paėmė dar vieną puodelį. Puaro paėmė jį, pripylė kavos ir ištiesė Deividui. Ir vėl Puaro buvo padėties šeimininkas.

– Sėskitės, – kreipėsi jis į Deividą. – Mes sėdėsime ir gersime kavą. Ir jūs visi trys klausysitės paskaitos apie nusikaltimą, kurią jums paskaitys Erkiulis Puaro...

Lina pagalvojo: „Tai fantastiškas naktinis košmaras. Aš sapnuoju. Tikrovėje to negali būti!“

Atrodė taip, tarsi vis trys būtų užhipnotizuoti mažo žmogaus su dideliais ūsais. Jie visi paklusniai sėdėjo čia: Raulis – žudikas; ji – auka; Deividas – žmogus, kuris myli ją; ir visi laikė rankose puodelius su kava, ir visi klausė šio mažo žmogaus, kuris kažkokiu keistu būdu užvaldė juos.

– Kada įvykdomas nusikaltimas? – pradėjo Puaro. – Štai klausimas. Kokie stimulai būtini? Ar tam reikia įgimto polinkio? Ar nusikaltimą gali įvykdyti bet kas? Ir kas įvyksta – šį klausimą aš sau užduodu nuo pat pradžių – kas įvyksta, kai žmonės, kurie buvo apsaugoti nuo tikro gyvenimo, nuo jo sunkumų ir pažeminimų, staiga netenka savo apsaugos?

Kaip matote, aš kalbu apie Kloudus. Čia dalyvauja tik vienas Kloudas ir dėl to aš kalbu labai laisvai. Nuo pat pradžių mane sudomino ta problema. Aplinkybės sudarė sąlygas visai šeimai nesirūpinti savo rytojumi. Nors kiekvienas šeimos narys gyveno savo gyvenimą, turėjo savo profesiją, užsiėmimą, tačiau nei vienas neatsisakė labdaringos globos. Jiems nereikėjo nerimauti. Tas jų saugumas buvo nenatūralus, dirbtinis. Gordonas Kloudas visuomet juos globojo. Noriu jums pasakyti štai ką: niekada negali žinoti, koks žmogaus charakteris, kol neužklumpa išbandymai. Daugelį iš mūsų tie išbandymai užklumpa gyvenimo pradžioje. Žmogus labai anksti susiduria su būtinybe stovėti ant savo kojų, patiria pavojus bei sunkumus, ir pasirenka būdą, kaip juos nugalėti. Ir nesvarbu, koks jo pasirinkimas – bet kuriuo atveju, žmogus anksti sužino, iš kokio molio jis drėbtas.

Tačiau Kloudai gyveno visai kitaip. Jie neturėjo galimybės sužinoti savo pačių silpnybių iki tol, kol jie neprarado savo ramsčio ir kol nebuvo priversti, visiškai nepasiruošę, akis į akį susidurti su sunkumais. Tik vienas dalykas stovėjo tarp jų ir ramaus gyvenimo atstatymo – tai Rozalinos Kloud gyvybė. Aš visiškai įsitikinęs, kad kiekvienas be išimties Kloudas vienu ar kitu metu yra pagalvojęs: „Jeigu Rozalina mirtų!..“

Lina sudrebėjo. Puaro patylėjo, leisdamas šiems žodžiams pasiekti sąmonę, o po to tęsė:

– Mintis apie mirtį, apie jos mirtį, buvo atėjusi į galvą kiekvienam – esu tuo įsitikinęs. Bet ar po to buvo atėjusi kita mintis – apie nužudymą? Ir ar nevirto ta mintis, vienu konkrečiu atveju, veiksmu?

Nekeisdamas tono, jis kreipėsi į Raulį:

– Jūs sumanėte nužudyti ją?

– Taip, – pasakė Raulis. – Tai atsitiko tą dieną, kai ji atėjo į fermą. Daugiau čia nieko nebuvo. Tuomet aš pagalvojau, kad galėčiau labai lengvai ją nužudyti. Ji buvo labai miela ir graži... kaip veršiukai, kuriuos aš išsiunčiau į turgų. Matai, kokie jie mieli, bet vis tiek siunti juos skersti. Aš buvau netgi nustebęs, kad ji nebijo... Ji būtų bijojusi, jeigu būtų žinojusi, kas mano galvoje... Taip, aš galvojau apie tai,

kai ėmiau jos žiebtuvėlį norėdamas pridegti jai cigaretę...

– Rozalina pamiršo žiebtuvėlį. Tai štai kokiu būdu jis atsidūrė pas jus!

Raulis linktelėjo.

– Nežinau, kodėl aš nenužudžiau jos tada, – ištarė jis su nuostaba. – Aš galvojau apie tai. Jos mirtį buvo galima pavaizduoti kaip nelaimingą atsitikimą ar kažką panašaus.

– Tai buvo ne jūsų tipo nusikaltimas, – paaiškino Puaro. – Toks ir reikalas. Tą žmogų, kurį jūs nužudėte, jūs nužudėte įsiutęs – juk iš tikrųjų jūs, man regis, neketinote jo žudyti...

– Dieve mano, žinoma, ne! Aš trenkiau jam į veidą. Jis krito aukštielninkas ir trenkėsi galva į marmurinę židinio atbrailą. Aš savo akimis nepatikėjau, kai pamačiau, jog jis negyvas.

Staiga jis metė baugštų žvilgsnį į Puaro.

– Kaip jūs tai sužinojote?

– Manau, – atsakė Puaro, – kad aš gana tiksliai atkūriau jūsų veiksmų eigą. Jūs pataisysite mane, jei aš suklysiu. Jūs nuėjote į „Elnią" – ar ne? – ir Beatričė Lipinkot papasakojo jums apie nugirstą pokalbį. Paskui, kaip jūs jau sakėte, nuėjote pas savo dėdę Džeremį Kloudą, kad sužinotumėte jo, kaip juristo, nuomonę apie šią situaciją. Ir ten kažkas atsitiko, dėl ko jūs persigalvojote. Man regis, aš žinau dėl ko. Jūs pamatėte nuotrauką...

Raulis linktelėjo.

– Taip, ji stovėjo ant rašomojo stalo. Staiga aš įžvelgiau panašumą. Ir aš supratau, kodėl to vaikino veidas man pasirodė toks pažįstamas. Aš supratau, kad Džeremis ir Frensė, norėdami išmušti iš Rozalinos pinigų, šiam reikalui pasitelkė kažkokį jos giminaitį. Tai mane įsiutino. Aš iš karto sugrįžau į „Elnią", nuėjau į penktąjį numerį ir apkaltinau vaikiną sukčiavimu. Jis nusijuokė ir pripažino tai – pasakė, jog Deividas Hanteris kuo ramiausiai ateis su pinigėliais dar tą patį vakarą. Aš buvau tiesiog nesavas, kai supratau, kad mano nuosava šeima palieka mane kvailio vietoje. Aš pavadinau jį kiaule ir trenkiau jam. Jis krito ir trenkėsi į židinį... Aš jau sakiau...

Įsivyravo tyla. Paskui Puaro paklausė:

– O po to?

– Žiebtuvėlis, – lėtai ištarė Raulis. – Jis iškrito man iš kišenės. Aš jį visur nešiojausi, ketinau grąžinti Rozalinai. Žiebtuvėlis nukrito ant lavono ir aš pamačiau ant jo inicialus: D.H. Jis priklausė Deividui, o ne Rozalinai. Taip, Deividui. Jau nuo to vakarėlio pas tetulę Ketę aš supratau... Na, bet tai nesvarbu. Kartais man atrodydavo, jog kraustausi iš proto... Gal iš tikrųjų esu šiek tiek kuoktelėjęs? Iš pradžių išėjo Džonis... Paskui karas... Aš... aš nemoku apie tai kalbėti, bet kartais aš būnu aklas iš pasiutimo... O dabar Lina – ir tas tipas. Aš nutempiau mirusįjį į kambario vidurį ir paguldžiau veidu žemyn. Po to paėmiau tas sunkias židinio žnyples... Na, taip, nesileisiu į detales. Nuvaliau pirštų atspaudus, nuvaliau marmurinę židinio atbrailą... Paskui persukau laikrodžio rodykles ant devintos valandos dešimt minučių ir sudaužiau jį. Išsinešiau jo maisto kortelę, jo dokumentus – pagalvojau, kad pagal juos galima jį atpažinti. Paskui išėjau. Man atrodė, kad dėl Beatričės pasakojimo apie nugirstą pokalbį, Deividas įklius...

– Ačiū, – įterpė Deividas.

– O paskui, – pasakė Puaro, – jūs atėjote pas mane. Nieko nepasakysi, jūs suvaidinote prieš mane gerą komediją. Prašėte manęs surasti kokį nors liudininką, kuris pažinojo Arderchėjų. Man jau buvo aišku, kad Džeremis Kloudas pakartojo savo šeimai istoriją, kurią papasakojo majoras Porteris. Beveik du metus šeima puoselėjo viltį, kad Anderchėjus gali atsirasti. Tas noras įtakojo misis Lajonel Kloud, kai ji manipuliuodavo spiritistiniais staleliais – žinoma, pasąmoningai, – tačiau šis įvykis labai charakteringas. Ir ką gi, aš atlieku savo „fokusininko triuką". Aš patenkintas, kad apstulbinau jus, o iš tikrųjų aš pasirodžiau esąs visiškas kvailys. Taip, ir po to majoro Porterio kambaryje... po to, kai jis man pasiūlė cigaretę, jis jums pasakė: „O juk jūs nerūkote..." Ir iš kur jis žinojo, kad jūs nerūkote? O juk jis dėjosi tik dabar su jumis susipažinęs. Netgi kvailys, kokiu aš ir pasirodžiau, tą akimirką turėjo viską suprasti; kad jūs ir majoras Porteris jau susitarėte. Nenuostabu, kad jis taip jaudinosi prieš kvotą. Taip, aš buvau kvailys, aš atvedžiau majorą Porterį atpažinti lavoną. Tačiau dabar aš jau

ne kvailys!..

Jis piktai nužvelgė visus ir tęsė:

– Tačiau po to majoras Porteris sulaužė susitarimą. Jis nenorėjo duoti melagingų parodymų prisiekdamas teismo procese. O Deivido Hanterio kaltinimo sunkumas iš esmės priklausė nuo nužudytojo asmenybės nustatymo. Ir majoras Porteris atsitraukė...

– Jis parašė man, kad neištvers iki galo, – kimiai ištarė Raulis. – Niekingas kvailys. Argi jis nematė, kad mes nuėjome pernelyg toli, kad būtų galima trauktis? Aš atvažiavau pas jį, kad pamėginčiau atvesti jį į protą. Tačiau pavėlavau. Jis rašė, kad greičiau nusišaus, nei duos melagingus parodymus nužudymo byloje. Durys buvo neužrakintos – aš įėjau ir radau jį negyvą. Bet galiu jums pasakyti, ką pajaučiau. Man atrodė, kad aš nužudžiau jau du žmones. Jeigu tik jis būtų palaukęs... Jeigu tik būčiau galėjęs su juo pasikalbėti...

– Jis paliko raštelį? – paklausė Puaro. – Jūs sunaikinote jį?

– Taip... Man nebeliko nieko kito. Raštelis buvo skirtas koroneriui. Jame buvo rašoma, kad kvotoje jis, Porteris, davė melagingus parodymus. Mirusysis – ne Anderchėjus. Aš tą raštelį išsinešiau ir sunaikinau.

Raulis trinktelėjo kumščiu per stalą.

– Tai buvo panašu į blogą sapną, į siaubingą naktinį košmarą. Aš pradėjau tą istoriją ir turėjau ją tęsti iki pabaigos. Man buvo reikalingi pinigai, kad gaučiau Liną, ir aš norėjau, kad Hanterį pakartų. Bet staiga – šito aš negalėjau suprasti – bylą prieš jį nutraukė. Kažkokia versija apie moterį... Apie moterį, kuri buvo tame numeryje vėliau. Aš nieko negalėjau suprasti, ir dabar nieko nesuprantu. Kokia moteris? Kaip galėjo kokia nors moteris kalbėtis su Ardenu po to, kai jis mirė?

– Moters nebuvo, – pasakė Puaro.

– Bet, mesjė Puaro, – kimiai prakalbo Lina. – Ta sena ledi. Ji matė ją. Ir girdėjo.

– O taip, – ištarė Puaro. – Bet ką gi ji matė? Ir ką gi ji girdėjo? Ji matė kažką su kelnėmis ir lengvu tvido paltu. Ji matė galvą, visiškai apmuturiuotą oranžiniu šaliu, veidą, padengtą grimu, ir ryškiai pridažytas lūpas. Visa tai ji matė

blankioje šviesoje. O ką ji girdėjo? Ji matė, kaip „mergšė" grįžo į penktą numerį, o iš kambario gilumos išgirdo vyrišką balsą, sakantį: „Eik iš čia, mergaite". Ir ką gi, ji juk matė vyrą ir girdėjo vyrą! Taip, tai buvo geniali idėja, misteri Hanteri, – pridūrė Puaro, ramiai atsigręžęs į Deividą.

– Ką jūs norite pasakyti? – griežtai paklausė Hanteris.

– O dabar aš pasakosiu istoriją jums. Jūs ateinate į „Elnią" devintą valandą ar panašiu laiku. Ateinate ne žudyti, o sumokėti pinigus. Ir ką gi jūs randate? Jūs randate žmogų, kuris šantažavo jus, ant grindų, nužudytą žiauriu ir barbarišku būdu. Jūs nuovokus, misteri Hanteri, ir iš karto supratote, kad atsidūrėte didžiuliame pavojuje. Niekas, kiek jums žinoma, nematė, kaip jūs įėjote į „Elnio" viešbutį ir jūsų pirma mintis – dingi iš ten kaip įmanoma greičiau, suspėti į devintos dvidešimt traukinį, grįžti į Londoną ir po to prisiekinėti, kad nebuvote net prisiartinęs prie Vormsli Veilo. Kad patektumėte į tą traukinį, jums tenka bėgti tiesiai į stotį. Bet netikėtai jūs susiduriate su Lina Marčmont ir tuo pat metu suvokiate, kad jau nespėsite į traukinį: tolumoje matote to traukinio dūmus. Ji – o to jūs nežinote – taip pat matė tuos dūmus, tačiau nesusimąstė, kad tai reiškia, jog jūs nesuspėsite į tą traukinį. Ir kai jūs sakote jai, kad dabar devynios penkiolika, ji nesvyruodama patiki tuo.

Norėdamas ją įtikinti, kad iš tikrųjų suspėjote į tą traukinį, jūs sugalvojote gana gudrų ėjimą. Sudarote visiškai naują planą, kaip nukreipti nuo savęs įtarimus.

Jūs grįžtate į Feroubenką, ramiausiai atsirakinęs duris savo raktu, imate savo sesers šalį, jos lūpdažį ir nusigrimuojate veidą tarytum scenai.

Tinkamu laiku grįžtate į „Elnią", atkreipiate į save senos ledi, kuri sėdi svetainėje „Tik nuolatiniams gyventojams" ir kurios specialybė – išnešioti paskalas po šį viešbutį, dėmesį. Po to jūs pakylate į penktąjį numerį. Kai išgirstate, jog senoji ledi eina miegoti, išeinate į koridorių ir vėl skubiai grįžtate į kambarį. Jums belieka garsiai pasakyti: „Geriau nešdinkis iš čia, mergaite"...

Puaro padarė pauzę.

– Labai talentingas vaidinimas, – pastebėjo jis.

– Tai tiesa, Deividai? – sušuko Lina. – Tai tiesa?

Deividas plačiai išsiviepė.

– Mano manymu, iš manęs išeitų geras moteriškų vaidmenų atlikėjas. Viešpatie, būtumėt matę tos senos *megeros** veidą!

– Bet kaip jūs galėjote būti čia dešimtą valandą ir vis dėlto vienuoliktą paskambinti man iš Londono? – sutrikusi paklausė Lina.

Deividas mostelėjo Puaro pusėn.

– Visus paaiškinimus duoda Erkiulis Puaro, – atsakė jis, – žmogus, kuriam viskas žinoma. Tai kaip gi aš tai padariau?

– Labai paprastai, – pasakė Puaro. – Jūs paskambinote į savo sesers butą iš telefono būdelės ir davėte jai tikslias instrukcijas. Lygiai vienuoliktą valandą keturios minutės ji turėjo paskambinti į Vormsli Veilą, 34 numeriu. Kai mis Marčmont priėjo prie telefono, telefonistė patikrino, ar tas numeris, o po to, be jokios abejonės, pasakė: „Kalbėkite su Londonu" ar kažką panašaus. Taip ir buvo.

Lina linktelėjo.

– Po to Rozalina Kloud padėjo ragelį. Jūs, – Puaro atsisuko į Deividą, – įdėmiai sekdami laiką, surinkote 34 numerį ir susijungus, pasakėte: „Jus kviečia Londonas" (šiek tiek pakeistu balsu), – o paskui pradėjote kalbėti. Minutės–dviejų pertrauka telefoniniame pokalbyje – mūsų laikais ne retenybė, Linai Marčmont ji galėjo pasirodyti kaip nutrūkęs ryšys...

– Tai štai kodėl jūs man skambinote, Deividai... – ramiai pasakė Lina.

Kažkas jos tone, kad ir koks ramus jis buvo, privertė Deividą įdėmiai pažiūrėti į ją. Paskui jis atsisuko į Puaro ir pakėlė rankas į viršų.

– Pasiduodu. Jokių abejonių – jūs iš tikrųjų viską žinote. Tiesą sakant, aš buvau smarkiai išsigandęs. Man buvo būtina ką nors sugalvoti. Na, o po to, kai paskambinau Linai, aš penkias mylias ėjau pėstute iki Deslebio ir atvažiavau į Londoną pirmu rytiniu traukiniu. Įsmukau į butą kaip tik laiku, kad suspėčiau suglamžyti patalynę ir kartu su

---

* megaira – pikta, valdinga moteris (gr.)

Rozalina papusryčiauti. O kad policija nužudymu gali įtarti Rozaliną, man ir į galvą neatėjo. Ir aišku, neturėjau nė menkiausio supratimo, kas nužudė Ardeną. Aš tiesiog negalėjau įsivaizduoti, kas galėjo trokšti jo mirties. Kiek man yra žinoma, absoliučiai niekas, išskyrus mane patį ir Rozaliną, neturėjo motyvų šiam nusikaltimui.

– Būtent tai ir buvo sunkiausia. Motyvas. Jūs ir jūsų sesuo turėjo motyvą nužudyti Ardeną. O kiekvienas Kloudų šeimos narys turėjo motyvą nužudyti Rozaliną...

Deividas greitai paklausė:

– Ją nužudė? Tai nebuvo savižudybė?

– Ne. Tai buvo kruopščiai apgalvotas ir lengvai įgyvendintas nusikaltimas. Vienas jos migdomųjų bromido miltelių pakelis dėžutės dugne buvo pakeistas morfijumi.

– Miltelių pakelyje... – Deividas susiraukė. – Jūs įtariate... Negali būti, kad jūs įtariate Lajonelį Kloudą!

– O ne, – pasakė Puaro. – Matote, praktiškai kiekvienas iš Kloudų galėjo įmaišyti morfijų. Tetulė Ketė galėjo savavališkai sukeisti miltelius, prieš juos išnešant iš daktaro namų. Raulis į Feroubenką nešė sveisto ir kiaušinių. Ten buvo nuėjusi ir misis Marčmont. Ir misis Džeremi Kloud. Netgi Lina Marčmont buvo atėjusi. Ir kiekvienas turėjo nusikaltimo motyvą...

– Lina neturėjo motyvo! – sušuko Deividas.

– Mes visi turėjome motyvą, – pasakė Lina. – Jūs tai norite pasakyti?

– Taip, – patvirtino Puaro. – Ir būtent tai viską apsunkina. Deividas Hanteris ir Rozalina Kloud turėjo motyvą nužudyti Ardeną – ir jie jo nežudė. Visi Kloudai turėjo motyvų nužudyti Rozaliną Kloud – ir vis dėlto nei vienas iš jūsų jos nenužudė. Ši byla visuomet, nuo pat pradžių buvo neteisinga. Rozaliną Kloud nužudė žmogus, kuris su jos mirtimi neteko daugiausiai iš visų... – jis iš lėto pasuko galvą. – Jūs ją nužudėte, misteri Hanteri!

– Aš? – sušuko Deividas. – Kokio velnio man žudyti savo seserį?..

– Jūs nužudėte ją todėl, kad ji nebuvo jūsų sesuo. Rozalina Kloud žuvo antskrydžio metu Londone beveik prieš dvejus metus. Moteris, kurią jūs nužudėte, buvo jauna airė

– kambarinė, Eilina Karigan, kurios nuotrauką gavau šiandien iš Airijos...

Sulig tais žodžiais jis iš kišenės išsitraukė nuotrauką. Žaibišku greičiu Deividas išplėšė ją iš Puaro rankų ir metėsi prie durų. Išbėgęs iš namo, trenkė durimis ir dingo. Riaumodamas iš įsiūčio, Raulis metėsi paskui jį.

Puaro ir Lina liko dviese. Lina sušuko:

– Tai netiesa! Tai negali būti tiesa!

– O ne, tai tiesa! Ir jūs buvote arti tiesos, kai spėjote, kad Deividas Hanteris jai ne brolis. Tarkime, kad ji jam ne sesuo, ir viskas atsistoja į savo vietas. Ta Rozalina buvo katalikė (o Anderchėjaus žmona – ne), ji buvo sąžininga ir aistringai atsidavusi Deividui. Įsivaizduokite Deivido jausmus tą antskrydžio naktį, kai jo sesuo mirė, Gordonas Kloudas prie mirties, visas tas naujas gyvenimas, kupinas komforto ir pinigų slydo Deividui iš rankų. Ir čia jis pamato merginą, maždaug tokio paties amžiaus, vienintelę, likusią gyvą, kontūzytą ir be sąmonės. Akivaizdu, jog jie ir anksčiau buvo artimi, ir jis neabejojo, kad galės priversti ją daryti viską, ko panorės. Jis moka prieiti prie moters, moka patikti, – pridūrė Puaro, pažiūrėdamas į Liną, kuri paraudo. – Jis iš tų žmonių, kurie visuomet vaikosi sėkmės. Ir štai Eilina jam pasirodo labai panaši į seserį. Kada Eilina atsigauna, ji mato jį prie savo lovos. Jis pataikauja jai ir įtikina ją imtis šio vaidmens.

Bet įsivaizduokite, kaip jie sutrinka, kai ateina šantažuojantis laiškas. Visą laiką sakiau sau: „Nejaugi Hanteris iš tų, kuriuos taip lengva šantažuoti?“ Taip pat atrodė, kad jis nebuvo įsitikinęs, ar šantažuojantis jį žmogus yra Robertas Anderchėjus. Kodėl jis to taip ir nesužinojo? Juk Rozalina Kloud galėjo iš karto jam pasakyti, ar tas žmogus buvo jos pirmasis vyras. Kam jam reikėjo taip skubiai išsiųsti ją į Londoną, nesuteikiant jai galimybės žvilgtelėti į tą žmogų? O gi todėl, kad... čia galėjo būti tik viena priežastis... Deividas negalėjo rizikuoti, negalėjo leisti, kad tas žmogus pamatytų ją. Jeigu tas žmogus – Anderchėjus, jis neturi sužinoti, kad Rozalina Kloud – visai ne Rozalina. Ne, čia buvo tik viena išeitis: sumokėti ir taip priversti šantažuotoją tylėti, o paskui bėgti, išvažiuoti į Ameriką.

Tačiau nepažįstamasis šantažuotojas netikėtai nužudomas ir majoras Proteris patvirtino, jog tai Anderchėjus! Dar niekada gyvenime Deividas nebuvo atsidūręs tokioje painiavoje! Be to – ir tai visų baisiausia – pati mergina pradeda panikuoti. Ją vis labiau kankina sąžinė. Pradeda reikštis protinio pakrikimo požymiai. Anksčiau ar vėliau ji prisipažins, viską išduos ir jį galės patraukti teisminėn atsakomybėn. Be to, jos prieraišumas jį ima vis labiau slėgti. Jis pamilo jus. Ir nusprendė sutraukyti savo pančius. Eilina turi mirti. Jis pakeičia morfijumi vieną paketėlį su milteliais, išrašytais daktaro Lajonelio, primygtinai primena jai, kad ji turi juos vartoti kiekvieną vakarą, įbaugina ją ir nuteikia prieš Kloudus. Deivido Hanterio neįtars, nes jo sesers mirtis reiškia, kad visi jos pinigai grįš Kloudams. Tai buvo jo koziris: nusikaltimo motyvo nebuvimas. Kaip jau sakiau jums, šis reikalas nuo pat pradžių turėjo neteisingus kontūrus...

Durys atsidarė ir įėjo inspektorius Spensas.

Puaro greitai paklausė:

– Na ir kaip?

– Viskas tvarkoje, – atsakė Spensas. – Mes sulaikėme jaunikaitį.

Lina tyliai paklausė:

– Jis... ką nors pasakė?

– Pasakė, jog gerai pasinaudojo Kloudų pinigėliais. Nuostabu, – pridūrė inspektorius, – kaip jiems liežuvis atsiriša netinkamais momentais. Mes, žinoma, uždėjome jam antrankius. Bet jis pasakė: „Liaukitės, vaikinai. Aš žaidėjas ir žinau, kada pralošiamas paskutinis statymas“.

Puaro sumurmėjo:

„Potvynis būna ir žmonių reikaluose. Potvynis, kuris – jei nepražiopsosi – prie turtų atves...“ Taip, kartais potvynis išmeta į sėkmės krantą, bet juk būna ir atoslūgis, o jis gali jus nunešti į atvirą audringą jūrą...

XVII

Sekmadienio rytą, išgirdęs, jog kažkas pasibeldė į duris, Raulis Kloudas išėjo ir pamatė Liną.

Jis žengė žingsnį atgal.

– Lina!

– Ar galiu įeiti, Rauli?

Jis pasitraukė. Lina praėjo pro jį ir pasuko į virtuvę. Ji ėjo iš bažnyčios, todėl buvo su skrybėle. Lėtai, beveik iškilmingai, ji pakėlė rankas, nusiėmė skrybėlę ir padėjo ją ant palangės.

– Aš grįžau namo, Rauli.

– Dėl Dievo, ką nori tuo pasakyti?

– Tai, ką pasakiau. Aš grįžau namo. Tai mano namai – mūsų su tavimi namai. Aš buvau kvaila ir nesupratau to anksčiau, nesupratau, kad tai klajonių pabaiga. O tu ar gi nesupranti, Rauli: aš grįžau namo!

– Tu pati nežinai, ką kalbi, Lina... aš... aš mėginau tave nužudyti...

– Žinau. – Lina susiraukė ir pakėlė ranką prie gerklės. – Bet būtent tą akimirką, kai aš pagalvojau, kad tu jau nužudei mane, aš suvokiau, kokia katastrofiška kvailė aš buvau!

– Nesuprantu, – pasakė Raulis.

– O, nebūk kvailas. Aš visuomet norėjau ištekėti už tavęs. Tu tai žinai. O po to aš palikau tave – tu man atrodei toks paprastas... Maniau, kad gyvenimas su tavimi bus toks saugus... toks nuobodus. Aš pajutau potraukį Deividui todėl, kad jis buvo pavojingas ir patrauklus, ir, tiesą pasakius, dar dėl to, kad jis taip gerai pažįsta moteris. Bet visa tai

buvo netikra. Kai tu griebei man už gerklės ir pasakei, kad jei aš neatiteksiu tau, tai neatiteksiu niekam... tuomet aš supratau, kad esu sutverta tau! Tą akimirką atrodė, kad tai, deja, supratau pernelyg vėlai... Tačiau įėjo Erkiulis Puaro ir ištaisė padėtį... Ir dabar aš tavo, Rauli!

Raulis palingavo galvą.

– Tai neįmanoma, Lina. Aš nužudžiau du žmones... Pražudžiau juos...

– Nesąmonė! – sušuko Lina. – Nebūk asilas, Rauli, ir nepradėk melodramos. Jeigu tu susipešei su augalotu vyruku ir trenkei jam, o jis krito ir persiskėlė galvą į židinio groteles, – tai ne žmogžudystė. Netgi įstatymas nelaiko tai žmogžudyste.

– Netyčinė žmogžudystė. Už tai sodina į kalėjimą.

– Galbūt. Jeigu tai tiesa, aš stovėsiu ant kalėjimo laiptelių, kai tave išleis.

– Ir dar Porteris. Aš moraliai atsakingas už jo mirtį.

– Ne, neatsakingas. Jis buvo suaugęs žmogus, atsakantis už savo veiksmus. Jis galėjo atmesti tavo pasiūlymą. Žmogus negali suversti kaltės ant kito už sprendimą, kurį pats priima atmerktomis akimis. Tu pasiūlei jam pasielgti negarbingai, jis priėmė tavo pasiūlymą, o paskui ėmė gailėtis ir pasirinko pačią lengviausią išeitį. Paprasčiausiai jis buvo silpnas žmogus.

Raulis dar kartą užsispyrusiai papurtė galvą.

– Iš to nieko gero neišeis, mergaite. Tu negali tekėti už nusikaltėlio.

– Aš nemanau, kad tu pakliūsi į kalėjimą. Jeigu taip būtų, policininkai jau seniai būtų atėję tavęs išsivesti.

Raulis pažvelgė į ją nustebęs.

– Bet, velniai rautų, netyčinė žmogžudystė... Porterio papirkimas...

– O kodėl tu galvoji, kad policija žino ar sužinos ką nors apie tai?

– Tas pats Puaro žino viską.

– Jis – ne policija. Pasakysiu tau, ką galvoja policija. Sužinojusi, kad tą vakarą Deividas Hanteris buvo Vormsli Veile, policija mano, kad jis nužudė Ardeną ir Rozaliną. Jo nekaltins dėl Ardeno mirties, nes tai nėra būtina. Be to, jei

neklystu, žmogaus negalima suimti dukart už vieną ir tą patį nusikaltimą. Bet, kol policija galvoja, kad tai padarė jis, ji neieškos kito kaltininko.

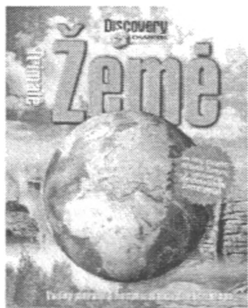
– Bet tas Puaro...

– Jis pasakė inspektoriui Spensui, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas, ir kaip aš suprantu, inspektorius tik pasijuokė iš jo. Jeigu nori žinoti mano nuomonę, aš manau, kad Puaro niekam nieko nepasakys. Jis toks mielas...

– Ne, Lina, aš negaliu leisti tau rizikuoti. Be viso to, aš... Ar aš galiu pasikliauti savimi? Noriu pasakyti, kad gyventi su manimi nebus saugu.

– Galbūt tu ir teisus... Bet žinai, Rauli, aš juk myliu tave... ir tau teko išgyventi tikrą pragarą... O dėl savo saugumo aš niekuomet nesijaudinau.

Trimatė Žemė

Pažvelkite į sniegu padengtus kalnus, bekraštes prerijas, vingiuojančias upes ir giliavandenius vandenynų lovius taip, kaip iki šiol dar nežiūrėjote. Trimačio vaizdo žemėlapiai, vaizduojantys tam tikrą Žemės paviršių, parodys jums mūsų planetą iš netikėtų padėčių, tarsi į ją žvelgtumėte skriedami erdvėje. Šie unikalūs žemėlapiai yra aprašyti, o šalia pateikta kita informacija, stulbinančios nuotraukos ir aiškios diagramos.

Taip pat supažindinama su žemėlapiais ir Žemės žemėlapių sudarymu, aprašomos jėgos, veikiančios planetos viduje, pateikiamas žodynėlis ir rodyklė. Ši nuostabi knyga – puiki moksleivio, rašančio darbą, pagalbininkė ar „kabinetinio" keliautojo vadovė.

PAPIROFOBIJA

Šioje šaunioje knygelėje pasakojama mažo berniuko Leono istorija. Tėvai nuolatos versdavo jį skaityti knygas. Jie sunešdavo jam šūsnis knygų – ne vienetais, o kilogramais! – ir griežtai reikalaudavo, kad jis kasdien perskaitytų bent po 60 gramų. O berniukas, kaip ir dauguma jo bendraamžių, tenorėdavo žaisti parke. Kartą jis net nusprendė pabėgti iš namų. Atsitiktinai sutikęs aklą senuką, pasakojusį neįtikėtinus savo nuotykius, Leonas su juo susidraugavo. Galiausiai jis pamėgo knygas, kurias vieną po kitos skaitė savo naujajam draugui.

SUSANNA TAMARO

Gimė 1957 metais Trieste, Italijoje. Parašė 6 knygas suaugusiems ir 4 knygas vaikams. Jos kūryba išversta daugiau nei 41-je šalyje ir parduodama milijoniniais tiražais.

amazon.com

Robert Spector

Amazon.com interneto svetainėje Džefas Bezosas įgyvendino tai, ko pasaulis dar nebuvo matęs. Jis įkūrė pačią populiariausią interneto parduotuvę ir tapo vienu turtingiausių pasaulio žmonių.

Tačiau, nepaisant didžiulės sėkmės ir visų žiniasklaidos liaupsių, užkulisinė *Amazon.com* istorija dar niekuomet nebuvo viešinta. Esant tokiam nežabotam *Amazon.com* bumui, žurnalistas ir graibstomiausių knygų autorius Robertas Spektorius pateikia mums lengvai skaitomą ir naudingos informacijos prisodrintą pasakojimą apie kompanijos įkūrimą, jos triukšmingą nūdieną ir nenuspėjamą ateitį.

„**DĖMESIO!** Vos perskaitę pirmąją pastraipą, jūs negalėsite padėti šios knygos į šalį, kol neperskaitysite paskutinės eilutės. Faktiškai tai dvi knygos vienoje: žavinga vieno iš įdomiausių mūsų laikų revoliucionierių istorija ir specialisto parašytas elektroninio verslo pasaulio vadovas. Jūsų investicijos į šią knygą atsipirks tučtuojau!"

TURTINGAS VAIKAS – protingas vaikas

Suteikite savo vaikui gerus finansinius pradmenis

Robertas T. Kijosakis
Investuotojas, verslininkas, mokytojas

Knyga TURTINGAS VAIKAS – PROTINGAS VAIKAS skirta tėveliams bei pedagogams, kurie vertina išsilavinimą, trokšta suteikti savo vaikams gerą finansinį pradžiamokslį ir yra pasiryžę aktyviai veikti įgyvendinant šiuos troškimus.

Geras išsilavinimas dar niekad nebuvo toks svarbus kaip informacijos amžiuje. Tačiau šiuolaikinė švietimo sistema nepajėgi parūpinti jūsų vaikui visos būtinos informacijos.

TURTINGAS VAIKAS – PROTINGAS VAIKAS gali padėti atsakyti jums į klausimą, kiek mokykla parengia jūsų vaiką gyvenimui nūdienos pasaulyje, atsakyti į kitus aktualius klausimus:

Kaip man padėti savo vaikui finansiškai išgyventi ir klestėti šiandienos ir rytdienos pasaulyje?

Ką man daryti, jei mano vaikui nepatinka mokytis, jeigu jis parneša namo blogus pažymius, arba yra sunkiai besimokantis ir nori mesti mokslus?

Kaip man pasiekti to, kad mano vaikas gautų jam reikalingus įgūdžius ir išgyventų šiuolaikiniame pasaulyje?

Jūs davėte savo vaikams gyvybę, juos maitinate ir mylite, bet ar jūs sugebate juos suprasti? Knyga TURTINGAS VAIKAS – PROTINGAS VAIKAS *atskleis vaiko mąstyseną ir geriausius jo mokymosi būdus. Apsiginklavę tokiomis žiniomis, jūs pagelbėsite savo vaikui gyventi visavertį gyvenimą.*

Šeron L. Lechter
Investuotoja, verslininkė, valstybinių finansų ekspertė, trijų vaikų mama

Christie, Agatha
CH 525 Permaininga sėkmė: [romanas] / Agatha Christie; [iš anglų kalbos vertė Lina Bucevičienė]. – Vilnius: Sirokas, 2003. – 210[6]p. (Agatos Kristi kolekcija, 28)
ISBN 9986-833-49-3

Mažame Vormsli Veilo kaimelyje Kloudų giminei, kaip ir daugeliui tuo metu, atėjo sunkūs laikai. Jų globėjas Gordonas Kloudas, garantavęs finansinę paramą ir gana lengvą gyvenimą, netikėtai žūsta antskrydžio metu, tuoj po vedybų su jaunute našle Rozalina Anderchėj, nesuspėjęs surašyti naujo testamento. Visi Gordono pinigai patenka į naivios Rozalinos ir apsukraus jos brolio rankas. O kur dideli pinigai, ten ir mirtis...

UDK 820-3

AGATA KRISTI

PERMAININGA SĖKMĖ

Iš anglų kalbos vertė *Lina Bucevičienė*
Redagavo *Neringa Jančiūtė*
Dailininkė *Daiva Staškevičienė*
Dailininkas – dizaineris *Danielius Samulevič*

2003 11 06. 6,9 leidyb. apsk. l.
Leidykla SIROKAS, P.Vileišio g.18, LT-2055 Vilnius
Spausdino Vilniaus spaustuvė,
P.Vileišio g.18, LT-2055 Vilnius

[redacted]

Praėjus vos kelioms savaitėms po vedybų
su jauna našle Rozalina, Gordonas Kloudas
tragiškai žūsta Londono bombardavimo metu.
Buvusi misis Anderhėj paveldi didžiulius pinigus.
Pinigus, kurie taip reikalingi karo nuskurdintiems
Kloudo giminaičiams.
Gimtajame Kloudų šeimos kaimelyje Vormsliveile
pradeda žūti žmonės...

„Niekas nesukūrė geresnio
detektyvinio romano"
The New York Times

„Jūs turite tai perskaityti!"
New York Herald Tribune

